

FLYKTNING 2006 REGNSKAPET

ALT OM MENNESKER PÅ FLUKT OVER HELE VERDEN

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

DETTE ER FLYKTNINGREGNSKAPET, EN OVERSIKT OVER FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE VERDEN OVER, UTGITT AV FLYKTNINGHJELPEN. I DAG ER RUNDT 36 MILLIONER MENNESKER PÅ FLUKT. VI HAR IKKE PYNTET PÅ NOE, OG HELLER IKKE GJORT DET NOE VERRE ENN DET ER.

ANSVARLIG REDAKTØR: Tomas Colin Archer

REDAKTØR: Toril Skjetne

REDAKSJON: Richard Skretteberg, Jan-Petter Holtedahl, Sosan Asgari Mollestad, Arild Karlsbakk, Øivind Fjeldstad og Max Lotternes

BIDRAGSYTERE: Øivind Fjeldstad, Roald Høvring, Astrid Sehl, Astrid Seime, Siri Elverland, Bente Kristin Emberland, Rune Ellingsen, Jan-Petter Holtedahl, Richard Skretteberg, Mi Christiansen, Rolf Vestvik, Ingrid Sande Larsen, Tonje Viken, Hilde Østby, Truls Petersen, Eivind Kristiansen, Cecilie Nordfeldt, Are Føli og Frøydis Tornøe

REDAKSJONSASSISTENTER: Astrid Seime, Helen Kierulf Svane, Silje Berggrav, Bente Kristin Emberland, Simon Burgess og Kari Lothe Syversen

BILDEANSVARLIG: Thomas Yoo Jung Johnsen

STATISTIKKANSVARLIG: Øivind Fjeldstad

PRODUKSJON: Cox Media, Oslo (design)
Gamlebyen grafiske AS, Oslo (trykk)

UTGIVER: Flyktninghjelpen
Postboks 6758
St. Olavs Plass
0130 Oslo
Tel: 23 10 98 00
Faks: 23 10 98 01
E-post: nrc@nrc.no
Internett: <http://www.flyktninghjelpen.no>
ISSN: 1504-0216
ISBN: 82-7411-165-6

FORSIDEBILDE: Tusenvis av mennesker har flyktet fra fattigdom, vold og tropiske stormer på Haiti. Bildet av smilende barn ble tatt i byen Gonaives i februar 2006. Foto: REUTERS/ Daniel Aguilar

© Flyktninghjelpen 2006

Opplag: 3000
Redaksjonen avsluttet: Juni 2006

MED TAKK TIL: António Guterres, FNs Høykommissær for flyktninger, Merrill Smith, U.S. Committee for Refugees and Immigrants, Elisabeth Rasmusson, Tone Faret og Arild Birkenes, Internal Displacement Monitoring Centre, samt alle Flyktninghjelpens ansatte på hovedkontor og i felt som har bidratt til produksjonen av årets rapport.

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

INNHOOLD

Fakta om Flyktninghjelpen	4
Nøkkeltall	5
Kart over verdens flyktninger og internt fordrevne	6
Forord av Antonio Guterres	9
Innledning av Thomas Colin Archer	11

TEMA 12

Ti ignorerte flyktnings situasjoner	12
FN-reform	18
Håp	26
Norsk asylpolitikk	32

LAND 36

Global oversikt	36
Afrika	40
Amerika	70
Asia og Oseania	84
Europa	114

TALL 146

Det globale flyktningbildet	147
Verdens flyktninger og internt fordrevne	151
Asylsøkere	159
Bistand	164

FAKTA 166

Konvensjoner	167
Begreper	170
Forkortelser	173
Flyktninghjelpen ute i verden	176

Flyktinghjelpens mandat er å fremme og beskytte rettighetene til mennesker på flukt i eller utenfor eget land, uten hensyn til rase, religion, nasjonalitet og politisk oppfatning. Dette gjøres gjennom uavhengig og uredd talsmannsarbeid nasjonalt og internasjonalt, gjennom å yte humanitær hjelp i nødsituasjoner, og gjennom å styrke FN-organisasjonenes kapasitet til å gi og koordinere internasjonal hjelp og beskyttelse. Gode og varige løsninger er Flyktinghjelpens mål og perspektiv både for talsmannsarbeidet og for nødhjelpsinnsetningen.

Flyktinghjelpen er en av verdens fremste organisasjoner i arbeidet med flyktninger og internt fordrevne. Med nødhjelpsprosjekter i 17 land på fire kontinenter, får millioner av mennesker på flukt beskyttelse og bistand av Flyktinghjelpen.

60 års erfaring har gitt oss verdifull kunnskap om de fordrevnes situasjon, og hvilke problemstillinger de møter i de ulike fasene av flukten. Dette har gjort at vi har kunnet utvikle aktiviteter som dekker de områdene vi vet er viktigst for mennesker på flukt:

- Distribusjon av mat og nødhjelp
- Bygging av hjem og skoler
- Utdanning av elever og lærere
- Informasjon, rådgiving og juridisk assistanse
- Drift av flyktingleirer

I tillegg til å gi beskyttelse og nødhjelp, jobber Flyktinghjelpen aktivt for å oppnå varige løsninger for mennesker på flukt. For å oppnå best mulig resultater jobber Flyktinghjelpen for en lokal forankring av de ulike aktivitetene. Av 1500 ansatte, kommer omtrent 90 prosent fra landene vi jobber i. Mange av dem har vært på flukt selv. Deres kunnskap og erfaring gjør at vi kan tilpasse aktivitetene til situasjonen, målgruppene og behovene.

Flyktinghjelpen har ledende ekspertise i forhold til internt fordrevne. Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), som overvåker situasjonen for internt fordrevne over hele verden, ble

Foto: Flyktinghjelpen / Roald Høvring

En av Flyktinghjelpens ansatte deler ut mat til internt fordrevne i Nord-Uganda. Over 800 000 mennesker mottar matvarehjelp fra Flyktinghjelpen i dette området.

startet av Flyktinghjelpen i 1998. IDMCs database over internt fordrevne er verdens fremste faktabase på dette feltet, og brukes av FN-organisasjoner, regjeringer, nødhjelpsorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og media.

Flyktinghjelpen driver også en av verdens største beredskapsstyrker, med 600 kvalifiserte hjelpearbeidere, som i løpet av 72 timer kan rykke ut dit krisen rammer. I dag har Flyktinghjelpen avtaler med ti FN-organisasjoner som låner personell fra Flyktinghjelpens beredskapsstyrker. I 2006 inngikk Flyktinghjelpen strategisk partnerskap med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), der samarbeidet mellom organisasjonene ble styrket ytterligere.

Det er en stor logestikkoperasjon som må til når mange tusen mennesker skal motta sin månedlige matrasjon i Gulu i Nord-Uganda.

Foto: Flyktinghjelpen / Roald Høvring

Nøkkeltall - mennesker på flukt

Situasjon	Antall
Flyktninger og internt fordrevne	35,7 millioner
Flyktninger	12,0 millioner
Internt fordrevne	23,7 millioner
Antall land der mennesker er blitt drevet på flukt de siste 30 årene	Over 70
Antall land der mennesker blir drevet på flukt i år	Over 25 (Sudan, Zimbabwe, Colombia, Irak, Nepal m.fl)
Verdensdel med flest fordrevne	Afrika: 15,3 millioner (3,2 millioner flyktninger og 12,1 millioner internt fordrevne)
Verdensdel med flest flyktninger	Asia (7,8 millioner)
Verdensdel med flest internt fordrevne	Afrika (12,1 millioner)
Land flest har flyktet fra	Palestina (2,9 millioner), Afghanistan (2,1 millioner), Irak (888 700), Burma (727 100), Sudan (670 900)
Land med flest internt fordrevne	Sudan (5,3 millioner), Colombia (opptil 3,7 millioner), Uganda (1,7 millioner), DR Kongo (1,6 millioner), Irak (1,3 millioner)
Land med stor tilbakevending	Afghanistan, Liberia, Burundi, Irak, Angola m.fl.
Største flyktningsmottakere	Palestina (1,7 millioner), Pakistan (1,1 million), Iran (994 000), Syria (866 300), Jordan (609 500)
Største flyktningsmottakere i forhold til folketall	Palestina (1:2), Jordan (1:10), Libanon (1:13), Syria (1:22), Tsjad (1:33)
Overføringsflyktninger til Norge i 2005	749. Største grupper fra Burma (274) og DR Kongo (259)
Største grupper asylsøkere til Norge i 2005	Somalia (668), Irak (672), Russland (545), Serbia og Montenegro (468), Afghanistan (466)
Største mottakere av norsk bistand i 2005	Sudan, Pakistan, Palestina, Mosambik, Sri Lanka, Tanzania, Afghanistan, Malawi, Zambia, Uganda, Indonesia, Etiopia

Tallene er pr 31.12.2005

VERDENS FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE

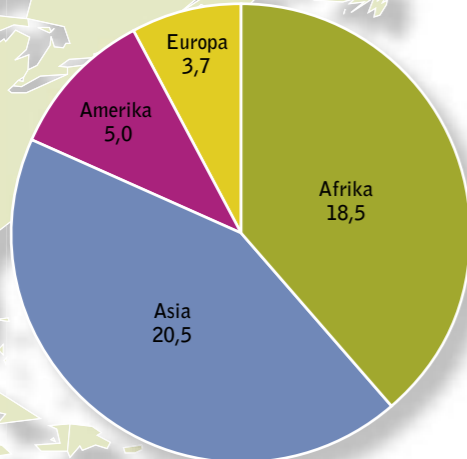
Forklaring

- Flyktninger
- Internt fordrevne

Kartet viser de største gruppene flyktninger og internt fordrevne i verden per 31.12.2005

>> FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE FORDELT PÅ VERDENDEL

tall i millioner

Guatemala
■ 5900
■ 242 000

Colombia
■ 257 900
■ 1 706 459 – 3 662 842

Peru
■ 2900
■ 60 000

Serbia og Montenegro
■ 24 700
■ 247 400

Bosnia-Hercegovina
■ 29 700
■ 183 400

Kroatia
■ 59 600
■ 4900

Libanon
■ 700
■ 50 000 – 600 000

Palestina
■ 2 971 600
■ 21 142 – 50 000

Marokko*
■ 117 400

Algerie
■ 900
■ 1 000 000

Mauritania
■ 29 300

Tsjad
■ 49 900

Senegal
■ 9600
■ 64 000

Guinea
■ 2600
■ 82 000

Sierra Leone
■ 26 500

Liberia
■ 219 800
■ 15 000–30 000

Elfenkysten
■ 25 300
■ 800 000

Togo
■ 44 100
■ 3000

Kongo - Brazzaville
■ 24 300
■ 100 000 – 147 000

Angola
■ 213 500
■ 61 700

DR Kongo
■ 450 800
■ 1 664 000

DR Kongo 2 114 800

Uganda 1 775 598

Burma 1 267 100

Tyrkia 381 507 – 1 025 700

Algerie 1 000 900

>> VERDENS 10 STØRSTE PRODUSENTER AV MENNESKER PÅ FLUKT

Sudan	6 025 900
Colombia	1 964 359 – 3 920 742
Palestina	3 012 742 – 3 041 600
Afghanistan	2 345 100 – 2 392 100
Irak	2 188 700

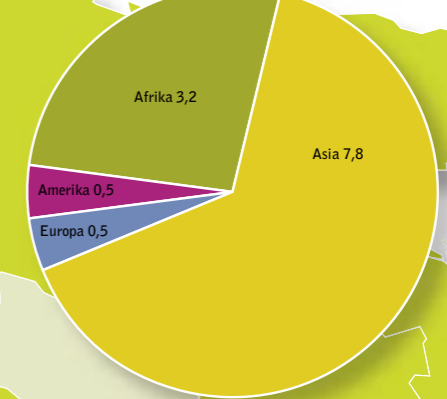
DR Kongo	2 114 800
Uganda	1 775 598
Burma	1 267 100
Tyrkia	381 507 – 1 025 700
Algerie	1 000 900

Kilder: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) og U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI)

* Tallet gjelder hovedsakelig flyktninger fra Vest-Sahara, som er okkupert av Marokko.

>> VERTSLAND FOR FLYKTNINGER FORDELT PÅ VERDENDEL

tall i millioner

Tyrkia
■ 25 700
■ 355 807

Georgia
■ 23 100
■ 240 000

Russland
■ 34 000
■ 265 000

Aserbajdsjan
■ 13 000
■ 558 387

Afghanistan
■ 2 192 100
■ 153 000 – 200 000

Kypros
■ 210 000

Tadsjikistan
■ 54 200

Kina
■ 156 300

Nord-Korea
■ 51 400

Iran
■ 31 900

Nepal
■ 201 800
■ 100 000 – 200 000

Syria
■ 4 400
■ 305 000

Irak
■ 888 700
■ 1 300 000

India
■ 11 700
■ 600 000

Burma
■ 727 100
■ 540 000

Israel
■ 150 000 – 300 000

Pakistan
■ 16 500
■ 20 000

Bangladesh
■ 45 300
■ 500 000

Vietnam
■ 305 500

Filippinene
■ 67 700
■ 60 000

Sudan
■ 670 900
■ 5 355 000

Eritrea
■ 215 300
■ 50 509

Sri Lanka
■ 79 100
■ 324 700

Etiopia
■ 63 900
■ 150 000 – 265 000

Kenya
■ 11 400
■ 381 924

Uganda
■ 35 100
■ 1 740 498

Somalia
■ 328 000
■ 370 000 – 400 000

Burundi
■ 438 500
■ 117 000

Rwanda
■ 102 500

Zimbabwe
■ 17 900
■ 569 685

>> FRIVILLIGE TILBAKEVENDINGER

	2004	2005
Afrika	386 652	280 292
Amerika	1 072 291	906 269
Asia	54	-
Europa	16 384	3665

FORORD

Refugees face an insidious enemy. It is not condemned, though, by the general public, like the human rights abuses that chased refugees from their homes. It does not shock the international community like forced displacement, nor does it have the power to rally people the way the deportation of asylum-seekers might. But it is a barrier to a refugee's ability to start life over again, and it is growing. That enemy is neglect.

While the number of refugees worldwide has fallen over the past several years, with peace agreements in several areas followed by large-scale repatriations, many armed struggles show no sign of ending. As a result of these stubborn conflicts, a larger percentage of refugees are spending more time in exile. Today, there are no fewer than 33 situations where at least 25,000 people have spent more than five years in exile. The failure to find timely solutions for such an enormous number of people, a total of over five million, demonstrates a fundamental lack of interest in solving the problem.

With its third annual report on the state of the world's refugees, *Flyktningregnskapet 2006*, the Norwegian Refugee Council (NRC) returns to the problem of neglected refugees and internally displaced. The report sets its sights on 10 situations which the international political and humanitarian communities must address – now, before another year goes by. These cases demonstrate that so-called 'forgotten' situations could hardly be more urgent, in both humanitarian and political terms, and I wholeheartedly endorse this appeal.

In 2005, the United Nations acted to end the abandonment of one of the most consistently neglected groups when the humanitarian agencies, led by the Emergency Relief Coordinator, adopted a new, more proactive approach to situations of internal displacement. Responsibilities for key areas of action, or 'clusters', have been delineated by agency in a framework that takes the collaborative approach

Foto: UNHCR

ach further. UNHCR was asked to lead the groups on protection, camp coordination and management, and emergency shelter in future emergencies involving internal displacement. The shift to the cluster system was motivated by a shared desire for a more predictable and effective response to internal displacement, and was the culmination of broad consultations within the aid community. The NRC has been a consistent advocate for such a change: UNHCR will continue to rely heavily on its invaluable assistance as we move to implementation, armed with the expectation that this glaring gap in the international humanitarian response may finally be closed.

Hope is also the theme we have chosen for this year's World Refugee Day on 20 June. If there is a single trait common to the tens of millions of refugees UNHCR has helped over the past 55 years, it is the fact that, despite losing everything, they never give up hope. Over that time, the Office and its partners have assisted more than 50 million uprooted people to re-start their lives. The act of helping a refugee go home remains one of the most noble tasks we do, a prospect that nourishes refugee and aid worker alike. This indispensable report reminds us that we must do more to keep that hope alive for the millions of people who are still far from home.

United Nations High Commissioner for Refugees
António Guterres

IKKE GLEM DE GLEMTE – ENGASJEMENT GIR HÅP!

Foto: Werner Anderson

Flyktninghjelpens årlige regnskap over mennesker på flukt – Flyktningregnskapet – setter i år fokus på de glemte og ignorerte flyktningkrisene. Vårt budskap til politikere, organisasjoner, media og enkeltmennesker i Norge er enkelt: Ikke glem de glemte!

Det er i dag 12 millioner flyktninger i verden og 23,7 millioner internt fordrevne, mennesker som er på flukt i eget land. Mange av disse får i dag hjelp gjennom internasjonale organisasjoner. Flyktninghjelpen bistår blant annet med matutdeling til mer enn 800 000 mennesker i Nord-Uganda, vi driver den største flyktningleiren i Darfur i Sudan, vi har store programmer for juridisk bistand til mennesker på flukt i Colombia og vi bidrar i gjenoppbyggingsarbeidet etter jordskjelvet i Pakistan høsten 2005. Våre mer en 1900 ansatte gjør en aktiv innsats verden over. Men mange fordrevne får liten eller ingen bistand fra det internasjonale samfunn. Hovedårsaken er at de er ofre i en glemt eller ignorert konflikt.

For Flyktninghjelpen er det viktig også å rette oppmerksomheten mot de ignorerte konfliktene; De konfliktene stormaktene ikke prioriterer å løse, som media ikke er interessert i og som FN og andre organisasjoner ikke har ressurser til å engasjere seg i. Dette er fordi det verste som kan skje for mennesker som er rammet, er at konflikten blir neglisjert av det internasjonale samfunnet.

Situasjonen i Darfur er et godt eksempel på at det er i de ignorerte konfliktene vi ser de groveste bruddene på menneskerettighetene, den verste nøden og de største utfordringene med å finne politiske løsninger. Tre års borgerkrig i Darfur kostet mer enn 180 000 mennesker livet og drev over to millioner på flukt, uten at det internasjonale samfunn reagerte med tilstrekkelige virkemidler. Etter at Flyktninghjelpen og en rekke andre internasjonale organisasjoner, sammen med FNs nødhjelpskoordinator Jan Egeland, satte inn store krefter på å skape oppmerksomhet om Darfur, tas nå de første forsiktige skrittene mot en varig løsning. Den internasjonale oppmerksomheten har presset partene til å igangsette fredssamtaler, den humanitære innsatsen øker og flere land vurderer å sende fredsbevarende styrker til området. Dette viser at det nytter å engasjere seg. Derfor er vår appell: ikke glem de glemte!

Heldigvis var 2005 et år hvor det ble tatt viktige beslutninger som

på sikt kan forbedre situasjonen for millioner av mennesker på flukt. Et viktig tiltak er etablering av en såkalt «clustermodell» der FN-organisjoner får helt definerte ansvarsområder i en krisesituasjon. Dette vil gjøre den humanitære innsatsen mer koordinert, billigere og raskere. Flyktninghjelpens sterke posisjon som samarbeidspartner til FN-organer, som FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Verdens matvareprogram (WFP), gir våre synspunkter tyngde i den internasjonale debatten om FN-reform.

Til tross for at vår organisasjon er mest kjent for sitt omfattende arbeid rundt omkring i verden, spiller Flyktninghjelpen en viktig rolle også i Norge. Her gir vi informasjon og rådgiving til flyktninger som vurderer å flytte tilbake til hjemlandet, og opplæring i flyktningrett og tilbakevendings spørsmål til dem som jobber med flyktninger rundt om i landet. Flyktninghjelpen er med sitt internasjonale engasjement også en viktig premissleverandør for hvordan den norske asyl- og flyktningpolitikken bør være.

Flyktningregnskapet lanseres på Verdens flyktningdag, 20. juni. Dette er en dag som FN har etablert for at verden skal minnes de som er drevet på flukt. I år er HÅP valgt som tema for dagen. Dette er et viktig tema, som fokuserer på det menneskelige perspektivet som ofte forsvinner i flyktningdebatten. Håpet om en varig løsning – å leve et liv i trygghet og aldri mer måtte flykte – er felles for alle flyktninger og internt fordrevne. Å kunne bidra til å innfri dette håpet er en av Flyktninghjelpens fremste oppgaver. Dette kan gjøres ved å sette ignorerte konflikter på dagsorden, ved å bistå FN med å styrke den humanitære innsatsen og ved å fremme rettighetene til mennesker på flukt. Flyktninger og internt fordrevne trenger uredde talsmenn både internasjonalt og i Norge. Den rollen fyller Flyktninghjelpen.

KJÆRE LESER Vår planet er stor, men ikke større enn at vi alle skal ta vare på hverandre, støtte hverandre når vi er i nød og beskytte hverandre når vi er truet. I dette Flyktningregnskapet forsøker vi å rette fokus på dem som vi ikke må glemme – vår felles engasjement kan gi håp til flere. God lesning!

Tomas Colin Archer
Generalsekretær i Flyktninghjelpen

TI IGNORERTE FLYKTNINGSITUASJONER

I dag lever i underkant av 36 millioner mennesker på flukt i ulike deler av verden. Mange blir glemt - eller retttere sagt ignorert - av det internasjonale samfunnet. Sjansen for å få hjelp og beskyttelse avhenger av politiske, økonomiske og strategiske vurderinger og av om flyktningene klarer å tiltrekke seg mediernes interesse. Faren for å bli ignorert er størst for flyktninger i Afrika, og for mennesker på flukt i sitt eget land.

Flertallet av verdens flyktninger lever under svært vanskelige forhold. Hverdagen på flukt innebærer ofte mangel på mat, rent vann og helsetjenester, og få eller ingen muligheter til å få utdanning eller arbeid. Mange lever også i stadig frykt for å bli utsatt for overgrep.

Situasjonen forverres når flyktingenes behov for hjelp og beskyttelse blir ignorert. Altfor mange mennesker på flukt blir viet liten oppmerksomhet av mediene og av det internasjonale samfunnet. Grunnene kan være mange. De kan komme fra land som ikke har strategisk eller økonomisk betydning for dem som legger premissene i internasjonal politikk, de kan være bevisst ignorert som følge av et storpolitisk spill, de kan bli usynlige fordi internasjonal presse og internasjonale organisasjoner ikke slipper til, eller de kan være ofre for konflikter som er så fastlåste og langtrukne at både medier og internasjonale organisasjoner rett og slett ikke engasjerer seg lenger.

Den største svikten i internasjonalt humanitært arbeid gjelder de internt fordrevne, konstaterte FNs høykommissær for flyktninger António Guterres, da han la frem en statusrapport for den internasjonale flyktningsituasjonen, *The State of the World's Refugees*, i april 2006. Denne erkjennelsen har ført til at høykommissæren har tatt ansvar for å inkludere internt fordrevne i sitt mandat. Inntil nå har organisasjonen tatt ansvaret for gi hjelp og beskyttelse til internt fordrevne i tre land; DR Kongo, Liberia og Uganda. Dette betyr at det fortsatt er mange internt fordrevne som ikke får hjelp fra FN. Innsatsen fra andre internasjonale organisasjoner er også utilstrekkelig.

I mange tilfeller er de internt fordrevne ofre for overgrep fra sitt eget lands myndigheter. Ofte legger de samme myndighetene store hindringer i veien for dem som vil hjelpe de fordrevne eller dokumentere overgrep. Utenlandsk engasjement for de fordrevne avvises gjerne med å henvise til nasjonal suverenitet og til at det dreier seg om «indre anliggender». I økende grad brukes også «krigen mot terror» som unnskyldning for overgrep mot grupper av befolkningen.

I alle de ti landene som omtales her, har konflikter ført til store flyktningstrømmer. Til sammen lever mellom 14 og 16 millioner

mennesker på flukt - enten i eget land eller i eksil - som en følge av vold og overgrep. Noen av konfliktenes har fått oppmerksomhet i internasjonale medier, mens andre knapt blir omtalt. Men også i konfliktenes som har tiltrukket seg mediernes interesse, er det sjelden vi får et innblikk i situasjonen til de som er drevet på flukt. Situasjonen de lever under har mange fellestrekk - blant annet at viljen og evnen til å gi dem hjelp og beskyttelse er utilstrekkelig.

Det er ikke de humanitære behovene som avgjør hvor internasjonale bistandsgivere kanalisere sine midler. Strategiske og politiske prioriteringer spiller inn, og det betyr blant annet at Afrika taper i kampen om penger og oppmerksomhet. Hvert eneste år kommer det appeller som forteller at det mangler penger til krisesituasjoner i Afrika. 2006 er intet unntak. I april sa FNs nødhjelps koordinatør Jan Egeland at internasjonale givere bare hadde bevilget en femtedel av det som trengtes til humanitært arbeid i Den demokratiske republikken Kongo, der borgerkrigen har drevet millioner på flukt.

Det krever ikke store spådomsevner for å forutse at lignende appeller vil komme også neste år. Men behovet for slike appeller ville vært mindre dersom verdenssamfunnet erkjente at alle mennesker på flukt har samme rett til hjelp og beskyttelse.

>> 10 IGNORERTE FLYKTNINGSITUASJONER I 2006

- DR Kongo
- Vest-Sahara
- Uganda
- Sudan (Darfur)
- Burma
- Elfenbenskysten
- Colombia
- Nepal
- Irak
- Somalia

Konflikten i Darfur har tiltatt den siste tiden. I dag er rundt to millioner mennesker internt fordrevet i provinsen, og 200 000 har flyktet til nabolandet Tsjad.

DR KONGO

- Mer enn to millioner på flukt
- Nesten fire millioner døde
- Afrikas første verdenskrig

DØDELIGSTE KONFLIKT SIDEN ANDRE VERDENSKRIG Konflikten i Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo) har krevd flere menneskeliv enn noen annen konflikt siden andre verdenskrig. Nesten fire millioner menneskeliv har gått tapt siden 1998. Det betyr at mer enn tusen mennesker har mistet livet hver eneste dag. Bare et lite mindretall er drept i kamphandlinger; De aller fleste dødsfallene skyldes sult og sykdom, som er en direkte konsekvens av krigen.

Konflikten er omtalt som «Afrikas første verdenskrig» fordi et stort antall afrikanske land har vært involvert, enten på opprørernes eller regjeringsstyrkenes side. En viktig drivkraft bak andre lands deltakelse i konflikten er ønsket om å få kontroll med Kongos rike naturressurser.

Til tross for en fredsavtale i 2003 har kampene fortsatt i deler av landet. Resultatet er en humanitær krise der store deler av befolkningen ikke har tilgang på tilstrekkelig med mat, rent vann eller grunnleggende helsetjenester. Ved inngangen til 2006 var om lag 1,7 millioner internt fordrevne i Kongo og 450 000 flyktninger i eksil.

Til tross for omfanget av konflikten i DR Kongo har den fått liten oppmerksomhet i internasjonale medier. Den beskjedne pressedekningen har antakelig bidratt til at det har vært vanskelig å mobilisere tilstrekkelig innsats fra det internasjonale samfunnet til å gi befolkningen hjelp og beskyttelse.

FN har satt inn en fredsbevarende styrke i DR Kongo, men den har ikke klart å stanse krigshandlingene og beskytte befolkningen mot overgrep. Til tross for at styrken teller snart 17 000 mann, er dette alt for lite i et så stort land som Kongo.

UGANDA

- 25 000 barn er bortført av opprørsbevegelsen LRA
- 1,7 millioner internt fordrevne
- FNs sikkerhetsråd har ikke tatt ansvar

SVIKTET AV DET INTERNASJONALE SAMFUNNET – Ingen andre steder i verden har så mange mennesker på et så konsentrert område blitt terrorisert så lenge, sa FNs nødhjelps koordinatør Jan Egeland da han besøkte Nord-Uganda i april 2006. Konflikten i området fortjener større oppmerksomhet, mer ressurser og større politisk engasjement, fastslo han.

I 20 år har opprørsbevegelsen Lord's Resistance Army (LRA) terrorisert befolkningen i Nord-Uganda. Opprørsbevegelsen har bortført mer enn 25 000 barn og tvunget dem til å være barnesoldater eller sexslaver. Trolig utgjør barnesoldatene 80 prosent av opprørsstyrkene.

Konflikten i Uganda er en av de lengste og blodigste konfliktene

i Afrika. LRA har hovedansvaret for befolkningens lidelser, men også regjeringen i Uganda har et stort medansvar. Som ledd i kampen mot opprørerne har befolkningen i perioder blitt tvangsflyttet til flyktningleirer, men myndighetene har ikke sørget for å beskytte folk i leirene mot overgrep og har heller ikke sørget for at nødvendig humanitær hjelp når frem. I dag er 90 prosent av befolkningen i nord fordrevet fra sine hjem.

Også det internasjonale samfunnet har sviktet ofrene for konflikten. De gode forbindelsene mellom vestlige giverland og president Yoweri Museveni har ført til at giverlandene har vært tilbakeholdne med kritikk av ugandiske myndigheters manglende vilje til å løse konflikten og skape trygghet for befolkningen i nord. Også FNs sikkerhetsråd har sviktet. Flere medlemmer av Sikkerhetsrådet har vært uvillige til å sette Uganda på dagsordenen, konstaterte FNs spesialrådgiver for internt fordrevne, Dennis McNamara, under et besøk i Uganda i mars 2006.

BURMA

- Mer enn 1,2 millioner mennesker på flukt
- Etniske minoriteter undertrykkes og forfølges
- Ingen bistand til internt fordrevne

MILITÆRJUNTA TVINGER MINORITETER PÅ FLUKT Ingen andre steder i Asia er situasjonen for internt fordrevne så alvorlig som i Burma, fastslo Flyktninghjelpens dokumentasjonsprosjekt for internt fordrevne, Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), i sin statusrapport om verdens internt fordrevne i 2005.

Drøyt 1,2 millioner burmesere er fordrevet fra sine hjem på grunn av regjeringens overgrep mot etniske minoriteter og politisk opposisjon. Av disse er over en halv million internt fordrevne.

I kampen mot ulike opprørsgrupper har regjeringshæren systematisk tvangsflyttet store folkegrupper. Tvangsflytting har også skjedd fordi hæren vil sikre seg kontroll over områder der det er planlagt store damutbygginger. Mange landsbyer er helt rasert, og regjeringssoldater har stått bak voldtekter, slavearbeid og tvangsrekuttering av barnesoldater.

De massive overgrepene i Burma skjer i stor grad utenfor mediens søkelys, og de internasjonale protestene har vært svake. Den regionale samarbeidsorganisasjonen Asean, som Burma er medlem av, er lite villig til å ta opp konflikter i medlemslandene og har gjort lite for påvirke situasjonen i Burma i positiv retning.

De internt fordrevne i Burma lever under svært vanskelige forhold, uten tilgang på bistand fra omverdenen. Myndighetene nekter internasjonale hjelpeorganisasjoner adgang til områdene der de fordrevne befinner seg, og de får heller ingen hjelp eller beskyttelse fra FN.

COLOMBIA

- Over 3,5 millioner er drevet på flukt
- Sivile terroriseres av regjeringsstyrker og gerilja
- Konflikten næres av narkotikapenger

MILLIONER PÅ FLUKT I EGET LAND Bare Sudan har flere internt fordrevne enn Colombia, der konflikten mellom myndighetene og ulike geriljagrupper har pågått i over 40 år. Mer enn 3,5 millioner mennesker er drevet på flukt inne i landet, og alle forsøk på å få til fred har slått feil. Den omfattende volden i Colombia tvang en kvart million mennesker på flukt i 2005.

Konflikten i Colombia er en sosial og politisk konflikt som springer ut av de store forskjellene mellom fattig og rik. Men de siste 15 årene har også narkotikaindustrien spilt en viktig rolle. Forskjellige grupperingers ønske om å få kontroll over områder som egner seg til kokayrking, er en av årsakene til at befolkningen på landsbygda fordrives fra sine hjem.

Både regjeringshæren og geriljagrupper har stått bak drap, voldtekter, bortføringer og andre overgrep mot sivile. De verste overgrepene er imidlertid begått av paramilitære grupper med nære forbindelser til hæren. En omstridt lov har gitt de paramilitære løfter om nedsatt straff mot å legge ned våpnene, og konsekvensen kan bli at de ansvarlige for grove brudd på menneskerettighetene går fri.

Internasjonale medier viser liten interesse for den alvorlige konflikten i Colombia, og det internasjonale samfunnet har ikke lagt tilstrekkelig press på myndighetene i landet for å få en slutt på konflikten og sørge for at de som har begått overgrep blir stilt til ansvar for sine handlinger.

IRAK

- Mer enn én million internt fordrevne
- Manglende sikkerhet hindrer hjelpearbeid
- Hundretusener ble fordrevet av Saddam Hussein, og hundretusener er fordrevet etter Saddams fall

ØKENDE VOLD TVINGER FLERE PÅ FLUKT Etter USAs invasjon i Irak i 2003 har internasjonale medier gitt omfattende dekning av konflikten i landet. Det går knapt en dag uten nyheter om voldshandlinger og drap. Likevel får vi lite informasjon om de mer enn én million internt fordrevne i Irak.

Det store antallet internt fordrevne skyldes overgrep som ble begått under Saddam Husseins regime, men også den omfattende volden i landet etter den amerikanske invasjonen. De fleste som ble fordrevet av Saddam Hussein var kurdere i sentrale og nordlige deler av landet. Kurderne ble fordrevet for å knuse deres aspirasjoner om selvstyre, og fordi myndighetene ville ha kontroll over områdene der de rikeste oljeforekomstene befinner seg. Den brutale kampen mot alle tilløp til politisk opposisjon førte også til at hundretusener fra andre folkegrupper ble fordrevet fra sine hjem.

Uroen etter den amerikanske invasjonen har gjort det vanskelig å finne en løsning for de mange som ble fordrevet under Saddam Husseins regime. Samtidig har den økende volden de siste årene ført til nye flyktningstrømmer. Da amerikanske styrker gjennomførte en offensiv mot opprørere i Falluja i oktober 2004, ble nesten hele byens befolkning på 200 000 mennesker drevet på flukt. Også i 2005 ble flere hundre tusen drevet på flukt, og situasjonen er ikke bedre i 2006. I april 2006 rapporterte den irakiske regjeringen at den økende volden i landet hadde drevet 100 000 mennesker på flukt bare i løpet av to måneder.

Opptrappingen av volden i Irak har ført til at det er svært vanskelig for utenlandske hjelpeorganisasjoner å arbeide i landet, og mange har trukket seg helt ut. Dette betyr at de internt fordrevne får lite bistand, og at det kommer ut lite informasjon om forholdene de lever under.

VEST-SAHARA

- Over 90 000 flyktninger har levd i eksil i 30 år
- Marokko saboterer avtale om folkeavstemning
- Norsk næringsliv driver omstridt fiske i okkupert område

OKKUPERT AV MAROKKO, GLEMT AV VERDEN Helt siden den spanske kolonimakten trakk seg ut av Vest-Sahara i 1975, har området vært okkupert av Marokko. Kampen mellom okkupasjonsmakten og frigjøringsbevegelsen, Polisario, drev store deler av Vest-Saharas opprinnelige befolkning, saharawiene, på flukt. I dag, over 30 år etter okkupasjonen, lever minst 90 000 saharawier i flyktningleirer i Algerie. Mange barn i leirene har aldri sett sitt hjemland.

I 1991 forhandlet FN frem en våpenhvile som innebar at det skulle avholdes en folkeavstemning om Vest-Saharas fremtidige status. Marokko har imidlertid sabotert planene om en folkeavstemning helt frem til i dag, og har samtidig endret befolkningssammensetningen gjennom innflytting av et stort antall marokkanere til Vest-Sahara. Dermed bryter Marokko et viktig prinsipp i internasjonal humanitær rett, nemlig forbudet mot å overføre sivilbe-

folkningen fra okkupantmakten til et område som er okkupert.

Konflikten i Vest-Sahara og situasjonen til flyktningene har stort sett vært ignorert av det internasjonale samfunnet, og det har vært liten politisk vilje til å presse Marokko til å etterleve kravet om folkeavstemning. Samtidig har internasjonalt næringsliv vist interesse for Vest-Saharas rike naturressurser. Flere norske selskaper har engasjert seg i fiskeindustrien, som sysselsetter flertallet av de marokkanske bosetterne.

Handel med naturressurser fra okkuperte områder, i strid med den opprinnelige befolkningens ønsker og uten at inntektene gavner dem, er forbudt. Flyktninghjelpen har derfor oppfordret norske myndigheter til å avklare sin politikk overfor norske næringslivsinteresser i det okkuperte Vest-Sahara.

SUDAN (DARFUR)

- 200 000 er drept og mer enn to millioner drevet på flukt
- Regjeringsstøttet milits voldtar og dreper
- Myndighetene hindrer humanitært arbeid

TERROR OG MASSEFLUKT HAR FØRT TIL HUMANITÆR KATASTROFE Det tok lang tid før internasjonale medier oppdaget at det foregikk en konflikt i Darfur-provinsen i Sudan. Konflikten brøt ut i 2003, da opprørere grep til våpen i protest mot det de anså som langvarig undertrykking og neglisjering av befolkningens behov. Myndighetene i Khartoum svarte med å støtte Janjaweed-militsen, som har stått bak massedrap, voldtekter og rasering av landsbyer.

Som følge av konflikten er det omtrent to millioner internt fordrevne i Darfur, og 200 000 har flyktet til nabolandet Tsjad. I både Darfur og Tsjad har de fordrevne blitt utsatt for overgrep fra Janjaweed-militsen.

Myndighetene i Sudan har sviktet sitt ansvar for å gi befolkningen bistand og beskyttelse. Dette gjør at internasjonal bistand blir ekstra viktig, påpeker FN's nødhjelpskoordinator Jan Egeland. Til

tross for økende oppmerksomhet om Darfur i mediene, har det imidlertid vist seg vanskelig å skaffe nok bistand til ofrene for konflikten. FN har bare fått inn en tredjedel av det som trengs til hjelpearbeidet i Sudan, fortalte Jan Egeland i april 2006. – Det er paradoksalt at vi har mindre penger i år selv om det er flere mennesker med behov for bistand, påpekte han.

Den afrikanske union har en fredsbevarende styrke på 7000 personer i Darfur. Men styrken har vært for liten og for dårlig utstyrt til å klare å stanse overgrepene mot befolkningen. Fredsavtalen, som ble inngått mellom opprørere og regjeringen i begynnelsen av mai 2006, kan være et skritt i riktig retning. Men det forutsetter et sterkere internasjonalt engasjement, både for å sikre at fredsavtalen etterlevs og for å gi bistand til flyktningene i området. Det internasjonale samfunnet må også forsterke innsatsen i Sør-Sudan, der det er stort behov for bistand til gjenoppbygging etter fredsavtalen som ble inngått i 2005.

ELFENBENSKYSTEN

- 800 000 internt fordrevne
- Overgrep mot kvinner på flukt
- Politikere setter etniske grupper opp mot hverandre

FREMMEFRYKT OG ETNISKE MOTSETNINGER HAR DELT LANDET I TO Elfenbenskysten ble lenge regnet som et av de mest stabile og fredelige landene i Afrika, men situasjonen ble dramatisk endret i 2002, da et væpnet opprør resulterte i en borgerkrig som delte landet i to. En fredsavtale ble inngått i 2003, men situasjonen i landet er fortsatt svært spent. I den første fasen av konflikten ble den omtalt i internasjonale medier, men siden har det vært stille. Dermed har det kommet ut lite informasjon om de mange hundre tusen som konflikten har drevet på flukt.

Hovedskillelinjene i konflikten går mellom det hovedsakelig muslimske nord og det overveiende kristne sør. Fiendtlige holdninger til den store andelen av befolkningen som har røtter i andre afrikanske land spiller også en viktig rolle. Elfenbenskysten førte i flere tiår en åpen innvandringspolitikk for å skaffe arbeidskraft til landbruket, men etter at behovet for arbeidskraft har blitt mindre, har myndighetene ført en nasjonalistisk politikk som har nært opp under fremmedfrykt og diskriminering av innbyggere med innvandrerbakgrunn.

En FN-styrke på 7000 soldater og en fransk fredsstyrke på 4000 personer er utstasjonert i Elfenbenskysten for å bidra til fred i landet. FN's generalsekretær Kofi Annan mener det er behov for langt flere FN-soldater, men har blant annet møtt motstand fra USA.

I begynnelsen av 2006 var det 800 000 internt fordrevne i Elfenbenskysten. De fordrevne lever under svært vanskelige forhold og er utsatt for overgrep både fra opprørere og fra regjeringsstyrker. Det er også rapportert at soldater fra FN og fra den franske fredsstyrken har begått seksuelle overgrep mot internt fordrevne kvinner.

NEPAL

- Borgerkrig har drevet hundretusener på flukt
- Våpenhvile skaper håp
- Fastlåst for flyktninger fra Bhutan

GLEMTE FLYKTNINGER I KONFLIKTHERJET LAND Under de voldsomme opptøyene i Katmandu våren 2006 ble verdens øyne rettet mot Nepal. Men situasjonen for landets internt fordrevne ble lite omtalt, og den fastlåste situasjonen for 100 000 flyktninger fra nabolandet Bhutan forbigås i stillhet.

Da kong Guyanendra innførte unntakstilstand i 2005, ble kampen mellom regjeringsstyrker og maoistiske opprørere trappet opp. Myndighetene forsvarte sin ensidige satsing på bruk av militære maktmidler for å løse konflikten med at det handlet om «krig mot terror» og at opprørerne var terrorister. En konsekvens av dette er at regjeringshæren har begått store overgrep mot sivile. Det har også de maoistiske opprørerne, som blant annet har rekruttert barnesoldater og kidnappet skoleelever.

Mellom 100 000 og 200 000 nepalere er på flukt i eget land som følge av konflikten, og minst like mange lever i eksil. Etter at kongen bøyde seg for de folkelige protestene i april 2006, innførte maoistene våpenhvile. Dette har vekket håpet om at flyktninger og internt fordrevne etter hvert kan vende hjem.

Mindre håp er det for flyktningene fra Bhutan, som har levd i flyktningleirer i Nepal i mer enn 15 år. Flyktningene er ofre for en nasjonalistisk politikk i Bhutan som fra 1980-tallet og utover innebar en sterk diskriminering av minoritetene i landet. Forhandlinger om løsning på flyktningproblemet har vært resultatløse, og flyktningene lever på humanitær bistand fra FN's høykommissær for flyktninger. Skal flyktningproblemet løses, må FN og det internasjonale samfunnet legge sterkere press på Bhutan for at landet skal endre sin diskriminerende politikk og anerkjenne flyktningenes rettigheter.

SOMALIA

- 700 000 på flukt
- Overgangsregjering uten kontroll
- Rivaliserende klaner kjemper om makten

LOVLØSHET OG VOLD I ET LAND UTEN SENTRALMAKT I mars 2006 brøt det ut harde kamper mellom rivaliserende militsgrupper i Somalias hovedstad Mogadishu. Det var den verste volden på mange år, og landets president anklaget USA for å være medansvarlig gjennom å gi støtte til noen av militsgruppene som et ledd i den amerikanske «krigen mot terror». Støtten skal ha gått til grupper i en selvutnevnt antiterror-koalisjon som kjemper mot muslimske grupperinger.

Siden president Siad Barre ble styrtet i 1991, har Somalia vært preget av to destabiliserende faktorer: En bitter kamp mellom ulike klaner og væpnede grupper, og et fravær av en samlende statsmakt. Det konfliktherjede landet har i stor grad vært ignorert av omverdenen, og lite hjelp har nådd frem til de hundretusener som er drevet på flukt i landet.

Urolighetene i begynnelsen av 2006 viser at overgangsregjeringen som ble dannet i 2004 fremdeles står overfor store utfordringer. Den kaotiske og utrygge situasjonen i Somalia førte til at regjeringen måtte etableres i Kenya, og først i 2005 kunne den flytte til Somalia. Fortsatt kan den ikke operere fra hovedstaden Mogadishu.

Ved inngangen til 2006 var det 370 000 - 400 000 internt fordrevne i Somalia. De lever under svært vanskelige økonomiske og sosiale forhold og er sårbare for overgrep. Det gjelder spesielt dem som har søkt tilflukt i områder der andre etniske grupper eller klaner dominerer. Skal problemene til de fordrevne løses, må det internasjonale samfunnet øke både den humanitære bistanden og innsatsen for å oppnå fred og et stabilt styre.

FN-REFORM FOR Å STYRKE HUMANITÆR RESPONS

Kritikk av det internasjonale humanitære systemet har fått FN til å iverksette omfattende reformer som skal sikre rask, forutsigbar og effektiv innsats i store krisesituasjoner. Klarere ansvarsfordeling, bedre samarbeid og styrket finansiering er viktige stikkord. En av de store utfordringene i reformprosessen, er å styrke innsatsen for mennesker på flukt i sitt eget land, såkalt internt fordrevne.

Konfliktbildet har endret seg gradvis de siste tiårene. I dag er det færre kriger mellom ulike stater, flere interne konflikter og økende internasjonale spenninger, blant annet med referanse til «krigen mot terror». I motsetning til tidligere, rammes også sivile i langt høyere grad enn før. Dette har ført til enorme humanitære katastrofer, og millioner av mennesker på flukt. Det er i og for seg ikke noe nytt at mennesker flykter fra krig og konflikter. Men synet på flyktninger, og viljen til å ta imot dem, har forandret seg i negativ retning i senere tid. Økt fiendtlighet i forhold til mennesker på flukt, og mindre gjestfrihet i forhold til å gi dem beskyttelse, har bidratt til at flere blir internt fordrevet i hjemlandet. Ved inngangen til 2006 var 23,7 millioner av 35,7 millioner mennesker – to tredjedeler av verdens fordrevne – på flukt i sitt eget land. Til tross for at internt fordrevne ofte lever under verre forhold enn flyktninger i eksil, har gruppen fått langt mindre oppmerksomhet internasjonalt.

HJELP OG BESKYTTELSE FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) ble etablert i 1950 for å gi hjelp og beskyttelse til verdens flyktninger. I 1951 ble Flyktningkonvensjonen vedtatt, og fastslo flyktningenes rett til å søke beskyttelse i andre land. Først i 1998 ble FNs retningslinjer for internt fordrevne vedtatt. De fastsetter de internt fordrevnes rettigheter, og slår fast myndighetenes ansvar for å gi beskyttelse til sine egne borgere. Det internasjonale samfunn har dermed ikke det samme ansvaret for internt fordrevne som de har for flyktninger. Retningslinjene for internt fordrevne har imidlertid ikke fungert så godt i praksis. Mange steder viser myndighetene manglende mulighet eller vilje til å gi de internt fordrevne beskyttelse og nødhjelp, og i flere land er det dessuten myndighetene selv som angriper sin egen befolkning. I tillegg blir internasjonale organisasjoner nektet adgang mange steder.

Mens FNs nødhjelpsadministrator, Jan Egeland, har ansvar for å koordinere internasjonal beskyttelse og assistanse til internt fordrevne, har ingen FN-organisasjon hatt internt fordrevne som

definert målgruppe, og den humanitære hjelpen har vært sporadisk. I mellomtiden har FNs samordningsorgan for humanitær bistand (IASC), der frivillige organisasjoner, det internasjonale Røde Kors, den internasjonale migrasjonsorganisasjonen (IOM) og FN-organisasjoner er medlemmer, utarbeidet en samarbeidsstrategi kalt «collaborative response». Innenfor denne strategien har partene gått sammen for å utvikle prosjekter som skal dekke de internt fordrevnes mest grunnleggende behov. Strategien er overveiende god, men har visse svakheter, spesielt i forhold til ansvarsfordeling, lederskap og forutsigbarhet.

FN grep fatt i svakhetene da de utarbeidet reformene som skal forbedre det internasjonale humanitære systemet. Spesielt er det manglende ansvaret for internt fordrevne tatt alvorlig, siden dette i stor grad har ført til at gruppen har falt utenfor internasjonale hjelpeprogrammer. Det var derfor et skritt i riktig retning da FNs medlemsland i sluttdokumentet fra toppmøtet slo fast at det internasjonale samfunn har rett og plikt til å gripe inn i situasjoner der myndighetene selv er uvillige eller ute av stand til å ivareta innbyggernes rettigheter. UNHCR har allerede et etablert mandat for beskyttelse av flyktninger i eksil, og har gjennom flere år arbeidet for å beskytte internt fordrevne i enkelte land. I 2005 påtok organisasjonen seg også ansvaret for å gi hjelp og beskyttelse til internt fordrevne globalt. >>>

>> INTERNT FORDREVNE PERSONER

Internt fordrevne er personer eller grupper som har blitt tvunget til å flykte fra bostedet, fordi væpnet konflikt, voldsutøvelse eller menneskerettighetsbrudd setter deres liv eller sikkerhet i fare. I motsetning til flyktninger har ikke internt fordrevne krysset en internasjonalt anerkjent grense, men søker tilflukt i sitt eget land.

En langvarig konflikt har drevet over 200 000 mennesker på flukt i Nepal. Mange av de fordrevne er barn.

Foto: Ken Opjann

DR Kongo er et av pilotlandene for FNs reform av det humanitære systemet.

BAKGRUNN FOR REFORMEN Den humanitære innsatsen i katastrofer har lenge vært utsatt for kritikk. Kapasiteten til å rykke ut raskt og effektivt i akutte krisesituasjoner har vært utilstrekkelig, og det har ofte tatt for lang tid å skaffe penger til det humanitære arbeidet. I tillegg har kvaliteten på hjelpearbeidet vært preget av manglende ansvarsfordeling og dårlig samarbeid mellom de ulike organisasjonene. Mens organisasjonene konkurrerer på noen områder, står andre humanitære behov udekket. Internt fordrevne er en av gruppene som ofte har falt utenfor organisasjonenes prioriteringer og målgrupper.

Erkjennelsen av at det internasjonale samfunnets evne til å takle store katastrofer er for dårlig, førte til at Jan Egeland i november 2004 tok initiativ til en uavhengig, kritisk gjennomgang av hele det internasjonale humanitære systemet. Målet var å identifisere flaskehalsene som tidligere har hindret en rask og effektiv innsats i krisesituasjoner, og å foreslå endringer som kan sikre bedre humanitær hjelp i fremtiden. Resultatet av gjennomgangen ble presentert i en rapport, Humanitarian Response Review, som ble lagt frem i august 2005.

Gjennomgangen munnet ut i anbefalinger som har styrket FNs Generalsekretær Kofi Annans arbeid med å reformere organisasjonen. I forhold til FNs humanitære innsats, har det resultert i lanseringen av et tredelt program for humanitær reform. Programmet

Foto: REUTERS/Antony Njuguna

En jente hugger ved i en leir for internt fordrevne i Darfur, Sudan.

skal sikre effektivitet, raskere respons og økt forutsigbarhet i forhold til den humanitære innsatsen i katastrofesituasjoner. Det skal også sikre at områder eller målgrupper som har falt utenfor det humanitære arbeidet tidligere, skal bli inkludert i det nye systemet.

Reformene inneholder tre hovedelementer som henger nært sammen: (1) styrking av det humanitære systemets responskapasitet gjennom en såkalt sektormodell; (2) styrking av innsatsen gjennom forbedring av humanitær koordinering, og (3) etablering av et nødhjelpsfond som skal sikre forutsigbar og tilstrekkelig finansiering av humanitær innsats i krisesituasjoner.

SEKTORMODELLEN Klarere plassering av ansvar og bedre koordinering er ett av hovedpunktene i den pågående reformen. For å få til dette, har Jan Egeland vært en pådriver for etableringen av et nytt sektorsystem både globalt og på landnivå.

En sektor (cluster) er et avgrenset felt i den humanitære innsatsen, som helse, ernæring, telekommunikasjon og logistikk. Under hver sektor jobber ulike organisasjoner med egne tiltak og mandater, innenfor samme fagområde. Sektorene består av både FN-organisjoner, Røde Kors forbundet, den internasjonale migrasjonsorganisasjonen og frivillige organisasjoner. Seks FN-organisjoner er tildelt ledelsesansvar for sektorene på globalt nivå. Ansvaret innebærer å utvikle strategier for arbeidet på overordnet nivå, samt

av personer og gjenstander i krig. Retningslinjene er gruppert i fire hovedtema: ikke-diskriminering, bevegelsesfrihet, fysisk sikkerhet og humanitær assistanse. Retningslinjene er et verktøy for styresmakter, FN, internasjonale humanitære organisasjoner og andre aktører for å sikre beskyttelse og assistanse til internt fordrevne. De omhandler folks behov og rettigheter forut for, i løpet av, og etter en periode som internt fordrevet.

Foto: Reuters/Scapix

FNs nødhjelpskordinator Jan Egeland besøker internt fordrevne i Kalma leir i Darfur, 8 mai 2006.

å koordinere arbeidet mellom de involverte organisasjonene i felt. Sektorinndelingen i seg selv er ikke ny i FN-sammenheng. Arbeidet med flyktninger har for eksempel vært en av sektorene som har fungert relativt bra, under ledelse av UNHCR. Det nye systemet bygger derfor på styrkene fra tidligere modeller innen humanitær innsats, med endringer i forhold til svakhetene. Det nye inkluderer blant annet tydeligere ledelsesansvar, bedre koordinering og at internt fordrevne er inkludert i målgruppene.

Vi må bevege oss fra lotteri til forutsigbarhet slik at alle som lider vil få bistand...
Jan Egeland

Til sammen er det etablert ni sektorer, hvorav fire har særlig betydning for arbeidet for internt fordrevne. UNHCR har ansvar for tre av dem: leirkoordinering- og ledelse, husly og beskyttelse. FNs utviklingsprogram (UNDP) har ansvar for tidlig rehabilitering, som innebærer arbeid med langsiktige løsninger, blant annet for internt fordrevne, allerede i de første fasene av den humanitære innsatsen i en krisesituasjon.

Et viktig mål med innføringen av den nye sektormodellen er å styrke innsatsen for internt fordrevne, som er blitt innlemmet i UNHCRs mandat. Organisasjonen har nå globalt ansvar for alle som fordrives av krig og konflikt, enten de søker tilflukt i hjemlandet eller eksil. Samtidig er det enighet om at ansvaret for mennesker som er internt fordrevet som følge av naturkatastrofer skal deles mellom Den internasjonale migrasjonsorganisasjonen (leirkoordinering- og ledelse) og Røde Kors forbundet (husly).

For å utprøve sektormodellen i praksis, er tre pilotland valgt ut: Liberia, Uganda og Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo). Konfliktene i disse landene har drevet store grupper av befolkningen på flukt, og landene vil dermed bli en prøvestein på hvordan sektormodellen fungerer i forhold til internt fordrevne. En tilpasset sektortankegang ble også benyttet i det humanitære arbeidet

Foto: Gøril Trondsen Booth

En representant for FNs høykommissær for flyktninger overvåker tilbakevendingen av kongolesiske flyktninger fra Tanzania.

i forbindelse med jordskjelvet i Pakistan i oktober 2005. I fremtiden er det meningen at modellen skal innføres i alle store katastrofesituasjoner, både naturkatastrofer og menneskeskapte katastrofer.

HUMANITÆRE KOORDINATORER For å styrke FNs verdensomspennende humanitære innsats og forbedre samarbeidet mellom ulike deler av FN-systemet, har FN ansatt en stedlig koordinator i mer enn 130 land. De stedlige koordinatorene har et overordnet ansvar for alle FN-prosjektene i landet, fra humanitært arbeid til utviklings tiltak, og har tett kontakt med landets myndigheter.

I tillegg har FN innført et system med egne humanitære koordinatorene i land der kriser har resultert i et stort behov for humanitært engasjement fra det internasjonale samfunnet. De humanitære koordinatorene skal samordne den humanitære innsatsen, inkludert innsatsen overfor internt fordrevne. En styrking av de humanitære koordinatorenes rolle er en viktig del av de pågående reformene i

NI SEKTORER (CLUSTERS)

Den nye sektorordningen i FN er delt inn i ni sektorer som tidligere ikke har blitt dekket godt nok i den humanitære innsatsen. To av sektorene – beskyttelse og leirkoordinering- og ledelse – dekker flere områder innen humanitær hjelp. Sektor en til tre er spesielt viktige i forhold til internt fordrevne.

- Leirkoordinering- og ledelse (UNHCR og IOM)
- Husly (UNHCR og Røde Kors forbundet)
- Beskyttelse (UNHCR)
- Helse (WHO)
- Ernæring (UNICEF)
- Vann og sanitær (UNICEF)
- Tidlig rehabilitering (UNDP)
- Logistikk (WFP)
- Telekommunikasjon (OCHA, WFP og UNICEF)

FNs RETNINGSLINJER FOR INTERNT FORDREVNE (UN GUIDING PRINCIPLES ON INTERNAL DISPLACEMENT)

FNs retningslinjer for internt fordrevne, vedtatt av FN i 1998, er en samling av de viktigste rettighetene til internt fordrevne. Prinsippene – eller rettighetene – er hentet fra internasjonal sedvanerett og forskjellige juridiske instrumenter i internasjonal rett, deriblant Verdenserklæringen om menneskerettighetene av 1948, Konvensjonene om sivile og politiske rettigheter og om sosiale, økonomiske og kulturelle rettigheter av 1966, samt de fire Genève-konvensjonene om beskyttelse

det internasjonale humanitære systemet. Det skal blant annet skje gjennom å styrke kontakten med de frivillige organisasjonene.

Mange av de stedlige koordinatorene har imidlertid også fått ansvaret for å koordinere den humanitære innsatsen i landet. I praksis vil det si at de innehar rollen som humanitær koordinator i tillegg til å være stedlig koordinator. Denne dobbeltrollen representerer flere utfordringer. Det ligger innebygde motsetninger i det å skulle være en støttespiller for en gitt regjering på utviklingssiden, og på samme tid skulle være en tydelig talsmann for internt fordrevnes rettigheter overfor samme regjering. Mange FN-koordinatorer mangler dessuten erfaring med humanitært arbeid, spesielt når det gjelder beskyttelse av internt fordrevne.

For å gjøre humanitær innsats mulig i flere konfliktområder, har FN de senere årene styrket samspillet mellom humanitære og militære operasjoner, som begge er underlagt den stedlige koordinatoren. Til tross for at de ulike oppgavene er viktige både hver for seg og samlet, kan det være problematisk å samle disse aktivitetene under én ledelse. Det er viktige forskjeller mellom militære og humanitære operasjoner. En væpnet styrke som skal gi befolkningen sikkerhet, jobber ut fra et militært mandat og er i praksis et politisk instrument. En humanitær operasjon skal derimot gi nødhjelp, og jobber ut fra prinsippet om å være nøytral, upartisk og uavhengig. Den viktigste beskyttelsen humanitære aktører har i felt, er nettopp det å få tillitt fra befolkningen. Ved å ansette egne humanitære koordinatorene, vil man unngå at den stedlige koordinatoren får en slik dobbeltrolle.

FNS SENTRALE NØDHJELPSFOND Uforutsigbar, sen og utilstrekkelig finansiering er en av FNs største utfordringer når store humanitære katastrofer inntreffer. Jan Egeland har gjentatte ganger påpekt at den humanitære innsatsen ofte kommer i gang for sent, fordi det tar tid å skaffe penger til hjelpearbeidet. Han har også slått fast at

>> MYNDIGHETENES ANSVAR

Myndighetene er ansvarlige for å gi hjelp og beskyttelse til internt fordrevne. Likevel har om lag seks millioner internt fordrevne blitt drevet på flukt av sine egne myndigheter. I 2005 var myndigheter eller opprørsstyrker direkte eller indirekte involvert i å drive befolkningen på flukt i minst 16 land, deriblant Burma, Den sentralafrikanske republikk, Colombia, Elfenbenskysten, Irak, Nepal, Israel (Palestina), Filippinene, Russland (Tsjetsjenia) og Zimbabwe.

Det anslås at nesten seks millioner internt fordrevne, i minst 12 land, ikke får vesentlig humanitær hjelp fra myndighetene. I 16 land – nesten en tredjedel av alle landene som har internt fordrevne – har heller ikke FN gitt hjelp eller beskyttelse til gruppen. 70-80 prosent av alle internt fordrevne er kvinner og barn.

Kilde: IDMC

det er uakseptabelt at strategiske interesser eller antall tilstedeværende TV-kameraer har betydning for hvor mye penger som bevilges til det humanitære arbeidet. Menneskene som rammes har like stort behov for hjelp, uansett hvor i verden de oppholder seg.

For å sikre en raskere og mer forutsigbar finansiering i krisesituasjoner, vedtok FNs generalforsamling 15. desember 2005 å etablere et nytt nødhjelpsfond. Målet er å sikre en mer rettferdig fordeling av nødhjelpsmidler, basert på behovene til menneskene som rammes. – Ved å sikre en raskere finansiering i krisesituasjoner vil fondet bidra til å redde menneskeliv, sa Kofi Annan da han fikk gjennomslag for etablering av det nye nødhjelpsfondet.

Planen er at fondet skal ha 500 millioner amerikanske dollar til rådighet ved store katastrofer, og at det i løpet av 72 timer skal skaffes tilstrekkelige midler til å starte livreddende nødhjelpsoperasjoner i den kritiske første fasen av en katastrofe. Av de 500 millionene er 50 millioner avsatt til å bevilge lån til FN-organisasjonene ved oppstart av prosjekter. To tredjedeler av det resterende beløpet skal brukes til å dekke nye humanitære behov, mens en tredjedel skal brukes i underfinansierte humanitære situasjoner.

Fondet skal administreres av FNs nødhjelpskoordinator, og finansieringen skal sikres gjennom en årlig giverkonferanse der målet er å skaffe midler utover det som inngår i de ulike FN-organisasjonenes budsjetter og det vanlige systemet for finansiering av humanitært arbeid. Deler av fondet skal benyttes til å finansiere arbeid i glemte katastrofesituasjoner, hvor det er en kronisk mangel på penger til hjelpearbeidet.

– Altfor ofte ligner bistand på et lotteri der noen få vinner, mens de fleste taper som resultat av andre vurderinger enn behovet for bistand. Vi må bevege oss fra lotteri til forutsigbarhet slik at alle som lider vil få bistand, sa Jan Egeland da nødhjelpsfondet formelt ble lansert 9. mars 2006. På dette tidspunktet hadde FN fått løfter om 173 millioner amerikanske dollar til fondet fra ulike giverland, med signaler om ytterligere 40 millioner dollar. I dag er 261 millioner amerikanske dollar bevilget til fondet. Mindre nødhjelpsfond skal også opprettes på landnivå under ledelse av den humanitære koordinatoren i det aktuelle landet.

En hovedtanke bak fondet er at midlene, som blant annet skal dekke internt fordrevnes behov i den tidlige fasen av større katastrofer, skal komme i tillegg til andre bevilgninger gitt til flyktninger og til FNs øvrige bistandsarbeid. I praksis er det imidlertid svært få land som vil kunne – eller ville – stille midler til rådighet i stort omfang uten å ta dette fra allerede eksisterende budsjetter rettet mot flyktninger. Norge har bevilget 200 millioner kroner til FNs nye nødhjelpsfond, i tillegg til annen bistandsbevilgning og nødhjelps-innsats.

UTFORDRINGER FOR SEKTORMODELLEN Koordineringsproblemer i humanitære situasjoner, og spesielt i FN-sammenheng, er et like gammelt tema som FN selv, og det er liten tvil om behovet for forbedringer. Det er likevel reist kritikk mot den foreslåtte sektormo-

dellen, ikke minst fra frivillige organisasjoner som selv jobber med humanitær innsats. Kritikken er viktig å ta med seg for at modellen skal bli best mulig. Dette er noen av de viktigste utfordringene:

a) Mangel på involvering av frivillige organisasjoner:

Lederansvaret på globalt nivå er forbeholdt ulike FN-organisasjoner. De frivillige organisasjonene har blitt invitert til å delta i å støtte ordningen. Flyktninghjelpen ble tidlig trukket med i tre sektorer: leirkoordinering- og ledelse, beskyttelse og husly.

Noen organisasjoner har imidlertid vært kritiske til det de har oppfattet som FNs kontroll over prosessen, og har vist til at de frivillige organisasjonene står for mer enn halvparten av den humanitære innsatsen i krisesituasjoner. Lokale organisasjoner er foreløpig holdt utenfor den nåværende sektormodellen.

b) Mangel på felles analyse og planer:

En annen utfordring er at sektortankegangen er for fokusert på ledelse og koordinering, mens mer grunnleggende spørsmål utelukkes. Slike spørsmål kan dreie seg om når, hvor og hvordan det internasjonale

samfunnet skal gripe inn i en humanitær krise, og hvilke prioriteringer som skal gjøres i hjelpearbeidet. For eksempel er det viktige spørsmål knyttet til internt fordrevne, deriblant land- og eiendomsrettigheter, og om man skal satse på kortsiktige løsninger eller permanente bygninger for å skaffe husly. Innen sektorene bør det være en felles kartlegging av behovene, og en overordnet plan for hvordan disse skal dekkes av de involverte organisasjonene. Mens rammeverket for dette eksisterer allerede, gjenstår arbeidet med implementering.

Den nye sektorordningen i FN er delt inn i ni sektorer som tidligere ikke har blitt dekket godt nok i den humanitære innsatsen

c) Beskyttelse av internt fordrevne:

Selv den beste organisering av erfarne humanitære koordinatorene vil ikke fullt ut kunne garantere at de internt fordrevne får hjelp og beskyttelse i komplekse humanitære katastrofer. Det vil for eksempel være vanskelig å gi beskyttelse og humanitær assistanse hvis sikkerhetsgrunner gjør det umulig å nå frem til målgruppen. Dette må likevel ikke forhindre at man gjør en maksimal innsats for å sikre en bedre humanitær respons under store katastrofer.

d) Uklarhet om når UNHCR skal gripe inn:

Et grunnleggende premiss for å avgjøre om UNHCR skal gripe inn i en gitt humanitær situasjon, er prinsippet om ikke å underminere flyktnings rett til å søke asyl. Det har imidlertid vist seg at UNCHR

har brukt de samme kriteriene som begrunnelse både for å gripe inn og for ikke å gripe inn. Mens det er klart at UNHCR må ha samtykke fra myndighetene for å kunne drive prosjekter i landet, er det ikke bestemt hvor omfattende aktivitetene skal være. Hvordan UNHCR i praksis vil oppfylle sitt mandat, vil blant annet avhenge av erfaring og personlige egenskaper hos de ansatte. I denne sammenheng gjenstår det å se om sektortankegangen vil resultere i mer forutsigbare valg og økt konsistens med hensyn til inngripen på vegne av internt fordrevne.

e) Finansiering:

Tidligere erfaring har vist at FNs appeller om nødhjelp sjelden blir oppfylt, og at bidragene avhenger av giverlandenes prioriteringer. Dersom sektorprosessen skal lykkes, må giverlandene skaffe midler til finansiering, ikke minst gjennom å oppfylle løftene de har gitt. Det er avgjørende at de er raskt ute med å både love og utbetale midler til FNs nye nødhjelpsfond, slik at arbeid kan settes i gang på kort varsel når nye katastrofer rammer.

f) Ansvar for oppfølging:

Et sentralt spørsmål vil være hvem som skal følge opp UNHCRs innsats, og overta ansvaret for å beskytte de internt fordrevne dersom FN-organisasjonen ikke makter oppgaven. Her vil de frivillige organisasjonene spille en viktig rolle. Samtidig vil det være avgjørende at organisasjonene tar sin del av ansvaret for oppfølging og støtte til UNHCRs arbeid.

KONKRETE ERFARINGER Sektormodellen er hittil iverksatt i tre land: Liberia, Uganda og Den demokratiske republikken Kongo. Foreløpige tilbakemeldinger tyder på at modellen trenger tid til å gå seg til. Prosessen i pilotlandet Uganda er et eksempel på dette. FN startet sektormodellen på nyåret 2006, men involverte ikke de frivillige organisasjonene før i mars/april. Da tok FN initiativ til en viss utveksling av informasjon, men de frivillige organisasjonene er fortsatt lite involvert i prosessen, og kjører sine egne løp i forhold til humanitære prosjekter i landet.

En annen innvending er at sektorarbeidet har vært konsentrert til hovedstedene, med liten involvering av dem som utfører det praktiske humanitære arbeidet i felt. UNHCR kritiseres også for et for ensidig fokus på at de fordrevne skal vende tilbake til hjemstedet, med for liten vekt på beskyttelse generelt. Prosessen har også gått langsomt, og i flere områder med mange internt fordrevne er det ennå ikke etablert noe kontor for sektorsamarbeidet.

Også i Den demokratiske republikken Kongo er de frivillige organisasjonene lite involvert i prosessen. Som i Uganda, preges prosessen av at den er i oppstartsfasen, og det er ennå for tidlig å si hvilken effekt sektormodellen vil ha når det gjelder beskyttelse og bedre koordinering av arbeidet for internt fordrevne.

I Liberia har prosessen kommet et skritt lenger. Her deltar internasjonale frivillige organisasjoner aktivt i det FN-ledede arbeidet.

Foto: Alertnet

Foto: Gøril Trondsen Booth

Myndighetene i Sudan har sviktet sitt ansvar for å gi befolkningen bistand og beskyttelse. I Darfur har over to millioner mennesker blitt drevet på flukt de siste årene.

Internt fordrevne gutter på skolebenken i Nepal.

Det vellykkede samarbeidet skyldes i stor grad gode eksisterende beskyttelsesstrukturer i landet.

ET SKRITT I RIKTIG RETNING Gjennomgangen av det internasjonale humanitære systemet som Jan Egeland tok initiativ til, identifiserer de viktigste utfordringene knyttet til dagens kapasitet til å takle humanitære kriser og foreslår løsninger på disse. Løsningene bygger på prinsippet om at det internasjonale samfunn har rett og plikt til å gripe inn i situasjoner der sivile personer trenger humanitær bistand. Mandatet og muligheten til å kunne gripe inn raskt når en humanitær katastrofe inntreffer, er et viktig skritt på veien mot en bedret humanitær respons i krisesituasjoner. Men fortsatt gjenstår mange utfordringer, ikke minst knyttet til prioriteringer, forutsigbarhet, finansiering av innsatsen, og involvering av de frivillige organisasjonene. Koordineringen av innsatsen må også være desentralisert, slik at man unngår forsinkelser fra byråkrati og sentralisering. Når en katastrofe inntreffer, må modellen legges til rette for fleksibilitet, rask handling og klar ansvarsfordeling. Dette vil bidra til at pengene fra nødhjelpsfondet kan brukes på selve det humanitære arbeidet, slik at flest mulig kan få hjelp.

Foreløpig er det nye systemet i startfasen, og barnesykdommene er allerede påpekt. FN kritiseres for å være uklare i forhold til involvering av organisasjoner og sene med implementering av arbeidet i felt. Donorer og frivillige organisasjoner kritiseres for å være avventende med støtte, slik at de kan vurdere hvordan systemet utvikler seg. I og med at reformen medfører store endringer, er det forståelig at FN bruker tid på tilrettelegging og iverksettelse, og at donorer og frivillige organisasjoner stiller krav til hvordan prosessen skal være. Men det er viktig å huske at de ulike partene er avhengige av hverandre for at systemet skal bli så vellykket som mulig.

En av innvendingene er for eksempel at frivillige organisasjoner bør integreres bedre i prosessen dersom modellen skal kunne lykkes i praksis. Men det må også stilles krav til organisasjonene selv. De store internasjonale sammenslutningene av frivillige organisasjoner har fått kritikk fra FN-hold for manglende vilje til å delta i reformdiskusjonene, til tross for at FN har invitert til dette. Behovet for bedre samarbeid er erkjent både blant FN-organisasjonene og øvrige aktører, selv om flere spørsmål trenger avklaring. Det gjelder blant annet spørsmål om ansvarsfordeling i en situasjon der en frivillig organisasjon eventuelt får ansvar for å lede en sektor i et enkeltland.

Innvendingene mot den nye sektorordningen er viktig å ta hensyn til dersom den humanitære innsatsen skal bli best mulig. I realiteten finnes det ikke noe godt alternativ til modellen, og derfor er det viktig å vurdere konsekvensene dersom man velger å ikke støtte opp om den. Fokuset må være på de mange millionene som trenger humanitær hjelp fra det internasjonale samfunn. Det er dem som vil rammes dersom donorer ikke bevilger penger til arbeidet eller frivillige organisasjoner ikke støtter opp om den nye ordningen. Det er også disse som rammes dersom FN ikke lykkes med å utvikle et effektivt humanitært system. Per i dag foreligger det ingen bedre alternativer til å styrke den humanitære innsatsen internasjonalt. Sektormodellen representerer en mulighet for å forbedre innsatsen i humanitære katastrofer, som en ikke har råd til å la gå fra seg. Den FN-ledede prosessen vil ikke fungere uten støtte, og derfor er alle parter forpliktet til å delta. Avventing, skepsis og misnøye kan få store konsekvenser for dem som trenger innsatsen mest. ■

Sektormodellen representerer en mulighet for å forbedre innsatsen i humanitære katastrofer, som en ikke har råd til å la gå fra seg

Glade jenter på vei til skolen i Gulu i Nord-Uganda. I den konfliktramede regionen gir skolen både utdanning og beskyttelse til elevene.

HÅP FOR MENNESKER PÅ FLUKT

Alle mennesker har håp og drømmer. Hva man håper på er individuelt og avhengig av flere faktorer, for eksempel kulturen man lever i og hvilken livsfase man er i. Her i Norge trenger vi ikke håpe på å overleve krig, overgrep og forfølgelse. Vi trenger ikke håpe at vi får nok mat til å overleve, eller tak over hodet om natten. De fleste av oss trenger ikke å håpe at livet vil bli normalt igjen.

Mennesker på flukt er vanlige mennesker som deg og meg, men som befinner seg i en unntakssituasjon som de havnet i ufrivillig. Den ene dagen er alt som normalt – den neste flykter man for livet, og alt blir snudd på hodet. Fordrivelse innebærer kaos, frihetsfrarøving, lidelse og redsel. Man vet ikke når man kan reise hjem eller om man i det hele tatt vil overleve.

Over 35 millioner mennesker er på flukt i verden i dag. De flykter av ulike grunner, og lever under ulike forhold. Likevel har de én ting felles: Håpet om å kunne leve i trygghet og aldri mer å måtte flykte. Håpet om en normal tilværelse der de kan bygge en fremtid for seg selv og sin familie.

20. juni 2000 etablerte FN Verdens flyktningdag for å minne oss om menneskene som er drevet på flukt i verden. Hvert år velger FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) et nytt tema for å markere dagen. I 2006 er temaet håp. Håp er viktig for alle mennesker, men for de som er på flukt kan det utgjøre selve drivkraften i tilværelsen. Det er mye krefter i håp. Det kreves håp for ikke å gi opp.

Ved å velge håp som tema, setter UNHCR fokus på det menneskelige perspektivet som ofte forsvinner i flyktningdebatten. Håp er et tema som alle kan gjenkjenne seg i. Det er også et tema som setter individet i fokus. Koblingen er enkel. Vårt mål er å gjøre den åpenbar.

Å HA HÅP

For oss som bor i Norge er fordrivelse og flukt et fjernt anliggende. Vi forbinder begrepet flyktning med juridisk definisjoner, stereotyper eller tall. Det er lett å glemme individene det dreier seg om. Men hver enkelt person som er på flukt – 35,7 millioner til sammen – har hver sin historie å fortelle, hver sin måte å takle virkeligheten på og hvert sitt håp som holder motet oppe.

Alle mennesker opplever utfordringer og påkjenninger i løpet av livet. Den naturlige responsmekanismen er å finne måter å takle situasjonen på. Mestringsstrategiene man tar i bruk, avspeiler situasjonen man befinner seg i. I en fluktsituasjon er det flere ulike stadier av utfordringer. Under flukten handler det om å overleve – i eksilperioden om å leve.

I ekstreme situasjoner bruker man ofte strategier som man ikke

ville ha vurdert i en normal situasjon, for eksempel kriminelle handlinger, prostitusjon eller deltakelse i politisk opposisjon. Slike valg viser hvilken desperat situasjon flyktningene ofte lever under. Men det viser også kreativitet, utholdenhet og et sterkt engasjement for å mestre situasjonen. Valg tas på bakgrunn av ønsket utfall, og hvordan man oppfatter situasjonen man er i. Muligheter og konsekvenser veies opp mot hverandre.

FØR FLUKTEN Den første fasen begynner allerede før flukten. Mange av de som flykter fra krig og forfølgelse vet at de kanskje selv blir rammet en dag. Mens sivile utgjorde kun fem prosent av ofrene under første verdenskrig, utgjør de hele 90 prosent i dagens konflikter. Sivildbefolkningens mestringsstrategier innebærer derfor å forsøke å unngå fordrivelse, for eksempel ved å gi mat eller informasjon til de væpnede gruppene i området. I en slik situasjon er det naturlig å håpe at man ikke blir angrepet, forfulgt eller drevet på flukt.

FLUKTEN Den neste fasen er selve flukten. Noen har tid til å planlegge dette. De vet hva de vil ha med seg og til en viss grad hvor de skal reise. Da kan de ta med seg nødvendige eiendeler, som identifikasjonspapirer, redskaper og husdyr. Men flesteparten av fordrivingene skjer spontant, for eksempel når væpnede opprørere angriper en landsby. Under flukten vil mestringsstrategiene dreie seg om å overleve – om å få beskyttelse, mat, husly og nødhjelp. I denne fasen er håpet om å overleve så sterkt at det blir som en mestringsstrategi i seg selv.

LIVET I LEIR De aller fleste fordrevne søker tilflukt i andre deler av landet de bor i eller i ett av nabolandene. Mange blir boende i flyktningleirer i kortere eller lengre perioder. Selv om leirene gir en viss grad av beskyttelse, forekommer overgrep, voldtekt og kidnapping også her. Ofte er levekårene vanskelige, med hyppige sykdomsutbrudd, urent vann og utilstrekkelig med mat. Millioner av barn mister muligheten til å gå på skole, ungdom mister en verdifull ungdomstid og voksne befinner seg i en situasjon der de ikke har mulighet til å forsørge familien.

Foto: UNHCR/Behring

11 år gamle Aliyah får privatundervisning i engelsk. Sammen med familien vendte hun tilbake til Kabul fra nabolandet Pakistan.

Mange mister verdifulle år i denne perioden, og det er en vanskelig tid for dem det gjelder. De vet ikke hvor lenge de må oppholde seg i leirene, har få eller ingen mulighet til å skaffe inntekt eller mat, og føler de ikke har kontroll over situasjonen de lever i. En mestring av hverdagen innebærer ikke bare å overleve, men også å holde motet oppe. Håpet på en varig løsning står sterkt i denne fasen. Å gå lange perioder i uvisshet om hva som skjer, uten selv å ha kontroll over livet sitt, er en stor påkjenning.

OPPHOLD I EKSI Tiden på flukt er også utfordrende for dem som søker beskyttelse i vestlige land, deriblant Norge. I tillegg til å mestre en ny kultur, lever mange i frykt for å bli sendt tilbake til hjemlandet, uvisshet om hva som har hendt med familiemedlemmer og

usikkerhet i forhold til hva som vil skje i fremtiden. For yrkesaktive mennesker som er vant til å klare seg selv, er det en stor overgang til å være avhengig av andre. Å ikke kunne skaffe sin egen inntekt, vedlikeholde yrkesferdigheter og ta vare på sin egen familie er en utfordring som flyktningene må mestre inntil de får et endelig svar på asylsøknaden. Mange opplever at landets egenreklame om likeverd, rettigheter og muligheter forsterker håpet om å få del i vertslandets samfunn, samtidig som det ikke innfris så lenge asylsøknaden er under behandling. Tusener av flyktninger lever flere år i en slik tilværelse. Fremtiden deres ligger i andres hender. Håpet på en varig løsning står sterkt også her, så de kan leve et normalt liv igjen, uansett hvor det måtte være.

Foto: UNHCR/C.Schwartz

En tilbakevendt flyktning samler ved i Burma.

Foto: REUTERS/Radu Sighet

Etiopiske barn i lek i Korom, nord i Tigray-provinsen

Foto: Alerinet

Konflikten som brøt ut i Darfur i 2003 har skapt en av verdens verste humanitære kriser. Mange av de internt fordrevne er avhengige av internasjonal nødhjelp for å overleve.

VARIG LØSNING Løsningen på en flukttilværelse avhenger i stor grad av hvilke muligheter som finnes. Ifølge FN er det i hovedsak tre varige løsninger for mennesker på flukt:

- Tilbakevending til hjemlandet
- Integrering i et land der man har funnet beskyttelse, som regel et land i nærområdet
- Bosetting i et tredje land

De aller fleste flyktninger vil aller helst reise hjem til et fredelig hjemland. De flyktet ikke fordi de hadde lyst, og deres største håp er å kunne flytte tilbake. Tankene er viktige for å holde motet oppe under fluktperioden.

Samtidig er det individuelt hva som oppfattes som den beste varige løsningen. Selv om tankene om hjemstedet alltid er til stede, vil også de vonde minnene sitte i hukommelsen. Frykten for å flytte tilbake, selv om det er fred i landet, står sterkt hos mange flyktninger. Deres fremste ønske er å leve et normalt liv i et fredelig samfunn.

Men selv de som velger å leve i eksil, har hjemlandet ofte i tankene. For mange er det å kunne flytte tilbake et ønske som kanskje vil følge dem resten av livet.

Å INNFRI HÅP

35,7 millioner mennesker er på flukt i verden i dag. Felles for dem alle er håpet om en løsning. Felles for de aller fleste er at løsningen ligger i andres hender.

Hvem er ansvarlig for å tilrettelegge for en løsning, og innfri håpet for mennesker på flukt? Ulike aktører har ulike roller, avhengig av hvilken fase av flukten man er i og hvilke behov som er mest prekære. En humanitær organisasjon kan dekke minimumsbehovene, som mat, vann og medisiner for den enkelte, og slik sett bidra til å innfri håpet om å overleve og få hjelp. Slekt eller venner kan gi midlertidig husly og innfri håpet om å få tak over hodet.

Men i et større perspektiv er det håpet om en langsiktig løsning som må innfris. Her kan både myndighetene og det internasjonale

samfunnet delta. I et globalt perspektiv er det viktig å se at vi alle er delaktige og har et ansvar for å bidra til både å forebygge og løse konflikter. Dette vil ikke bare innfri håpet for 35,7 millioner individer – det vil også bidra til en tryggere verden for alle.

MYNDIGHETENE Det er først og fremst landets egne myndigheter som har mulighet og forpliktelse til å innfri håpet til mennesker på flukt. Myndighetene er ansvarlig for å ivareta befolkningens rettigheter og til å gi dem beskyttelse. Ofte er det også myndighetene som holder nøkkelen til å få slutt på en konflikt. De kan bidra til gjenoppbygging av samfunn og investere i forebyggende tiltak.

De seneste årene har flere konflikter fått en fredelig slutt. Dette er tilfelle i Liberia, Afghanistan, Indonesia, Angola og Sierra Leone, for å nevne noen. Heller enn å kjempe om makt og naturressurser, gjøres det nå en innsats for å få bukt med korrupsjon og vanstyre. Selv om veien mot utvikling ofte er lang, legges grunnlaget for en bedre fremtid for landets befolkning. Den positive utviklingen har ført til at millioner av flyktninger og internt fordrevne har kunnet flytte tilbake til hjemstedene etter kortere eller lengre tid på flukt. Håpet er innfridd – takket være myndighetene.

Men i mange land er myndighetene selv involvert i landets konflikter, og viser manglende evne og vilje til å finne en løsning. Millioner av mennesker fordrives hvert år av sine egne myndigheter eller væpnede grupper som regjeringen støtter. I 2005 skjedde dette blant annet i Burma, Colombia, Den sentralafrikanske republikk, Irak, Russland, Sudan og Zimbabwe. Over seks millioner flyktninger og internt fordrevne – blant disse 70-80 prosent kvinner og barn – fikk verken beskyttelse eller hjelp fra landets myndigheter i året som gikk.

POLITISK SPILL Mennesker på flukt har ofte mistet både familiemedlemmer, eiendeler, jobb og verdighet under flukten. Det som holder dem oppe, er håpet på at det finnes en løsning. Dette gjør håpet til en viktig overlevingsstrategi i seg selv. Skuffelsen blir derfor enorm for de som blir fratatt håpet om løsningen de ønsker seg. Likevel er dette realiteten for millioner av mennesker på flukt i verden i dag.

Et eksempel er de palestinske flyktningene, som har ventet i over

>> DE TRE VARIGE LØSNINGENE

Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) er det tre varige løsninger for flyktninger:

- Tilbakevending til hjemlandet
- Integrering i det landet man har funnet beskyttelse
- Gjenbosetting i tredjeland

TILBAKEVENDING Flesteparten av verdens flyktninger håper de en dag kan vende tilbake til hjemlandet. Det å bistå flyktninger i å flytte hjem er derfor en høyt prioritert oppgave i det internasjonale flyktningarbeidet. Hoveddelen av dette arbeidet foregår i naboland eller nærområder, der størstedelen av de fordrevne befinner seg. Planlegging og vilje fra myndighetene både i hjemlandet og vertslandet er en forutsetning for en vellykket tilbakevending. De siste årene har millioner av flyktninger kunnet vende tilbake til land der konflikter har fått en fredelig løsning, som Afghanistan, Burundi, Liberia, Sierra Leone, Irak, Rwanda og landene på Balkan. I 2005 vendte i underkant av 1,2 millioner flyktninger tilbake til hjemlandene sine.

INTEGRERING I ASYLLAND Selv om de fleste velger å reise hjem, er også integrering i det landet flyktningen finner beskyttelse en vanlig løsning. Mange flyktninger som har kommet til Norge, har valgt å bosette

seg her. Tilbakevending vil likevel kunne være aktuelt på et senere tidspunkt. Det er ikke uvanlig at flyktninger som har bodd mange år i Norge, vender hjem når de blir eldre.

Lokal integrering er heller ingen uvanlig løsning. De fleste serbere som ble fordrevet fra Kroatia og Bosnia-Hercegovina til Serbia og Montenegro på 1990-tallet, har valgt å slå seg ned der fordi det ikke har vært mulig å vende hjem. Flesteparten av verdens flyktninger kommer ikke lenger enn til nabolandet eller andre land i regionen.

GJENBOSETTING I TREDJELAND Gjenbosetting i et tredjeland organiseres av UNHCR. Bare en håndfull land, deriblant Norge, har gjenbosettingsprogrammer i samarbeid med UNHCR. USA og Canada er de landene som tar imot flest overføringsflyktninger, men den senere tiden er det også blitt fremmet forslag om at EU skal få sitt eget gjenbosettingsprogram.

Flyktninger som blir gjenbosatt kalles overføringsflyktninger, eller kvoteflyktninger. De bor ofte i leirer utenfor sitt eget land, og blir valgt ut som overføringsflyktninger på en kvote bestemt av vertslandene. Mange har oppholdt seg i leir i årevis før de gjenbosettes i tredje land. I Norge har man derfor valgt å bosette overføringsflyktningene direkte i kommuner, slik at de unngår et opphold på asylmottak.

50 år på å kunne vende tilbake til hjemmet de flyktet fra. Saharawiene fra Vest-Sahara har ventet i 30 år. Mange steder kan de fordrevne flytte tilbake til områder i nærheten av der de bodde, uten å kunne flytte tilbake til selve hjemstedet. På Balkan opplever mange å måtte bosette seg i gangavstand fra det gamle huset sitt.

Mange fordrevne opplever også å bli brukt som brikker i et politisk spill, mens håpet om et liv i verdighet sviner. Aserbajdsjan er ett av landene der dette skjer. Internt fordrevne får ikke de samme rettighetene som resten av befolkningen, fordi myndighetene ikke vil at de skal integrere seg i samfunnet de har flyktet til. Myndighetene mener at dette vil signalisere at de aksepterer at det okkuperte området tilfaller Armenia. 11 år etter våpenhvilen mellom de to landene lever fortsatt over en halv million mennesker som internt fordrevne i Aserbajdsjan.

Også i Palestina er flyktningenes rett til å vende hjem det sentrale punktet i politiske forhandlinger. Etter 58 år har de stridende partene fremdeles ikke funnet noen løsning. Enhver FN-resolusjon som slår fast denne retten er brutt, mens det internasjonale samfunnet lukker øynene.

DET INTERNASJONALE SAMFUNN Når myndighetene svikter sin egen befolkning har det internasjonale samfunn ansvar for å bistå med hjelp. Dette kan ytes i form av nødhjelp i en katastrofesituasjon eller bistand til en langsiktig utvikling av landet. Mens prioriterte bistandsland mottar midler til planlagte utviklingsprosjekter, bevilges penger til nødhjelpsinnset først etter at katastrofen inntreffer. Begge deler er nødvendig, men det er også viktig å se sammenhengen. Fattigdom og kamp om ressurser er en utløsende faktor i de fleste krigsherjede land. Tiltak for å redusere fattigdom og fremme utvikling kan derfor bidra til å forebygge konflikt, fluktsituasjoner og humanitære katastrofer. Å investere i et lands utvikling øker dermed muligheten for både gjenoppbygging og tilbakevending, men også til å redusere risikoen for at mennesker blir drevet på flukt i det hele tatt.

Det internasjonale samfunnet kan bidra også på andre måter enn med bistand. Handel, investering, gjeldslette og politisk diplomati er andre måter å involvere seg på. Et aktuelt tema i dagens debatt, er å gi støtte til demokratisering av land med manglende demokrati. En slik støtte må imidlertid være basert på befolkningens eget behov, ønsker og engasjement.

VERTSLAND Det internasjonale samfunnet er forpliktet gjennom internasjonalt bindende regelverk til å gi asyl til flyktninger som ikke får beskyttelse i hjemlandet. Flyktningretten, menneskerettighetene og den humanitære folkeretten inneholder bestemmelser om hvem som går under betegnelsen flyktning, hvem som ellers har rett til internasjonal beskyttelse og hva slags beskyttelse som skal gis. Ett av de sentrale prinsippene i flyktningretten er dessuten at man ikke kan sende en person tilbake til et land eller område der deres liv eller sikkerhet er i fare – det såkalte non-refoulement prin-

sippet. Dette prinsippet overprøves mange steder. Et tydelig eksempel på dette er den varierende praksisen i forhold til tjetsjenske asylsøkere. Mens noen europeiske land er raus med å innvilge asyl til denne gruppen, sender andre land dem tilbake til Russland. Vanskelige forhold for tsjetsjenere i Russland, gjør imidlertid at mange ender opp som internt fordrevne.

ET VERDIG LIV I tillegg til de internasjonale forpliktelsene om å gi beskyttelse til dem som trenger det, har myndighetene i eksillandene også ansvaret for å innfri flyktningenes håp om et verdig liv den tiden de oppholder seg der. Når den varige løsningen innebærer å etablere seg i et nytt land, møter flyktningen nye utfordringer som må imøtekommes på det nye hjemstedet. For mange er det viktig å oppnå samme rettigheter som resten av befolkningen og å unngå rasisme og andre former for diskriminering. Men kanskje aller viktigst, er følelsen av å bli akseptert som den man er, med den bakgrunnen man har, og ikke som 'flyktning nummer x' i det nye landet man bosetter seg i. Mange flyktninger har vært 'uønsket' i eget land, og det å bli møtt velkommen dit de flykter til, har derfor stor betydning.

Å SKAPE HÅP

Selv for de som velger å bo i eksil, er hjemlandet i tankene resten av livet. Mange ønsker å bidra til gjenoppbyggingen av landet sitt og kanskje flytte tilbake engang. Flyktningenes bidrag – enten i form av penger sendt fra eksillandet eller praktisk engasjement i hjemlandet – er av uvurderlig verdi.

Mange flyktninger har til en viss grad vært avhengige av myn-

>> LAND SOM TAR IMOT FLEST FLYKTNINGER

Palestina	1 685 800	Tsjad	275 500
Pakistan	1 088 100	Uganda	254 400
Iran	994 000	Saudi-Arabia	240 800
Syria	866 300	Sudan	231 700
Jordan	609 500	DR Kongo	204 500
Tanzania	549 100	Sør-Afrika	169 800
India	515 100	Guinea-Bissau	165 900
Thailand	477 500	Venezuela	180 100
Kina	352 700	USA	176 700
Kenya	314 600		
Libanon	296 800	Norge	4 300*

pr 31.12.2005
*Norge kommer langt ned på listen

Kilde: U.S. Committee for Refugees and Immigrants

>> DEN NORSKE TILBAKEVENDINGSORDNINGEN

Grunnlaget for dagens tilbakevendingarbeid ble lagt i Stortingsmelding nr 17 (1994–95) «Om flyktningpolitikken». Et sentralt budskap i denne meldingen var at flyktningpolitikken som føres innenlands skal kobles til Norges internasjonale flyktningarbeid. Stortingsmelding nr 17 (2000–2001) «Asyl- og flyktningpolitikken i Norge», bekreftet at tilbakevending står sentralt. Meldingen slår fast at «målet for tilbakevendingspolitikken er å legge til rette og motivere for at de som har fått beskyttelse i Norge skal kunne vende tilbake til hjemlandet når forholdene ligger til rette for det».

Dette er de viktigste punktene i tilbakevendingens ordning for flyktninger i Norge:

- Alle personer med asyl, kollektiv beskyttelse eller opphold på humanitært grunnlag kan søke om tilbakevendingstøtte.
- For å kunne søke om tilbakevendingstøtte må man ha bodd i Norge i mer enn tre måneder.
- Personer som i dag er norske statsborgere, vil normalt ikke få støtte til tilbakevending.
- Tilbakevendingstøtten:
 - a) Hver person får et kontantbeløp på 10 000 kroner som utbetales når søknad om støtte innvilles. Denne støtten skal være et bidrag til reetablering i hjemlandet.
 - b) Til frakt av personlige eiendeler gis et beløp på 5000 kroner per person. Støtten utbetales til alle som får innvilget søknad om tilbakevendingstøtte.
 - c) Reisekostnader fra nærmeste flyplass i Norge til hjemlandet dekkes.
- De som har bosettingstillatelse i Norge, kan få stemplet denne tillatelsen inn i sitt hjemlands pass. Bosettingstillatelsen gir mulighet til å reise tilbake til Norge innen to år fra utreisetidspunktet.
- De som har midlertidig oppholdstillatelse, kan reise tilbake til Norge så lenge denne er gyldig.

dighetene eller det internasjonale samfunnet for å få en varig løsning på sin egen fluktsituasjon. Følelsen av å kunne gjøre noe selv for å skape en positiv utvikling i hjemlandet er derfor viktig. Innsatsen vil styrke muligheten for gjenoppbygging og stabilitet, og bidra til å skape håp for millioner av andre som fremdeles er på flukt.

Hva flyktningene kan bidra med avhenger av utdanning og yrke, men også av den generelle erfaringen fra å bo i eksil. I et land som er preget av år med konflikt, er det behov for mange typer kompetanse. Gjenoppbygging krever alt fra lærere og helsepersonell til ressursforvaltere og handelsmenn. Selv om det kan ta tid å starte nye foretak i konfliktrammede land, kan slike investeringer bidra å redusere fattigdom og arbeidsledighet – faktorer som skaper frustrasjon og uro i mange samfunn. Dette er viktige skritt å ta for å skape et grunnlag for fred.

DILEMMAER Det er imidlertid mange spørsmål og dilemmaer forbundet med tilbakevending. Først og fremst må man forsones seg med det som har skjedd og med hvordan det vil bli å leve der. Stoler man på regjeringens løfter om at de vil gi beskyttelse denne gangen? Er det sikkert at freden vil vedvare, så man ikke trenger å flykte på nytt? Kan man få igjen huset og jorda når man flytter tilbake, og hva slags tilbud får man om skolegang, helsetjenester, arbeid eller trygd? Før man tar en beslutning om å flytte tilbake, må slike spørsmål være besvart. Dette forutsetter en mental så vel som praktisk forberedelse på hva som venter på hjemstedet.

INTEGRERING OG TILBAKEVENDING En vellykket tilbakevending fordrer et godt samarbeid mellom individ og stat, både i eksil og i hjemlandet. For en flyktning i et fremmed land er det viktig å bli akseptert og inkludert i samfunnet. Å kunne bruke sine evner, få utdanning og jobb, mestre situasjonen man befinner seg i og få kontroll over sitt eget liv, er noe som er både positivt og viktig. Integrering i samfunnet gjør at man føler seg velkommen, nyttig og selvhjulpent. Noen

er stolte av flyktningstatusen, siden den utgjør en del av deres historie og identitet. Men mange flyktninger ønsker å kvitte seg med det de anser som et stigmatiserende stempel, ofte forsterket av negative medieoppslag.

Ved å behandle flyktningene med respekt for individet, kan staten bidra til å forsterke den enkeltes trykkeløse. Dette påvirker hvordan man trives i den nye samfunnet, men det er også viktig i forbindelse med kontakten med hjemlandet. Man har klart seg – og nå har man noe man kan bidra med hjemme. Den positive følelsen har stor betydning når man vurderer å flytte tilbake til hjemlandet.

Selv om erfaring viser at de som er bedre integrert i eksillandet ofte er bedre rustet til å vende tilbake til hjemlandet, kjøres integrering og tilbakevending ofte som parallelle løp i flyktningpolitikken. Det er viktig at myndighetene ser den sentrale koblingen mellom de to, og tar hensyn til dette i en helhetlig flyktningpolitikk.

EN VERDEN AV INDIVIDER Samarbeid mellom individ og myndigheter, både i eksillandet og hjemlandet, er dessuten viktig for å unngå tilbakesending til et utrygt sted. Hvis ikke kan man forårsake at flyktningene igjen må flykte. Samarbeid mellom myndigheter i nord og sør kan bidra til å løse konflikter i fellesskap.

Hele flyktningdebatten, enten det gjelder asylspørsmål eller nødhjelp, bygger på viktigheten av å sette individet i fokus: det handler om enkeltmennesker som håper å overleve, å bli akseptert som den de er, og som fremfor alt bare ønsker å leve et trygt liv. Som verdensborgere påvirkes vi av hendelser i andre deler av verden. På samme måte kan våre valg og handlinger få konsekvenser for andre. Det er derfor viktig å ta ansvar for både holdninger og handlinger. Vårt engasjement kan bidra til å gi, innfri og skape håp for verdens flyktninger. ■

NORSK ASYLPOLITIKK

De siste årene har norsk asylpolitikk blitt strengere. Det har blitt vanskeligere å komme til Norge og antallet asylsøkere har gått ned. Denne utviklingen påvirker asylinstituttet - hvert enkelt menneskes rett til å søke og få beskyttelse i et annet land.

Til alle tider har mennesker flyttet på seg i jakten på de mest optimale leveforholdene. Gjennom historien er også enkeltmennesker eller folkegrupper blitt forfulgt og tvunget på flukt. Årsakene til at folk flytter på seg, enten det er frivillig eller ikke, er ikke nødvendigvis så veldig annerledes nå enn før. Mange av de samme årsaksforholdene går igjen; økonomisk nedgang, arbeidsløshet og vanskelige levekår, fattigdom og sult, krig og konflikt, eller personlig forfølgelse og overgrep.

ANKOMST TIL ASYLLANDET

Fremveksten av suverene nasjonalstater har skapt en idé om at til tross for at mennesker flytter på seg på tvers av internasjonale grenser, bør befolkningen være relativt stabil innenfor landegrensene. Hos nasjonale myndigheter medfører denne ideen et behov for å kontrollere og regulere inn- og utreise til landet. Norsk asyl- og innvandringspolitikk legger premissene for dette i Norge, enten det gjelder arbeidsinnvandring, familiegjennforening eller innvilgelse av asyl og flyktningstatus til mennesker på flukt. De siste årene er imidlertid norsk asylpolitikk blitt strammet inn, i tråd med utviklingen i resten av Europa.

ØKTE BARRIERER Med stadig økende kontroll og begrensning av lovlige måter å ta seg til vestlige land på, opplever personer som har behov for beskyttelse i praksis at lovlige reisemåter ofte ikke er oppnåelige. Men selv om en person tar seg inn i et land på ulovlig måte, skal ikke dette innvirke på retten til å søke beskyttelse. I Flyktningkonvensjonen ligger det et vern om at en person ikke skal kriminaliseres selv om hun eller han har ankommet et land på ulovlig vis for å søke asyl. Dermed skal utlendingsmyndighetene i Norge ikke ta innreisemåten med i betraktning ved vurdering av en persons asylsøknad.

En utviklingstrend i europeiske land er at muligheten til å fremsette og få behandlet en asylsøknad begrenses, hvis ikke de nødvendige personlige dokumentene blir skaffet snarest mulig etter ankomst til landet. Innskrenkningen i lovlige måter å ankomme et land på betyr at noen asylsøkere bruker ulovlige metoder, enten det er falske papirer eller menneskesmuglere. Det er imidlertid viktig å forstå at flykt-

ninger og asylsøkere ofte reiser uten alle nødvendige dokumenter, fordi de ikke har mulighet til å skaffe disse i hjemlandet.

KRAVET OM VISUM Ifølge norsk lov, kreves det at alle som ankommer landet skal ha gyldige reisedokumenter og identifikasjonspapirer. For personer som er utsatt for forfølgelse er det derimot ofte vanskelig, for ikke å snakke om farlig, å skaffe slike dokumenter.

Den mest innlysende barrieren er kravet om visum for innreise og opphold. Et visum krever planlegging, men i mange tilfeller må mennesker flykte på kort varsel når trusselen oppstår eller situasjonen forverres. Prover noen som planlegger flukt å skaffe seg nødvendige dokumenter som visum, kan dette sette personen i økt fare. Å skaffe seg visum til Norge krever kontakt med og personlig oppmøte ved en norsk ambassade i utlandet. Personer som er forfulgt er ofte overvåket, og uvanlige handlingsmønstre kan dermed bli mistenkeliggjort. I geografisk store land vil det i tillegg ofte være et fysisk problem å møte på en norsk ambassade i hovedstaden.

TERRORISME SKAPER MISTANKE Etter terrorangrepene i USA 11. september 2001 har flyktninger og asylsøkere i stadig økende grad blitt mistenkeliggjort som potensielle terrorister, basert på fordømmer om at de er politiske eller religiøse ekstremister. Her er det viktig å rydde opp i flere feilaktige forestillinger. For det første er «terrorister» et komplisert begrep å forholde seg til og det finnes ingen internasjonalt anerkjente og allmenngyldige definisjoner av hvem som er terrorister.

For det andre er det mulig å ekskludere personer fra asyl- eller flyktningstatus hvis de er skyldige i krigsforbrytelser, forbrytelser mot menneskeheten eller alvorlige ikke-politiske kriminelle handlinger, altså skyldige i handlinger som kan falle inn under en definisjon av terrorisme.

For det tredje er asylsystemet trolig ikke den enkleste måten for potensielle terrorister å komme seg inn i et land på, fordi det å søke asyl innebærer en relativt gjennomgripende sjekk av bakgrunn og identitet. Da det finnes andre måter å ta seg lovlig inn i Norge på, som ikke innebærer en slik omfattende sjekk av personlige forhold, er det nærliggende å tro at mulige terrorister ikke vil gå gjennom asylsystemet. For eksempel var ingen av de involverte terroristene i 11. september angrepene i USA asylsøkere eller flyktninger i landet.

KATEGORISERING AV INNVANDRERE, ASYLSØKERE OG FLYKTNINGER

I takt med nasjonale myndigheters stadig sterkere ønske om oversikt over befolkningen som til enhver tid befinner seg i landet, har behovet for å kategorisere mennesker som krysser grensen økt. Ett hovedskille i denne kategoriseringen går mellom mennesker som er drevet på flukt og søker beskyttelse, og mennesker som flytter på seg for å oppnå bedre økonomiske levekår. I Norge i dag ser vi at dette skillet er i ferd med å viskes ut i folks bevissthet, fordi de er presentert med en forenklet fremstilling av hvorfor folk flykter. En slik bastant kategorisering gir ikke plass til mer komplekse årsakssammenhenger, og forsøk på å nyansere bildet blir stadig vanskeligere i en verden hvor enkle budskap dominerer både i media og i den politiske debatten. Når opinionsdannere i tillegg blander sammen sentrale begreper og definisjoner, kan dette bidra til å gjøre skillet enda mer uklart for folk flest.

«ØKONOMISK FLYKTNING» Økt fokus på asylsøkere og innvandrere har ført til at en del populistiske begreper har fått fotfeste i opinionen. For eksempel har begrepet «økonomisk flyktning» blitt vanlig i dagligtalen, selv om det ikke er juridisk eller flyktningpolitisk gyldig, og heller ikke finnes i noen internasjonale konvensjoner. Enten har en person et beskyttelsesbehov i tråd med Flyktningkonvensjonen, og da er man flyktning, eller så har man ikke behov for beskyttelse, og da er man ikke flyktning.

«ULOVLIG INNVANDRER» «Ulovlig innvandrer» er et annet eksempel på et begrep som ofte brukes feilaktig. Enhver sittende regjering i Norge vil anse det som en alvorlig anklage om mangel på kontroll, hvis man hevder at det finnes store grupper ulovlige innvandrere i landet, som myndighetene ikke har oversikt over. Ofte refereres det til asylsøkere som har tatt seg inn i landet på ulovlig vis når man snakker om slike grupper med «ulovlige innvandrere». Dette er misvisende, siden Flyktningkonvensjonen åpner for at et person kan ty til ulovlige metoder for å komme seg til landet, og likevel ha rett til å søke om asyl. Begrepet kan imidlertid brukes om personer som oppholder seg ulovlig i landet, det vil si uten gyldig oppholdstillatelse eller visum.

ASYLINSTITUTTET

Når man ikke skiller mellom innvandrere, asylsøkere og flyktninger i den offentlige debatten kan det betraktes som et uttrykk for at det ikke er noe sentralt skille mellom de forskjellige gruppene. Dette kan gi grobunn for negative holdninger, unyanserte debatter og svekket beskyttelsesbegrep.

Ethvert menneske har rett til å søke beskyttelse mot forfølgelse, eller asyl, i et annet land enn hjemlandet. Denne retten er nedfelt i

Menneskerettighetserklæringen av 1948. Flyktningkonvensjonen av 1951 definerer nærmere hvem som har krav på asyl og skal innvilges flyktningstatus, nemlig personer som «har flyktet fra sitt land og har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller medlemskap i en bestemt sosial gruppe, og som ikke er i stand til eller på grunn av slik frykt ikke villig til å påberope seg sitt lands beskyttelse».

BEHOVET FOR BESKYTTELSE Disse grunnleggende prinsippene om retten til å søke asyl og hvem som skal innvilges flyktningstatus er det vi kaller asylinstituttet. For å verne om asylinstituttet er det viktig å ha gode mekanismer som skiller mellom personer som har behov for beskyttelse og de som ikke har det. Hvis personer som i realiteten ikke har behov for beskyttelse innvilges asyl, istedenfor andre typer oppholdstillatelse, kan det føre til en uthuling av asylinstituttet. Sett mot tendensen til en økende fremmedfrykt og sammenblanding mellom asylsøkere, flyktninger og innvandrere, er det desto viktigere å verne om asylinstituttet og menneskers rett til å søke internasjonal beskyttelse fra overgrep og brudd på menneskerettighetene.

Norge er forpliktet av internasjonale konvensjoner som Flyktningkonvensjonen av 1951 og Menneskerettighetskonvensjonen av 1948 til å beskytte mennesker på flukt. Disse internasjonale forpliktelsene må være det grunnleggende premisset for norsk asylpolitikk. Dette kommer foran hensynet til ønsket om å regulere innvandringen til Norge, behovet for arbeidskraft, flyktningenes integreringspotensial eller andre grunner som beslutningstakere som politikere kan ønske å legge til grunn for asyl- og innvandringspolitikken.

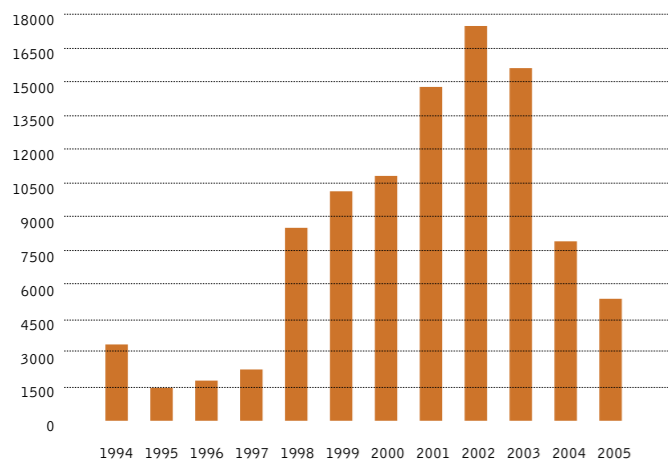
Det er viktig å huske at et menneske kan ha behov for beskyttelse selv om:

- personen også har et ønske om en økonomisk bedre tilværelse.
- personen selv mener at han eller hun ikke trenger beskyttelse.
- personen betaler en menneskesmugler for å komme inn i landet.
- personen er forfulgt, men ikke i fare for direkte fysiske overgrep.
- personen ankom Norge på et helt annet grunnlag.
- konflikten han eller hun flyktet fra har opphørt eller det har vært et regimeskifte i hjemlandet.

NY UTLENDINGSLOV

Dagens norske utlendingslov, som regulerer innvandringen til Norge og innvilgelse av asyl, er fra 1988. Forholdene i Norge og verden er derimot vesentlig endret siden den gang, og migrasjonsmønstret har endret seg drastisk siden den gjeldende utlendingsloven ble vedtatt. Derfor pågår det nå et arbeid med en ny utlendingslov som tar bedre hensyn til dagens forhold. Det er også behov for en ny utlendingslov fordi dagens regelverk er komplisert, uoversiktlig og lite tilgjengelig for folk flest. Etter hvert som forholdene rundt migrasjon, asyl og innvandring har endret seg har nemlig en rekke

ASYLSØKERE TIL NORGE, 1994-2005

forskrifter blitt lagt til den gjeldende loven, noe som gjør det mer komplisert både å forstå og håndheve den.

Svakhetene ved det nåværende regelverket gjorde at forrige regjering begynte arbeidet med å utrede en ny lov på utlendingsfeltet, og i oktober 2004 la lovutvalget frem et forslag til ny utlendingslov. Dette utkastet ble sendt på høring til forskjellige instanser i desember 2004. Flyktninghjelpen var en av mange organisasjoner som kom med innspill. I tråd med organisasjonens mandat, uttalte Flyktninghjelpen seg særlig om de delene av lovutkastet som har konsekvenser for flyktninger og internt fordrevne.

MER KONKRET LOV En av lovutvalgets hovedmålsetninger var å gjøre lovteksten mer konkret, slik at det i større grad er selve loven som regulerer utlendingsforvaltningen. I dag er det nemlig slik at mange sentrale spørsmål løses gjennom forskriftene som gjennom tiden er blitt lagt til loven fra 1988. Flyktninghjelpen mener at hvis sentrale beslutninger er nedfelt i selve loven, vil det bidra både til å gjøre reglene mer tilgjengelige for flere typer brukere, samt bidra til å synliggjøre de internasjonale forpliktelsene som regelverket i stor grad bygger på. Disse internasjonale forpliktelsene er særlig Flyktningkonvensjonen av 1951 og Menneskerettighetskonvensjonen av 1948.

UTVIDET FLYKTNINGDEFINISJON I lovutkastet ligger det også et forslag om å utvide den norske definisjonen av flyktninger til å omfatte også andre personer som trenger beskyttelse enn dem som faller innenfor Flyktningkonvensjonens definisjon. Dette forslaget støtter Flyktninghjelpen. Mange mennesker anses ikke som flyktninger etter Flyktningkonvensjonens definisjon, men trenger likevel internasjonal beskyttelse mot å bli hjemsendt til overgrep og forfølgelse, for eksempel fordi det er krig i hjemlandet deres. Mange returnerte asylsøkere blir fordrevet på nytt når de kommer tilbake til hjemlandet. Den

stadig strengere asylpraksisen kan dermed være medvirkende til å skape et økende antall internt fordrevne i verden. I dag utgjør internt fordrevne to tredjedeler av de som flykter fra krig og konflikt.

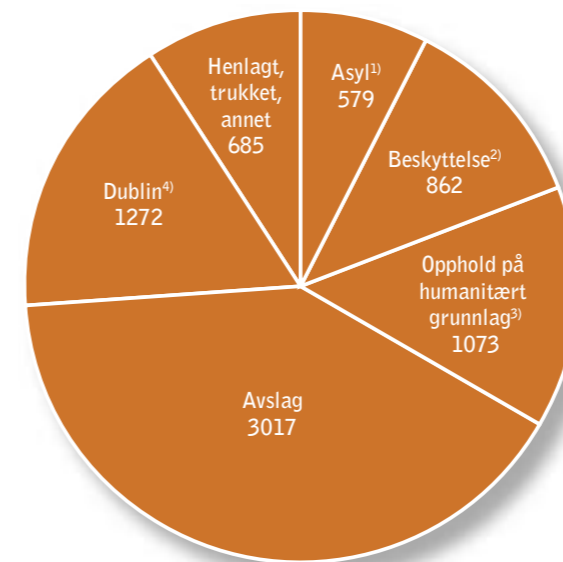
FÆRRE ASYLSØKERE TIL NORGE

De siste årenes utvikling viser at det kommer færre asylsøkere til Norge og øvrige vestlige land. I Norge har det vært en markant nedgang i antall asylsøkere de siste årene. I 2002 søkte 17 480 personer om asyl her. Dette er det høyeste tallet på asylsøkere i perioden 1994 til 2005. Mellom 2003 og 2004 ble antallet asylsøknader til landet halvert. Trenden fortsatte i 2005, da totalt 5401 personer leverte asylsøknad til norske utlendingsmyndigheter.

Nedgangen i antallet asylsøkere kan delvis ha sin forklaring i «asylpakken» som daværende Kommunal- og regionalminister Erna Solberg lanserte høsten 2003, hvor det ble lagt opp til en mer restriktiv praksis enn tidligere. En rekke innstramminger ble innført for å sikre rask og effektiv behandling av såkalte «grunnløse asylsøknader», blant annet den såkalte 48-timers regelen for saksbehandling av visse typer asylsøkere. Alle sakene som ble behandlet etter denne prosedyren i 2005 fikk avslag.

Den prosentvise nedgangen i antall asylsøkere til Norge mellom 2004 og 2005 er på 32 prosent, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Til sammenligning falt antallet asylsøkere til Danmark med 30 prosent i samme periode, mot 24 prosent i Sverige. De nordiske landene hadde dermed en større nedgang i antall asylsøkere enn resten av Europa, som hadde en nedgang på 16 prosent fra 2004 til 2005.

FÆRRE FÅR INNVILGET ASYL I NORGE Norge har i lang tid blitt kritisert av UNHCR for å gi for få personer asylstatus. I 2005 gjorde norske

ASYLVEDTAK I NORGE 2005

- 1) Omfatter personer som har fått beskyttelse i henhold til kriteriene i FNs flyktningkonvensjon.
- 2) Omfatter personer som ifølge norske myndigheter ikke tilfredsstiller kravene til å få asyl, men som har fått oppholdstillatelse av beskyttelsesgrunner.
- 3) Omfatter personer som har fått oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn og/eller på grunn av en særlig tilknytning til Norge.
- 4) Omfatter personer som har fått avslag på grunnlag av Dublin-konvensjonen. Det vil si at de enten har søkt asyl i et annet land som er medlem av Dublin-konvensjonen eller at de har kommet til Norge på visum gitt av et av landene som er med i Schengen-samarbeidet. Søknad om asyl vil i disse tilfellene ikke bli realitetsbehandlet i Norge, men i stedet behandlet av et av de andre Dublin-landene.

Kilde: UDI

utlendingsmyndigheter totalt 7488 vedtak i forskjellige søknader om asyl, men kun 579 av disse fikk innvilget asyl og beskyttelse i tråd med kriteriene i Flyktningkonvensjonen. Dette betyr at svært få asylsøkere får innvilget flyktningstatus i Norge. Til tross for at nesten dobbelt så mange får opphold på humanitært grunnlag, ender flesteparten av søknadene i vedtak om avslag.

OVERFØRINGSFLYKTNINGER TIL NORGE Hvert år mottar Norge et visst antall overføringsflyktninger, etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Overføringsflyktninger er mennesker som har flyktet fra sitt hjemland og som allerede er anerkjent som flyktninger av UNHCR. Det er Stortinget som bestemmer hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot hvert år, og i 2005 ble kvoten vedtatt til 1000 personer.

I realiteten kom det totalt 749 overføringsflyktninger til Norge i 2005, ifølge UDI. De aller fleste kom fra Burma og Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo). Overføringsflyktningene som kom til Norge i 2005 ble i hovedsak valgt ut fra flyktningleirer i Thailand og Malaysia (burmesere) og i Malawi og Zambia (kongolesere) i samarbeid med UNHCR. Flyktningenes behov for beskyttelse er ett av de viktigste kriteriene for utvelgelse. I tillegg legger UDI vekt på forutsetninger og muligheter for integrering i det norske samfunnet. Integreringspotensialet kan ligge i at flyktningene har familie i Norge eller at de regnes som ressurssterke fordi de har utdanning og relevant yrkeserfaring. ■

>> OVERFØRINGSFLYKTNINGER TIL NORGE I 2005

Land	Antall ankomster	Land	Antall ankomster	Land	Antall ankomster	Land	Antall ankomster
Afghanistan	1	Etiopia	27	Liberia	3	Uganda	1
Algerie	1	Ghana	2	Pakistan	4	Usbekistan	6
Angola	1	India	3	Russland	8	Zambia	6
Benin	3	Iran	4	Rwanda	10	Zimbabwe	2
Burma	274	Kambodsja	17	Senegal	1	Totalt	749
Burundi	59	Kina	5	Sudan	22		
Colombia	5	Kongo – Brazzaville	18	Thailand	4		
Eritrea	1	Kongo – DR	259	Turkmenistan	2		

I Sri Lanka har både menneskeskapte konflikter og naturkatastrofer drevet mennesker på flukt. Etter 20 år med væpnet konflikt rammet flodbølgen i det Indiske Hav store deler av kysten 26. desember 2004. Nok en gang ble mennesker drevet på flukt fra hjem og levebrød.

DET GLOBALE FLYKTNINGBILDET

Ved inngangen til 2006 levde i underkant av 36 millioner mennesker på flukt, enten inne i sitt eget land eller i eksil. Det betyr at tallet på flyktninger og internt fordrevne er redusert med fire millioner i løpet av fire år. I den samme perioden har industrilandene strammet inn asylpolitikken, og tallet på asylsøkere er nesten halvert.

Blodige sammenstøt i Nepal. Pakistanske soldater drept i bakholdsangrep. Rakett mot TV-stasjon i Kabul. Fredssamtaler i Sri Lanka utsatt på ubestemt tid. Soldater til Salomon-øyene. Sør-Korea truer Japan med krig.

Slik lød noen av overskriftene på utenriksstoffet i norske nettaviser en tilfeldig valgt dag våren 2006. Kriger, konflikter og mislykte fredsforlik dominerte nyhetene fra den ikke-vestlige verden, denne dagen som andre dager. Bildet er det samme i de dominerende internasjonale mediene.

Gjennom nyhetsdekningen i aviser, radio, fjernsyn og internett kan verden fremstå som mer brutal og konfliktfylt enn den er i virkeligheten. Det kan også virke som om konfliktene blir stadig flere.

– Globale medier gir langt større dekning av kriger som begynner enn av dem som stille og rolig tar slutt, konstaterer professor Andrew Mack ved University of British Columbia i Canada. Han har ledet arbeidet med en omfattende studie av utviklingstrekk i det globale konfliktbildet, Human Security Report 2005, som gir et annet virkelighetsbilde enn det vi får gjennom mediene.

Verden er blitt mindre konfliktfylt de senere årene, ifølge rapporten. Den slår fast at tallet på væpnede konflikter i verden har gått ned med 40 prosent siden 1992, og at alle former for politisk vold, med unntak av terrorisme, er redusert de senere årene.

FREDSINNSATS GIR RESULTATER Human Security Report peker på flere forhold som forklarer nedgangen i tallet på konflikter. En viktig faktor er at den kalde krigen er over, slik at man ikke lenger har to rivaliserende supermakter som fyrer opp under hver sin side i konflikter i den tredje verden. En annen viktig faktor er at FN's fredsinnsett er trappet kraftig opp. Siden den kalde krigens slutt har det vært en seksdobling av FN's innsats for å forhindre konflikt gjennom diplomatiske kanaler og en firedobling av FN's militære fredsoperasjoner.

Internasjonale medier har rettet et skarpt og kritisk søkelys på hvordan FN mislyktes i å forhindre folkemordet i Rwanda, massakren på 7000 bosniske muslimer i Srebrenica i Bosnia-Hercegovina og overgrepene mot befolkningen i Darfur-provinsen i Sudan. Langt mindre oppmerksomhet har det vært omkring FN's vellykte bidrag til fred i blant annet Namibia, El Salvador, Mosambik, Øst-Slovenia

og Øst-Timor, påpeker Andrew Mack, som tidligere har arbeidet for FN's generalsekretær Kofi Annan.

FN har spilt en nøkkelrolle i arbeidet med å forebygge eller løse konflikter de siste årene. Og til tross for de mye omtalte fiaskoene, er resultatene gode i de fleste tilfellene: To av tre fredsoperasjoner i FN-regi har vært vellykte, ifølge Human Security Report.

Utgiftene til internasjonal innsats for fred utgjør under én prosent av verdens militærutgifter. Det koster mindre å holde alle FN's fredsoperasjoner i gang i et helt år enn det USA bruker i Irak på en måned.

KONFLIKTER RAMMER SIVILE Tross de positive utviklingstrekkene i det internasjonale konfliktbildet, rammes fortsatt altfor mange mennesker av kriger og konflikter. At verden er i ferd med å bli fredeligere er ikke noen trøst for mennesker i Darfur, Irak, Colombia eller Nepal. Forsatt tvinges flere millioner på flukt hvert eneste år, og de aller fleste væpnede konflikter finner sted i verdens fattigste land. Afrika er særlig utsatt, påpeker Human Security Report, og dette bekreftes av internasjonal flyktningstatistikk. Ingen annen verdensdel har så mange flyktninger og internt fordrevne som Afrika.

I dagens konflikter dør færre mennesker på slagmarken enn i tidligere

kriger. Til gjengjeld rammes sivilbefolkningen hardere enn før. De fleste som mister livet dør på grunn av sult, feilernæring og sykdommer som konfliktene fører med seg. Uskyldig sivile som rammes på denne måten, utgjør trolig omkring 90 prosent av dødssofrene i dagens konflikter, og i noen tilfeller mer. I løpet av 20 års borgerkrig i Sør-Sudan mistet 55 000 mennesker livet i kamphandlinger, mens to millioner sivile mistet livet som følge av krigen. Det betyr at bare tre prosent av krigsofrene døde i kamp. Tilsvarende tall fra Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo) viser at bare seks prosent av ofrene i borgerkrigen døde på slagmarken.

FÆRRE FLYKTNINGER I EKSI Endringene i det internasjonale konfliktbildet kan avleses på internasjonale flyktningstatistikker. Færre mennesker er på flukt enn før, og nedgangen er særlig merkbar når det gjelder flyktninger i eksil.

Ved inngangen til 2006 levde 12 millioner flyktninger i eksil, ifølge tall fra U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI),

DET GLOBALE FLYKTNINGBILDET

Etiopiske kvinner selger gulrøtter langs veien nær Korom, nord i Tigray provinsen. Tørke og fattigdom gjør at Etiopia sliter med å skaffe nok mat til befolkningen på 70 millioner, hvorav 85 prosent er småbønder.

som hvert år legger frem godt dokumentert statistikk over den globale flyktnings situasjonen. Hvis vi sammenligner med begynnelsen av 1990-årene, da antall flyktninger i flere år lå på rundt 17 millioner kroner, er tallet på flyktninger i eksil redusert med 30 prosent. Bare i løpet av de siste fire årene er nedgangen på nesten 20 prosent.

Ifølge statistikken var det en svak økning i flykntingstallet fra 2005 til 2006. Økningen skyldes imidlertid utelukkende at 2006-tallene inkluderer et stort antall personer som flyktet for flere år siden, men som ikke har vært fanget opp i statistikken før nå. Tallene er derfor ikke noe uttrykk for at den globale flyktnings situasjonen ble forverret fra 2005 til 2006.

VANSKELIG FOR INTERNT FORDREVNE Av de totalt 35,7 millioner mennesker som levde på flukt ved inngangen til 2006, var om lag 24 millioner på flukt inne i sitt eget land. Det betyr at to av tre som lever på flukt, er internt fordrevne.

I løpet av 2005 gikk tallet på internt fordrevne ned med 1,6 millioner. Men ser vi på utviklingen siden tidlig på 1990-tallet, har ikke de store endringene i konfliktbildet gjort samme utslag på statistikken for internt fordrevne som for flyktninger i eksil. Tallet på internt fordrevne har ligget på noe over 20 millioner de fleste årene etter at den kalde krigen tok slutt.

Internt fordrevne lever ofte i en mer utsatt situasjon enn flyktninger i eksil. Mens eksilflyktninger har en egen organisasjon som skal gi dem hjelp og beskyttelse, FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), finnes det ingen tilsvarende organisasjon med ansvar for internt fordrevne. I 2005 fikk internt fordrevne assistanse fra FN i bare ett av tre land der de hadde behov for hjelp og beskyttelse, ifølge siste årsrapport fra Flyktningshjelpens dokumentasjonsprosjekt for internt fordrevne, Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

FN har i mange år fått kritikk for å svikte internt fordrevne, og

>> FLYKTNINGER FORDELT PÅ VERDENSDDEL

Afrika	3,2
Amerika	0,5
Asia	7,8
Europa	0,5
Verden totalt	(Antall i millioner) 12,0

>> INTERNT FORDREVNE FORDELT PÅ VERDENSDDEL

Afrika	12,1
Amerika	4,0
Asia	4,9
Europa	2,7
Verden totalt	(Antall i millioner) 23,7

Kvinner i Sri Lanka søker juridisk hjelp for å sikre rettighetene sine til land og eiendom i forbindelse med tilbakevending. Over 385 000 internt fordrevne har vendt hjem siden våpenhvilen i 2002.

I Nord-Uganda er over 1,7 millioner mennesker på flukt. Opprørsbevegelsen LRA kidnapper barn og bruker dem som soldater eller sexslaver.

ter dette som gode nyheter og som bekreftelse på at en streng asylpolitikk gir ønskede resultater. Men FNs høykommissær for flyktninger, António Guterres, er bekymret.

– Disse tallene viser at alt snakk i industrilandene om et økende asylproblem, ikke har forankring i virkeligheten, sa Guterres da han presenterte asylstatistikken for 2005. Industrilandene burde spørre seg selv om de ikke stenger sine dører for menn, kvinner og barn som flykter fra forfølgelse når de innfører stadig strengere restriksjoner for asylsøkere, påpekte han.

Nå når tallet på asylsøkere er på et rekordlavt nivå, kan industrilandene konsentrere seg om å beskytte flyktninger fremfor å få ned tallene på asylsøkere, poengterte Høykommissæren. Han minnet samtidig om at flertallet av dem som har søkt beskyttelse utenfor sitt eget land, befinner seg i den tredje verden. Det betyr at det ikke er vestlige land, men land som Tanzania, Iran og Pakistan, som drar det tyngste lasset når det gjelder å gi flyktninger asyl. Men også i den tredje verden reduseres viljen til å ta imot flyktninger fra andre land. Utviklingsland viser gjerne til politikken i Vesten for å rettferdiggjøre sin stadig strengere asylpraksis, ifølge UNHCR.

MILLIONER HAR VENDT HJEM De siste årene har internasjonalt fredsdiplomati bidratt til å løse flere langvarige konflikter og dermed gitt flyktninger og internt fordrevne mulighet til å vende hjem. Et eksempel er konflikten i Sør-Sudan, som ble avsluttet gjennom en fredsavtale som ble undertegnet i januar 2005. Et annet eksempel er konflikten i Aceh-provinsen i Indonesia, der det ble undertegnet en fredsavtale i august 2005.

I flere land, blant annet i Liberia og DR Kongo, har tilstedeværelsen av fredsbevarende operasjoner i FN-regi bidratt til å legge forholdene til rette for tilbakevending.

>> VERDENS FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE

Afrika	15,3
Amerika	4,5
Asia	12,7
Europa	3,2
Verden totalt	(Antall i millioner) 35,7

I noen land foregår det en omfattende tilbakevending samtidig som mange drives på flukt. Det skyldes at sikkerhetssituasjonen blir forbedret i noen områder, mens konflikten tilspisser seg andre steder. Eksempler på dette er DR Kongo, Sudan og Irak. Dette var blant landene der flest internt fordrevne vendte hjem i 2005, samtidig som de var blant landene der flest ble tvunget til å flykte.

Alt i alt vendte 3,8 millioner internt fordrevne tilbake til sine hjemsteder i 2005, de fleste i Afrika. Størst var tilbakevendingen til DR Kongo, der 1,6 millioner internt fordrevne vendte hjem fra oktober 2004 til oktober 2005. I løpet av 2005 vendte en halv million internt fordrevne hjem i Sør-Sudan og 200 000 i Liberia.

Den største tilbakevendingen av flyktninger i eksil de siste årene har funnet sted i Afghanistan, der mer enn 4,5 millioner flyktninger har vendt hjem siden 2002. I løpet av 2005 avsluttet 850 000 afghanske flyktninger tilværelsen i eksil.

Alt i alt vendte 1,2 millioner flyktninger frivillig tilbake til hjemlandet i 2005, ifølge tall fra UNHCR. Dette er færre enn året før, men det totale tallet på tilbakevendte kan være høyere enn statistikken viser, fordi mange vender hjem på egen hånd, uten at det registreres av FN-organisasjonen.

Utenom Afghanistan skjedde de største tilbakevendingene i 2005 til de afrikanske landene Liberia, Burundi, Angola og DR Kongo, samt til Irak.

PROBLEMER FOR TILBAKEVENDTE Muligheten mange flyktninger og internt fordrevne har hatt til å vende hjem, er et stort lyspunkt i den internasjonale flyktnings situasjonen. Men for mange av de hjemvendte er situasjonen vanskelig. Flyktninger som vender hjem, risikerer i mange tilfeller å bli utsatt for vold og overgrep, og de kan ha store vanskeligheter med å skaffe seg et levebrød. Dette er blant annet tilfelle i Afghanistan og Irak, der flyktninger som har vendt hjem fra utlandet har endt opp som internt fordrevne fordi det har vært umulig å etablere seg på hjemstedet. Dette skyldes delvis manglende sikkerhet, men også mangel på arbeid, boliger og grunnleggende sosiale tjenester.

Medienes oppmerksomhet forsvinner ofte når en konflikt løses eller dempes og flyktninger vender hjem. Samtidig er hjelpen til de hjemvendte flyktingene ofte utilstrekkelig til å møte behovene når de skal bygge opp igjen en normal tilværelse. Den manglende støtten til gjenoppbygging øker faren for at konflikter blusser opp igjen og kan bidra til at hjemvendte flyktninger igjen blir drevet på flukt. ■

Foto: Gøril Trondsen Booth

Mor og barn på vei hjem til DR Kongo med båt over Tanganyikasjøen, etter flere år i eksil i nabolandet Tanzania.

INNHOLD >> AFRIKA

- 42 Fokus på Afrika
- 44 Algerie
- 45 Angola
- 46 Burundi
- 47 Den sentralafrikanske republikk
- 48 Elfenbenskysten
- 49 Eritrea
- 50 Etiopia
- 51 Ghana
- 52 Guinea
- 53 Kenya
- 54 Kongo-Brazzaville
- 55 Kongo-DR
- 56 Liberia
- 57 Nigeria
- 58 Rwanda
- 59 Senegal
- 60 Sierra Leone
- 61 Somalia
- 62 Sudan
- 63 Tanzania
- 64 Togo
- 65 Tsjad
- 66 Uganda
- 67 Vest-Sahara
- 68 Zimbabwe

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>	
Sudan	670 900
DR Kongo	450 800
Burundi	438 500
Somalia	328 000
Liberia	219 800

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>	
Sudan	5 355 000
Uganda	1 740 498
DR Kongo	1 664 000
Algerie	1 000 000
Elfenbenskysten	800 000

Foto: Reuters / Aferinot

Foto: REUTERS / Anthony Njuguna REF: MOG09D

Foto: Flyktninghjelpen / Roald Høvring

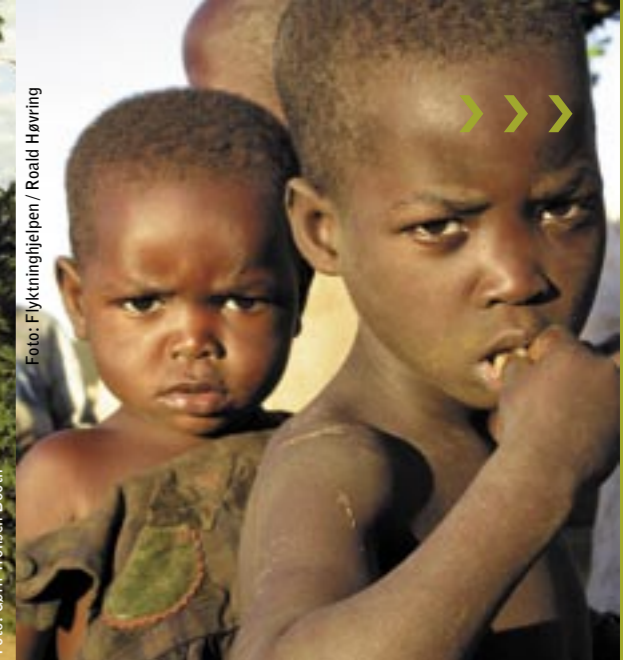

Foto: Gerrit Trönsen Booth

En etiopisk mann ser på avlingen sin i Korom, nord i Tigray-provinsen. Etiopia er rammet av både fattigdom og tørke, og sliter med å brødfø det raskt voksende innbyggertallet, på over 74 millioner mennesker.

Somaliske damer ser på et antikrigsskuespill i Mogadishu på den internasjonale fredsdagen, 21. september, 2003.

Ni land har vært involvert i konflikten i Kongo, som i stor grad dreier seg om kontroll over naturressursene i landet. Konflikten har hatt katastrofale konsekvenser for befolkningen i landet.

Mer enn 25 000 barn har blitt bortført av opprørsbevegelsen (LRA) i Nord-Uganda siden konflikten startet for 20 år siden.

FOKUS PÅ AFRIKA

Av verdens 35,7 millioner flyktninger og internt fordrevne er over 15 millioner drevet på flukt som følge av konflikter i afrikanske land. Mer enn halvparten av verdens internt fordrevne befinner seg i Afrika. Verst er situasjonen i Sudan, som alene har flere internt fordrevne enn hele Asia.

Et viktig utviklingstrekk i det internasjonale konfliktbildet, er at kriger mellom stater er sjeldnere enn før og at borgerkriger og interne konflikter er hovedårsak til at mennesker drives på flukt. Samtidig har tallet på flyktninger i eksil gått vesentlig ned i løpet av få år, mens tallet på internt fordrevne har holdt seg på et høyt nivå.

Denne utviklingen finner vi også i Afrika, der mer enn 12 millioner var på flukt i eget land ved inngangen til 2006. Det høye tallet på internt fordrevne henger sammen med at de stridende partene i mange konflikter retter angrep direkte mot sivile for å tvinge dem til å flykte. I flere land står opprørsgrupper bak grove overgrep på sivilbefolkningen, men de fleste som ble tvunget på flukt i Afrika i 2005, flyktet fra overgrep begått av myndigheter eller av væpnede grupper med nære forbindelser til myndighetene. Det var blant annet tilfelle i Zimbabwe, Sudan og Elfenbenskysten.

UTENLANDSK INNBLANDING Når en konflikt omtales som en borgerkrig eller en intern konflikt, betyr det ikke at den utspiller seg i et vakuum, uavhengig av verden omkring. I et stort antall interne konflikter i Afrika er myndigheter eller opprørere fra andre land sterkt involvert. Innblandingen kan blant annet skje gjennom direkte økonomisk eller annen materiell støtte til en av partene i en konflikt, eller ved at man lar opprørsgrupper etablere baser som de kan bruke som utgangspunkt for krigføring i hjemlandet.

Det klareste eksempelet på utenlandsk innblanding i en intern konflikt finner vi i Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo). Konflikten er omtalt som «Afrikas første verdenskrig»

fordi en rekke afrikanske land har hatt en finger med i spillet og bidratt til det store omfanget konflikten har fått. I årenes løp har ni afrikanske land vært involvert i konflikten, på myndighetenes eller ulike opprørsgruppers side. En viktig grunn til den utenlandske innblandingen, er at mange ønsker å få sin andel av de rike naturressursene som finnes i landet.

SUDAN PÅ FLYKTINGTOPPEN Konflikter i Sudan har drevet flere mennesker på flukt enn i noe annet land. Fredsavtalen mellom myndighetene og opprørere i sør i januar 2005 har ført til en bedring i denne delen av landet, men konflikten i Darfur-provinsen gjør at Sudan fortsatt ligger på toppen av statistikken over flyktningproduserende land. I løpet av 2005 økte tallet på internt fordrevne i Darfur til to millioner.

Fredsavtalen for Darfur som ble inngått i begynnelsen av mai 2006, kan være et viktig skritt på veien mot en løsning på konflikten, men den internasjonale innsatsen må trappes kraftig opp for å beskytte befolkningen mot overgrep og løse den humanitære krisen i området.

Fleire hundre tusen av dem som er angrepet av regjeringsstøttede militsgrupper i Darfur, har flyktet til nabolandet Tsjad. Våren 2006 ble imidlertid Tsjad selv åsted for en alvorlig konflikt, da opprørere gikk til angrep på regjeringsstyrker over hele landet i et forsøk på å styrte president Idriss Deby.

Opprøret i Tsjad ser ut til å være nok et eksempel på utenlandsk innblanding i en intern konflikt. Opprørerne ble støttet av Sudan, hevdet president Deby etter at opprøret brøt ut, og han truet med å utvise de 200 000 sudanske flyktningene i landet. Sudanske myndighet-

er avviste blankt beskyldningene om innblanding i Tsjad, men uavhengige observatører støtter oppfatningen om at Sudan har vært involvert.

TERROR I NORD-UGANDA Mellom Sudan og Uganda har det vært tilsvarende spenninger. Før borgerkrigen i Sør-Sudan ble avsluttet med fredsavtalen i 2005, fikk opprørerne i sør i en årrekke støtte fra Uganda. På tilsvarende måte har den ugandiske opprørsbevegelsen Lord's Resistance Army (LRA) fått støtte fra Sudan.

– Ingen andre steder i verden har så mange mennesker på et så konsentrert område blitt terrorisert så lenge, sa FNs nødhjelpskordinator Jan Egeland da han møtte internt fordrevne i Nord-Uganda i begynnelsen av april 2006. Om lag 90 prosent av befolkningen i Acholiregionen er fordrevet fra sine hjem etter at LRA gjennom 20 år har terrorisert befolkningen. Opprørerne har stått bak bortføringer, voldtekter og drap. 25 000 barn er bortført og tvunget til en tilværelse som barnesoldater og sexslaver.

Etter at forsøkene på å få til fredsforhandlinger mellom regjeringen og opprørerne brøt sammen i begynnelsen av 2005 har situasjonen forverret seg. Tallet på internt fordrevne økte med mer enn 300 000 i løpet av året. LRA er hovedansvarlig for overgrepene mot befolkningen, men regjeringen i landet må ta sin del av ansvaret for den fastlåste situasjonen. Myndighetene har sviktet sitt ansvar for å gi de internt fordrevne beskyttelse og har bidratt til å intensivere konflikten ved å satse på å finne en løsning med militære midler i stedet for ved forhandlingsbordet.

UROLIG I VEST-AFRIKA Onsdag 29. mars 2006 ble Liberias tidligere president Charles Taylor arrestert i Nigeria, der han søkte tilflukt da han ble tvunget til å gå av som president i august 2003. Etter arrestasjonen ble Taylor overført til den FN-støttede krigsforbryterdomstolen i Sierra Leone, der han er siktet for krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten.

Charles Taylors rolle i den brutale borgerkrigen i Sierra Leone, som varte fra 1991 til 2002, er nok et eksempel på at interne konflikter i

Afrika har forgreninger i utlandet. Taylor ga støtte til opprørsbevegelsen Revolutionary United Front (RUF), som sjokkerte hele verden med lemlesting av uskyldige sivile. Det som forente Taylor og RUF, var ønsket om å få kontroll over Sierra Leones store diamantforekomster.

Samme år som borgerkrigen tok slutt i Sierra Leone, brøt det ut borgerkrig i Elfenbenskysten. Til tross for utstasjonering av styrker fra Frankrike og FN og flere forsøk på å få til fredsavtaler, er det fortsatt uro i landet. Tallet på internt fordrevne økte fra en halv million i begynnelsen av 2005 til 800 000 i mars 2006.

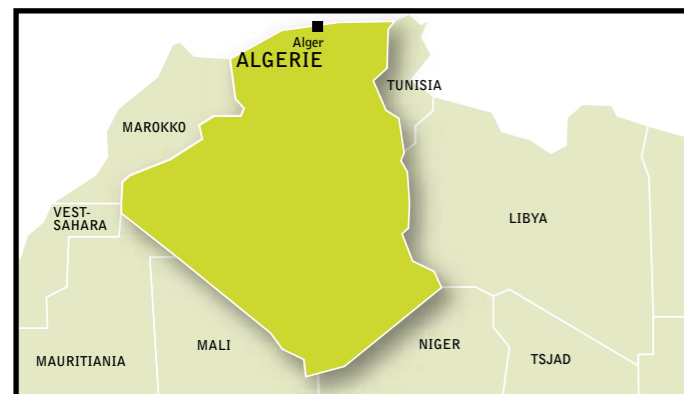
STOR TILBAKEVENDING Selv om konfliktene i Afrika er mange og bitre, og de fleste av kontinentets flyktninger og internt fordrevne lever under svært vanskelige forhold, er det også positive utviklingstrekk i det afrikanske flyktningbildet. Ulike fredsprosesser bidro til at mer enn tre millioner internt fordrevne vendte hjem i løpet av 2005, flere enn i noen annen verdensdel.

Størst var tilbakevendingen i DR Kongo. Etter at situasjonen bedret seg i deler av landet gjennom en fredsavtale i 2003, har rundt 1,6 millioner internt fordrevne vendt hjem. Fredsavtalen i Sør-Sudan i januar 2005 førte til at en halv million internt fordrevne vendte hjem i løpet av året. Omfattende tilbakevending fant også sted i Liberia, der mer enn 260 000 internt fordrevne hadde vendt hjem ved utgangen av 2005.

I tillegg til de mange internt fordrevne som vendte hjem, valgte også flere hundre tusen afrikanske flyktninger i eksil å vende tilbake til hjemlandet i 2005, ifølge tall fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Flest vendte hjem til Liberia og Burundi, om lag 70 000 i hvert land, og mange vendte også tilbake til Angola, DR Kongo og Sudan.

Den omfattende tilbakevendingen representerer en bedring i flyktningssituasjonen i Afrika, men situasjonen er vanskelig for mange av de hjemvendte. I en del områder er sikkerheten dårlig, og mange hjemvendte får utilstrekkelig hjelp til å bygge opp igjen en tilværelse i områder som er ødelagt av mange år med krig. ■

Ingen andre steder i verden har så mange mennesker på et så konsentrert område blitt terrorisert så lenge

NØKKELTALL > ALGERIE

Folketall (mill) ¹⁾	32,9
Areal km ²	2 381 740
Flyktninger fra Algerie	900
Internt fordrevne	1 000 000
Flyktninger i Algerie fra andre land	94 500
Frivillige tilbakevendinger til Algerie	-
Asylsøkere fra Algerie til Norge i 2005	45

Tall fra 2005

ÉN MILLION INTERNT FORDREVNE

ALGERIE I DAG Til tross for at Algerie er verdens nest største gass-eksportør, med 21,8 milliarder amerikanske dollar på bok, lar velstanden vente på seg for størstedelen av befolkningen. Arbeidsløsheten er på 22,5 prosent, og fattigdommen er stor både på landsbygden og i slummen rundt byene. Fremdeles er rundt én million mennesker på flukt i eget land, og trenger bistand til å vende tilbake til hjemstedene sine.

UDEMOKRATISK VALG Den tidligere franske kolonien har enorme olje- og gassressurser. I fjor eksporterte landet olje og gass for 49,5 milliarder amerikanske dollar, og i 2006 satser norske Statoil 15 milliarder på gassutvinning til Europa i den algeriske delen av Sahara. Samtidig er befolkningen preget av stor fattigdom og opprivende interne stridigheter. Voldsspiralen startet i forbindelse med valget til nasjonalforsamlingen i 1991-1992, der første runde ble vunnet av det islamske partiet Front Islamique du Salut (FIS). Da valget ble avlyst og partiet erklært forbudt, startet en langvarig kamp mellom den militante islamske geriljagruppen Le Group Armé Islamique (GIA) og myndighetenes sikkerhetsstyrker i landet. Over én millioner mennesker ble fordrevet, 200 000 ble drept og 8000 forsvant i de blodige sammenstøtene som fulgte.

AMNESTI Overgrepene mot sivilbefolkningen fortsatte frem til 1999, da president Abdelaziz Bouteflika ga amnesti til alle militante islamister som valgte å overgi seg til myndighetene. Tusenvis tok imot dette tilbudet og i dag er geriljagruppen GIA oppløst. Opprørsgruppen Salafi Group for Preaching and Combat (GSPC) nektet imidlertid å overgi seg, og forsetter å angripe ulike mål i landet. Gruppen er tilknyttet al-Quaida og har forgreninger i Nigeria, Europa, USA og Midtøsten. Men i Algerie er gruppen svekket, på grunn av indre stridigheter og som følge av myndighetenes politikk.

ÉN MILLION PÅ FLUKT Mange av de som ble fordrevet under stridighetene på 1990-tallet lever nå i urbane slumområder, og trenger pengestøtte for å reise hjem eller etablere seg på nytt. I 2003-2004 stoppet myndighetene en overførsel på 30 millioner euro fra EU, som skulle gå til å tilbakeføre internt fordrevne til sine hjem. Våren 2006 har Algerie og EU gjenopptatt samtaler om denne hjelpen.

Det anslås at antallet internt fordrevne fremdeles er på rundt én million, men tallet er usikkert fordi verken FN eller andre internasjonale observatører får bevege seg fritt i landet. Også menneskerettighetsaktivister er blitt avvist ved ankomst til Algerie. I tillegg ble pressefriheten strammet inn etter siste valg, og myndighetene har fengslet flere journalister som uttalte seg kritisk om president Bouteflika.

FLYKTNINGER FRA VEST-SAHARA Det oppholder seg også minst 90 000 flyktninger fra Vest-Sahara i landet. De har levd i leirer i Tindouf i 30 år. Leirene er drevet av motstandsbevegelsen Polisario, som har holdt flyktningene isolert - nærmest som gisler, ifølge enkelte observatører. Mens de 5000 palestinske flyktningene som oppholder seg i Algerie har fått spesialtillatelse til å jobbe i landet, blir flyktningene fra Vest-Sahara arrestert dersom de forsøker å forlate leirene. Flyktningene er avhengig av mat og nødhjelp, som de får fra Verdens Matvareprogram (WFP) og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). I februar 2006 ble området oversvømt i en kraftig flom og 50 000 - 60 000 flyktninger ble hjemløse. De er fullstendig avhengig av verdenssamfunnets hjelp, og får bistand fra blant annet WFP, UNHCR og EU. ■

NØKKELTALL > ANGOLA

Folketall (mill) ¹⁾	14,5
Areal km ²	1 246 700
Flyktninger fra Angola	213 000
Internt fordrevne	61 700
Flyktninger i Angola fra andre land	14 900
Frivillige tilbakevendinger til Angola	53 744
Asylsøkere fra Angola til Norge i 2005	25

Tall fra 2005

RIKT LAND - FATTIG BEFOLKNING

ANGOLA I DAG Etter at den 27 år lange borgerkrigen tok slutt i 2002, er nesten alle landets fire millioner fordrevne vendt hjem igjen. De kom tilbake til et land rikt på ressurser, men etter mange år med konflikt er Angola et land i ruiner.

KONFLIKTENS BAKGRUNN Etter frigjøringen fra Portugal i 1975 startet en lang og blodig borgerkrig i Angola. Den folkelige frigjøringsbevegelsen (MPLA) og opposisjonspartiet Den nasjonale unionen for total frigjøring av Angola (UNITA) kjempet om makt og kontroll over naturressursene i landet, med støtte fra henholdsvis Sovjetunionen og Sør-Afrika. Etter den kalde krigens slutt uteble støtten fra utlandet, men olje- og diamantindustrien fortsatte å finansiere krigen i mange år fremover. I februar 2002 ble UNITAs leder gjennom 30 år, Jonas Savimbi, drept. Dette ble et vendepunkt for Angola, og i april samme år ble en fredsavtale underskrevet. Dette markerte slutten på Angolas 27 år lange borgerkrig.

KRIGENS OFRE Mellom en halv og én million mennesker mistet livet i krigen. Landsbyer ble brent og befolkningen systematisk forfulgt. Over fire millioner angolnere ble drevet på flukt. Nesten en halv million flyktet ut av landet. Da internasjonale organisasjoner fikk tilgang til Angola etter krigens slutt, ble enorme humanitære lidelser avdekket. På grunn av ekstrem underernæring, trengte to millioner angolnere nødhjelp og mat. Mangel på medisiner og behandling hadde ført til en oppblomstring av sykdommer som malaria, tuberkulose og sovesyke, og barnedødeligheten ble anslått til å være blant de høyeste i verden.

UTFORDRINGER Angolanske myndigheter står overfor mange utfordringer. Åpenhet i statsforvaltningen er grunnleggende i kampen mot korrupsjon, og nødvendig for å sikre investeringer utenfor

olje- og diamantindustrien. Næringsutvikling kan bidra til økonomisk vekst og en positiv samfunnsutvikling, som er viktig for gjenoppbyggingen av Angola.

Etter at flere generasjoner i Angola har vokst opp med et minimum av utdanning, er kompetansebygging en annen viktig oppgave. Underskuddet på lærere og helsepersonell er prekært i et land som skal bygge opp et utdannings- og helsevesen. Det trengs også økt kompetanse for å utnytte de mange naturressursene, som fruktbar jord, fiske, skog, olje og mineraler.

En annen utfordring er de mange landminene som ligger igjen etter krigen. Det sies at landet er dekket av én mine per innbygger. Dette gjør gjenoppbyggingen av veier vanskelig, og hindrer folk i å arbeide på jordene sine. Mange blir fortsatt drept eller skadet av miner.

FREMTIDEN Selv om de fleste fordrevne har vendt tilbake, er det fortsatt mange som trenger støtte i denne prosessen. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) vurderer derfor om de skal fortsette hjelpen til hjemvending. Riktignok er det mange som ikke ønsker å reise tilbake. Der de oppholder seg har de tilgang til rent vann, helsetjenester og skoletilbud til barna. Det kan ta tid før de kan få dette i hjemlandet, der hele 68 prosent av befolkningen lever under fattigdomsgrensen.

Likevel er det en positiv utvikling i Angola. Myndighetene jobber hardt for å møte kravene som stilles av det internasjonale samfunnet, og som medlem av FNs sikkerhetsråd kan Angola bli en tung og positiv politisk aktør i regionen. Det første demokratiske valget etter krigen er planlagt avholdt i 2006. Men regjeringen har varslet at de trenger mer tid til å forberede valget, og det er fremdeles usvisst om det vil bli avholdt i løpet av året. ■

NØKKELTALL > BURUNDI

Folketall (mill) ¹⁾	7,3
Areal km ²	27 830
Flyktninger fra Burundi	438 500
Internt fordrevne	117 000
Flyktninger i Burundi fra andre land	40 600
Frivillige tilbakevendinger til Burundi	68 022
Asylsøkere fra Burundi til Norge i 2005	100

Tall fra 2005

UTFORDRENDE FREDSBYGGING

BURUNDI I DAG Fredsavtalen fra 2003 og det demokratiske valget i 2005 er viktige skritt på veien mot fred i Burundi. Men voldelige konflikter har satt sine spor i et av verdens minste land, og den humanitære situasjonen trenger internasjonal oppmerksomhet. Det pågår fortsatt kamphandlinger mellom regjeringen og den ene opprørsgruppen som ikke har undertegnet fredsavtalen.

KONFLIKT MELLOM FOLKEGRUPPER Den belgiske kolonimakten spilte på etniske motsetninger for å holde på makten i landet. Dette skapte splid mellom de to folkegruppene i Burundi; majoritetsgruppen hutuer og minoritetsgruppen tutsier. Da Burundi frigjorde seg fra Belgia i 1962 fortsatte maktkampen mellom folkegruppene å splitte landet, og det var tutsiminoriteten som dominerte. I over 30 år gikk vold og uroligheter hardt ut over den burundiske befolkningen. I 1993 ble den nyvalgte presidenten, som for første gang var en hutu, drept i et kuppforsøk. Det ble starten på en langvarig og blodig borgerkrig mellom den tutsidominerte regjeringen og hutu-opprørerne.

FORTSATT KAMPHANDLINGER I 2003 ble det inngått en fredsavtale mellom den ytterliggående hutugruppen Forces for Defence of Democracy - National Council for the Defense of Democracy (FDD-CNDD) og regjeringen, hvor både hutuer og tutsier er representert. Opprørsgruppen Forces for National Liberation (FNL) ville imidlertid ikke skrive under på fredsavtalen, og fremdeles pågår det kamphandlinger mellom FNL og regjeringsstyrkene i og rundt hovedstaden Bujumbura. Ifølge menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch utfører både FNL og regjeringsstyrkene drap på sivile, voldtekter og tyveri av eiendom. I mai 2005 gikk FNL med på våpenhvile med regjeringen. Men avtalen holdt ikke, og i august 2005 fortsatte kampene. Samme år var det demokratisk valg for første gang siden starten på borgerkrigen. Den tidligere lederen av

opprørsgruppen FDD, hutuen Pierre Nkurunziza, ble valgt til ny president i Burundi.

PÅ FLUKT Siden borgerkrigen brøt ut i 1993 har over 300 000 burundiere blitt drept og to millioner er drevet på flukt. I 1999 var det over 800 000 internt fordrevne i Burundi, de fleste søkte tilflukt i leirer. Siden fredsavtalen har mange vendt hjem, men fremdeles er 117 000 burundiere på flukt i eget land, og over 400 000 oppholder seg i eksil. Flesteparten av flyktningene oppholder seg i nabolandet Tanzania.

Mange flyktninger og internt fordrevne møter store utfordringer dersom de vender tilbake. Et av de vanligste problemene, er vanskeligheter med å få tilbake huset og jorda de flyktet fra.

De syv millioner innbyggerne i Burundi er avhengige av å dyrke jorda for å få nok mat til å overleve. Men jordbruket er under et enormt press på grunn av vanskelige klimaforhold og utnyttning som ikke er bærekraftig. Deler av Burundi har vært rammet av tørke siden 1999, og for provinser nord og øst i landet er situasjonen kritisk. I tillegg til å rammes av sult og underernæring, dør mange også av sykdommer som malaria og HIV/AIDS.

FREDSBYGGING FN's fredsbevarende styrke ONUB tok over for styrken fra den Afrikanske Unionen i 2004. Styrkene har hatt en sentral rolle i fredsprosessen, avvæpning av militære og demokratiseringen av Burundi. I 2006 kom en FN-delegasjon til Burundi for å bistå med etableringen av en sannhets- og forsoningskommisjon. Dette arbeidet, samt opprettelsen av en krigsforbryterdomstol, er viktig for å lykkes med en fredelig utvikling i landet. ■

NØKKELTALL > DEN SENTRALAFRIKANSKE REP.

Folketall (mill) ¹⁾	4,0
Areal km ²	622 984
Flyktninger fra Den sentralafrikanske rep.	43 700
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Den sentralafrikanske rep. fra andre land	26 500
Frivillige tilbakevendinger til Den sentralafrikanske rep.	54
Asylsøkere fra Den sentralafrikanske rep. til Norge i 2005	-

Tall fra 2005

HUMANITÆR KRISE

DEN SENTRALAFRIKANSKE REPUBLIKK I DAG Til tross for at president Francois Bozizé makte til nasjonal enhet ved valget i 2005, brøt det våren 2006 ut et voldelig opprør i landets nordlige og nordvestlige deler. På grunn av kriger og uroligheter i nabolandene Tsjad, Sudan og DR Kongo har opprørerne god tilgang til våpen, og begår systematiske overgrep mot sivilbefolkningen.

DEMONSTRASJONER Det rekrutteres stadig flere til den aktive opprørsgruppen, og myndighetene har satt inn militære for å nedkjempe dem. I mai 2006 demonstrerte minst 3000 mennesker mot opprørerne i hovedstaden Bangui. Demonstrantene oppfordret regjeringen til å involvere det sivile samfunnet i politiske avgjørelser, og å avskaffe straffefriheten for tidligere politiske ledere.

HUMANITÆR KRISE De nylige kamphandlingene har drevet 30 000 - 50 000 mennesker på flukt i eget land. Ytterligere 20 000 har flyktet til Tsjad, hvor det allerede befinner seg nær 30 000 flyktninger som forlot Den sentralafrikanske republikken i 2003. FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) bruker én million amerikanske dollar fra nødhjelpsfondet (CERF), og samarbeider med Leger uten grenser og den italienske humanitære organisasjonen Cooperazione Internazionale (COOPI) for å hjelpe den akutte humanitære situasjonen i regionen. Hjelpeprosjektene i landet er sterkt underfinansiert. FN har bedt medlemslandene om 47 millioner amerikanske dollar, men har foreløpig bare fått 9,6 millioner for å hjelpe krisen.

TALLRIKE MILITÆRKUPP Dagens landegrenser er et resultat av kolonimaktens maktkamp. Etter at den tidligere franske kolonien ble selvstendig i 1960, har landet vært politisk labilt, og til tross for rike forekomster av diamanter, gull, uran og tømmer, er Den sentralafrikanske republikk et av de fattigste og mest underutviklede landene i verden. Korrupsjon er svært utbredt og store deler av befolk-

ningen er analfabeter. Det ene militærkuppet har avløst det andre, og spesielt brutalt var regimet i perioden 1965-1979, da Jean-Bedel Bokassa utnevnte seg selv til keiser i landet.

FRA KUPPMÅKER TIL PRESIDENT Nåværende president Francois Bozizé kom til makten ved et militærkupp i 2003. Den tidligere demokratiske valgte presidenten, Ange-Felix Patasse, lever nå i eksil i Togo. I 2004 meldte landets høyesterett Patasse til Den internasjonale krigsforbryterdomstolen i Haag, for brudd på menneskerettighetene. Selv om en internasjonal arrestordre er utstedt, er Patasse foreløpig ikke tatt i forvaring. President Bozizé dannet overgangsregjering, og i 2004 ble en ny konstitusjon vedtatt ved folkeavstemning. Regjeringen organiserte presidentvalg og valg på lovgivende forsamling våren 2005. President Bozizé vant presidentvalget og har appellert til befolkningen om å utvise nasjonal lojalitet, noe opprørerne i nord ikke godtar. Ifølge internasjonale observatører var valget fritt og rettferdig. Den demokratiske valgte presidenten møter store sosiale og politiske utfordringer, blant annet fordi svært mange mangler tilgang til drikkevann, utdanning og helsetjenester. Landets infrastruktur er også lite utbygd.

TILBAKEVENDING I 2006 planla UNCHR å hjelpe 15 000 sør-sudanske flyktninger å vende tilbake til hjemlandet. Disse flyktningene har vært i Den sentralafrikanske republikk i mer enn 15 år. FN har imidlertid utsatt tilbakevendingen inntil videre, fordi det nylig brøt ut kamper i områdene flyktningene skulle tilbake til. ■

SPENT SITUASJON

ELFENBENSKYSTEN I DAG Forholdene i Elfenbenskysten er etter hvert blitt mer stabile, selv om landet fortsatt lever i skyggen av flere års borgerkrig. Antallet flyktninger og internt fordrevne er fremdeles høyt. Avvæpning av militsgruppene i landet har vist seg å være vanskelig, og det planlagte valget ble høsten 2005 utsatt til oktober 2006.

ÉN MILLION PÅ FLUKT Da borgerkrigen brøt ut høsten 2002, hadde flere presidenter i en årrekke prøvd å utnytte etniske motsetninger i den tidligere franske kolonien. Mange innbyggere i den nordlige, hovedsakelig muslimske delen av landet følte seg diskriminert av den kristne befolkningen i sør. Elfenbenskysten var lenge regnet som Vest-Afrikas fredligste og mest velstående land, men under krigen ble hundretusener av mennesker drevet på flukt. Opptil én million ivorianere antas å ha vært på flukt i landet for en kortere eller lengre periode, og opptil 50 000 søkte tilflukt i nabolandene.

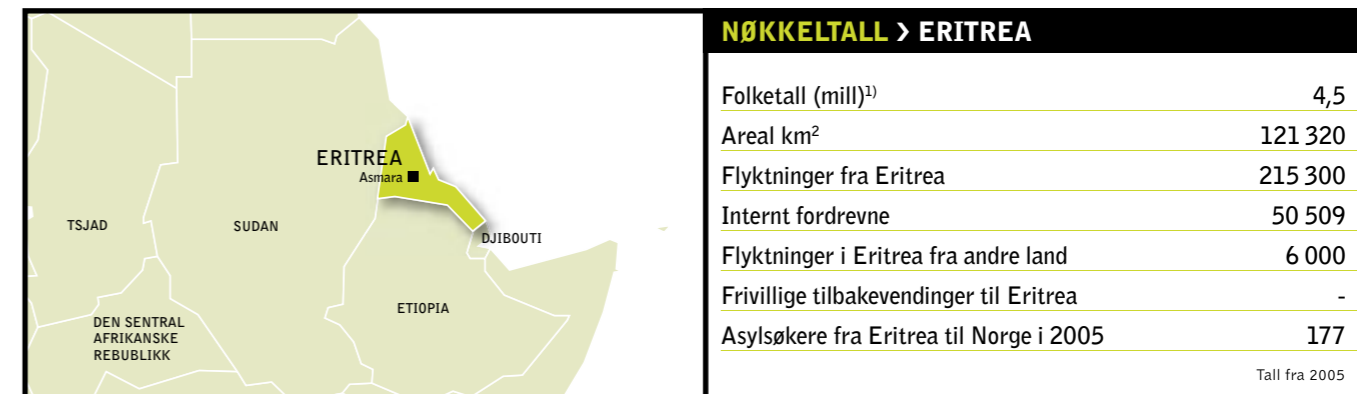
FREDSAMTALER De omfattende voldshandlingene er blitt færre siden høsten 2004, da nasjonalforsamlingen vedtok en rekke tiltak for å senke konfliktnivået. Etter at opprørerne og president Laurent Gbagbos regjering hadde vært samlet for fredssamtaler i Sør-Afrika, erklærte de i april 2005 at alle kamphandlinger skulle opphøre for godt. Likevel har urolighetene fortsatt i deler av landet. I mai og juni 2005 ble over hundre mennesker drept i massakrer og kamper, og over 6000 mennesker ble drevet på flukt. Buffersonen mellom den nordlige delen som kontrolleres av opprørstyrkene og det regjeringskontrollerte sør, blir fortsatt patruljert av FN-styrker og franske soldater. Forhandlingene sommeren 2005, som blant annet skulle sikre avvæpning av geriljagruppene, brøt sammen. Valget som etter planen skulle foregå i oktober samme år, måtte utsettes, og vil tidligst bli holdt høsten 2006.

STRID OM INNVANDRERE OG VALG President Gbagbo har viktige støttepillere blant nasjonalistiske grupper, mens opposisjonslederen Alasane Ouattara har stor oppslutning blant innvandrere og muslimske innbyggerne i nord. Tilliten mellom de forskjellige partene i konflikten er fortsatt lav. Likevel valgte Gbagbo, Ouattara og opprørslederen Guillaume Soro å møtes for samtaler i februar 2006, noe som styrket håpet om at valget likevel vil bli holdt innen rimelig tid.

Over en fjerdedel av innbyggerne i Elfenbenskysten har utenlandsk opprinnelse, som resultat av høy arbeidsinnvandring. Spørsmålet om hvorvidt etterkommere av innvandrere skal kunne delta i valg utgjorde en del av bakgrunnen for krigen, og er fortsatt et viktig stridstema.

REISER HJEM TIL LIBERIA Fremdeles er om lag 800 000 mennesker internt fordrevet i landet. Minst en halv million får utilstrekkelig hjelp fra lokale myndigheter og humanitære organisasjoner. De utgjør derfor en betydelig økonomisk byrde for samfunnet de oppholder seg i. I tillegg oppholder rundt 25 000 ivorianske flyktninger seg fortsatt i eksil. Halvparten har søkt tilflukt i nabolandet Liberia.

Samtidig som antallet ivorianske flyktninger er blitt redusert, har også mange flyktninger fra Liberia valgt å vende hjem fra leirene hvor de har oppholdt seg i den vestlige delen av Elfenbenskysten. I begynnelsen av 2005 befant det seg fortsatt over 70 000 liberiske flyktninger i landet. Ved årsskiftet 2005/2006 hadde dette antallet sunket til 34 400. Flesteparten har vendt hjem fordi de mener det nå er trygt å reise tilbake til Liberia, men mange har også vendt hjem fordi sikkerhetssituasjonen har forverret seg i Elfenbenskysten. ■

INTENSIVERT KONFLIKT

ERITREA I DAG Konfliktene mellom Eritrea og Etiopia har vart i over 40 år. Begge land legger hindre i veien for fredsprosessen, og nå er FN utålmodig etter å få en løsning. 50 prosent av befolkningen i Eritrea lever under fattigdomsgrensen, minst 260 000 mennesker er drevet på flukt og situasjonen for befolkningen forverres stadig.

LANGVARIG KONFLIKT Kolonimakten Storbritannias sammenslåing av Eritrea og Etiopia i 1952 viste seg å bli skjebnesvanger. Ti år etter sammenslåingen, så den etiopiske keiseren Haile Selassie sitt snitt til å annektere Eritrea. Dette innledet en over 30 år lang krig mellom de to landene på Afrikas Horn. Over 100 000 mennesker ble drept, og 1,1 million mennesker drevet på flukt i konflikten.

I 1993 ble Eritrea erklært som en selvstendig stat. Krigen opphørte og mange fordrevne vendte hjem. Men i 1998 startet en ny konflikt mellom landene. Denne gangen handlet striden om territorier langs den felles grensen. Flere tiltak har blitt forsøkt for å løse konflikten mellom landene. I desember 2000 ble det undertegnet en fredsavtale mellom partene og i 2002 vedtok den eritreisk-etiopiske grensekommisjonen en demarkasjonslinje. Fortsatt er ikke grensen godtatt av Etiopia, som nekter å akseptere at stridens kjerne, byen Badme, tilfaller Eritrea. Det er opprettet en 25 kilometer bred sikkerhetssone langs grensen, bevoktet av FNs fredsbevarende styrke UNMEE (UN Peacekeeping Mission to Ethiopia and Eritrea).

TILSPISSET SITUASJON Da det ble fred i landet i 1993, var frigjøringsorganisasjonen People's Front for Democracy and Justice det eneste partiet i landet. Slik er det fortsatt. Isaya Afewerki har vært president i Eritrea siden 1993, og valget som ble planlagt i 2001 er blitt utsatt på ubestemt tid. Observatører mener Eritreas myndigheter bruker grensestriden og urolighetene som en unnskyldning for å utsette valget. Eritrea truet med krig mot Etiopia i 2005, og

dette har ført til en intensivering av konflikten. Nye samtaler i mars 2006 har riktignok ført til en viss tilnærming mellom landene.

INTERNASJONAL BISTAND Dersom landene ikke er mer samarbeidsvillige om å finne en løsning på konflikten, har FN varslet tiltak i løpet av 2006. Ett av tiltakene er å erstatte den fredsbevarende styrken med observatører. Også EU har stilt krav til myndighetene. I 2003 besluttet EU en femårsplan på 96 millioner euro i støtte for å bidra til sosial og økonomisk utvikling, forutsatt at myndighetene bidrar til å styrke menneskerettighetene i landet. Tross stadige brudd på menneskerettighetene, har EU ennå ikke kommet med reaksjoner.

BRYTER MENNESKERETTIGHETENE Det er den sivile befolkningen som rammes hardest av konflikten, og brudd på menneskerettighetene forekommer hyppig. Myndighetene har forbudt de fleste former for religionsutøvelse, og slår hardt ned på politisk motstand. I tillegg utvides den tvangspålagte militærtjenesten stadig, og de som motsetter seg tjenestegjøring utsettes for tortur og overgrep. Dette har ført til at mange flykter, og USA og EU har vedtatt at disse overgrepene gir rett til asyl.

Fem år med tørke har forverret situasjonen ytterligere, og et teppe av landminer har dessuten gjort det umulig for mange å vende tilbake til hjemmene sine. Fremdeles oppholder over 110 000 eritreiske flyktninger seg i Sudan og 10 000 i Etiopia. I løpet av 2005 rapporterte Verdens Matvareprogram om 200-300 nye flyktninger hver måned til leiren i Etiopia. Likevel prioriteres ikke Eritrea av internasjonale bistandsyttere. Organisasjonen har bare fått 12 prosent av de 157 millioner amerikanske dollarne de har bedt om for å tilbakeføre flyktninger og bygge opp landet. ■

NØKKELTALL > ETIOPIA

Folketall (mill) ¹⁾	74,2
Areal km ²	1 127 127
Flyktninger fra Etiopia	63 900
Internt fordrevne	150 000 - 265 000
Flyktninger i Etiopia fra andre land	101 100
Frivillige tilbakevendinger til Etiopia	141
Asylsøkere fra Etiopia til Norge i 2005	100

Tall fra 2005

POLITISK URO OG NABOKRANGEL

ETIOPIA I DAG Statsminister Meles Zenawi vant det omstridte valget i mai 2005, og gikk med det inn i sin tredje periode som landets politiske leder. Lederen for EUs valgobservatører hevdet at valget ikke oppfylte internasjonale standarder. Valget utløste også en rekke demonstrasjoner, der demonstrantene blant annet krevde at opposisjonsledere, journalister og menneskerettighetsforkjempere skulle løslates fra fengsel. Amnesty International anser de fengslede for å være samvittighetsfanger og frykter at de kan bli utsatt for nedverdiggende behandling og tortur. De politiske urolighetene og mangelen på demokrati har fått vestlige bistandsyttere til å vurdere om den økonomiske støtten til Etiopia skal fortsette som før.

INGEN BÆREKRAFTIG UTVIKLING Selv om Etiopia var okkupert av Italia i perioden 1936-1941 har landet egentlig aldri vært kolonialisert. Likevel er Etiopia et av Afrikas fattigste land. Selv i år med gode avlinger, er fem millioner mennesker avhengig av internasjonal matdistribusjon. Nesten to tredjedeler av befolkningen er analfabeter, og årtier med utstrakt internasjonal bistand har ikke skapt noen bærekraftig utvikling i landet. Myndighetene innser at de ikke har gjort nok for å endre de grunnleggende forholdene som har utløst gjentatte etniske konflikter. Landet har heller ikke klart å demme opp for de alvorlige konsekvensene av flere år med tørke.

ETNISKE KONFLIKTER Årsaken til de etniske motsetningene, er i første rekke regjeringens politikk som har delt landets regioner langs etniske delelinjer uten å sørge for å beskytte minoritetene. Tilgang til ressurser er en annen årsak til konfliktene. Styresmaktens forsøk på å løse de etniske konfliktene har heller ført til en forverring av situasjonen. For eksempel bidro folkeavstemningen i oktober 2004 i grenseområdet mellom regionene Somali og Oromiya til å skape flere internt fordrevne i Somali-området.

De fordrevne lever under elendige kår. Flesteparten av barna er

feilernærte og dødeligheten blant dem er alarmerende høy. Når store deler av Øst-Afrika nå er truet av den verste tørken på ti år, vil flere millioner etiopiere igjen bli avhengig av internasjonale matforsyninger. I tillegg er Etiopia hardt rammet av HIV/AIDS epidemien. Omtrent 2,2 millioner er smittet og 200 000 av disse er barn.

GRENSEKONFLIKT Etiopiere og eritreere styrtet Etiopias forhatte diktator Mengistu Haile Mariam i 1991, og da Eritrea fikk sin selvstendighet etter en folkeavstemning i 1993, var forholdet mellom de to folkegruppene svært gemyttlig. Det medførte at de ikke trakk en nøyaktig grense mellom de to landene, noe som i 1998 utløste en blodig krig mellom partene. 360 000 etiopiere ble drevet på flukt i konflikten.

I 2000 inngikk landene en fredsavtale, men stridighetene om grensedelingen har fortsatt, og gjort tilbakevending nærmest umulig. Uenighetene dreier seg blant annet om at Etiopia nekter å gi fra seg grensebyen Badme, noe som er et klart brudd på fredsavtalen fra 2000. I desember 2005 utviste Eritrea deler av FN-styrken som overvåket grensen, angivelig fordi de mente at det internasjonale samfunnet ikke hadde gjort nok for å løse konflikten. Samme måned flyttet begge land militære styrker nærmere grenseområdet. I mars 2006 møttes representanter for partene for å løse konfliktene om grensedelingen, og så langt er utfallet av samtalen forsiktig optimistisk. Fremdeles er opptil 265 000 mennesker internt fordrevet i landet, og om lag 64 000 flyktninger oppholder seg i eksil.

Det oppholder seg også over 100 000 flyktninger fra andre land i Etiopia. Flesteparten av flyktningene kommer fra Sudan. ■

NØKKELTALL > GHANA

Folketall (mill) ¹⁾	21,8
Areal km ²	239 460
Flyktninger fra Ghana	10 000
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Ghana fra andre land	59 000
Frivillige tilbakevendinger til Ghana	-
Asylsøkere fra Ghana til Norge i 2005	7

Tall fra 2005

VERTSLAND FOR FLYKTNINGER

GHANA I DAG Ghanas president, John Kufuor, har hatt en ledende rolle som mekler i mange av konfliktene i Vest-Afrika. Omverdenen ser Ghana som en stabil oase i en region hjemmøkt av krig og konflikter. Likevel er Ghanas nordlige områder preget av bitre etniske konflikter og uenighet om hvem som skal være stammeleder i ulike klaner.

ETNISKE GRUPPER I 2002 ble stammelederen for den etniske gruppen Dagbon drept sammen med 40 av hans tilhengere. Hittil har man ikke funnet de som stod bak drapene. Først i april i år ble stammelederen begravd, fordi de rivaliserende stammene Andanis og Abudus ikke kunne bli enige om hvilken stamme den nye lederen skulle komme fra. Ifølge tradisjonen skal ikke den gamle lederen begraves før en ny er utpekt. Det er nå avgjort at stammelederens eldste sønn skal overta lederskapet i regionen. Tidligere i år brøt det ut en annen stammelederkonflikt, som medførte så mye vold at regjeringen ble tvunget til å sette inn militæret for å få situasjonen under kontroll.

EN DEMOKRATISK KONSTITUSJON Da Storbritannia trakk seg ut av landet i 1957, ble Ghana den første afrikanske kolonien som ble selvstendig. Likevel var det først i 1992 at landet fikk sin egen konstitusjon. Etter en folkeavstemning, ble det innført flerpartisystem. Dette har fremmet en demokratisk utvikling og sikret landets medier stor grad av ytringsfrihet. John Kufuor ble gjenvalgt som president i 2004. Valget overholdt internasjonale standarder.

Myndighetene satser på utvikling i landet. Ghana eksporterer blant annet diamanter, aluminium, kakao og tømmer. Siden 2003 har EU i samarbeid med den Afrikanske Unionen (AU) drevet et internasjonalt fredsbevarende opplæringscenter i Ghana. Senteret tilbyr kurs i blant annet konfliktløsning og fredsbevarende operasjoner, og gir opplæring til internasjonale valgobservatører. Som en del

av EUs strategi for Afrika i perioden 2005-2015, har unionen også foreslått å åpne tilsvarende skoler for administrasjon, handel og ledelse flere steder i Afrika.

VERTSLAND FOR FLYKTNINGER På grunn av krigene i Sierra Leone, Liberia, Elfenbenskysten, Sudan og nå sist i nabolandet Togo, har Ghana vært vertsland for et stort antall flyktninger. Fremdeles oppholder 59 000 flyktninger seg i Ghana. Myndighetene samarbeider med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og en rekke humanitære organisasjoner for å beskytte og hjelpe flyktningene. Målet er å hjelpe flyktninger fra Liberia til frivillig å vende tilbake til hjemlandet. Likevel regner man med at en stort antall liberiske kvinner og barn kommer til å velge å bo i Ghana. Mange av dem har måttet flykte flere ganger og er svært traumatiserte.

UFORMELL SEKTOR I 2005 ankom rundt 15 500 flyktninger fra Togo, og det antas at antallet vil stige i 2006. De fleste flyktningene befinner seg i et relativt øde område i Ghana hvor det ikke er noen humanitære organisasjoner. Å bistå flyktningene med tilstrekkelig humanitær assistanse er derfor en utfordring i dette området.

Ghanas gjestfrihet overfor flyktninger fra andre Vestafrikanske land innebærer ikke at de tilbys arbeidstillatelse i landet. Flyktningene kan riktignok søke om å få arbeidstillatelse, men får det sjeldent. Flesteparten av flyktningene som oppholder seg i Ghana jobber derfor i den uformelle sektoren, vanligvis innen bygningsbransjen, jordbruk eller fiske. Flyktningene får derimot noen av de samme rettighetene som den ghanesiske befolkningen, deriblant tilgang til trygdeordninger. ■

FATTIGDOM OG POLITISK URO

GUINEA I DAG I underkant av 70 000 flyktninger har søkt tilflukt i Guinea. Flesteparten kommer fra konfliktflykte naboland i Vest-Afrika. Flyktningene utgjør en ekstra belastning for Guineas fattige befolkning.

INTERN MAKTKAMP President Lansana Conte kom til makten ved et militærkupp i 1984, og har styrt Guinea med jernhånd siden. Etter at han nylig fikk medisinsk behandling i Sveits, spekuleres det i om den 72 år gamle presidenten har dårlig helse. Dersom hans regjeringdager snart er talte, vil det skape et politisk vakuum i Guinea.

I desember 2004 ble den reformvennlige politikeren Cellou Dalein Diallo utnevnt til statsminister. Han ledet samtalen med ulike giverland og tok initiativ til å holde lokalvalg. I begynnelsen av april 2006 meldte statsradioen at Diallo skulle overta ansvaret for landets økonomi, samarbeid og planlegging, noe som ville innebære mer makt i hans hender. Men sendingen ble avbrutt og dagen etter annonserte presidenten at Diallo var avsatt. Dette tyder på intern maktkamp i regjeringen.

VANSTYRE Guinea er rikt på naturressurser og har store forekomster av gull, diamanter, bauxitt, jern og uran. Landet eksporterer også kaffe og fisk, og har godt klima for jordbruk. Likevel tjener de fleste innbyggerne mindre enn én dollar om dagen. I samsvar med det internasjonale pengefondets politikk, tillot Guinea flytende vekslingsrente fra 1. mars 2005. Dette førte til at landets valuta mistet 38 prosent av sin verdi målt mot amerikanske dollar. Dermed har en sekk ris blitt for dyr for de fleste av landets innbyggere. Lave lønninger, skyhøy arbeidsløshet og stigende matpriser førte til generalstreik i mars 2006. Streiken endte med 10 prosent lønnsøkning for arbeiderne.

KONFLIKTER I NABOLANDENE På 1990-tallet, da konfliktene i nabolandene raste som verst, var det opptil én million flyktninger fra Liberia og Sierra Leone i Guinea. En del av flyktningene ble mishandlet, torturert og drept, fordi de var anklaget for å støtte Charles Taylors regime i Liberia. Først etter at Taylor ble tvunget til å forlate Liberia i 2003, har mange flyktninger kunnet vende tilbake til hjemlandet.

Konfliktene i nabolandene bidro også til økt uro i Guinea. På det meste var rundt 360 000 personer internt fordrevet i Guinea, og fortsatt er 82 000 guineanere på flukt i eget land. Dette skyldes hovedsaklig mangel på infrastruktur, offentlige tjenester og støtte til gjenoppbygging.

HIV/AIDS Byen Nzerekore nær grensen til Liberia, Sierra Leone og Elfenbenskysten var under krigene i nabolandene et viktig tilfluktsted for flyktninger. Forsatt lever titusener av flyktninger i leirer der. Syv prosent av byens befolkning er HIV-smittet, mens landsgjennomsnittet i Guinea er 2,5 prosent. Likevel mangler byen måleapparat som viser virusnivået i blodet, slik at man vet når man bør starte behandling og hvilken dose pasienten trenger. Tilgangen på medisiner som kan forlenge livet til HIV-smittede er også svært begrenset.

OND SIRKEL AV VOLD I kjølvannet av den politiske uroen i Guinea og nabolandet Elfenbenskysten, rekrutteres tusenvis av unge menn og gutter til nye konflikter i regionen. Mange er tidligere barnesoldater som fortsatt begår overgrep mot sivile. Korrupte og undertrykkende myndigheter i begge land og våpenhandlere som sørger for rikelig tilgang til våpen, er med på å holde konfliktene i live. For å bryte den onde sirkelen, må soldatene demobiliseres, rehabiliteres og reintegreres i samfunnet. ■

POSITIV UTVIKLING

KENYA I DAG Selv om Kenya er rikt på naturressurser, lever 48 prosent av befolkningen på 32,8 millioner under fattigdomsgrensen. Likevel har Kenya huset omtrent en kvart million flyktninger i over ti år. Nøden er stor både blant flyktningene og den kenyanske sivilbefolkningen.

STORE MOTSETNINGER Med 43 ulike folkeslag med forskjellige språk, er Kenya et lappeteppes av etniske grupper. 70 prosent av befolkningen er kristne og 30 prosent er muslimer. KANU-partiet (African National Union), som har sittet med makten i 40 år, har spilt på de etniske motsetningene i landet for å styrke sin egen posisjon. Anført av daværende president Daniel Arap Moi, satte KANU blant annet nomadefolket og de fastboende småbøndene opp mot hverandre for å vinne stemmer på 1990-tallet. KANU betalte nomadefolket (Masaiene) for å angripe og drepe bønder (Kikoyoene) i Rift Valley. Voldshandlingene i Kenya økte særlig rundt valgene i 1992 og 1997.

INTERNE KONFLIKTER Politikken førte til stadige større interne konflikter og voldshandlinger, som drev et økende antall sivile på flukt i landet. På det verste var en halv million mennesker på flukt i eget land, og fortsatt er i underkant av 382 000 internt fordrevet i landet. Mange av dem lever under kummerlige forhold i slummen i storbyene, med små muligheter for å skaffe seg inntekt og ikke noe å vende tilbake til. Konfliktene skapt under KANU er fortsatt uløst. Blant annet er det stridigheter om beiterettigheter og ulovlig salg av eiendom.

ØKONOMISK VEKST I 2002 vant opposisjonen valget, med løfter om å avskaffe korrupsjon, gjennomføre økonomiske reformer og hjelpe de internt fordrevne hjem. President Mwai Kibaki har klart å innfri noen av disse løftene. Det var økonomisk vekst på fem prosent i 2005, korrupsjonen har avtatt og tilliten til utenlandske investorer

er økt. Kenya fikk imidlertid ikke slettet utenlandsgjelden sin, slik mange andre afrikanske land oppnådde i 2005. Verdensbanken har holdt tilbake lån på grunn av flere store korrupsjonssaker som involverte regjeringsmedlemmer i 2005. Det førte til at flere regjeringsmedlemmer og ministre mistet jobbene sine.

FLYKTNINGER FRA NABOLANDENE I overkant av 314 000 flyktninger har søkt tilflukt i Kenya. De største flyktningleirene er i Daddab og Kakuma, med henholdsvis 132 000 og 95 000 flyktninger fra ni ulike land. I Daddab er omtrent 80 prosent av flyktningene fra Somalia, mens rundt 70 prosent av flyktningene i Kakuma kommer fra Sudan. Etter at Sudans fredsavtale ble underskrevet i 2005, er det ventet at 70 000 sudanske flyktninger vil vende hjem, men foreløpig har bare noen hundretalls sudanere reist tilbake til det krigsherjede hjemlandet.

NØDHJELP OG OVERGREP FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Verdens Matvareprogram (WFP) har gitt livreddende nødhjelp til tusenvis av flyktninger fra nabolandene. Oppmerksomheten rundt og støtten til flyktningene har imidlertid sunket de siste årene, noe som har ført til reduserte matrasjoner og økt feilernæring.

Da 17 000 somaliere flyktet inn i landet i juli 2005, ble de ikke gitt flyktningstatus. Fire personer ble tvangssendt tilbake Somalia i fjor. De somaliske kvinnene som lever i flyktningleirene i nordøst mot grensen til Somalia, er gjentatte ganger blitt utsatt for voldtekter av somaliske bander og kenyansk lokalbefolkning. Det siste året skal sikkerheten være noe bedret, men flere tusen nye flyktninger fra Somalia har i år kommet over grensen etter nye krigshandlinger i hjemlandet. ■

NØKKELTALL > KONGO-BRAZZAVILLE

Folketall (mill) ¹⁾	3,9
Areal km ²	342 000
Flyktninger fra Kongo - Brazzaville	24 300
Internt fordrevne	100 000 - 147 000
Flyktninger i Kongo - Brazzaville fra andre land	69 600
Frivillige tilbakevendinger til Kongo - Brazzaville	289
Asylsøkere fra Kongo - Brazzaville til Norge i 2005	2

Tall fra 2005

SKJØR FRED

KONGO-BRAZZAVILLE I DAG Kongo-Brazzaville (Republikken Kongo) er en av Afrikas største oljeeksportører. Samtidig lever 70 prosent av befolkningen under fattigdomsgrensen. Nesten halvparten er under 15 år og rundt 100 000 er internt fordrevet. Det marxistiske regimet og Ninja-opprørerne strever med å holde liv i den skjøre fredsavtalen frem til valget neste år.

FRA ENEVELDE TIL DEMOKRATI Da Kongo-Brazzaville ble frigjort fra Frankrike i 1960, startet et langvarig marxistisk eneveldig styre. I 1992 ble demokrati gjeninnført under store interne stridigheter, og 800 000 mennesker ble drevet på flukt. I etterkant har indre opp-tøyer og krigshandlinger herjet landet. I 1997 tok marxistiske Denis Sassou-Nguesso, som tidligere hadde vært president, på nytt makten. Store opp-tøyer fulgte. Sassou-Nguesso ble gjenvalgt på nytt i 2002, etter at de andre presidentkandidatene ikke fikk lov å delta. Dette intensiverte borgerkrigen mellom regjeringsstyrkene og Ninja-opprørerne, ledet av Pastor Ntumi. 150 000 ble internt fordrevet. Mange mener at stridighetene i bunn og grunn handler om landets store oljerikdom. Men krigen har utarmet landet så mye, at også oljeinntektene har stupt. Fra å være et middels rikt land før krigen, har landet blitt et av de fattigste i Afrika.

FREDSAVTALE I 2003 ble det inngått en fredsavtale mellom partene. Men så sent som i fjor truet myndighetene med at valgresultatene fra Pool-regionen, der Ninja-opprørerne har sitt hovedsete, ikke vil være gyldige ved valget i 2007. Nå har imidlertid Ninjaene erklært at de skal slutte med krigføring og danne et politisk parti. Dette har økt håpet om varig fred i landet. 9000 opprørssoldater har hittil lagt ned våpnene og blitt omskolert i landbruk og fiske.

Samtidig har så mange som 43 000 tidligere militssoldater latt være å levere inn våpnene sine, og dette bidrar til fortsatt utrygghet. Minst 5000 barnesoldater fra borgerkrigen trenger også oppfølging

og utdanning. Slike tiltak vil gi dem en mulighet til å reintegreres i samfunnet, og dessuten bidra til å øke trygghetsfølelsen blant resten av befolkningen.

Situasjonen i landet er også sterkt preget av korrupsjon og politisk vanstyre. Internasjonale organisasjoner som Verdensbanken, Det internasjonale pengefondet og Den afrikanske utviklingsbanken har derfor forholdt seg avventende til å støtte gjenoppbyggingen av landet.

INTERNT FORDREVNE Fortsatt er mellom 100 000 - 147 000 personer internt fordrevet i landet, de fleste fra Lari-folket i den fattige i Pool-regionen rundt hovedstaden Brazzaville. I 2004 stengte myndighetene flyktningleirene i Brazzaville, og mange av de fordrevne bor nå hos slektninger eller har søkt tilflukt i skogsområder. Antallet hjemløse gatebarn i byene øker stadig. Frykten er stor blant de internt fordrevne, og til tross for fredsavtalen vegrer mange seg mot å vende tilbake til konfliktområdet Pool.

FRIVILLIG REPATRIERING Kongo-Brazzaville huser i underkant av 70 000 flyktninger fra andre land. Nesten 60 000 av disse har flyktet fra urolighetene i nabolandet Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo). Flyktningene har levd forholdsvis fritt, med egne ID-kort, rett til å arbeide og mulighet til å utdanne seg. I april 2005 begynte den frivillige tilbakevendingen av flyktningene fra DR Kongo. Det er også 6500 rwandiske flyktninger i Kongo-Brazzaville etter krigen i 1994. Bare et par hundre av disse har vendt hjem. ■

NØKKELTALL > DR KONGO

Folketall (mill) ¹⁾	56,1
Areal km ²	2 345 410
Flyktninger fra DR Kongo	450 800
Internt fordrevne	1 664 000
Flyktninger i DR Kongo fra andre land	204 500
Frivillige tilbakevendinger til DR Kongo	38 881
Asylsøkere fra DR Kongo til Norge i 2005	70

Tall fra 2005

VERDENS DØDELIGSTE KONFLIKT

DR KONGO I DAG Til tross for fredsavtalen fra 2003, krever krig og konflikt fortsatt rundt 1000 menneskeliv hver dag i Den demokratiske republikken Kongo. Ved inngangen til 2006 var nesten 1,7 millioner kongolesere på flukt i eget land, mens rundt 450 000 flyktninger fra DR Kongo oppholdt seg i eksil.

VALGET UTSATT Konfliktene og de grusomme forholdene for befolkningen i DR Kongo virker endeløse. I juni 2005 ble valget, som skulle være det første på over 40 år, utsatt til 2006. Overgangsregjeringen lyktes imidlertid med å holde en folkeavstemning om grunnloven i desember. Målet er å gjennomføre tre valg i løpet av sommeren 2006 for å få på plass president, nasjonalforsamling og lokale myndigheter. Innen fristen gikk ut hadde 25 millioner kongolesere registrert seg som velgere, men problemet med at internt fordrevne ikke kan stemme i andre områder enn der de har registrert seg forblir uløst.

NEGLISJERT KRISE Til tross for omfanget av den dødeligste konflikten i verden i dag, er oppmerksomheten fra det internasjonale samfunnet marginal. Krigen mellom opprørsgrupper og nasjonale styrker fra 1998 til 2003 krevde rundt 3,8 millioner menneskeliv. Freden fra 2003 er fortsatt skjør. Regjeringen i hovedstaden Kinshasa er uten kontroll over store deler av landet. Mest ustabil er situasjonen i øst, der det er kontinuerlige kamphandlinger og overgrep mot sivilbefolkningen. Fortsatt dør titusener av kongolesere hver måned, hovedsaklig på grunn av underernæring og kurerbare sykdommer som malaria og diaré. Stadig tvinges nye mennesker på flukt. I 2004 var det på verdensbasis bare Sudan som hadde flere flyktninger enn DR Kongo, og 38 000 mennesker forlot landet dette året. I Øst-Kongo ble rundt 40 000 personer drevet på flukt hver måned våren 2006.

Til tross for konflikten og vanskelige leveforhold i DR Kongo, har

over 200 000 flyktninger søkt tilflukt i landet. Over halvparten av disse kommer fra Angola, men mange er også fra Rwanda, Burundi og Uganda.

KOMPLEKSE KONFLIKTER De mange kamphandlingene i DR Kongo har ulike årsaker. På det verste har åtte naboland vært involvert i konflikten. Årsakene til at folk drives på flukt er komplekse, og omfatter alt fra plyndring av naturressurser til kamper mellom militsgrupper, Kongos væpnede styrker (FARDC) og grupper fra omkringliggende land, som Lord Resistance Army (LRA) fra Nord-Uganda og hutu-militser fra Rwanda. Gerilja- og regjeringssoldater anklages for å drepe, voldta og kidnappe sivile og ødelegge hjemmene deres gjennom gjentatte angrep. Fraværet av et fungerende rettsystem gjør at ingen blir stilt til ansvar eller dømt. Også de skyldige i vold og drap på menneskerettighetsaktivister slipper fri. I september 2005 ble det funnet en massegrav fra 1996 i provinsen Nord-Kivu. Den vekket et grufullt minne om de ustraffede masse-drapene på sivile i DR Kongo det siste tiåret.

FN-STYRKE MED UTVIDET MANDAT FN-styrken MONUC ble etablert i 1999 og har gradvis vokst seg større. Til tross for at dette er FNs største fredsbevarende styrke, er den for liten til å beskytte folk over hele landet. I september 2005 vedtok Sikkerhetsrådet i FN å øke styrken til rundt 17 200 fredsbevarende soldater og politifolk. I løpet av 2005 ble MONUC-styrker utplassert i urbane områder for å beskytte sivilbefolkningen. Mandatet er utvidet fra kun å observere fredsavtalen, til å støtte overgangsregjeringen, bidra til avvæpning, demobilisering og reintegrering av væpnede grupper, samt forsterke sikkerheten rundt valget i 2006. ■

TRENGER INTERNASJONAL STØTTE

LIBERIA I DAG 16. januar 2006 ble Ellen Johnson Sirleaf innsatt som president i Liberia. Dette er den første demokratisk valgte kvinnelige presidenten i Afrika. Sirleaf overtok et land preget av mange år med krig og korrupte regimer. I tillegg til å bekjempe korrupsjon, vil den nye presidenten prioritere oppbygging av landet. Ett av løftene Sirleaf har gitt, er at de ansvarlige for krigsforbrytelser må stå til rette for sine handlinger. Det er store forventninger til den nye presidenten, og for mange er hun blitt symbolet på en bedre fremtid.

KONFLIKTENS BAKGRUNN Borgerkrigen startet i 1989 da geriljaleder Charles Taylor gjorde opprør mot daværende president Samuel Doe, og tok kontrollen over de diamantrike områdene i nord. Kampene spredte seg raskt og de ulike gruppene skaffet seg allierte i nabolandene. Taylor vant valget i 1997, til tross for stor skepsis til hans brutale lederstil. I årene som fulgte kjempet opposisjonsgruppene Liberians United for Reconciliation and Democracy (LURD) og Movement for Democracy in Liberia (MODEL) mot Taylors regjeringsstyrke fra hver sin kant. Krigen tok slutt i august 2003, og det ble undertegnet en fredsavtale mellom partene. Taylor gikk i asyl i Nigeria, og muligheten for fred åpnet seg endelig.

TILBAKEVENDING Krigen i Liberia har tatt livet av flere hundre tusen mennesker og tvunget over én million liberiere på flukt. Mange har levd i flyktningleirer siden krigen startet, og enda har ikke alle vendt hjem. Fortsatt er om lag 220 000 liberiske flyktninger i eksil, og 15 000 - 30 000 er internt fordrevet i landet. I tillegg bor et uvisst antall i leirer og offentlige bygninger i hovedstaden Monrovia. Gjenoppbyggingen av landet er på et tidlig stadium og mange fordrevne er skeptiske til å vende hjem til en usikker fremtid. Flere av de som reiste hjem, kom til landsbyer uten helsevesen, skole og infrastruktur, og vendte derfor tilbake til flyktningleirene. Det er

forventet at tilbakevendingen av de internt fordrevne vil bli avsluttet i løpet av 2006.

FOLKETS HÅP FNs fredsbevarende styrker i Liberia, UNMIL, ga i januar 2006 ut en rapport der de påpekte at det skjøre rettssystemet vil bli den største utfordringen for å lykkes med vedvarende fred i Liberia. President Sirleaf har opprettet en sannhets- og forsoningskommisjon for å etterforske bruddene på menneskerettighetene som har foregått i det krigsherjede landet. Det første steget i håpet for en bedre fremtid for hele Vest-Afrika, er at tidligere president Charles Taylor nå blir stilt for krigsrett i Sierra Leone.

AVVÆPNING OG INTEGRERING Da krigen var over skulle alle styrkene avvæpnes, og tidligere soldater reintegreres. Integreringen av soldater har bare delvis blitt utført. Uten penger eller arbeid er det lett å bli lokket til en jobb som omreisende soldat. Tidligere soldater er derfor en destabiliserende faktor i hele regionen. Det er mange våpen på avveie, og det er blitt rapportert om tilfeller der tidligere barnesoldater i Liberia blir rekruttert til opprørstyrkene i nabolandet Elfenbenskysten.

UTFORDRINGER Den nyvalgte presidenten står overfor store utfordringer. Situasjonen i Liberia er fremdeles sårbar, og det er store uroligheter i nabolandene. Krigen satte ulike etniske grupper opp mot hverandre, og det er mange latente konflikter som raskt kan blusse opp når folk vender hjem. Det er derfor et stort behov for støtte i arbeidet med å integrere tidligere soldater og å styrke beskyttelsen for sivilbefolkningen. ■

ETNISK OG RELIGIØST LAPPETEPPE

NIGERIA I DAG De siste syv årene har Afrikas mest folkerike land blitt et forholdsvis stabilt demokrati. Men konfrontasjoner mellom muslimer, kristne og et enormt antall etniske grupper skaper fortsatt mye uro og vold i landet. I underkant av 23 000 nigerianske flyktninger oppholder seg i dag i eksil, og et uvisst antall nigerianere kan være på flukt i eget land.

DEMOKRATI Den tidligere britiske kolonien ble frigjort i 1960. Etter år med strengt militærdiktatur ble Nigeria endelig et fungerende demokrati i 1999, med Olusegun Obasanjo som president. Nigeria har solide inntekter fra oljeproduksjon, men under militærdiktaturet nådde ikke pengene frem til landets innbyggere. Fortsatt lever 60 prosent av befolkningen under fattigdomsgrensen. Fra å være en storeksportør av landbruksprodukter, er landet nå nødt til å importere matvarer. Dette skyldes i stor grad interne konflikter og politiske vanstyre i landet. Særlig Plateau-regionen har vært hjemsoekt av religiøse stridigheter, hvor flere hundre mennesker ble massakrert i byene Yelwa og Kano i 2004.

ETNISKE GRUPPER Oppløsningen av diktaturet har gjort konflikten tydeligere mellom landets over 250 etniske og religiøse folkegrupper. I Nord-Nigeria har det muslimske hausa-folket tradisjonelt sett dominert, mens en kristen befolkning bor i områdene i sør. Flere steder i nord har man innført en streng muslimsk shariolovgivning som blant annet involverer brutale henrettelser. Dette har blitt kritisert av ulike menneskerettighetsorganisasjoner og verdenssamfunnet.

I tillegg til religiøs ekstremisme, er landet preget av korrupsjon, vann- og strømmangel og økonomisk og politisk maktkamp. Ifølge Amnesty International finnes det omtrent åtte millioner skytevåpen blant sivilbefolkningen. Dette bidrar også til det store antallet drap og overgrep.

KONFLIKT OVER JORD Samtidig som ørkenen sprer seg sørover fra Sahara, har det oppstått uenighet og blodige sammenstøt om dyrkbar jord. Konflikter har også oppstått etter at store grupper av kvegdrivende muslimer på jakt etter beitemark har vandret sørover inn i områder med bofaste, kristne bønder. Flere steder må bønder forsvare seg mot å bli jaget ut av områder hvor de har bodd i flere generasjoner.

BRUDD PÅ MENNESKERETTIGHETENE I 2005 var det mindre sammenstøt i regionene Kwara, Edo og Delta. Ofte handler stridighetene om lokale bevæpnede gruppers forsøk på å få kontroll over oljeproduksjonen. President Obasanjo har offentlig innrømmet at det er systematiske brudd på menneskerettighetene og at politiet er involvert i utstrakt bruk av vold, tortur og drap, men ingen mottiltak har blitt iverksatt. Verdenssamfunnet har nølt med å kritisere Nigeria, antagelig fordi det er stor utenlandsk interesse for landets oljeforekomster.

TILBAKEVENDING I 2002 flyktet omtrent 23 000 mennesker fra det muslimske fulanifolket til Kamerun fra det hovedsakelig kristne Mambillaplatået i Taraba-regionen. Mange av disse flyktingene oppholder seg fortsatt i Kamerun. Et hjemvendingsprogram har blitt iverksatt, og i 2005 kunne mer enn 7000 flyktninger vende hjem til Nigeria. I løpet av 2006 skal ytterligere 5000 vende tilbake i regi av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Samtidig huser Nigeria 9400 flyktninger fra andre land, hovedsakelig Liberia, men også Sierra Leone, DR Kongo, Tsjad og Sudan. I løpet av 2006 er det meningen at 2000 liberiere skal vende tilbake til hjemlandet. ■

FORSIKTIG TILBAKEVENDING

RWANDA I DAG Til tross for at det nå er fred i hjemlandet, bor mer enn 100 000 rwandere fortsatt i eksil. Tolv år etter folkemordet i Rwanda, er arbeidet med frivillig tilbakevending for flyktningene ett av de største prosjektene FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har i Afrika.

ETNISK KONFLIKT Mennesker har flyktet fra urolige forhold i Rwanda i flere årtier. Bakgrunnen ligger i konfliktene mellom de to folkegruppene hutu og tutsi. Den tidligere kolonimakten Belgia støttet den herskende tutsiminoriteten i landet. Tutsiene undertrykte og utnyttet hutumajoriteten, frem til Rwanda ble selvstendig i 1960. Frigjøringen utløste massive hevnaksjoner fra hutuene, og en strøm av tutsier flyktet til nabolandene, særlig Uganda, Tanzania og DR Kongo (tidligere Zaire). Der forble de i eksil til midten av 1990-tallet.

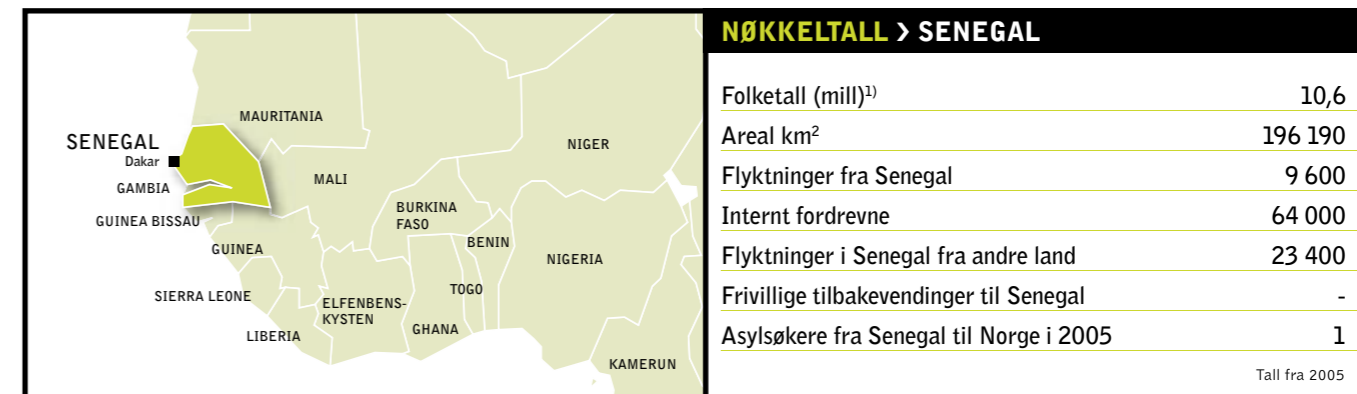
BORGERKRIG OG FOLKEMORD Borgerkrigen på begynnelsen av 1990-tallet mellom opposisjonelle eksiltutsier og den hutudominerte regjeringen i Rwanda endte i en kortlivet fredsavtale i 1993, hvor tutsiflyktningene offisielt ble ønsket velkommen tilbake. I 1994 ble den rwandiske hutupresidenten drept da flyet hans ble skutt ned på vei tilbake fra fredsforhandlinger. Hendelsen utløste et av historiens største og mest bestialske folkemord, ledet an av ekstreme hutuer mot den gjenværende tutsibefolkningen og politisk moderate hutuer. Etter hundre dager klarte tutsistyrker å få slutt på folkemordet da de seiret over det hutudominerte militæret.

OVER TO MILLIONER PÅ FLUKT Folkemordet i Rwanda er det verste i Afrikas historie. Omkring 800 000 mennesker, hovedsaklig tutsier, ble drept mellom april og juli 1994. Titusener av kvinner og unge jenter ble voldtatt. I løpet av året ble over to millioner mennesker drevet på flukt ut av landet. De fleste var hutuer som fryktet for-

nyet krigføring og hevn fra det fremadstormende tutsidominerte partiet Rwandas Patriotiske Front (RPF). Den manglende reaksjonen fra verdenssamfunnet er blitt kraftig kritisert av menneskerettighetsorganisasjoner, og FN har i ettertid innrømmet at medlemslandene burde ha reagert tidligere på folkemordet i Rwanda.

TILBAKEVENDING I april 2003 erklærte UNHCR det som trygt for de mange rwandiske flyktningene å vende tilbake til hjemlandet. UNHCR har oppgradert overvåkingen av tilbakevendte flyktninger i landet, og bistår både i reintegreringsprosessen og med å skaffe til veie informasjon om levekår. Mange hjemvendte flyktninger har ikke fått mulighet til å flytte tilbake til sine opprinnelige hjem eller eiendommer, men har mot sin vilje blitt bosatt i organiserte landsbyer. Myndighetenes formål med ordningen er å skape et nytt hjem for flyktningene, og samtidig tvinge ulike etniske grupper til å bo fredelig side om side. Fortsatt er over 100 000 rwandiske flyktninger i eksil.

MYE FATTIGDOM Den tutsidominerte regjeringen har selv oppmuntret hutuflyktninger til å vende tilbake til hjemlandet, men fortsatt er det mange som nøler med å flytte hjem igjen. Rwanda er et av verdens fattigste land, og mange flyktninger er skeptiske til å vende tilbake til dårlige økonomiske fremtidsutsikter, manglende helse- og utdanningstilbud, og frykt for rettslig forfølgelse. Likevel mener UNHCR det er sannsynlig at 2006 blir året hvor fred, sikkerhet og stabilitet vender tilbake til regionen. Det er forventet at 40 000 av de gjenværende flyktningene vil vende tilbake i løpet av året. ■

UROLIG I CASAMANCE

SENEGAL I DAG En vellykket demokratisk styreform og økonomisk vekst har preget størstedelen av Senegal de siste årene. Likevel forsetter urolighetene i området Casamance, der frigjøringskamper har drevet nesten 75 000 mennesker på flukt.

FRIGJORT OG STABILT Senegal ble frigjort fra Frankrike i 1960. Deretter ble landet ledet av Sosialistpartiet i 40 år, frem til nåværende president Abdoulaye Wade ble valgt i 2000. Senegal har blitt et velfungerende demokrati og de interne forholdene har blitt atskillig bedre de siste årene. Befolkningen, som i hovedsak er muslimsk, tilhører flere ulike etniske grupper.

SLETTER GJELDEN Etter en stor økonomisk reform i 1994 har Senegal hatt en jevn økonomisk vekst på gjennomsnittlig fem prosent i året. Veksten kommer i hovedsak fra jordbruk og fiske, bomullsproduksjon, fosfatutvinning og oljeraffinering. To tredjedeler av landets gjeld skal dessuten slettes ifølge internasjonale avtaler. President Wade har også engasjert seg aktivt i utviklings- og fredsarbeid i Afrika. Likevel er landet fortsatt blant verdens fattigste, med en arbeidsledighet på nesten 50 prosent.

USIKKERT I CASAMANCE Siden 1982 har separatistgruppen Movement of Democratic Forces in the Casamance (MFDC) vært i stadig konflikt og sammenstøt med regjeringsstyrkene. Gruppen holder til i regionen Casamance, som Gambia-elven atskiller geografisk fra resten av Senegal. Det fruktbare jordbruksområdet er bosatt av folkegruppen diola, mens wolof-folket dominerer i resten av landet. Ifølge MFDC er frigjøringskampen rettet mot myndighetenes økonomiske og kulturelle marginalisering og overgrep mot befolkningen i Casamance.

TRENGER BESKYTTELSE 64 000 senegalesere har blitt internt fordrevet og tusener har flyktet ut av landet siden konflikten mellom MFDC og myndighetene startet. En rekke fredsavtaler er blitt brutt i løpet av årene – den siste i april 2006. Vold, landminer og isolasjon gjør situasjonen vanskelig for innbyggerne i Casamance, og minst 17 000 internt fordrevne har umiddelbart behov for beskyttelse.

Mer enn 8000 senegalesiske flyktninger befinner seg også i nabolandene Gambia og Guinea-Bissau. Tilbakevending av senegalesiske flyktninger, i regi av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), er helt avhengig av at partene klarer å forhandle frem en ny fredsavtale.

MAURITANSKE FLYKTNINGER Rundt 1990 forviste Mauritania landets ikke-arabiske innbyggere til Senegal, under det påskudd at de egentlig var senegalesere. Så mange som 65 000 mauritanske flyktninger har oppholdt seg i de nordlige grenseområdene i Senegal. I dag er det offisielle tallet redusert til 23 400, selv om mauritanske støtteorganisasjoner mener det virkelige tallet er tre ganger så høyt. Flyktningene våger fortsatt ikke å vende tilbake til hjemmene sine på den andre siden av Senegal-elven, som skiller de to landene. I Senegal lever de forholdsvis fritt, de kan arbeide og barna får undervisning. Flyktningene vil derfor ikke vende tilbake før Mauritania gir garantier for hjemvendingen. Det er også 350 flyktninger fra Guinea-Bissau i Senegal. ■

TO MILLIONER HJEMVENDTE

SIERRA LEONE I DAG Fire år etter at borgerkrigen tok slutt, har Sierra Leone fortsatt store utfordringer foran seg. Landet preges av korrupsjon, fattigdom, utrygghet i regionene og høy arbeidsløshet blant unge. Dette gjør Sierra Leone sårbar for nye opprør.

KONFLIKTENS BAKGRUNN Borgerkrigen brøt ut i 1991, da den bevæpnede gruppen Revolutionary United Front (RUF) startet opprør mot president Mohmos korrupte regime. Med støtte fra Liberia utviklet opprøret seg til å bli en krig som først og fremst rammet sivilbefolkningen.

I 1999 ble det underskrevet en fredsavtale mellom de krigende partene. Men økende fiendtlighet fra RUF i mai 2000 førte til at forhandlingene i fredsprosessen brøt sammen. FNs fredsbevarende styrke UNAMSIL ble forsterket for å roe ned den tiltagende konflikten, og mot slutten av 2001 hadde Sierra Leone den største fredsbevarende styrken i verden. Fredsavtalen mellom regjeringen og opprørsbevegelsen ble endelig undertegnet i januar 2002.

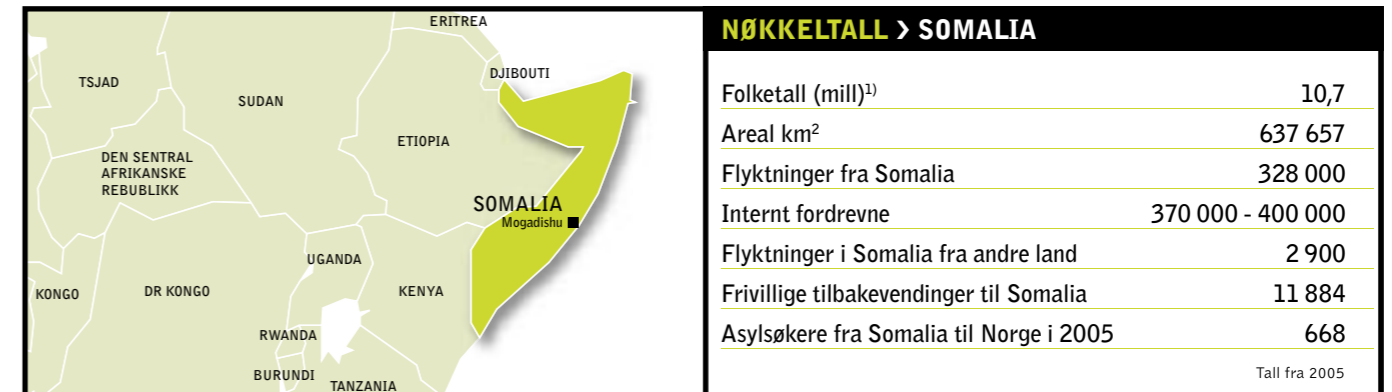
TO MILLIONER PÅ FLUKT Borgerkrigen i Sierra Leone var preget av brutale og blodige overgrep, plyndring og drap. Lemlestelse ble soldatenes varemerke, og de bestialske handlingene ble ofte utført av neddoped barnesoldater. Terroriseringen av sivilbefolkningen førte over to millioner mennesker – omtrent halvparten av landets befolkning – på flukt. De fleste søkte tilflukt i andre deler av landet, men mange flyktet også til nabolandene. Da reintegreringen av de fordrevne startet i 2001, satte både regjeringen og FN inn store ressurser i dette arbeidet. I dag er de aller fleste fordrevne vendt hjem, men 26 500 flyktninger lever fremdeles i eksil.

KRIGSRETT FN opprettet i 2002 en spesialdomstol for krigsforbrytelser i Sierra Leone. Denne skal etterforske krigsforbrytelser begått under borgerkrigen. I Sierra Leone har ofrene for krigen lenge

ventet på at den tidligere presidenten i Liberia, Charles Taylor, skulle bli stilt for krigsrett for å ha støttet RUF under krigen. Taylor ble arrestert 29. mars 2006 under et forsøk på å rømme fra Nigeria, som hadde gitt han asyl.

KORRUPT STYRE I 2003 ble det også opprettet en sannhets- og forsøningskommisjon i Sierra Leone. Etter å ha samlet inn over 8000 utsagn fra sivile og tidligere soldater, la kommisjonen frem sin rapport i 2005. I denne konkluderte de med at det var eliten i Sierra Leone som med sitt korrupte politiske styre hadde lagt grobunn for krigen i landet. Helt siden Sierra Leone ble selvstendig i 1961, har landet vært styrt av korrupte og grådige ledere. Ulike grupper har kjempet om kontrollen over naturressursene i landet. Olje, diamanter, tømmer og bauxitt kunne ha gjort Sierra Leone til et rikt land, men har i stedet vært med på å finansiere og forlenge krigen.

DET INTERNASJONALE SAMFUNNET Til tross for de mange naturressursene, er Sierra Leone fremdeles et av de fattigste landene i verden. De vedvarende problemene med korrupsjon og dårlig styresett er med på å hindre utviklingen av landet. Behovet for gjenoppbygging, utvikling og bistand er derfor stort, og støtten fra det internasjonale samfunnet er viktig også fremover. FN-styrken UNAMSIL har vært en viktig brikke for å få til - og opprettholde - freden i landet. De har avvæpnet flere tusen soldater, satt fri tusenvis av barnesoldater, og støttet arbeidet frem mot et demokratiske valg. UNAMSIL trakk seg ut av landet i desember 2005. For å beskytte sivilbefolkningen og opprettholde freden i Sierra Leone, har FN trent opp en nasjonal politistyrkestyrke, United Nations Integrated Office for Sierra Leone (UNIOSIL). ■

ANARKISTISKE TILSTANDER

SOMALIA I DAG Konflikter mellom rivaliserende krigsherrer har ført til at Somalia har vært preget av anarkistiske tilstander i mer enn 15 år. Uten et effektivt sentralstyre, har Somalia vært ute av stand til å beskytte sin egen befolkning. Mer enn én million mennesker har omkommet som følge av sult og sykdommer, og over 700 000 somaliere er drevet på flukt i det borgerkrigsherjede landet.

KONFLIKT SIDEN 1991 Etter å ha vært delt under britisk og italiensk styre, ble et samlet Somalia selvstendig i 1960. Ni år senere tok generalmajor Siad Barre makten. Splittelsen i folket ble forsterket da den nye presidenten ga mer og mer makt til sin egen klan. Opposisjonen mot regimet vokste, og i 1991 ble Barre avsatt. Somalia har siden vært preget av voldelig konflikt og anarkistiske tilstander.

REGJERING I EKSIL I 2004 ble det inngått en fredsavtale hvor politikere og krigsherrer ble enige om å danne en ny nasjonalforsamling. I oktober samme år ble det valgt en overgangsregjering, som forsøkte å styrte landet fra eksil i Nairobi. I juni 2005 flyttet regjeringen hjem til Somalia, til byen Baidoa 25 mil utenfor hovedstaden Mogadishu. Sikkerhetssituasjonen i hovedstaden har gjort det vanskelig å etablere et velfungerende sentralstyre der. Da regjeringen flyttet tilbake til hjemlandet, tente det et visst håp om at de anarkistiske tilstandene i landet skulle opphøre. Prosessen har imidlertid gått sent, og våren 2006 tok en islamistisk gerilja tilhørende bevegelsen Islamsk Rettsunion saken i egne hender. 5. juni 2006 hevdet gruppen at de hadde jagd ut krigsherrene og overtatt makten i hovedstaden. Regjeringen åpner nå for samtaler med den islamistiske gruppen.

PÅ FLUKT 15 år med konflikt har drevet flere hundre tusen mennesker på flukt i Somalia. I dag er over 700 000 fordrevet på grunn av kampene mellom rivaliserende krigsherrer og militsgrupper. Over halvparten av disse er internt fordrevet i Somalia. Den tradisjo-

nelle nomadiske livsstilen til mange folkegrupper i Somalia gjør det imidlertid vanskelig å fastslå nøyaktig hvor mange som er på flukt. De vanskeligste forholdene er i og rundt Mogadishu, hvor 250 000 internt fordrevne oppholder seg.

RAMMET AV TØRKE OG SULT Farlige forhold og manglende beskyttelse gjør det vanskelig for internasjonale organisasjoner å hjelpe Somalias befolkning i områder der nøden er størst. Blant de humanitære problemene, er mangel på helsetjenester og skoletilbud, og en femtedel av de internt fordrevne lider av underernæring. I begynnelsen av 2006 ble det sørlige Somalia nok en gang rammet av tørke, og en ny sultkatastrofe truer nå Afrikas horn.

SOMALILAND OG PUNTLAND Nesten 12 000 somaliske flyktninger vendte frivillig tilbake i 2005, hovedsaklig fra nabolandene Etiopia og Djibouti. De fleste slo seg ned i de mer stabile områdene i Somaliland og Puntland. Den selverklærte republikken Somaliland i nordvest er ikke internasjonalt anerkjent som selvstendig, men har etablert en politisk struktur og holdt parlamentsvalg i slutten av 2005. Selv om flyktninger har begynt å vende tilbake, er de humanitære forholdene fortsatt vanskelige. Lignende forhold ser man i Puntland, som har regional selvstendighet, men er en del av Somalia. I disse områdene er det færre internt fordrevne, med 40 000 i Somaliland og 70 000 i Puntland.

328 000 somaliere er i dag flyktninger i andre land. I Norge utgjør somaliere den største gruppen asylsøkere, med 668 søknader i 2005. Til tross for de vanskelige forholdene, oppholder det seg nærmere 3000 flyktninger og asylsøkere i Somalia. De fleste kommer fra Etiopia. ■

NØKKELTALL > SUDAN

Folketall (mill) ¹⁾	35,0
Areal km ²	2 505 810
Flyktninger fra Sudan	670 900
Internt fordrevne	5 355 000
Flyktninger i Sudan fra andre land	231 700
Frivillige tilbakevendinger til Sudan	18 485
Asylsøkere fra Sudan til Norge i 2005	45

Tall fra 2005

VOLDEN ØKER I DARFUR

SUDAN I DAG Regjeringen i nord og opprørerne i sør forhandlet i to år, før de underskrev en fredsavtale i januar 2005. Etter 21 år med borgerkrig, dannet de tidligere motstanderne en samlingsregjering i hovedstaden Khartoum, med representanter fra både nord og sør. Men i Darfur-provinsen vest i Sudan har volden tiltatt de siste månedene. Her angripes sivilbefolkningen av den regjeringsstøttede Janjaweed militisen og ulike grupper innen Sudans frigjøringshær (SLA). Konflikten i Darfur brøt ut i 2003, og har skapt en av verdens verste humanitære kriser.

ETNISKE MOTSETNINGER Frem til 1956, da Sudan ble selvstendig, førte det tidligere britisk-egyptiske styret en svært diskriminerende politikk i landet. Mens de liberaliserte og utviklet områdene nord i Sudan, undertrykte de befolkningen i sør. Befolkningen i nord er overveiende arabisk og muslimsk orientert, mens de fleste i sør er av afrikansk opprinnelse og kristne eller tilhengere av lokale, tradisjonelle religioner. Kampene mellom nord og sør fortsatte etter frigjøringen, og konflikten har vært preget av religiøse og etniske motsetninger mellom ulike grupper som frykter at de vil bli marginalisert i kampen om landets ressurser. Hovedmotstanderne i konflikten er regjeringen i Sudan i nord og opprørsbevegelsen Sudan People's Liberation Movement/Army (SLM/A) i sør. I 1983 brøt det ut borgerkrig mellom nord og sør – en krig som skulle vare i 20 år og føre til enorme humanitære lidelser i landet.

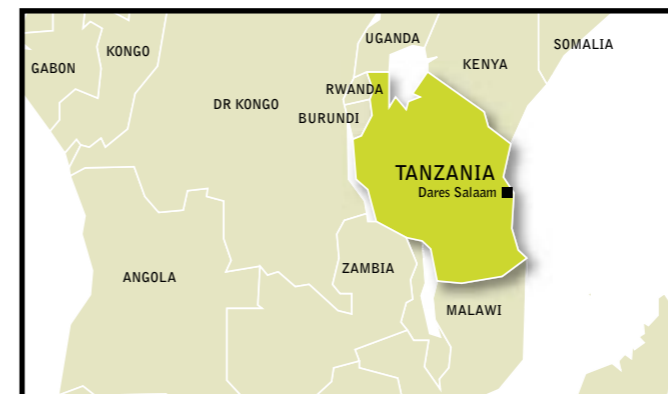
ULØSTE KONFLIKTER Sudans frigjøringsbevegelse (SLM) og opposisjonelle sier at samlingsregjeringen ikke representerer det sudanske folket. De mener den nordlige og muslimske delen av landet fortsatt har for stor innflytelse. Konflikter har blusset opp både i Sør-Sudan og andre deler av landet, ikke minst i Darfur-regionen, der volden har økt den siste tiden. Fortsatt brennes hele landsbyer ned i Darfur, og stadig flere blir drevet på flukt. Den beryktede Janjaweed militsen

har gjort seg skyldig i drap, voldtekter og rene terroraksjoner mot sivilbefolkningen. Opptil to millioner internt fordrevne har søkt tilflukt i leirer i området, mens rundt 200 000 har flyktet over grensen til nabolandet Tsjad. Med over seks millioner mennesker på flukt totalt, er Sudan i dag på toppen av listen over land med flest fordrevne i verden. Det oppholder seg også rundt 230 000 flyktninger fra andre land i Sudan. De fleste er fra Eritrea, Etiopia og Uganda.

INTERNT FORDREVNE Fredsavtalen førte til at mange internt fordrevne kunne vende hjem, men i oktober 2005 hadde bare 250 000 flyttet tilbake til hjemstedene sine. Etter mange år med borgerkrig, er store deler av infrastrukturen i sør ødelagt, og den nye regjeringen er ennå ikke klar for å ta i mot store folkegrupper. Mange av de internt fordrevne lever under svært vanskelige forhold i leirer i og rundt hovedstaden. Tørke og oversvømmelser har ført til hungersnød, spedbarndødeligheten er høy, og mange barn er underernært.

FREDSBEVARENDE STYRKER Omtrent 7000 soldater fra den Afrikanske Unionen har ikke klart å stabilisere situasjonen i Darfur. Myndighetene i Sudan har blitt kritisert for å la de ansvarlige for angrepene i Darfur gå fri. I mai 2006 inngikk regjeringen i Sudan og opprørsgruppen SLA en fredsavtale, som åpner for at FN nå kan sende styrker inn i Darfur. Norge har sagt seg villig til å bidra med soldater til en fredsbevarende FN-styrke. I begynnelsen av mai 2006 bevilget EU 100 millioner euro til nødhjelp og gjenoppbygging av regionen.

I Sør-Sudan ble det i mars 2005 bestemt at FN skulle opprette en fredsbevarende styrke på 100 000 soldater. Styrkene skal ha som oppgave å overvåke fredsavtalen mellom regjeringen og SPLA-geriljaen. ■

NØKKELTALL > TANZANIA

Folketall (mill) ¹⁾	38,4
Areal km ²	945 087
Flyktninger fra Tanzania	5 400
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Tanzania fra andre land	549 100
Frivillige tilbakevendinger til Tanzania	-
Asylsøkere fra Tanzania til Norge i 2005	-

Tall fra 2005

LEI AV FLYKTNINGER

TANZANIA I DAG Tanzania er det landet i Afrika som tar imot flest flyktninger fra andre land, og ved inngangen til 2006 var det over en halv million flyktninger i landet. Men gjestfriheten er i ferd med å avta i Tanzania, og humanitære aktører frykter at flyktninger mer eller mindre presses til å vende tilbake til hjemlandet. Over 60 000 burundiske flyktninger vendte tilbake til Burundi i 2005, mange med assistanse fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

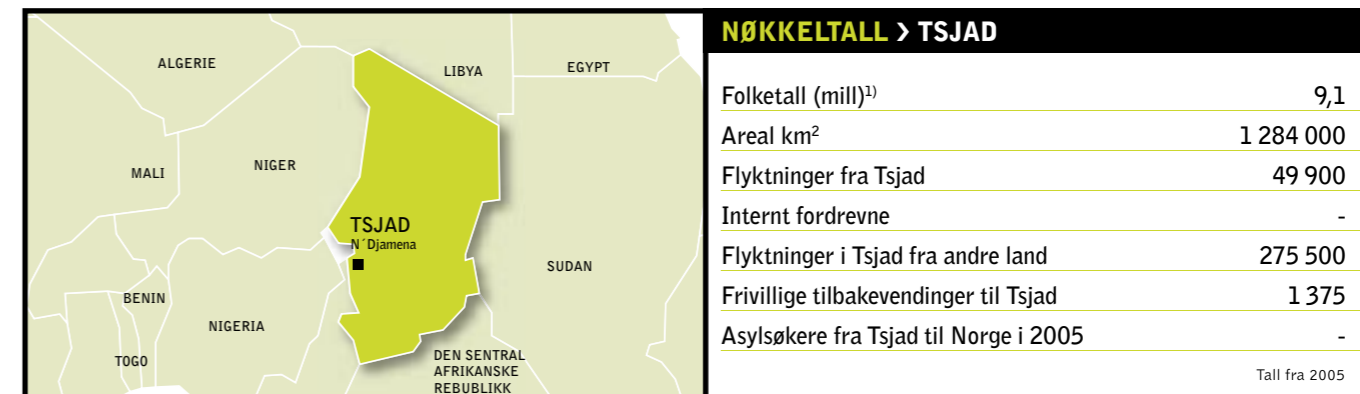
MOTTAKERLAND SIDEN 1960 Helt siden 1960-tallet har Tanzania tatt imot en stor andel flyktninger. I de følgende tiårene ble landet omtalt som et eksempel til etterfølgelse. Tanzania var et mottakerland som garanterte for flyktingenes grunnleggende rettigheter, helt i tråd med FNs flyktningskonvensjon. Den positive holdningen til flyktinger endret seg imidlertid på midten av 1990-tallet, da myndighetene i Tanzania i stadig større grad nektet flyktingene grunnleggende menneskerettigheter, inkludert retten til arbeid og bevegelsesfrihet.

BRYTER EGEN LOVGIVNING I desember 2004 annonserte det ledende partiet i Tanzania at de var lei av flyktninger og varslet samtidig at de ikke ønsket å beskytte flere flyktninger fra Burundi. Dermed bryter Tanzanias myndigheter med landets egen flyktningslovgivning, som søker å sikre en rettferdig og human utvelgelse av asylsøkere. I november 2004 ble 95 asylsøkere som allerede hadde fått innvilget flyktningsstatus i Tanzania utsatt for en ny og offentlig utvelgelsesprosess. Dette ble gjort foran et panel bestående av myndighetspersoner fra både Tanzania og Burundi, som skjelt ut og gjorde narr av flyktingene.

INNSKRENKET BEVEGELSESFRIHET I januar 2006 var det 549 100 flyktninger i Tanzania. Av disse kom 393 600 fra Burundi, 150 100 fra DR Kongo og 2800 fra Somalia. De fleste flyktingene bor i

flyktningleirer og er så godt som avhengige av internasjonal hjelp. Flyktninger som forlater leirene kan bli arrestert av myndighetene og risikerer fengselsstraff. I leirene overlever flyktingene på små matrasjoner, og mange har ikke vært i stand til å kjøpe egne basisvarer siden myndighetene stengte flere markeder i leirene i 2003. Matvaremangelen som begynte i 2004, fortsatte i 2005. Dette har ført til sult blant flyktingene, og relaterte problemer som vold innad i familier og seksuell utnyttning. Sikkerhetsproblemer blant flyktingene gjorde at bevegelsesfriheten deres ble ytterligere innskrenket i 2005.

FLERE REISER HJEM I slutten av august 2005 hadde flyktningsbefolkningen i Tanzania sunket med seks prosent siden begynnelsen av året. Nedgangen skyldes i stor grad at flyktninger fra DR Kongo og Burundi vendte tilbake til hjemlandene. Selv om tilbakevending av burundiske flyktninger gikk sakte den første halvdel av 2005, førte valget i Burundi i august til en sterk økning i antall hjemvendinger. Fra et gjennomsnitt på 2500 i måneden inntil juli 2005, økte antallet hjemvendinger til 4400 i uken i august samme år. Internasjonale organisasjoner påpeker likevel at langt fra alle burundiske flyktninger vender frivillig tilbake fra Tanzania. Vanskelige leveforhold, overgrep, manglende bevegelsesfrihet og en overhengende frykt for å bli sendt ut av landet, gjør graden av frivillighet diskutabel. I 2006 fokuserer UNHCR på å bedre forholdene for de mange flyktingene i Tanzania, i tillegg til å sikre frivillig tilbakevending for enda flere. ■

PRESIDENTVALG UTLØSTE FLYKTNINGSTRØM

TOGO I DAG President Gnassingbe Eyadema styrte Togo med jernhånd i 38 år frem til sin død i 2005. Militæret utpekte umiddelbart sønnen hans, Faure Gnassingbe, til ny president. Dette utløste sterke reaksjoner fra hele det internasjonale samfunnet og førte til at Gnassingbe trakk seg fra embetet. Da et presidentvalg ble arrangert i april 2005, vant Gnassingbe valget med støtte fra militæret og sannsynligvis også ved hjelp av valgfusk. Dette utløste voldelige opptøyer.

FLYKTNINGSTRØM Togos myndigheter hevder at 69 personer omkom i tumultene, men FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) fremholder at 400-500 personer omkom og flere tusen ble skadet. Omtrent 40 000 togolesere flyktet umiddelbart til nabolandene Benin og Ghana. En regjeringsutnevnt høykommissær for flyktninger skulle sikre beskyttelse og hjelp til de som ville vende hjem, men foreløpig har få av flyktningene vendt tilbake til hjemlandet. Flyktningene hevder at de frykter flere overgrep fra politiet og militæret. President Gnassingbe påstår at et flertall av flyktningene er kriminelle som rømmer fra rettslige sanksjoner. Opprøret medførte også at mellom 10 000 og 12 000 mennesker ble internt fordrevet i landet, men de fleste av dem har vendt tilbake og tallet på internt fordrevne er nå nede i 3000.

FRYKTER POLITISKE FLYKTNINGER I februar 2006 tok noen togolesiske flyktninger til FN-ansatte som gisler i en flyktningeleir i Benin, fordi de ønsket å presse FN til og hjelpe dem slik at de kunne søke asyl i et vestlig land. Gislene ble satt fri etter seks timer, men episoden førte til voldelige sammenstøt mellom noen av togoleserne og deler av lokalbefolkningen. Benin frykter det økende antallet politiske flyktninger fra Togo, på grunn av deres vilje til å kjempe mot myndighetene i Togo fra Benin.

STRAFFEFRIHETEN MÅ AVSKAFFES Menneskerettighetsorganisasjonen Amnesty International hevder i en rapport at etter 30 år med straffefrihet for makthaverne, er det nødvendig å innføre straffansvar og respekt for loven dersom landet skal kunne finne en politisk løsning og bygge varig fred. I dag er landet preget av fattigdom og korrupsjon. Mange barn er utsatt for vold og seksuelt misbruk i grunnskolen, og flere blir kjøpt av menneskehandlere og ender opp som prostituerte enten i Togo eller andre land. Landet mangler vannforsyning, sykehus og veier. Universitetet i hovedstaden Lome forfaller, det er overfylt av studenter og dårlig utstyrt. Det er også svært vanskelig for universitetsutdannede å få relevante jobber.

EU LOKKER MED UTVIKLINGSHJELP EU har gjenopptatt samtaler med togolesiske myndigheter om et veikart til fred bestående av 22 punkter. Unionen lokker Togo med 55 millioner euro i utviklingshjelp dersom samtalen med opposisjonen fører frem, og dato for nye valg blir bestemt. Ifølge lederen for den nasjonale dialogen, Yawovi Agboyibo, er landets stridende parter i ferd med å nærme seg hverandre, og innser at Togo har prekært behov for finansiell hjelp.

UNDERFINANSIERT HJELPEARBEID I november 2005 varslet Verdens Matvareprogram (WFP) at samtlige 44 100 togolesiske flyktninger var i akutt mangel på mat. Det var også behov for penger til samfunnene som hadde tatt imot flyktningene. Uten betydelige pengeoverføringer kan det oppstå uroligheter i leirene, og dypere konflikter mellom flyktningene og samfunnene de bor i. Det har vært vanskelig å skaffe midler til krisen, og FN har måttet trekke på midler fra sitt matvarefond, som også skal gå til andre formål. ■

INTERN URO OG KONFLIKT MED SUDAN

TSJAD I DAG Ved inngangen til 2006 hadde 275 500 flyktninger søkt tilflukt i Tsjad. Flestparten av disse var sudanere som hadde flyktet fra det borgerkrigsrammede Darfur, men rundt 43 000 flyktninger kom også fra Den sentralafrikanske republikk. Den senere tiden har urolighetene i nabolandene også spredt seg til Tsjad.

KLANEN FØR NASJONEN I 1996 overtok Idriss Deby makten i Tsjad ved et militærkupp. I mai 2006 vant Deby presidentvalget igjen, og gikk dermed inn i sin tredje periode som landets president. Helt siden Tsjad ble selvstendig fra Frankrike i 1960, har det vært spenning og konflikter mellom det arabisk-muslimske nord og den kristne befolkningen i sør. På tross av rike oljeressurser er landet preget av fattigdom, indre konflikter og svak infrastruktur. Selv om president Deby selv innførte flerpartisystem i landet, anklages han for å være mer lojal mot sin klan, Zaghawa, enn mot nasjonen.

ANKLAGER HVERANDRE I april 2006 angrep opprørsgruppen The United Front for Democratic Change (FUCD) flere byer og flyktningeleirer i Tsjad. De prøvde også å okkupere hovedstaden N'djamena for å styrte president Deby. Tsjad anklager Sudan for å eksportere etniske konflikter til landet, for å støtte FUCD og for å trene tsjadiske opprørere i et forsøk på styrte Deby og islamisere sub-sahara. Sudan tilbakeviser alle påstandene. Uavhengige observatører hevder imidlertid at Sudan var involvert i opprøret, og en delegasjon fra den Afrikanske Union (AU) har reist til Tsjad for å etterforske anklagene.

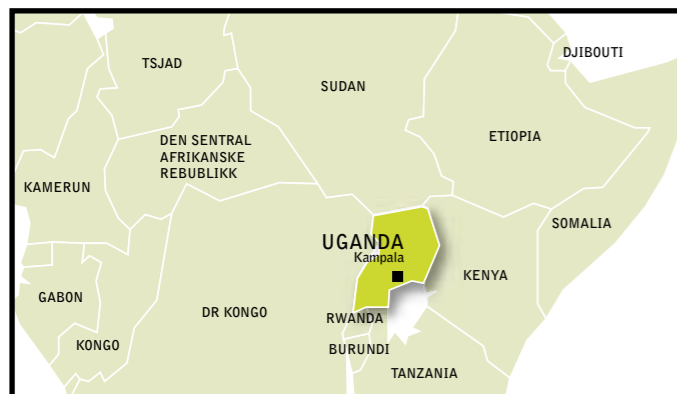
TRUET MED HJEMSENDELSE Etter angrepet på hovedstaden stengte Deby grensene til Sudan, og brøt alle diplomatiske forbindelser med landet. I tillegg truet Deby med å sende 200 000 sudanske flyktninger tilbake til hjemlandet, men ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) trakk han truslene tilbake og bestemte seg for å

gi flyktningene beskyttelse. Konflikten og kamphandlingene førte imidlertid til at 1350 flyktninger vendte tilbake til Sudan frivillig. I tillegg flyktet minst 14 000 personer fra Tsjad til Sudan som følge av kampene.

UTRYGGE FLYKTNINGLEIRER Situasjonen i flyktningleirene er prekær etter angrepene. FN melder om mangel på både vann, mat, brensel og medisiner. I tillegg kommer store helseproblemer. hjelpeorganisasjonene antar at det trengs 180 millioner amerikanske dollar for å sørge for at flyktningene får mat. Foreløpig har FN bare fått 16 prosent av pengene som trengs.

FLYKTER FRA GRENSEORMÅDENE I mai 2006 meldte menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch (HRW) at mer enn hundre personer var blitt drept av den sudanske Janjaweed-militsen og tsjadiske opprørere. Disse gruppene er i ferd med å trenge lengre inn i Tsjad, og underveis plyndrer og dreper de landsbyboere. Den forverrede sikkerhetssituasjonen har ført til at rundt 50 000 personer har flyktet fra landet. De fleste kommer fra grenseområdene mot Sudan i øst og Den sentralafrikanske republikk i sør. Det antas at flere tusen mennesker også er blitt internt fordrevet de siste månedene.

BESVÆRLIG OLJE Siden 2003 har Tsjad eksportert betydelige mengder olje via en oljerørledning gjennom Kamerun. Ledningen ble finansiert av Verdensbanken, under forutsetning av at Tsjad skulle bruke overskuddet fra eksporten til å bekjempe landets fattigdom. Nylig har myndighetene endret loven slik at de står friere til å bruke oljepengene som de selv vil, og Verdensbanken har stoppet store utbetalinger til utviklingshjelp. I april 2006 ble partene enige om at utviklingshjelpen til Tsjad skal fortsette, mot at landet bruker 70 prosent av overskuddet fra oljeindustrien til sosial utvikling. ■

NØKKELTALL > UGANDA

Folketall (mill) ¹⁾	27,6
Areal km ²	236 040
Flyktninger fra Uganda	35 100
Internt fordrevne	1 740 498
Flyktninger i Uganda fra andre land	254 400
Frivillige tilbakevendinger til Uganda	-
Asylsøkere fra Uganda til Norge i 2005	11

Tall fra 2005

KONFLIKTEN TRUER HELE REGIONEN

UGANDA I DAG Til tross for at Uganda har hatt en jevn sosial og økonomisk vekst siden president Yoweri Museveni kom til makten i 1986, preges landet fortsatt av omfattende krigshandlinger og humanitær krise nord i landet. Geriljakrig, drap og bortføringer har drevet om lag 90 prosent av befolkningen bort fra sine hjem i Acholi-området i Nord-Uganda. Konflikten truer nå stabiliteten i hele regionen.

HUMANITÆR KRISE Antallet internt fordrevne har økt dramatisk de siste årene, og teller i dag mer enn 1,7 millioner mennesker. De aller fleste er tvunget til å bo i overfylte leirer, der de er ute av stand til å dyrke jorda eller forsørge seg selv. Mangelen på vann, medisiner og legetilsyn er prekær, og hverdagen preges av sosiale problemer. Mange har vært tvunget til å tilbringe nærmere ti år under disse forholdene.

FNs nødhjelpskordinator Jan Egeland besøkte Nord-Uganda i mars 2006. Han betegnet den humanitære situasjonen som kritisk, og ba om at både regjeringen og FNs sikkerhetsråd måtte sette i verk umiddelbare tiltak for å løse krisen. President Museveni på sin side hevder at han har kontroll over situasjonen.

FORTSATT KRIG Partene i konflikten, regjeringshæren og opprørshæren Lord's Resistance Army (LRA), har ikke kommet nærmere en fredsløsning. Presidenten ønsker en militær løsning på konflikten, og ved gjentatte anledninger har han hevdet at krigen mot LRA er over.

Det er spede forsøk på å få til en fredelig løsning. Sammen med Nederland, Storbritannia og USA, forsøker Norge å få til fredssamtaler mellom partene. Så langt har forsøkene strandet. I dag er LRA betydelig svekket. Det skyldes at flere opprørskommandanter har overgitt seg, samtidig som støtten til LRA er redusert som en følge av fredsavtalen i Sudan.

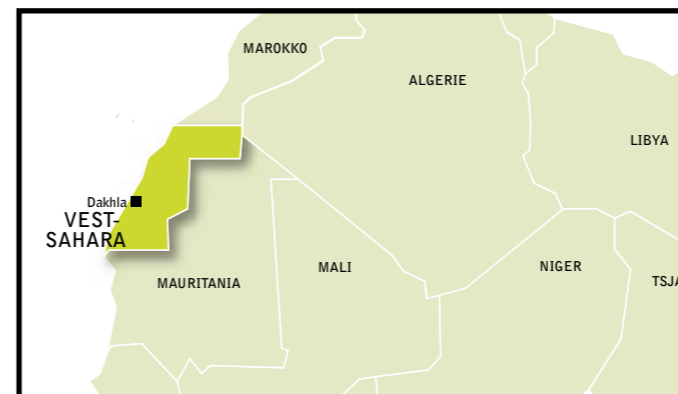
Sikkerheten er bedret i enkelte områder, særlig i og rundt Gulu

by. Men regjeringshæren, som selv er anklaget for vold og drap på sivile, er ikke i stand til å gi sivilbefolkningen nødvendig beskyttelse. Slik sikkerhetssituasjonen er i dag, er de internt fordrevne tvunget til å bli boende i leirene. Myndighetene, som i 1996 beordret befolkningen til å bosette seg i leirene, har i enkelte områder og i begrenset omfang tillatt folk å vende hjem.

TRUER HELE REGIONEN Konflikten i Nord-Uganda har i stor grad fått lov til å utvikle seg frem til i dag på grunn av borgerkrigen i Sudan. Regimet i Khartoum har støttet LRA for å ramme regjeringen i Kampala, som de anklager for å støtte opprørsbevegelsen SPLM(A) i Sør-Sudan. Etter fredsforhandlingene i Sudan har myndighetene både sør og nord i landet blitt enige om å kaste LRA ut av Sudan. Så langt har de ikke lyktes med dette.

Hovedstyrken av LRA befinner seg fremdeles i Sør-Sudan. Mange hevder at opprørshæren fremdeles støttes av regjeringen i Karthoum. Siden høsten 2005 har deler av LRA tatt seg over grensen til DR Kongo, hvor de angivelig har gjennomført angrep på FNs fredsbevarende styrke. Mange er redde for at den uløste konflikten mellom regjeringen i Kampala og LRA skal destabilisere hele regionen. Det gjelder både den skjøre freden i Sudan og utviklingen i DR Kongo. Dette har ført til at FNs sikkerhetsråd er blitt bedt om å bringe konflikten opp på sin dagsorden.

MOTSTAND MOT PRESIDENTEN Etter at president Museveni gjennomførte grunnlovsendringer og valg, som har sikret han fem nye år ved makten, har kritikken mot presidenten økt. Utenlandske donoregjeringer, som i dag finansierer nærmere halvparten av Ugandas statsbudsjett, er blitt mer tilbakeholdne i forhold til presidentens styre. Flere land, inkludert Norge, har holdt tilbake bistandspenger. Uganda er i dag et av Norges hovedsamarbeidsland i bistandspolitikken. ■

NØKKELTALL > VEST-SAHARA

Folketall (mill) ¹⁾	0,3
Areal km ²	266 000
Flyktninger fra Vest-Sahara	-
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Vest-Sahara fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Vest-Sahara	-
Asylsøkere fra Vest-Sahara til Norge i 2005	11

Tall fra 2005

AFRIKAS SISTE KOLONI

VEST SAHARA I DAG I 2005 kom det for første gang på seks år til voldsomme sammenstøt mellom saharawier – Vest-Saharas opprinnelige befolkning – og marokkanske sikkerhetsstyrker. Demonstranternes slagord dreide seg om befolkningens rett til å velge sin egen skjebne. For de 165 000 saharawiske flyktningene som i 30 år har levd isolert i leire i Algerie, inntraff en ny tragedie i februar 2006. Kraftige regnskyll førte til flom og 60 000 flyktninger ble rammet.

AFRIKAS SISTE KOLONI Vest-Sahara er Afrikas siste koloni. Siden 1966 har landet stått på FNs liste over land som skal avkoloniseres. I 1975 avviste den internasjonale domstolen i Haag at Marokko har historisk rett til landet. Likevel angrep Marokko og Mauritania Vest-Sahara samme år. Under presset fra nord og sør hadde flyktningene bare én fluktrute – øst over grensen til nabolandet Algerie. Mauritania trakk seg ut etter få år, men kong Hassan i Marokko så på konflikten som et innenrikspolitisk problem og ønsket ingen innblanding. På begynnelsen av 1980-tallet bygget marokkanerne en mur tvers gjennom hele Vest-Sahara. Den står der fremdeles og området er minelagt og overvåket med radar.

I 16 år, frem til 1991 da FN fikk i stand våpenhvile, kjempet motstandsbevegelsen Polisario en blodig ørkenkrig mot marokkanske soldater. Men Marokko fortsetter okkupasjonen, i strid med FN-resolusjon 1514, som fastslår tidligere kolonifolks rett til selvbestemmelse, uttrykt gjennom valg. Valg for å fastslå Vest-Saharas status har ennå ikke blitt avholdt.

NASJONSBYGGING For folkegrupper i eksil vil det alltid være viktig å styrke felles identitet, kultur og historie. Saharawiene, som består av ulike stammer, forsøker nå å bygge en nasjonal identitet der stammetilhørighet ikke lenger er viktig i forhold til bosetning, politisk organisering, sosial status eller hvem man gifter seg med. I flyktningleirene har kvinnene en svært aktiv rolle i dette nasjonsbyg-

gingsprosjektet, i alt fra organiseringen av leirene til undervisning og bygging av hus. Skal de lykkes med å bygge en nasjon, må de klare å overføre kultur og verdier til barna som aldri har sett sitt hjemland.

AVHENGIG AV HJELP De over 90 000 saharawiske flyktningene i Algerie lever under ekstreme klimatiske forhold, med opptil 50 varme grader om sommeren og ned mot minusgrader om vinteren. Leirene ligger i tidligere ubebodde områder midt i ørkenen. Voldsomme regnskyll inntreffer sjelden, men flommen i februar i år ødela hus, skoler og annen infrastruktur. Det var stort behov for både mat, rent vann, telt og medisiner. Flere hundre tonn forsyninger ble fløyet inn av FN og andre internasjonale hjelpeorganisasjoner.

PÅ BRISTEPUNKTET Samtidig som spenningen stiger og bruddene på menneskerettighetene fortsetter i de okkuperte områdene av Vest-Sahara, er tålmodigheten til flyktningene i Algerie på bristepunktet. De vil ikke leve i ørkenen i 30 år til. De har aldri fått utøve sin rett til selvbestemmelse og er totalt avhengig av internasjonal bistand for å overleve. Marokko ignorerer FNs fredsplaner, og fortsetter okkupasjonen som ikke er anerkjent av et eneste land i verden.

BRYTER INTERNASJONAL RETT Folkeretten er krystallklar når det gjelder utnyttelsen av Vest-Saharas rike naturressurser. Handel med produkter fra okkuperte områder, i strid med den opprinnelige befolkningens ønsker og uten at inntektene gavner dem, er forbudt. Den marokkanske okkupasjonen bryter også et viktig prinsipp i internasjonal humanitær rett, nemlig forbudet mot å overføre sivilbefolkning fra okkupert makten til områder som er okkupert. Over 300 000 marokkanere er flyttet til Vest-Sahara, som ledd i en styrt politikk. ■

NØKKELTALL > ZIMBABWE

Folketall (mill) ¹⁾	13,2
Areal km ²	390 580
Flyktninger fra Zimbabwe	17 900
Internt fordrevne	569 685
Flyktninger i Zimbabwe fra andre land	14 000
Frivillige tilbakevendinger til Zimbabwe	-
Asylsøkere fra Zimbabwe til Norge i 2005	13

Tall fra 2005

¹⁾ Tallene på befolkningstall er hentet fra FNs statistikkavdeling, UNSD. Tallene på landareal er hentet fra CIA World Factbook. Tallene på flyktninger og flyktninger fra andre land er hentet fra U.S. Committee for Refugees and Immigrants. Tallene på internt fordrevne er hentet fra Global IDP Project. Tallene på hjemvendte flyktninger er hentet fra UNHCR²⁾. Tallene på asylsøkere til Norge er hentet fra UDI.

²⁾ Tabellen viser hvor mange flyktninger som i løpet av 2005 vendte tilbake til sitt hjemland. Det totale antall tilbakevendinger er imidlertid høyere, fordi flyktninger som vender hjem på egen hånd uten å rapportere til FNs høykommissær for flyktninger, UNHCR, ikke kommer med i statistikken.

REFORMER FØRTE TIL KRISE

ZIMBABWE I DAG I 2005 opplevde Zimbabwe 359 prosent inflasjon og en arbeidsledighet på 80 prosent. President Mugabes omstridte politiske styre, ekstrem jordreform og systematiske menneskerettighetsbrudd har forårsaket en dyp økonomisk krise og et enormt antall mennesker på flukt. Ved inngangen til 2006 var nesten 570 000 personer internt fordrevet i landet, mens i underkant av 18 000 flyktninger oppholdt seg i eksil.

VANSTYRE OG OVERGREP Etter at Zimbabwe ble frigjort fra Storbritannia i 1980, har situasjonen i landet stadig forverret seg. Mange legger skylden på Robert Mugabe, som først var statsminister og deretter president siden 1987. Mugabe og hans partifeller har siden 2000 gjennomført ekstreme reformer og aksjoner som gir dem mye makt. Opposisjonelles pass blir beslaglagt og menneskerettighetsaktivister og politiske motstandere blir fengslet og torturert. Det siste valget i 2005 var, som tidligere, preget av gjennomgripende fusk til Mugabes fordel.

OVERILT LANDREFORM I 2000 ble en stor landreform gjennomført. Som arv fra fortiden, eide fortsatt et hvitt mindretall de fleste gårdsbrukene i landet. For å gi den sorte jordløse befolkningen tilgang til jord, var en landreform sårt tiltrengt. 4000 hvite gårdeiere og deres svarte arbeidere ble jaget fra hjemmene og arbeidsplassene sine for å overgi eiendommene til hjemløse svarte. Men det radikale tiltaket har virket mot sin hensikt og skapt rundt 400 000 arbeidsledige, i tillegg til et drastisk fall i landbruksproduksjonen.

Til tross for landets enorme naturressurser, deriblant gull, platina, nikkell, kobber og kull, og som en tidligere storprodusent av kaffe, sukker, tobakk og bomull, er Zimbabwe i dag avhengig av internasjonal bistand. Ifølge FN vil behovet for nødhjelp øke fra 74 millioner amerikanske dollar i 2005 til 276 millioner dollar i 2006.

OVERGREP MOT OPPOSISJONEN I 2003 ble det gjennomført en tre dagers fagforeningsstreik i Zimbabwe for å markere motstand mot regimet. Dette intensiverte overgrepene mot opposisjonen. I 2005 ble Operasjon Murambatsvina («rens gatene») gjennomført, angivelig for å rydde opp i slumområdene i byene. Resultatet var at 700 000 mennesker ble hjemløse, for det meste tilhengere av opposisjonen. Mellom 60 000 og 800 000 – tallene er svært usikre – har siden 1999 flyktet over grensen til Botswana. I Botswana har myndighetene forsøkt å begrense flyktningstrømmen ved å sette opp et elektrisk gjerde og styrke grensevakten. På grunn av Botswanas strenge flyktningpolitikk oppholder mange zimbabwære seg ulovlig i nabolandet.

TVANGSRETUR AV FLYKTNINGER 140 000 flyktninger og asylsøkere fra Zimbabwe og Elfenbenskysten oppholder seg i flere byer i Sør-Afrika. Der lever de under uverdige forhold med overgrep, seksuelt misbruk, tidvis svært lang ventetid for å få identifikasjonspapirer, lite eller ingen medisinsk hjelp og utstrakt korrupsjon. Flyktninger er blitt jaget fra registreringskontorene og 50 000 har blitt sendt tilbake til hjemlandet fra Sør-Afrika. På samme måte ble 50 000 zimbabwære tvangsreturnert fra Botswana i fjor. Også Storbritannia tvangshjemsendte flyktninger fra Zimbabwe i 2005. Forholdene for disse flyktningene har forverret seg det siste året. Flere av dem som kom tilbake fra Storbritannia har forsvunnet ved ankomst til Zimbabwe.

Det finnes også 14 000 flyktninger fra andre land i Zimbabwe, blant dem 5000 fra DR Kongo, 2000 fra Rwanda og 1000 fra Burundi. Det rådende politiske klimaet i Zimbabwe gjør samarbeid om tilbakevending svært vanskelig. ■

Foto: UNHCR / B. Heger

Flykninger i Boca De Cupe Village, Panama. Mange av de 12500 flyktingene som oppholder seg i Darien-regionen er innfødte, eller av afro-colombiansk avstamning.

AMERIKA >>

INNHold >> AMERIKA

- 72 Fokus på Amerika
- 74 Canada
- 75 Colombia
- 76 Costa Rica
- 77 Ecuador
- 78 Guatemala
- 79 Haiti
- 80 Mexico
- 81 Panama
- 82 USA
- 83 Venezuela

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>	
Colombia	257 900
Haiti	17 200
Cuba	16 700
Guatemala	5 900

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>	
Colombia	1 706 459 – 3 662 842
Guatemala	242 000
Peru	60 000
Mexico	10 000 – 12 000

De små landsbyene i Darien-området nær grensen til Colombia, er hyppig utsatt for angrep fra bevæpnede grupper.

Den fjerntliggende landsbyen i Darien er kun tilgjengelig med båt, og bare når det er nok vann i Rio Tuira. Flyktningene som har tilflukt der får hjelp av UNHCR.

Et senter drevet av kvinneorganisasjonen Yo Mujer gir beskyttelse til internt fordrevne colombianere i Lost Altos de Cazuca utenfor Bogotá

Nyankomne internt fordrevne får endelig tak over hodet ved et transitsenter i Los Altos de Cazuca utenfor Bogotá.

FOKUS PÅ AMERIKA

Ved inngangen til 2006 var fire millioner mennesker på flukt i Amerika. Flertallet var internt fordrevne i Colombia, der det er lite håp om løsning på konflikten som har herjet landet i 40 år. Noen colombianere har søkt beskyttelse i USA, men der fører den såkalte krigen mot terror paradoksalt nok til at grensene stenges for flyktninger som er ofre for overgrep og terror.

I likhet med andre vestlige land opplevde USA og Canada en solid nedgang i tallet på asylsøkere i 2005. Antallet asylsøkere til de to landene ble reduserte med 12 prosent sammenlignet med året før og er mer enn halvert siden 2001.

I 2005 søkte i underkant av 49 000 mennesker asyl i USA, mens antallet var over 104 000 i 2001. Den kraftige nedgangen de siste årene henger sammen med at asyl- og flyktningpolitikken er strammet inn etter terrorangrepene 11. september 2001. Den største asylsøkergruppen til USA i 2005 kom fra Kina, etterfulgt av Haiti, El Salvador, Colombia, Mexico og Guatemala.

STRENGE ANTI-TERRORLOVER USA er det landet som tar imot flest overføringsflyktninger etter anmodning fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Dette er mennesker som har flyktet fra hjemlandet på grunn av forfølgelse og overgrep, og som ikke har mulighet til å vende hjem. Løsningen blir derfor å finne land som kan gi dem asyl og mulighet til å starte et nytt liv.

Anti-terrorlovene som USA har vedtatt etter 11. september 2001 stenger imidlertid mange av disse flyktningene ute. De nye lovene skal blant annet forhindre at personer som tilhører terrororganisasjoner får adgang til landet, og definisjonen av terrororganisasjoner og terrorister er svært vid. Amerikanske myndigheter har innrømmet at Nelson Mandelas kamp mot apartheid-regimet i Sør-Afrika ville gjort ham kvalifisert til betegnelsen terrorist etter dagens lovgivning i USA.

Anti-terrorlovene går enda lengre: Ikke bare de som tilhører det

amerikanske myndigheter regner som terrororganisasjoner, men også de som har gitt materiell støtte til slike organisasjoner, nektes adgang til USA. Og det spiller ingen rolle om støtten har vært gitt under tvang.

NEI TIL KRIGSOFRE I april 2006 ga New York Times noen eksempler på flyktninger som er nektet adgang til USA fordi de skal ha støttet terrorister. Under borgerkrigen i Sierra Leone okkuperte opprørere et hus i fire dager og voldtok kvinnen som bodde der. Hun flyktet fra hjemlandet, men USA sa nei til å ta imot henne. Grunnen var at hun i henhold til amerikansk lov hadde gitt støtte til terrorister ved å gi opprørere husly. At hun ikke hadde noe valg, spilte ingen rolle.

En kvinne fra Liberia som ble tvunget til å vaske og lage mat for opprørere, samtidig som hun var deres sexslave, led samme skjebne. Det samme gjorde en colombiansk kvinne som ga et glass vann til en geriljasoldat og en ung colombiansk mann som ble kidnappet av en paramilitær gruppe og tvunget til å grave graver.

I Colombia skaffer FARC-geriljaen penger ved å kidnappe sivile og deretter kreve løsepenger fra slektninger. Geriljaen krever også inn «krigsskatt» fra befolkningen i områder den kontrollerer. Og folk betaler, fordi de blir truet med overgrep hvis de lar være. Mange av dem har senere flyktet ut av landet og er anerkjent som flyktninger av UNHCR. Men USA vil ikke ta imot dem, fordi betaling av løsepenger og «krigsskatt» etter amerikansk lov regnes som støtte til terrorister.

BUSH FÅR KRITIKK USAs stadig mer restriktive flyktningpolitikk har møtt skarp kritikk, blant annet fra den amerikanske flyktningorganisasjonen International Rescue Committee (IRC). Organisasjonen påpeker at det er betydelig sprik mellom ord og handling i amerikansk politikk.

– Når du kjemper for din frihet, vil vi stå sammen med deg. Slik lød budskapet fra George W. Bush til verdens undertrykte da han ble tatt i ed som president for annen gang. Men i praksis er USAs politikk overfor undertrykkende regimer snudd på hodet når ofre for terrorisme blir nektet beskyttelse, fastslo IRCs president George Rupp i en artikkel i Los Angeles Times i mars 2006. Og han advarte mot konsekvensene av den restriktive amerikanske politikken:

– Tusenvis av mennesker som er i livsfare fordi de kjemper for frihet, vil bli nektet hjelp i år på grunn av en Kafka-lignende tolkning av hvem som anses for å være terrorist.

DYSTERT I COLOMBIA Nesten 2000 colombianske flyktninger har blitt nektet å bosette seg i USA fordi de har betalt løsepenger eller «krigsskatt» til geriljaen, ifølge International Rescue Committee. Og mens den manglende viljen til å hjelpe flyktninger fra Colombia demonstreres på denne måten, drives stadig nye mennesker på flukt. Borgerkrigen i Colombia har ført til at flere hundre tusen colombianere har flyktet ut av hjemlandet, mens mer enn 3,5 millioner mennesker er drevet på flukt inne i sitt eget land. I løpet av 2005 ble nye 250 000 drevet på flukt.

Urbefolkningsgrupper er blant dem som er hardest rammet av borgerkrigen i Colombia. Utsatte urfolk står i fare for å bli utryddet som følge av konflikten, advarte UNHCR i april 2006. Bakgrunnen for advarselen var drapet på to urfolksledere som førte til at 1700 mennesker flyktet fra sine hjem. Og dette var ikke noe enkeltstående tilfelle. Urbefolkningsgrupper utgjør bare to-tre prosent av Colombias befolkning, men de utgjør åtte prosent av de internt fordrevne.

Konfliktlinjene i Colombia går mellom hæren og paramilitære grupper på den ene siden, og flere geriljaorganisasjoner på den

andre. Begge sider har begått store overgrep mot sivile, men flest overgrep er begått av høyreorienterte, paramilitære grupper med nære forbindelser til hæren.

«...betaling av løsepenger og «krigsskatt» regnes etter amerikansk lov som støtte til terrorister...»

En kampanje for avvæpning av de paramilitære ble innledet i 2003, og i april 2006 kunngjorde regjering-

gen at de siste av i alt 30 000 medlemmer av militsgruppen AUC hadde innlevert sine våpen. Avvæpningen er imidlertid omstridt fordi den har skjedd mot løfter om nedsatt straff for brudd på menneskerettighetene. Og myndighetene har gjort lite for å etterforske forbrytelser begått av paramilitære grupper. Mange observatører mener dessuten at de paramilitære har like stor økonomisk og politisk makt som før avvæpningen begynte.

FÆRRE PÅ FLUKT Den langvarige, fastlåste borgerkrigen i Colombia står i skarp kontrast til utviklingen ellers på det amerikanske kontinentet. Når tallet på konflikter i verden har gått ned siden den kalde krigen tok slutt, skyldes dette blant annet at en rekke borgerkriger og interne konflikter i Latin-Amerika er avsluttet, og at diktaturer er erstattet av demokratisk valgte regjeringer. Dette har ført til at flere millioner flyktninger og internt fordrevne har kunnet vende hjem.

Fortsatt gjenstår det imidlertid å finne varige løsninger for mange av dem som ble drevet på flukt på 1980- og 1990-tallet. I Guatemala, Peru og Mexico er det ennå ikke funnet en løsning for 300 000 internt fordrevne, og dette kan gi grobunn for nye konflikter.

De underliggende årsakene som har gitt næring til de mange borgerkrigene i Latin-Amerika er heller ikke løst. Den viktigste kilden til konflikt på dette kontinentet har vært – og er – de store sosiale og økonomiske forskjellene: En liten, rik elite eier mesteparten av jorda og kontrollerer økonomien, mens flertallet av befolkningen lever i fattigdom. Elitene domineres av etterkommere av europeiske koloniherrere, mens urbefolkningen i stor grad finnes blant de fattige. ■

NØKKELTALL > CANADA

Folketall (mill) ¹⁾	32,0
Areal km ²	9 984 670
Flyktninger fra Canada	-
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Canada fra andre land	39 500
Frivillige tilbakevendinger til Canada	-
Asylsøkere fra Canada til Norge i 2005	-

Tall fra 2005

STRID OM ANKESYSTEM OG USA-SAMARBEID

CANADA I DAG Verdens nest største land har en lang tradisjon for å hente inn arbeidskraft utenfra. I løpet av 2006 regner innvandringsmyndighetene med at mellom 225 000 og 255 000 utenlandske borgere vil oppholde seg i Canada utover turistvisumperioden på tre måneder. Tiltak mot ulovlig innvandring, som økt grensekontroll, har imidlertid ført til at asyltallene har gått kraftig ned de siste årene. Canada er dessuten blant de landene som tar imot flest overføringsflyktninger.

ARBEIDSINNVRANDRING Canada mottok 19 740 asylsøknader i 2005, mer enn 20 prosent færre enn året før. Dette er det laveste tallet siden 1985, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). I november 2005 ble et nytt strategidokument om innvandring vedtatt. Her slås det fast at Canada i årene som kommer er avhengig av arbeidskraft utenfra for å sikre god økonomisk vekst. Planen går blant annet ut på å drive mer aktiv rekruttering av utenlandsk arbeidskraft, iverksette tiltak for å få flyktninger og asylsøkere ut i arbeid og sørge for kortere saksbehandlingstid. Spesielt for Canada er ordningen der privatpersoner i grupper på minst fem har muligheten til å støtte bosetting av flyktninger så vel økonomisk som praktisk i nærmiljøet.

USA-SAMARBEID Etter terrorangrepene 11. september 2001 uttrykte USA bekymring for nabolandets nokså åpne asylpolitikk. Senere samme år undertegnet USA og Canada en samarbeidsavtale om asylpolitikk med en handlingsplan på 32 punkter. Ett av punktene går ut på å gjensidig betrakte hverandre som sikre asylland. Dette innebærer at en som har reist gjennom det ene landet uten å få oppholdstillatelse, ikke kan få innvilget asyl i det andre. Statistikk fra juni 2005 viste en nedgang på 40 prosent i antallet asylsøkere som søkte i begge landene.

Det kanadiske flyktningrådet, Amnesty International og det

kanadiske kirkerådet har advart om at avtalen ikke nødvendigvis innebærer trygghet for flyktninger. Organisasjonene mener at forholdene for flyktninger i USA er uforsvarlige i forhold til Canadas charter for menneskerettigheter, og ber om at avtalen blir vurdert på nytt.

ANKESTRID I 2002 vedtok den kanadiske regjeringen å innføre et fast ankesystem for avslag på asylsøknader. I 2005 kom imidlertid beskjeden fra daværende innvandringsminister Joe Volpe at dagens system ikke er i strid med internasjonale lover og retningslinjer, og at vedtaket om et nytt ankesystem legges på is. Den gjeldende ordningen med PRRA (Pre-Removal Risk Assessment) innebærer at en asylsøker i løpet av 15 dager kan få sin sak tatt opp på nytt dersom nye momenter kan legges frem. Amnesty International er en av flere organisasjoner som etterlyser et fast ankesystem, og har uttrykt bekymring for at det er grensemyndighetene, en instans som primært tar seg av hjemsendelser, som etterforsker PRRA-saker.

IVRIG MINISTER I februar 2006 overtok det konservative partiet makten fra de liberale. Kort tid etter deporterte den nye innvandringsministeren Monte Solberg et tjuetalls portugisiske arbeidere fordi de ikke hadde papirene i orden, og måtte i møte med Portugals utenriksministeren Diogo Freitas understreke at han verken var spesielt ute etter portugiserne i landet eller å stramme inn innvandringspolitikken. Innvandrer miljøer ber Solberg ta det rolig med deportasjoner før man har bestemt hva som skjer videre med strategidokumentene om arbeidsinnvandring. ■

NØKKELTALL > COLOMBIA

Folketall (mill) ¹⁾	45,6
Areal km ²	1 138 910
Flyktninger fra Colombia	257 900
Internt fordrevne	1 706 459 - 3 662 842
Flyktninger i Colombia fra andre land	200
Frivillige tilbakevendinger til Colombia	-
Asylsøkere fra Colombia til Norge i 2005	2

Tall fra 2005

DEN STØRSTE KRISEN I AMERIKA

COLOMBIA I DAG Borgerkrigen og den humanitære krisen har tvunget millioner av mennesker på flukt i Colombia. Med 3,7 millioner har Colombia verdens nest største antall internt fordrevne. I tillegg øker flyktningstrømmen til nabolandene. På tross av at de siste to årene har vært preget av en forsiktig økonomisk vekst, lever over halvparten av befolkningen under fattigdomsgrensen.

PÅ FLUKT I EGET LAND Myndighetene i landet registrerte 160 000 internt fordrevne i 2005, men ifølge beregninger fra nasjonale hjelpeorganisasjoner er tallet så høyt som 3,7 millioner. Kamper om landområder, kokaplantaser og smuglerruter har drevet spesielt indianere og afro-colombianere fra hjemmene sine. En tredjedel av de internt fordrevne har minoritetsbakgrunn og kommer fra utkantområdene i Colombia. Befolkning som er drevet på flukt på grunn av luftsprøyting av kokamarkene med kjemikalier, anerkjennes ikke som internt fordrevne.

SIVILE TREKES INN Geriljagrupper, regjeringsstyrker og kriminelle ligger i stadige konflikter. President Alvaro Uribe, som i mai 2006 ble gjenvalgt som president for en ny fireårsperiode, har iverksatt en rekke tiltak som har ført til at sivile colombianere har blitt dratt inn i konflikten. Målsettingen har vært å skaffe én million informanter blant sivilbefolkningen og oppruste en bondemilits som skal øke sikkerheten på landsbygda. Tiltakene har imidlertid bidratt til å viske ut skillet mellom sivile og stridende. Dette bryter med folkeretten og har økt omfanget av overgrep mot sivilbefolkningen.

EN HALV MILLION FLYKTNINGER Regjeringen anerkjenner ikke at det er en borgerkrig i landet, til tross for at de venstreorienterte geriljagrupperne FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia) og ELN (Ejército de Liberación Nacional) har kjempet mot regjeringsstyrkene i over 40 år. Alle parter i den væpnede konflikten har

gjort seg skyldige i terrorisering av sivilbefolkningen med fordrielse, trusler, overgrep, kidnappinger og drap. Svært få overgrep fanges opp av rettssystemet.

Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) er den humanitære krisen i Colombia den største utenfor Afrika. I tillegg til det store antallet internt fordrevne, har over en halv million mennesker flyktet over grensen til nabolandene. 400 000 colombianere har søkt tilflukt i Venezuela, mens 250 000 holder til i Ecuador.

LITE HJELP De colombianske myndighetene gir humanitær assistanse til internt fordrevne i kun tre måneder. Til hus, helse og utdanning kan man få støtte i ytterligere tre måneder. Likevel er det bare et fåtall av de internt fordrevne i Colombia som mottar humanitær hjelp. Svært mange lar være å registrere seg i frykt for at ulike væpnede grupper kan få tilgang til informasjonen og bruke den mot dem. Til tross for at antallet internt fordrevne øker, er rask hjemvending av de fordrevne en sentral målsetting for regjeringen. Problemet er at det ikke blir gjort nok for å forbedre sikkerheten og gi beskyttelse til de fordrevne, og regjeringen tilbyr heller ikke noe finansiell støtte til dem som vender tilbake.

INNLEDENDE SAMTALER OG DEMOBILISERING Forsiktige, innledende samtaler mellom regjeringen og ELN startet i slutten av 2005, men er foreløpig uten resultat. Demobiliseringen av de paramilitære styrkene AUC (Autodefensas Unidas de Colombia) fortsatte i hele 2005, men prosessen kritiseres av nasjonale og internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner, for ikke å ivareta rettighetene til ofrene for de paramilitæres overgrep. Flere parlamentsmedlemmer viser åpenlyst støtte til de paramilitære gruppene. Det er fortsatt ikke innledet noen forhandling mellom regjeringen og den største geriljagruppen, FARC. ■

RIKT VERTSLAND

COSTA RICA I DAG Costa Rica er et av Latin-Amerikas rikeste land, og flyktningene som har kommet hit får arbeide, ta opp lån og nyte like rettigheter som den costaricanske befolkningen. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) uttrykker likevel bekymring for en ny lov som de mener bryter Flyktningkonvensjonen.

RIKT LAND Costa Rica er en sosialdemokratisk stat, der utdanningsnivået er høyt og velstanden relativt stor og jevnt fordelt i befolkningen. Svært mange er landeiere i det fruktbare landet. En økende turist- og teknologinæring bidrar også til at det bare er 6,6 prosent arbeidsledighet i landet. Costa Rica er med sin beliggenhet et transittland for narkotikasmugling og menneskehandel.

TAR IMOT FLYKTNINGER I begynnelsen av 2006 oppholdt det seg 12 200 personer med flyktningstatus i Costa Rica. Colombianere utgjør 85 prosent av flyktningene, men det er også flyktninger fra El Salvador, Nicaragua og Cuba i Costa Rica. De fleste colombianerne kom mellom 2000 og 2002, men også siden har det vært tilstrømming av flyktninger derfra. Bare i 2005 søkte 9800 colombianere om asyl i Costa Rica.

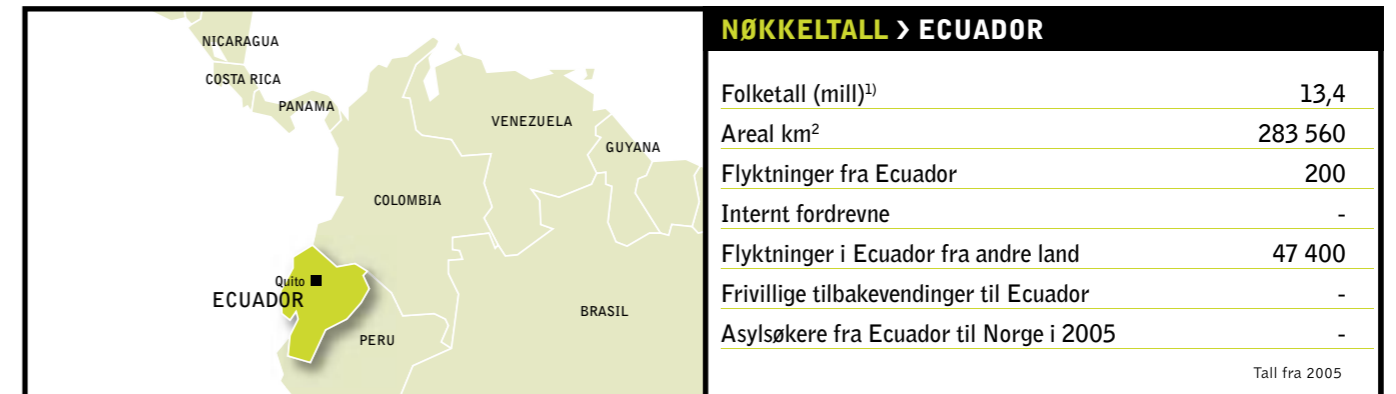
RETTIGHETER Flyktningene har rett til gratis helsetilbud i tre måneder, deretter må de betale for dette. UNHCR har siden 2003 bidratt med en årlig gratis lejetjeneste i hovedstaden San José. Flyktningene har rett til å arbeide, og det ble også nedfelt ved en høyesterettsdom i 2006 at flyktninger kan ta opp lån på linje med costaricanske statsborgere.

HØY LEDIGHET Siden fremtidsutsiktene for snarlig, frivillig retur til Colombia er små, er lokal integrering i Costa Rica et alternativ for colombianerne i landet. De colombianske flyktningene har generelt sett høyere utdanning og kommer fra middelklassebakgrunn. Like-

vel har de vanskelig for å finne jobber, og 25 prosent av flyktningene er arbeidsledige. UNHCR har innledet et samarbeid med arbeidsdepartementet for å bedre flyktningenes tilgang til arbeidsmarkedet.

BYRDEFORDELING Generelt blir Costa Rica betraktet som det tryggeste landet i Sentral-Amerika. Men i 2004 ble situasjonen forverret for flyktningene, da medlemmer av væpnede grupper i Colombia dukket opp i landet. Costa Rica har undertegnet Cartagena-erklæringen fra 2004, i likhet med 19 andre latinamerikanske land. Avtalen innebærer at landene skal fordele byrden av colombianske flyktninger mellom seg. I likhet med Colombias nærmeste naboland, Venezuela og Ecuador, følte også Costa Rica et stort press for å yte beskyttelse til flyktningene, og ba derfor om hjelp til å gjenbosette noen av flyktningene i andre latinamerikanske land. 228 colombianere ble gjenbosatt i 2004, mens 125 colombianere ble gjenbosatt i Sverige i 2005.

STRID OM NY LOV Costa Rica ønsker å bedre sikkerheten i landet, og har i flere år jobbet med en ny innvandringslov. UNHCR har uttrykt bekymring for lovforslaget, som var til høring i 2005. Lovforslaget forbød ikke spesifikt tvangssending tilbake til hjemlandet, og stadfestet at man kan sende hjem hele familier uavhengig av den enkeltes beskyttelsesbehov, noe som bryter med Flyktningkonvensjonen av 1951. ■

COLOMBIANSK FLYKTNINGSTRØM

ECUADOR I DAG Den nye presidenten møter store utfordringer i et land preget av korrupsjon, arbeidsledighet og fattigdom. I tillegg er han ansvarlig for å gi beskyttelse til en kvart million colombianere som oppholder seg i Ecuador.

TILTAK PÅ GRENSEN Kongressen i Ecuador avsatte i april 2005 president Lucio Gutiérrez og innsatte visepresident Alfredo Palacio, etter langvarige protester fra folket. Presidenten hadde da sviktet alle sine løfter om fattigdomsbekjempelse i landet. Han hadde brukt store ressurser på politi og militæret, og bygget opp sikkerheten ved grensen mot Colombia. Dette gjorde situasjonen for flyktningene fra Colombia enda vanskeligere.

LEVER I FRYKT Den oljebaserte økonomien er skjør og avhengig av oljekursen, noe som i 1999 førte til et krakk. Det er ni prosent arbeidsledighet i landet, og de økonomiske problemene har gjort Ecuador til et mindre sjenerøst mottakerland av flyktninger fra Colombia.

Colombianske flyktninger kommer inn i Ecuador hovedsaklig fra Putumayo og Nariño-provinsene i Sør-Colombia, der urbefolkning og småbønder jages fra landet av kriminelle og geriljagrupper som kjemper om kokaproduksjonen. Overgrepene og truslene i Colombia er så voldsomme at flyktningene svært ofte ikke våger å registrere seg som flyktninger i Ecuador av frykt for represalier. Flyktningene foretrekker å leve integrert i lokalsamfunnene i Ecuador, og tar seg også ofte inn til byene. De fleste har et stort behov for beskyttelse.

TUNG ASYLPROSESS Ved inngangen til 2006 oppholdt over 47 400 flyktninger seg i Ecuador, de aller fleste colombianere. Antallet ulovlig innvandrere anslås derimot til mellom 250 000 og 300 000. Ecuador er blant de landene i Latin-Amerika som har en mer pro-

gressiv flyktningpolitikk, og roses for å oppfylle sine humanitære forpliktelser til nabolandet. Det forhindrer ikke at prosessen med å levere inn søknad om asyl er tungvint og langsom. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) assisterer Ecuador med registrering av asylsøkere. De får økonomisk støtte i tre måneder mens de venter på et vedtak, men i realiteten kan behandlingstiden vare opptil ett år. Det er nå blitt utviklet en fungerende klageordning, mens det tidligere ikke fantes en slik.

Flyktningene har ikke lov til å jobbe mens de venter på asylvedtak, men mangelen på økonomisk støtte gjør det likevel nødvendig for dem å ta seg arbeid. Mange ser seg tvunget til å involvere seg i narkotikahandel eller annen kriminell virksomhet.

MEKSIKANSK HANDLINGSPLAN I 2004 undertegnet tjue latinamerikanske land Cartagena-erklæringen – en regional avtale for de colombianske flyktningene. Avtalen går blant annet ut på å bosette flyktningene i andre latinamerikanske land enn Colombias umiddelbare naboland, for å avlaste Ecuador, Venezuela og Costa Rica. Disse tre landene har alene mottatt over en halv million flyktninger fra Colombia. I 2005 har Brasil, Chile og Argentina gitt 250 colombianske flyktninger nye hjem i tråd med erklæringen, og målet er at flere flyktninger skal gjenbosettes i tiden som kommer. Gjenbosettingen vil også gjøre situasjonen tryggere for en del flyktninger som i dag bor i umiddelbar nærhet til den colombianske grensen, hvor paramilitære og geriljagrupper fortsatt truer. ■

NØKKELTALL > GUATEMALA

Folketall (mill) ¹⁾	13,0
Areal km ²	108 890
Flyktninger fra Guatemala	5 900
Internt fordrevne	242 000
Flyktninger i Guatemala fra andre land	400
Frivillige tilbakevendinger til Guatemala	-
Asylsøkere fra Guatemala til Norge i 2005	-

Tall fra 2005

NØKKELTALL > HAITI

Folketall (mill) ¹⁾	8,5
Areal km ²	27 750
Flyktninger fra Haiti	17 200
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Haiti fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Haiti	-
Asylsøkere fra Haiti til Norge i 2005	1

Tall fra 2005

INDIANERE I LIMBO

GUATEMALA I DAG 10 år etter borgerkrigen er 242 000 personer fortsatt på flukt i sitt eget land. De fleste er mayaindianere som mistet jorden sin under krigen. Landet er preget av vold og fattigdom, men få internasjonale organisasjoner driver hjelpearbeid for de internt fordrevne i Guatemala.

INNFRIR IKKE FORPLIKTELSER Borgerkrigen i Guatemala varte fra 1960 til 1996, og minst 200 000 mennesker mistet livet i konflikten. Mellom 500 000 og halvannen million mennesker, hovedsakelig mayaindianere, ble fratatt jorden sin og drevet på flukt i eget land. FNs sannhets- og forsoningskommisjon for Guatemala, som ble opprettet i 1994, har anklaget hæren for å stå bak 93 prosent av drapene, og karakteriserer herjingene som folkemord.

Ifølge fredsavtalen fra 1996 er myndighetene forpliktet til å hjelpe de internt fordrevne med å vende hjem. FNs overvåkningsgruppe for Guatemala avsluttet sitt arbeid i 2004. Da var myndighetene langt fra å ha oppfylt forpliktelsene sine overfor denne gruppen. Svært mange indianere som ble fratatt jord har ennå ikke fått den tilbake. Den amerikanske organisasjonen Refugees International meldte i juni 2005 at FNs tilbaketreking har skapt et inntrykk av at ting er i orden. Dette har svekket den internasjonale solidariteten.

VOLD OG RASISME Internasjonal innsats er vanskelig fordi situasjonen i landet er utrygg. Selv om borgerkrigen er over, er Guatemala preget av politisk motivert vold, inkludert drap på dommere, menneskerettsarbeidere og journalister. Politiet anklages for å drive tortur og henrettelser.

Flesteparten av de internt fordrevne blir i dag sett på som vanlige fattige, og mange holder til i byenes slumområder, der de daglig utsettes for rasisme og andre typer diskriminering. Et stort og ukjent antall lever utilgjengelig i høylandskapet. Mange har mistet papi-

rene sine, og er derfor ikke anerkjent som internt fordrevne. Problemet gjelder særlig mange kvinner.

ENORME FORSKJELLER Guatemala har gått forbi Brasil i rangeringen av latinamerikanske land med størst forskjeller mellom fattig og rik. Verdensbanken rapporterte i 2005 at de rikeste fem prosentene av Guatemalas innbyggere eide 63 ganger så mye som de fattigste fem prosentene. De rikeste er i hovedsak hvite, mens den indianske urbefolkningen utgjør den fattigste gruppen. Så mange som 75 prosent lever under fattigdomsgrensen.

I oktober 2005 ble rundt 2000 mennesker, de fleste fra landsbyen Panabaj, drept under orkanen «Stan»s herjinger. 130 000 personer ble berørt av orkanen og 10 000 mistet alt de eide.

SVAK OPTIMISME I 2003 vant Oscar Berger presidentvalget i Guatemala, og tok dermed over ansvaret for en rekke utfordringer som landet sto overfor. Blant disse var korrupsjon, straffefrihet, politisk vold, organisert kriminalitet og sosial eksklusjon av mayaindianere. Berger har lovet å fortsette dokumentasjonsarbeidet, samt å sørge for krigserstatninger til de etterlatte. I 2005 fikk Guatemala landets første rasismedom, etter at en rasismeparagraf ble innført i 2002. Fem politikere ble dømt for å ha hånet den tidligere nobelprisvinneren Rigoberta Menchu i landets forfatningsdomstol.

Antikorrupsjonsorganisasjonen Transparency International meldte i 2005 at Guatemala har fått en noe bedre korrupsjonsstatistikk. Både usikkerhet og forventning er knyttet til effekten av en frihandelsavtale mellom USA og Mellom-Amerika, som trådte i kraft 1. januar 2006. I mars 2004 gjenopptok USA sin militære støtte til myndighetene i Guatemala. ■

NY PRESIDENT I KONFLIKTFYLT LAND

HAITI I DAG I februar 2006 vant René Préval presidentvalget i Haiti, men påstandene om valgfusk har ført til at andre runde i valget er utsatt. Opposisjonen mot Préval omfatter hovedsakelig den USA-støttede landeiende eliten i landet. Både Préval og Jean-Bertrand Aristide, som nå lever i eksil i Sør-Afrika, har politisk støtte hos folket.

OMSTRIDT VALG Opposisjonen har aldri godtatt valgresultatene fra 2000, da Aristide ble utropt til vinner. Likevel hevder internasjonale valgobservatører at valget i all hovedsak ble avviklet på en godkjent måte. Samtidig brukte USA vetoretten sin til å blokkere Haitis lån i Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB), og dette medførte en dramatisk forverring i folks levekår. Etter omfattende nasjonale optøyer, ble Aristide til slutt tvunget til å trekke seg, og USA satte inn en midlertidig overgangsregjering. Den nye regjeringen skal erstatte overgangsregjeringen som ble innsatt av USA i 2004.

FN FN-styrken MINUSTAH har vært på øya for å bistå myndighetene med å forbedre både polititjenesten og den generell sikkerheten. Haitisk politi sliter med underbemanning, små ressurser, uklare kommandolinjer og korrupsjon. Et svakt lovverk og ineffektivt rettssystem medfører at opptil 90 prosent av dem som blir pågrepet av haitisk politi ikke får prøvet sin sak for retten.

Til tross for FNs innsats er Haiti fortsatt preget av blodige konflikter mellom regjeringsstyrkene, Aristides tilhengere og grupper med tilknytning til organisert kriminalitet. Mange av opprørerne er tidligere offiserer i hæren, som ble oppløst i 1995.

STOR FATTIGDOM Haiti er et av verdens fattigste land. To tredjedeler av befolkningen lever under fattigdomsgrensen. I tillegg har Haiti den høyeste forekomsten av HIV/AIDS i verden utenom landene i Afrika sør for Sahara. Mange land har lovet å gi støtte til gjenoppbyggingen

av Haiti, men det har blitt med løftene. Behovet for hjelp økte i løpet av 2005, da Haiti i likhet med andre land i regionen ble hardt rammet av en rekke naturkatastrofer som krevde tusener av liv.

USIKKER FREMTID I USA Vold og naturkatastrofer har drevet tusenvis av mennesker på flukt til USA og naboøylene. I løpet av 2005 søkte 10 533 haitiere asyl i andre land, en økning på 27 prosent fra 2004. Halvparten søkte asyl i USA. Mange som forsøker å flykte til USA blir stoppet på veien. I 2005 ble 1828 haitiske båtflyktninger plukket opp til havs av den amerikanske kystvakten og sendt tilbake.

Våren 2006 har flere hundre tusen innvandrere og sympatisører i USA demonstrert mot et lovforslag som ble fremmet i desember 2005. Forslaget inneholder en rekke strenge tiltak for raskere deportasjon, styrket grensekontroll og kriminalisering av ulovlige innvandrere. Hvis det omstridte lovforslaget blir vedtatt i kongressen, vil det også berøre haitiske flyktninger i USA.

BA FN OM HJELP! 2005 gikk haitiske flyktninger i Den dominikanske republikk til FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og ba dem om å gripe inn på deres vegne. De klager over hvor vanskelig det er å fornye ID-kort som har gått ut på dato. Prosessen kan i verste fall ta flere år eller bli avslått.

Myndighetene har også nektet å utstede fødselsattester til dominikanskfødte barn, selv om deres haitiske foreldre har vært bosatt i Den dominikanske republikk i over 10 år. Det betyr i ytterste konsekvens at barna ikke får gå på skole. Haitis naboland har også deportert barn av flyktninger eller arrestert flyktninger som om de var ulovlige innvandrere. Barn og kvinner er særlig utsatt for menneskehandel og andre former for utnyttelse. ■

NØKKELTALL > MEXICO

Folketall (mill) ¹⁾	106,4
Areal km ²	1 972 550
Flyktninger fra Mexico	4 900
Internt fordrevne	10 000 - 12 000
Flyktninger i Mexico fra andre land	3 400
Frivillige tilbakevendinger til Mexico	-
Asylsøkere fra Mexico til Norge i 2005	-

Tall fra 2005

STORE UTFORDRINGER FOR UNGT DEMOKRATI

MEXICO I DAG I 2000 ble Vicente Fox fra Partiet for Nasjonal Handling (PAN) valg til president i Mexicos første rettfærdige valg på 71 år. Til tross for noen forbedringer er landet fortsatt preget av korrupsjon, organisert kriminalitet og enorme forskjeller i levestandard.

FERSKT DEMOKRATI I perioden fra 1929 til 2000 var meksikansk politikk dominert av Det institusjonelle revolusjonære partiet (PRI) og landet var et skinnendemokrati. President Fox har satt demokratisering og urbefolkningens rettigheter høyere på dagsordenen. Han har innledet en rettsprosess som stiller tidligere medlemmer av sikkerhetsstyrken og regjeringen til ansvar for tortur og drap på venstreorienterte politiske aktivister.

I juli 2006 skal Mexico velge ny president. Den venstreorienterte presidentkandidaten Andrés Manuel López Obrador fra Partiet for demokratisk revolusjon (PRD) er en av favorittene i det kommende valget. Han blir av mange sammenlignet med president Lula i Brasil og Chávez i Venezuela, og har stor støtte blant de fattige. Andre mener han er en trussel mot nødvendig industriell utvikling og økonomiske fremskritt i landet.

TALLRIKE UTFORDRINGER Mexico er et viktig transitland for både flyktninger og narkotika fra hele det latinamerikanske kontinentet. Alarmerende mange journalister som har skrevet om narkotika-relaterte saker har blitt drept de siste årene. Landet har også et svakt rettsystem som bidrar til å svekke menneskerettighetene.

Over seks millioner meksikanere har ulovlig opphold og arbeid i USA. Pengene de sender hjem utgjør i dag en av Mexicos hovedinntektskilder. Men USA har nylig fremmet et lovforslag som kriminaliserer ulovlige innvandrere. Et 1120 kilometer langt gjerd langs grensen til Mexico er også planlagt for å stenge meksikanere og andre latinamerikanere ute. Dette har utløst sterke reaksjoner og demonstrasjoner i begge land. President Bush har støttet en alternativ plan som vil

styrke vaktholdet ved grensen, samtidig som han åpner for å gi millioner av ulovlige innvandrere status som lovlige gjestearbeidere.

MARGINALISERT URBEBEFOLKNING I 1994 gjorde Zapatistenes nasjonale frigjøringshær (EZLN) i den sørøstlige delstaten Chiapas opprør. Zapatistene krevde både landreformer og bedre rettigheter for den indianske befolkningen. De protesterte også mot globaliseringsprosessene i landet og Den nordamerikanske frihandelsavtalen (NAFTA), som Mexico ratifiserte året før. Regjeringen satte inn væpnede styrker mot opprørerne og etablerte paramilitære grupper i området, som en del av en lavintensiv krigstrategi. Resultatet var at omtrent 35 000 mennesker ble drevet på flukt i eget land. I 1996 undertegnet myndighetene San Andrés-avtalen, som anerkjente urbefolkningens rettigheter, kultur og landrettigheter, men den ble aldri ratifisert.

Mellom 10 000 og 12 000 mennesker er fortsatt internt fordrevet i Chiapas. President Fox sine forsøk på å styrke urbefolkningens rettigheter har blitt stoppet av kongressen. Landets mange og ulike etniske grupper er derfor fortsatt politisk, økonomisk og sosialt marginalisert.

HANDLINGSPLAN I november 2004 fikk Cartagena-erklæringen tilslutning fra tju latinamerikanske land. Målet med planen er at landenes myndigheter og ulike humanitære organisasjoner skal utvikle asylsystemer og bedre sikkerheten for regionens flyktninger og internt fordrevne.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har nylig flyttet sitt kontor til en by på grensen til Guatemala for å være nær den travleste grenseovergangen, som også er den vanligste ruten til USA og Canada for flyktninger og økonomiske innvandrere. ■

NØKKELTALL > PANAMA

Folketall (mill) ¹⁾	3,2
Areal km ²	78 200
Flyktninger fra Panama	-
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Panama fra andre land	2 200
Frivillige tilbakevendinger til Panama	-
Asylsøkere fra Panama til Norge i 2005	2

Tall fra 2005

FÅR IKKE FLYKTNINGSTATUS

PANAMA I DAG Panama og Colombia har samarbeidet om å sikre sin felles grense, med det resultat at colombianske flyktninger praktisk talt ikke slipper inn i Panama. Samtidig opplever flyktninger fra Colombia som har bodd årevis i landet, at de fortsatt ikke innvilges flyktningstatus.

UGJESTMILDT FOR FLYKTNINGER Det forholdsvis fattige landet Panama, med nærmere 40 prosent arbeidsledighet, har samarbeidet med Colombia om å sikre den felles grensen slik at paramilitære grupper ikke slipper inn i landet. I grenseområdene er de ufremkommelige jungelområdene blitt brukt som smuglerruter for kriminelle som handler i colombiansk narkotika. I 2003 kom paramilitære grupper fra Colombia over grensen, angrep flere landsbyer i Panama og drev urbefolkninger på flukt. Men med større sikring av grensen er også flyktninger fra Colombia forhindret i å slippe inn i Panama.

TVANGSSENDT TIL COLOMBIA Geriljakrigen og den humanitære krisen i Colombia har resultert i opptil 3,7 millioner internt fordrevne i landet, og en stor flyktningstrøm til Venezuela, Ecuador og Costa Rica. Som nærmeste nabo til Colombia i nord, har Panama likevel latt være å møte sine humanitære forpliktelser. I 2003 ble 109 colombianere, av dem 60 barn, tvangssendt tilbake til Colombia. Dette var et grovt brudd på Flyktningkonvensjonen av 1951 og medførte massiv kritikk fra verdenssamfunnet. Da Panama sendte tilbake 150 colombianere i desember 2004, var det under overholdelse av reglene for hjemsending og i samarbeid med Colombia. Men svært mange av de colombianske flyktningene i Panama lever i skjul. De frykter hjemsendelse, har ikke krav på medisinsk behandling og kan ikke bevege seg fritt.

TUNGVINT SØKEPROSESS Tidligere har flyktninger fra El Salvador og Guatemala kjempet for å oppnå flyktningstatus etter årtier i landet, men i det siste er det først og fremst colombianere som har strømmet inn i landet. De fleste er såkalte usynlige flyktninger som trenger beskyttelse fra organisert kriminalitet og geriljasoldater. Etter at FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) åpnet kontor i Panama i 2003, har de kjempet for at prosessen for å søke asyl skal forenkles. Forsatt er prosessen tungvint, og både ID-kort og arbeidstillatelse må fornyes hvert år. UNHCR opprettet i 2005 en egen låneordning for colombianske flyktninger, til hjelp med å starte et nytt liv. Forsatt er det altfor få av de usynlige flyktningene som er klar over at de kan få beskyttelse og hjelp av UNHCR og andre hjelpeorganisasjoner.

FÅR IKKE FLYKTNINGSTATUS I 2005 ble 1500 colombianere innvilget flyktningstatus, etter press fra UNHCR. FN-organisasjonen har i tillegg fortsatt å legge press på myndighetene for at de skal gi rundt 800 colombianere flyktningstatus. Dette er flyktninger som har levd i Panama i mer enn seks år. Det kan være så mange som 150 000 flyktninger fra Colombia i Panama, bare en brøkdel av dem er innvilget asyl og formell flyktningstatus. Uten flyktningstatus er det ikke tillatt å jobbe, de kan ikke bevege seg fritt og mangler alle rettigheter flyktningstatusen medfører. Mange av flyktningene i Panama har levd uten flyktningstatus i 20 år, og kan fortsatt ikke bevege seg fritt eller ta opp lån. ■

NØKKELTALL > USA

Folketall (mill) ¹⁾	300,0
Areal km ²	9 629 091
Flyktninger fra USA	200
Internt fordrevne	-
Flyktninger i USA fra andre land	176 700
Frivillige tilbakevendinger til USA	-
Asylsøkere fra USA til Norge i 2005	-

Tall fra 2005

NØKKELTALL > VENEZUELA

Folketall (mill) ¹⁾	26,6
Areal km ²	912 050
Flyktninger fra Venezuela	3 400
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Venezuela fra andre land	180 100
Frivillige tilbakevendinger til Venezuela	-
Asylsøkere fra Venezuela til Norge i 2005	5

Tall fra 2005

DRAKAMP OM NY LOV

USA I DAG Hvert år forsøker millioner av mennesker å ta seg inn i USA, de fleste fra Mexico og andre latinamerikanske land. Terrorfrykten i USA etter 11. september 2001 har imidlertid redusert mulighetene for å få det ettertraktede «grønne kortet», en permanent oppholdstillatelse. I 2006 har den nye innvandringsreformen dominert nyhetsbildet, og forårsaket store demonstrasjoner over hele landet.

TO TYPER ASYL USA opererer med to former for asylsøknader – «affirmative» og «defensive». Den førstnevnte gjelder borgere som befinner seg i USA, uansett hvordan de kom seg til landet og hvilken innvandringsstatus de måtte ha. Disse får søknadene sine avgjort etter et intervju.

Om man derimot velger å søke asyl i en situasjon der man risikerer å bli sendt ut av USA, gjelder en «defensiv» prosedyre. Dette vil gjelde de aller fleste som ankommer landet uten «grønt kort». Her må søkeren tre frem for en immigrasjonsdomstol. Myndighetene har adgang til å umiddelbart deportere antatt grunnløse asylsøkere dersom de ikke kan sannsynliggjøre at de frykter forfølgelse eller tortur i hjemlandet.

Etter terrorangrepene i 2001 ble det satt inn en rekke sikkerhetstiltak ved grensene. Flyktningers bakgrunn undersøkes nøye og personlige relasjoner skal bekreftes. I tillegg tas det fingeravtrykk av alle ikke-amerikanske borgere ved innreise til USA.

I 2005 søkte 48 770 personer om asyl i USA, 3590 færre enn året før. Tallet er halvert i forhold til fem år siden.

STRID OM NY REFORM Ulovlige innvandrere er en sak som har opptatt den amerikanske offentligheten i flere tiår. Bureau of Immigration and Customs Enforcement anslår at antallet innvandrere som oppholder seg ulovlig i landet har økt med 185 prosent siden 1992, til 11,1 millioner mennesker. Flertallet av disse er i arbeid og utgjør

nesten fem prosent av USAs arbeidsstokk. Så mange som halvparten av de ulovlige innvandrerne antas å være fra nabolandet Mexico.

I desember 2005 ble det presentert et lovforslag som har møtt voldsomme protester. Grensekontrollen skal intensiveres, og ulovlig opphold i landet skal regnes som en kriminell handling. I tillegg pålegges arbeidsgivere å sjekke om arbeidstakere oppholder seg ulovlig i landet. Planer om å bygge et gjerde langs deler av USAs grense mot Mexico har også gjort det diplomatiske forholdet mellom de to landene anspent, og Mexicos president Vicente Fox kalte den nye loven «skammelig».

STRID OM LOVFORSLAG I mars 2006 kom president George W. Bush med et forslag om å opprette et gjestarbeiderprogram som gir ulovlige innvandrere midlertidig oppholdstillatelse dersom de har arbeidskontrakt. Flere av presidentens partikollegaer misliker forslaget fordi det minner om et amnesti. Fagforeningene mener at et slikt program skaper en ny underklasse av arbeidere.

Det er fortsatt uvisst hva som vil skje videre med de nye lovforslagene. I de største amerikanske byene har det vært store demonstrasjoner med millioner av innvandrere. På den internasjonale arbeiderdagen 1. mai ble det satt i gang en landsomfattende aksjon under parolen «A Day Without an Immigrant», for å vise hvor viktige innvandrerne er for den amerikanske økonomien.

«BORGERVERN» PÅ GRENSEN En gruppe på 450 privatpersoner dannet i 2005 et slags borgervern, «The Minuteman Project» (navnet på en militis under den amerikanske borgerkrigen). De frivillige grensevaktene har siden april 2005 patruljert langs Arizonas grense mot Mexico for å melde fra til myndighetene om personer som tar seg inn i landet ulovlig. ■

MOTTAR FLYKTNINGER FRA COLOMBIA

VENEZUELA I DAG Oljelandet Venezuela har etter årevis med gjennomkorrupt styre klart å utvikle et stabilt demokrati, applaudert av internasjonale observatører. Samtidig er nabolandet Colombia herjet av borgerkrig og humanitær krise, og dette har forårsaket en strøm av flyktninger inn i Venezuela. Minst 400 000 colombianere oppholder seg ulovlig i Venezuela.

LITE HJELP TIL COLOMBIANERE Siden Cuba-vennen og marxisten Hugo Chávez ble folkevalgt president i 1998, har han iverksatt store reformer for å bekjempe fattigdommen, gjennomført jordreformer og samarbeidet med OPEC. Men til tross for de store oljerikdommene i landet - oljeproduksjonen er på størrelse med Norges - lever 47 prosent av befolkningen fortsatt under fattigdomsgrensen.

Den langvarige konflikten i nabolandet Colombia har ført millioner av mennesker på flukt. Mange av dem som har flyktet til Venezuela har behov for beskyttelse fra gerilja og paramilitære grupper. Det anslås at 200 000 colombianere befinner seg i de utrygge grenseområdene, hvor geriljaen dreper sivile, tvangsrekrutterer dem eller avkrever skatt.

Hjelpen til de 400 000 registrerte, såkalt «irregulære» colombianske statsborgerne i Venezuela har latt vente på seg. Antallet omfatter kun de som er registrert i byene. Hvor mange som oppholder seg ulovlig på landsbygda er usikkert. Til sammen kan så mange som 700 000 colombianere oppholde seg ulovlig i landet.

TREG BEHANDLING I 2003 ble Den nasjonale flyktningkomiteen grunnlagt. Med hjelp av FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) skal komiteen behandle landets asylsøknader. Komiteen har sete i hovedstaden Caracas og kontorer i de tre regionene langs grensen som mottar flest flyktninger: Táchira, Apure og Zulia. Det kan ta opptil seks måneder å oppnå flyktningstatus, mot de lovpålagte 90 dagene behandlingstid, og bare noen hundre er bevilget slik status. I 2005

alene søkte 6000 colombianere om flyktningstatus. Fra 2003 til 2004 ble bare 270 av 3500 søknader behandlet. Det koster 58 dollar å få et flyktningvisum, og 128 dollar å få et ID-kort; det er mange penger for fattige colombianere på flukt.

UTEN JOBB Det finnes ingen flyktningleirer i Venezuela. I 2005 var det ifølge UNHCR en økt tendens til at flyktningene søkte inn til byene, som er tryggere enn grenseområdene. I byene er det også lettere å få seg arbeid. På tross av synkende arbeidsløshet er over 10 prosent arbeidsledige. Å få jobb krever imidlertid at man har ID-papirer. Derfor er de fleste colombianere i Venezuela uten jobb eller jobber ulovlig.

FORHOLDET TIL COLOMBIA Forholdet til Colombia har vært spent, spesielt i 2004 og 2005 etter at fem venezuelanske soldater ble drept ved grensen. Venezuelanerne hevdet at colombianske paramilitære sto bak, mens colombianske myndigheter beskyldte geriljabevælgelsen FARC. Nå samarbeider imidlertid de to landene i større grad om økte sikkerhetstiltak i grenseområdene.

Venezuela har imidlertid et godt forhold til andre land i regionen. Myndighetene har blant annet svært gode samarbeidsavtaler med Cuba, blant annet en bytteavtale hvor Cuba yter legehjelp mot olje. Mange multinasjonale selskaper er også etablert i Venezuela. Flyktninghjelpen, UNHCR og den katolske kirkens hjelpeorganisasjon Caritas bidrar med humanitær hjelp i landet. ■

I april 2006 fikk den folkevalgte nasjonal-
forsamlingen tilbake makten i Nepal.
Med ny regjering på plass var også maois-
tene i landet villige til å inngå våpenhvile.
Dette har tent et håp om bedre tider for
befolkningen, ikke minst for over 200 000
nepalere som er drevet på flukt som følge
av konflikten.

ASIA OG OSEANIA >>

INNHOLD >> ASIA OG OSEANIA

- 86 Fokus på Asia og Oseania
- 88 Afghanistan
- 89 Australia
- 90 Bangladesh
- 91 Bhutan
- 92 Burma
- 93 Filippinene
- 94 India
- 95 Indonesia
- 96 Irak
- 97 Iran
- 98 Israel
- 99 Japan
- 100 Jemen
- 101 Jordan
- 102 Kina
- 103 Laos
- 104 Libanon
- 105 Nepal
- 106 Nord-Korea
- 107 Pakistan
- 108 Palestina
- 109 Sri Lanka
- 110 Syria
- 111 Thailand
- 112 Usbekistan

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Palestina	2 971 600
Afghanistan	2 192 100
Irak	888 700
Burma	727 100
Vietnam	305 000

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Irak	1 300 000
India	600 000
Indonesia	342 000 - 600 000
Libanon	50 000 - 600 000
Burma	540 000

Politimenn og sivile ser ned i et krater utenfor en politistasjon i Iraks hovedstad Bagdad.

Utdanning er viktig for å normalisere livet til barn på flukt, som her på en skole nordøst i Sri Lanka. Myndighetene er ansvarlig for skolene, men hjelpeorganisasjoner bidrar både med skolebygging og utdanning av lærere.

Tilbakevendte flyktninger får kurs i syng av UNHCR og organisasjonen Community and Family Services International. Yrkesopplæring er viktig for å få en ny start på livet.

Barn på flukt i Nepal er spesielt sårbare for vold, kidnappinger og sykdom. De lever under dårlige kår og fare for overgrep fra både maoistgeriljaen og regjeringsstyrkene.

FOKUS PÅ ASIA

Ved inngangen til 2006 var det 12,7 millioner flyktninger og internt fordrevne i Asia, inkludert Midtøsten og Stillehavsområdet. Mer enn halvparten av disse var palestinere, afghanere og irakere. I løpet av de siste fire årene er antallet mennesker på flukt i Asia redusert med mer enn 20 prosent.

Konflikter i Asia har de siste årene drevet millioner av mennesker på flukt. Likevel har det samlede tallet på flyktninger og internt fordrevne gått ned. Fra 2002 til 2006 ble tallet på internt fordrevne i Asia redusert fra 6,1 millioner til 4,9 millioner, mens tallet på flyktninger i eksil gikk ned fra 10,3 millioner til 7,8 millioner.

Hovedforklaringen på reduksjonen i flyktningtallet i Asia er den omfattende tilbakevendingen til Afghanistan etter at Taliban-styret falt i 2001. I løpet av fire år har mer enn 4,5 millioner afghanske flyktninger vendt tilbake til hjemlandet, hovedsakelig fra Pakistan og Iran. I tillegg har nesten en halv million internt fordrevne vendt tilbake til sine hjemsteder i løpet av disse årene.

Tilbakevendingen til Afghanistan var mindre omfattende i 2005 enn i de foregående årene, men tallet på flyktninger som vendte hjem fra eksil var likevel større i Afghanistan enn i noe annet land. I løpet av 2005 valgte 850 000 afghanske flyktninger frivillig å vende tilbake til hjemlandet. Antallet internt fordrevne som vendte tilbake til sine hjemsteder i løpet av året var imidlertid bare 8000.

FASTLÅST FOR PALESTINERE Før den omfattende tilbakevendingen til Afghanistan begynte, utgjorde de afghanske flyktningene den største flyktninggruppen i Asia. Nå har de palestinske flyktningene overtatt denne plassen, og i motsetning til afghanerne har de ingen utsikter til at flyktningtilværelsen skal ta slutt.

Det palestinske flyktningproblemet går helt tilbake til opprettelsen av staten Israel i 1948, og flyktningenes rettigheter er i alle år blitt ignorert av det internasjonale samfunnet. I forhandlingene om fred

mellom Israel og palestinere er flyktningenes rett til å vende hjem skjøvet til side, og tilspissingen av konflikten de siste årene har i stedet ført til at flere er drevet på flukt. Mange er fordrevet når israelske sikkerhetsstyrker har revet palestinske boliger, og det samme har skjedd under Israels bygging av en separasjonsmur mot Vestbredden.

Valgene i de palestinske selvstyreområdene i januar 2006 og i Israel to måneder senere har skjerpet frontene i konflikten. Mens vinneren av det palestinske valget, Hamas, krever at flyktningene skal få vende hjem, gikk det seirende partiet i det israelske valget, Kadima, til valg på et program der de fastslo at alle krav om tilbakevending for palestinske flyktninger må skrinlegges. En avtale med palestinere forutsetter at ingen palestinske flyktninger får adgang til Israel, krever Kadima.

ØKT VOLD I IRAK Også for de mer enn 30 000 palestinske flyktningene i Irak har situasjonen forverret seg. I mars 2006 rapporterte UNHCR at det var panikk blant de palestinske flyktningene i den irakiske hovedstaden Bagdad. Palestinerne fikk beskyttelse og økonomisk hjelp under Saddam Husseins regime, og de oppfattes dermed av en del irakere som støttespillere til den styrkede diktatoren. Selv om de fleste palestinske flyktningene i Irak har bodd i landet hele sitt liv, har mange sett seg tvunget til å flykte etter Saddam Husseins fall.

Hele befolkningen i Irak rammes hardt av uroen i landet. Hundretusener er tvunget på flukt etter at USA invaderte landet i 2003, og det er ingen tegn til at volden skal ta slutt. Bombingen av en moské i byen Samarra i februar 2006 ga støtet til en opptrapping av voldshandlingene som førte til at mange måtte flykte. I slutten av

april rapporterte irakiske myndigheter at 100 000 mennesker hadde flyktet på grunn av urolighetene de siste månedene.

MILITÆROFFENSIV I BURMA Også flere andre konflikter i Asia tilspisset seg i begynnelsen av 2006. Det var blant annet tilfelle i Burma, der regjeringshæren i februar innledet en ny militæroffensiv mot minoriteter i den østlige delen av landet. Offensiven rettet seg ikke bare mot opprørsgrupper som kjemper mot militærregimet, men også direkte mot sivile. Ifølge rapporter raserte hæren hele landsbyer og ødela både hus, matlagre og landbruksjord. Mer enn 10 000 mennesker ble drevet på flukt i løpet av et par måneder.

Det burmesiske militærregimets mangeårige forfølgelse av etniske minoriteter har ført til at mer enn en halv million burmesere er internt fordrevne, og over 700 000 har flyktet ut av landet. Situasjonen for internt fordrevne er verre i Burma enn i noe annet land i Asia, ifølge Flyktninghjelpens dokumentasjonsprosjekt for internt fordrevne, Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). Samtidig som myndighetene begår store overgrep mot sivilbefolkningen nektes utenlandske hjelpeorganisasjoner adgang til landet, og de internt fordrevne får ingen hjelp eller beskyttelse fra FN.

Mens myndighetene i Burma har stilt seg helt avvisende til utenlandsk innblanding i konflikten i landet, har det internasjonale samfunnet deltatt aktivt i fredsprosessen på Sri Lanka. Norge har spilt en sentral rolle både som tilrettelegger av fredssamtaler mellom regjeringen og LTTE-geriljaen og som deltaker i en observatørstyrke som skal overvåke en våpenhvile som ble inngått i 2002.

Forsøkene på å få til fred på Sri Lanka led imidlertid et alvorlig tilbakeslag våren 2006. Etter at en selvmordsmorder forsøkte å drepe hærsjefen i landet i slutten av april, svarte regjeringshæren med luftangrep i LTTE-kontrollerte områder. Oppblussingen av konflikten drev mange tusen på flukt, og situasjonen i landet ble beskrevet som den alvorligste på fire år.

MAOISTISKE OPPRØRERE Våren 2006 var situasjonen også svært dramatisk i Nepal, der flere hundre tusen mennesker er fordrevet fra sine hjem på grunn av den ti år lange konflikten mellom myndighetene og maoistiske opprørere. Etter at kong Gyanendra avsatte regjeringen og innførte unntakstilstand i februar 2005, møtte han økende motstand både fra maoistene og alle de viktigste politiske partiene i landet. En generalstreik i begynnelsen av april 2006 utviklet seg til omfattende demonstrasjoner i hovedstaden Katmandu, og etter flere uker med uroligheter ga kongen etter. En ny regjering ble etablert, og parlamentet ble åpnet for første gang på fire år. Samtidig innførte de maoistiske opprørerne våpenhvile. Det er likevel langt frem til en endelig løsning på konflikten i landet, der både maoistene og regjeringen har stått bak omfattende overgrep på sivilbefolkningen.

Også i India er det konflikter mellom maoistiske opprørere og myndighetene. I en rekke delstater har maoistiske grupper trappet opp den væpnede kampen, og Indias statsminister Manmohan Singh betegnet i april 2006 maoistenes aksjoner som den største trusselen mot landets sikkerhet siden India ble selvstendig i 1947.

Maoistenes opprør er imidlertid ikke den eneste konflikten som truer stabiliteten i India. Mange er også fordrevet fra sine hjem som følge av konflikter i det nordøstlige India og i Kashmir. Trolig er det mer enn 600 000 internt fordrevne i India som følge av konflikter i ulike deler av landet.

FREDSAVTALE ETTER TSUNAMIEN I likhet med India har Indonesia i mange år vært preget av alvorlige interne konflikter. Men her har utviklingen gått i en mer positiv retning. Det gjelder ikke minst i Aceh-provinsen, der muslimske opprørere i 30 år har ført en væpnet kamp for uavhengighet. I 2003 ble 125 000 mennesker fordrevet fra sine hjem da den indonesiske hæren trappet opp kampen mot opprørerne, men da tsunami-katastrofen rammet Aceh året etter ble det fremgang i bestrebelsene på å få til fred i provinsen. En fredsavtale ble undertegnet i august 2005. ■

Samtidig som myndighetene begår store overgrep mot sivilbefolkningen nektes utenlandske hjelpeorganisasjoner adgang til landet

NØKKELTALL > AFGHANISTAN	
Folketall (mill) ¹⁾	26,0
Areal km ²	647 500
Flyktninger fra Afghanistan	2 192 100
Internt fordrevne	153 000 - 200 000
Flyktninger i Afghanistan fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Afghanistan	846 871
Asylsøkere fra Afghanistan til Norge i 2005	466
Tall fra 2005	

LOVLØSHETEN FORTSETTER

AFGHANISTAN I DAG Over 4,5 millioner afghanske flyktninger har vendt tilbake til hjemlandet de fire siste årene. Der møter de store problemer i forhold til sikkerhet, husly, jobb, utdanning, vann og helse. Over to millioner afghanske flyktninger oppholder seg fortsatt i eksil, halvparten av dem er i Pakistan. Mange har vært der i flere tiår, og nå er Pakistan utålmodig med å få flyktningene hjem.

LITE UTVIKLET Etter over 20 år med krig, etterfulgt av Taliban-regimets undertrykkelse av sivilbefolkningen, er den islamske republikken Afghanistan et av verdens minst utviklede land, med en elendig infrastruktur og svak økonomi. Over halvparten av innbyggerne lever i ekstrem fattigdom (under én dollar om dagen), og gjennomsnittlig levealder er kun 43 år. Hver måned blir 100 personer, de fleste barn, drept eller skadet av miner.

PRESIDENT UTEN KONTROLL Fire år etter Talibans fall har president Hamid Karzai fortsatt ikke kontroll over hele landet. Store områder kontrolleres av lokale klanledere og deres private hærer. Voldsomme kamper mellom Taliban-tilknyttede grupper og andre opprørere utspiller seg nærmest daglig. Afghanistan er verdens største produsent av opium, og narkotikatrafikken utgjør en stor sikkerhetspolitisk fare. Parlamentsvalget i september 2005 var et skritt i riktig retning for demokratiseringsprosessen, men det er fremdeles et stort behov for gjenoppbygging av rettsvesenet, bekjempelse av korrupsjon og å fjerne kriminelle fra statsapparatet.

INTERNASJONAL TILSTEDEVÆRELSE Afghanistan er i stor grad økonomisk og militært avhengig av det internasjonale samfunnet. Vinteren 2006 advarte FN og humanitære organisasjoner om at sikkerhetssituasjonen forverres. Det internasjonale samfunnet er tilstede gjennom NATOs fredsbevarende ISAF-styrke. Den amerikansk-

ledede alliansens militære intervensjon i 2001, Operation Enduring Freedom, fortsetter sine operasjoner.

VENDER HJEM Over 20 år etter Sovjetunionens okkupasjon, er fortsatt over to millioner afghanere på flukt i andre land, de fleste i Pakistan og Iran. Mange flere har gitt om håpet om å kunne vende hjem, og har integrert seg i eksillandet. I tillegg er opptil 200 000 personer internt fordrevet i Afghanistan. De fleste oppholder seg sør i landet, nær Kandahar. Problemer med å få tilbake landeieendommen de flyktet fra, er en av de største utfordringene for dem som vender hjem.

Etter en pause over vinteren, startet FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) opp igjen det frivillige hjemvendingsprosjektet for afghanere i Pakistan 1. mars 2006. I løpet av én måned vendte nærmere 9000 afghanere hjem. Trepartsavtalen om frivillig tilbakevandring, mellom Afghanistan, Pakistan og UNHCR, er utvidet til desember 2006. I løpet av året skal minst en halv million afghanske flyktninger i Pakistan vende hjem. Dette krever ytterligere internasjonal innsats, for Afghanistan har store utfordringer med å gjeninnføre lov og orden, gjenoppbygge skoler, helsevesen og annen infrastruktur. Samtidig stenger pakistanske myndigheter stadig flere flyktningleirer for afghanere, og reduserer servicetilbudet til dem.

RETURAVTALE MED NORGE De tre siste årene har afghanere utgjort den største gruppen asylsøkere i Norge. I august 2005 inngikk norske myndigheter en avtale med afghanske myndigheter og UNHCR om tilbakevandring til Afghanistan. Formålet er å legge til rette for frivillig tilbakevandring for afghanske flyktninger, avklare gjennomføringen av frivillig tilbakevandring for asylsøkere som har fått avslag på asylsøknaden, og tilbakesending av afghanere som er nektet opphold i Norge, men som ikke reiser tilbake frivillig. ■

NØKKELTALL > AUSTRALIA	
Folketall (mill) ¹⁾	20,1
Areal km ²	7 686 850
Flyktninger fra Australia	-
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Australia fra andre land	14 800
Frivillige tilbakevendinger til Australia	-
Asylsøkere fra Australia til Norge i 2005	-
Tall fra 2005	

TILTAK MOT MENNESKESMUGLING

AUSTRALIA I DAG Den restriktive asylpolitikken som australske myndigheter innførte i 1999 har bidratt til at antallet asylsøkere til Australia har sunket med hele 75 prosent siden 2001. I 2005 mottok Australia 3210 søknader om asyl. De fleste kom fra Kina (970), Sri Lanka (318), Malaysia (173), India (167) og Indonesia (165).

TAMPA-SAKEN Mellom 1999 og 2001 opplevde Australia en sterk økning i ulovlige ankomster med båt, hovedsaklig med personer fra Midtøsten ombord. Da det norske lasteskipet Tampa reddet 433 mennesker fra en synkende ferge på vei fra Indonesia til Australia i 2001, besluttet myndighetene at ingen uautoriserte båter skulle få tillatelse til å nå den australske kysten. Enkelte australske øyer ble dessuten definert som «excised offshore places», som betyr at uautoriserte personer som ankommer øyene ikke får søke om australsk visum.

Kun to år tidligere hadde myndighetene tatt politiske grep for å gjøre Australia mindre attraktivt for menneskesmuglere, og innført ordningen med midlertidig oppholdstillatelse. Fra 1994 til 1999 fikk alle flyktninger automatisk permanent oppholdstillatelse, men den nye asylpolitikken betyr at kun personer som søker asyl fra oppholdslandet og overføringsflyktninger får denne statusen. «Tampaflyktningene» falt utenfor disse kategoriene.

PERMANENT OPPHOLD Flyktninger kan få permanent oppholdstillatelse i Australia på to ulike måter. Den ene måten er gjennom et «offshore» asylprogram, hvor de fleste kommer som overføringsflyktninger i samråd med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Under dette programmet faller også et såkalt «Special Humanitarian Program» for mennesker som blir forfulgt i hjemlandet. Disse kan få opphold dersom en australsk statsborger eller organisasjon betaler for reise og opphold, og bistår i bosettingsprosessen. Den andre måten er gjennom et «onshore» asylprogram.

Det består i å ta hånd om dem som allerede har kommet til landet, enten med midlertidig visum eller på ulovlig vis.

ASYLSØKERE Mens asylsøkere med gyldige dokumenter får søknaden behandlet på australsk jord, blir asylsøkere som ankommer Australia uten gyldige dokumenter plassert på asylmottak på omkringliggende øyer i påvente av å få søknaden behandlet. Her blir de værende på ubestemt tid, inntil de enten får visum, eller får avslag og blir utvist. I april 2006 kunngjorde myndighetene et forslag til lovendring som forlenger denne praksisen. Forslaget går ut på at alle asylsøkere som ankommer med båt skal få søknaden sin behandlet på øya Nauru.

INTERNASJONAL KRITIKK Flere organisasjoner er svært kritiske til asylpraksisen og den lange behandlingstiden. I mai 2005 anslo Amnesty at minst 150 personer, mange av dem barn, var holdt i asylmottak i over tre år. Forholdene i disse mottakene er sterkt kritisert. Organisasjonene er også svært skeptiske til det nye lovforslaget. UNHCR og det Australske Flyktningrådet anbefaler dessuten i en rapport fra februar 2006 å fjerne ordningen med midlertidige oppholdstillatelser.

ØNSKET KOMPETANSE Til tross for en restriktiv asylpolitikk, ønskes stadig flere innvandrere velkommen til Australia for å bidra til landets økonomi. Australia ønsker arbeidsinnvandring, og søker aktivt innvandrere med spesielle egenskaper og den rette kompetansen. Arbeidsinnvandringen utgjør omtrent 65 prosent av den totale innvandringen til Australia, og øker for hvert år. ■

NØKKELTALL > BANGLADESH

Folketall (mill) ¹⁾	152,6
Areal km ²	144 000
Flyktninger fra Bangladesh	45 300
Internt fordrevne	500 000
Flyktninger i Bangladesh fra andre land	150 100
Frivillige tilbakevendinger til Bangladesh	-
Asylsøkere fra Bangladesh til Norge i 2005	24

Tall fra 2005

SITUASJONEN FORVERRES

BANGLADESH I DAG Det er i dag vanskelig å fastslå antallet internt fordrevne i Bangladesh. Til tross for en snart ti år gammel fredsavtale, er tusenvis fremdeles på flukt i den sørøstlige provinsen Chittagong Hill Tracts, fordi bengalske innflyttere har tatt over hjemmene deres. Økende religiøs fundamentalisme gjør hverdagen utrygg for religiøse minoriteter, som lever med risiko for å bli angrepet og fordrevet av ytterliggende grupper.

VÆPNET KONFLIKT I 1971, samme år som frigjøringen fra Pakistan, begynte de etniske minoritetene i Chittagong sin egen kamp for selvstendighet. Opposisjonen ble slått hardt ned på av regjeringen, som taktisk sørget for stor tilflytting av muslimske bengaler og massiv militær oppbygging i området. Minoritetene fikk jorden sin konfiskert, uten kompensasjon fra myndighetene. Dette førte til en 25 år lang væpnet konflikt mellom regjeringen i Bangladesh og den militante frigjøringsorganisasjonen Shanti Bahini. Over 60 000 mennesker flyktet til India, og ifølge en regjeringstnevnt kommisjon ble en halv million mennesker internt fordrevet.

FREDSAVTALE I 1997 ble det inngått en fredsavtale, men partene er ennå ikke enige om tolkningen av viktige punkter i avtalen. Et av hovedproblemene er å avgjøre eiendomsforholdet til jord som dyrkes av bengalske innflyttere, men som tidligere tilhørte den etniske minoriteten som flyktet under borgerkrigen. Inntil landspørsmålet er avgjort, forblir tusener internt fordrevet. Mange av dem oppholder seg ulovlig i naturreservater, særlig langs grensen til India. Her har de ikke tilgang til medisinsk hjelp, rent vann eller utdanning. Kunnskapen om forholdene for de internt fordrevne er begrenset, fordi ingen utenlandske observatører eller journalister får bevege seg fritt i området.

FORVERRET SITUASJON Situasjonen for minoritetene i Bangladesh er forverret etter at det islamsk-nasjonalistiske partiet Bangladesh National Party (BNP) vant valget i 2001. I tiden etter valget er det antatt at 200 000 hinduer flyktet, mange for å søke tilflukt i India. Hinduer, kristne og Ahmadi-muslimer opplever fremdeles overgrep og fordrivelse.

Regjeringen har vist liten politisk vilje til å støtte fredsprosessen i Chittagong Hill Tracts, og har uttalt at de anser fredsavtalen som ugyldig. Stikk i strid med avtalen gis det fortsatt økonomisk støtte til muslimske bengaler som ønsker å bosette seg i Chittagong Hill Tracts, noe som øker presset på landressursene og bidrar til ytterligere spenning mellom bengalske nybyggere og minoritetsbefolkningen. Flere planlagte kommersielle prosjekter i områder bebodd av den etniske minoriteten, blant dem mange internt fordrevne fra borgerkrigen, vil føre til ytterligere overgrep og tvangsflytting. I tillegg har hundrevis blitt tvunget til å flytte fordi myndighetene har konfiskert land til militært bruk.

INTERNASJONAL HJELP 14. april 2005 utstedte EU en resolusjon som uttrykte bekymring for de religiøse minoritetenes situasjon i Bangladesh. 15. desember 2005 ble det inngått en avtale mellom myndighetene i Bangladesh og FNs utviklingsprogram (UNDP), som tar sikte på 50 millioner amerikanske dollar i investeringer over fire år. Også FNs barnefond (UNICEF) og Verdens Matvareprogram (WFP) har utviklingsprosjekter i området, alt under forutsetning om at løftene i fredsavtalen gjennomføres.

Det oppholder seg også rundt 150 000 flyktninger fra andre land i Bangladesh. Flesteparten av disse er fra Burma. ■

NØKKELTALL > BHUTAN

Folketall (mill) ¹⁾	2,4
Areal km ²	47 000
Flyktninger fra Bhutan	122 300
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Bhutan fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Bhutan	-
Asylsøkere fra Bhutan til Norge i 2005	6

Tall fra 2005

MINORITETER PÅ FLUKT

BHUTAN I DAG Innføringen av diskriminerende lover har drevet etniske grupper på flukt fra fjellandet Bhutan. Fordrivelsen av minoritetene startet på 1990-tallet, og fremdeles oppholder over 100 000 flyktninger seg i leirer i nabolandet Nepal. Bilaterale samtaler har ennå ikke ført til en løsning, og bhutanske menneskerettighetsorganisasjoner foreslår at FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) leder forhandlingene.

ETNISKE GRUPPER Bhutan er styrt av et absolutt monarki, med en streng hierarkisk føydalstruktur. Befolkningen består av ulike etniske grupper med tilhørende språk, religion og kultur. Makten i Bhutan innehas av de buddhistiske drukpaene, eller ngalungene som de egentlig heter, en folkegruppe opprinnelig fra Tibet. De bruker sin politiske og økonomiske dominans til å undertrykke andre etniske grupper i landet. Minoritetsgruppen lhotsampas har vært særlig utsatt for forfølgelse. Disse er nepaliskspråklige hinduister som bor sør i landet. Gruppen utgjør størstedelen av de 105 000 flyktningene som oppholder seg i UNHCRs syv flyktningleirer i Nepal.

DISKRIMINERENDE LOVER Regjeringen i Bhutan har siden midten av 1980-tallet innført lover som er utformet slik at de befester drukpaenes makt, verdier og identitet. En ny lov førte dessuten til at mange av lhotsampas-folket ble fratatt statsborgerskapet sitt. Lovene ble fulgt opp av overgrep og arrestasjoner. Dette innebar en tvangsassimilering for de etniske minoritetene, eller, i motsatt fall, forfølgelse og flukt. I overkant av 130 000 personer flyktet fra Bhutan til Nepal på begynnelsen av 1990-tallet. Frem til 1993 kom det opptil 1000 flyktninger per dag til leirene i Nepal.

FRATATT STATSBOGERSKAP Nepal har tidligere uttrykt seg negativt med hensyn til å la flyktningene få bli i landet, til tross for at de er av nepalsk opprinnelse, og lever med nepalsk språk og kultur. Flykt-

ningene er imidlertid uten familieband i Nepal, og ønsker selv å flytte tilbake til hjemlandet Bhutan. Myndighetene i Bhutan har fratatt mange flyktninger statsborgerskapet. De kan søke om nytt statsborgerskap, men utsiktene til å oppnå dette er generelt dårlige. Lovverket i Bhutan, inkludert utkastet til ny grunnlov i juli 2005, opprettholder de diskriminerende føringene. I tillegg har myndighetene gjennomført en strategisk tilflytting til områdene minoritetene flyktet fra, slik at eiendommene deres nå er okkupert. Gjenværende minoritetsmedlemmer utsettes fremdeles for diskriminering, og flere flykter også i dag.

VURDERER ANDRE LØSNINGER Forholdene for flyktningene i Nepal har blitt forverret den siste tiden. Den materielle støtten er blitt redusert, og siden flyktningene ikke har arbeidstillatelse jobber mange ulovlig. Samtidig har den opptrappede maoistkonflikten gitt flere restriksjoner på flyktningenes bevegelsesfrihet, og gjort gruppen enda mer sårbar og isolert. Menneskerettighetsorganisasjoner og humanitære aktører mener forholdene for flyktningene nå nærmer seg kritiske.

Etter 15 år og flere forhandlingsrunder mellom Nepal og Bhutan, er det fremdeles ikke noen løsning på den uholdbare situasjonen for flyktningene. En eventuell tilbakevendning vil forutsette både lovendring og tiltak for å hindre diskriminering, samt garantier for å få tilbake eiendom. Det er imidlertid ingen tegn på at bhutanske myndigheter vil innføre slike endringer. Den fastlåste situasjonen har ført til at flyktningene, deres talsmenn og UNHCR er i ferd med å vurdere andre løsninger, blant annet muligheten for at flyktningene kan bosettes i tredje land. ■

NØKKELTALL > BURMA	
Folketall (mill) ¹⁾	50,7
Areal km ²	678 500
Flyktninger fra Burma	727 100
Internt fordrevne	540 000
Flyktninger i Burma fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Burma	92
Asylsøkere fra Burma til Norge i 2005	19
Tall fra 2005	

MASSIV FLYKTNINGKRISE

BURMA I DAG En humanitær krise er i ferd med å utvikle seg i Burma. Over en halv million mennesker er på flukt i eget land, og over 700 000 har flyktet ut av landet. Flere hundre tusen burmesere lever under elendige forhold i Thailand, uten mulighet til å vende tilbake til hjemlandet.

MINORITETER FORFØLGES Det burmesiske militærregimet har i flere tiår vært i konflikt med deler av befolkningen. Dette har særlig rammet minoritetsgruppene i landet, men også dem som krever reformer og demokrati. Over 90 000 internt fordrevne har søkt tilflukt i jungelområdene på grensen til Thailand. Blant disse er medlemmer av minoritetsgrupper som Karen-folket, Mon, Shan og Karenni-folket. De lever under svært vanskelige forhold, i stadig redsel for å bli oppdaget av regjeringssoldatene og utsatt for tortur, voldtekt, tvangsarbeid og nye fordrivelser. Tilgangen på mat og rent vann er svært begrenset, og 60 prosent av barna er kronisk underernærte.

NYE OVERGREP Siden høsten 2005 har regjeringen utført en rekke overgrep mot minoritetsbefolkningen, spesielt Karen-folket. Ifølge Flyktninghjelpens database over internt fordrevne (IDMC) ble minst 10 000 personer drevet på flukt bare i mars og april 2006. Samtidig er grensen til Thailand minelagt, slik at de internt fordrevne hindres i å flykte fra landet. Den humanitære situasjonen er i ferd med å utvikle seg til en akutt krise for de fordrevne. Internasjonale hjelpeorganisasjoner nektes imidlertid adgang til landet.

DÅRLIGE KÅR I THAILAND Over 700 000 burmesere har tatt seg over grensene til nabolandene, rundt 335 000 av dem til Thailand. Mange har også flyktet til Bangladesh, India og Malaysia. Thailand har ikke sluttet seg til Flyktningkonvensjonen, og burmeserne lever under svært vanskelige forhold. Thailandske myndigheter anser mange av dem for å være ulovlige innvandrere, og sender dem til-

bake til Burma. Andre lever som underbetalte arbeidere i jordbruket eller byggebransjen, mens mange kvinner og barn ender opp i Thailands sexindustri. Et stort antall flyktninger har levd nærmere 20 år i leirer på grensen mellom Burma og Thailand, uten tilgang til utdanning eller arbeid. I 2005 ba FN Norge om å ta imot noen av disse flyktningene, og samme år kom 274 burmesere hit som overføringsflyktninger.

UNDERTRYKKER OPPOSISJONEN Ifølge FN er det nå over 1100 politiske fanger i Burma. En rekke land har anmodet Burma om å løslate Aung San Suu Kyi, lederen for partiet National League for Democracy, og andre politiske fanger. I 1990 vant partiet et demokratisk valg, men fikk likevel ikke overta makten i Burma. Partiet har bedt militærjuntaen om å anerkjenne valgresultatet fra 1990, og tilbudt regimet å fortsette å styre landet i en overgangsperiode frem til nye valg kan avholdes. Likevel fortsetter militærregimet det de kaller forsonings- og demokratiseringsprosessen, uten noen form for dialog med etniske minoriteter eller politiske opposisjonsledere.

INTERNASJONALT PRESS Den forverrede situasjonen har ført til at det internasjonale samfunnet igjen har satt fokus på Burma. I mars 2006 sendte det regionale forbundet Association of South East Asian Nations (ASEAN) en delegasjon til Burma, for å observere forholdene i landet. Burma skulle egentlig overta ledelsen for ASEAN i slutten av 2005, men sa fra seg oppgaven etter internasjonalt press. I mai 2006 reiste visegeneralsekretær for FNs politiske avdeling, Ibrahim Gambari, til Burma for å legge press på militærjuntaen til å gjennomføre demokratireformer. ■

NØKKELTALL > FILIPPINENE	
Folketall (mill) ¹⁾	82,8
Areal km ²	300 000
Flyktninger fra Filippinene	67 700
Internt fordrevne	60 000
Flyktninger i Filippinene fra andre land	300
Frivillige tilbakevendinger til Filippinene	-
Asylsøkere fra Filippinene til Norge i 2005	1
Tall fra 2005	

MUSLIMSK OPPRØR

FILIPPINENE I DAG Øygruppen Filippinene er preget av flere tiår med konflikt. Både muslimske og kommunistiske opprørsgrupper opererer i landet. Fra 2000 til 2005 ble 1,8 millioner filippinere drevet på flukt i eget land. Fremdeles er over 120 000 filippinere på flukt, halvparten innenfor landets grenser.

MUSLIMSK MINORITET Muslimene er en minoritet i Filippinene, hvor hele 90 prosent av befolkningen er kristne. Konflikten mellom regjeringsstyrkene og ulike muslimske opprørsgrupper handler i hovedsak om tilgangen til jord og naturressurser. På noen av øyene i sør er muslimene derimot i flertall. I Mindanao-regionen har muslimske opprørsgrupper kjempet for selvstyre siden 1970-tallet. Over 120 000 filippinere er drept i konflikten, og hundretusener er drevet på flukt.

I 1996 underskrev myndighetene og den største opprørsgruppen, Moro National Liberation Front (MNLF), en fredsavtale som innebar et visst selvstyre for regionen. Den mer militante og religiøse gruppen Moro Islamic Liberation Front (MILF) nektet å underskrive avtalen, men erklærte våpenhvile i 2003. En tredje gruppe muslimer, Abu Syyaf-geriljaen, er også involvert i kampene mot regjeringen. Denne gruppen ble mål for myndighetenes og USAs kamp mot terrorisme etter attentatene i USA 11. september 2001.

KAMPER PÅ SULU I 2005 førte kamper på øya Sulu til at våpenhvilen mellom regjeringen og MILF ble brutt, og de forestående fredsforhandlingene truet. Etableringen av den uavhengige provinsen ARMM i den muslimske Mindanao-regionen hadde ikke ført til de sosiale og økonomiske bedringene folk håpet på. I motsetning til utviklingen ellers i Filippinene, har levestandarden sunket dramatisk for mange innbyggere på Sulu, som i dag er det fattigste området i landet. Kamper mellom regjeringsstyrkene og muslimske grupper drev 85 000 mennesker på flukt i 2005. Det er rapportert om alvor-

lige overgrep fra myndighetenes side, og svært vanskelige forhold for de fordrevne. Våren 2006 prøvde man å få i stand nye fredsforhandlinger mellom regjeringen og MILF, men partene har vanskelig for å bli enige.

INTERNASJONALT ENGASJEMENT Malaysiske myndigheter overvåker fredsforhandlingene mellom de muslimske opprørerne og de filippinske myndighetene. Norge har også deltatt i arbeidet med å skape fred mellom de ulike partene, med vekt på menneskerettigheter og sosiale og økonomiske reformer. Sammen med andre land og uavhengige organisasjoner er FN, EU og Verdensbanken engasjert i gjenoppbyggingen av konfliktområder og forbedring av de fordrevnes situasjon.

KOMMUNISTER Det eksisterer også en 36 år gammel konflikt mellom myndighetene og den kommunistiske geriljagruppen NPA (New Peoples Army) på Filippinene. NPA har mer enn 10 000 soldater og opererer i flere områder enn de muslimske opprørerne.

MUSLIMER I EKSIL Et ukjent antall filippinske muslimer har søkt asyl i Malaysia. Mange av dem er fremmedarbeidere i Singapore. På grunn av uverdige arbeidsforhold har filippinske myndigheter bedt om at arbeiderne får en kontrakt som garanterer minstelønn og minst en hviledag i uken. I mars 2005 innledet malaysiske myndigheter en kampanje for å deportere 1,2 millioner fremmedarbeidere uten oppholdstillatelse. Men fordi tiltaket skapte mangel på arbeidskraft, fikk noen av de forviste arbeiderne komme tilbake, deriblant filippinere. ■

NØKKELTALL > INDIA	
Folketall (mill) ¹⁾	1 096,9
Areal km ²	3 287 590
Flyktninger fra India	11 700
Internt fordrevne	600 000
Flyktninger i India fra andre land	515 100
Frivillige tilbakevendinger til India	-
Asylsøkere fra India til Norge i 2005	8
Tall fra 2005	

STOR FORSKJELLSBEHANDLING

INDIA I DAG Ved inngangen til 2006 var over 600 000 indere på flukt i sitt eget land. De fleste flykter på grunn av utviklingsprosjekter, og registreres ikke som internt fordrevne av myndighetene. India huser også over en halv million flyktninger fra nabolandene, og disse behandles svært forskjellig.

LOKALE KONFLIKTER Til tross for økonomisk vekst og relativt stabile forhold i India, står religiøse, økonomiske, etniske og politiske grupper i sterke konflikter. Vold mellom muslimske og hinduistiske grupper i Gujarat drev minst 100 000 muslimer på flukt i 2002. Hendelsene er aldri blitt skikkelig etterforsket av myndighetene. Over 60 000 er fremdeles hjemløse. I fattige deler sentralt i India har sammenstøt mellom myndigheter, lokalbefolkning og de maoistiske Naxalitt-bevegelsene ført et ukjent antall mennesker på flukt det siste året.

Utviklingsprosjekter er en annen årsak til at mennesker må forlate hjemmene sine i India. Millioner av mennesker er fordrevet fra tradisjonelle boområder på grunn av dambygging og andre infrastrukturprosjekter, ifølge menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch. Urbefolkninger utgjør åtte prosent av Indias befolkning, men hele 55 prosent av dem som er fordrevet på grunn av utviklingsprosjekter.

LITE OPPMERKSOMHET Rundt halvparten av Indias registrerte internt fordrevne kommer fra statene Assam, Manipur og Tripura nordøst i landet, hvor etniske og økonomiske konflikter, samt kamper mellom separatistgrupper og nasjonale styrker, har drevet tusener på flukt de siste årene. Til tross for omfanget oppstår uroen i nordøst lite internasjonal oppmerksomhet sammenliknet med Kashmir-konflikten, der motsetningslinjene er klarere. Internt fordrevne fra de nordøstlige statene får dessuten lite eller ingen støtte av myndighetene, i motsetning til mange av de fordrevne fra Kashmir.

Indiske og pakistanske myndigheter fortsetter tiltakene for å løse Kashmir-konflikten, som har røtter tilbake til delingen av det britiske imperiet i 1947. Uroen i området har gått markant ned, men tilbakevendingprosessen for omkring 300 000 fordrevne fra Kashmir tar lenger tid enn forventet.

FLYKTNINGER FRA ANDRE LAND Tibetanske flyktninger fra Kina og den tibetanske eksilregjeringen har vært beskyttet i India siden ankomsten i 1959. Nye flyktninger fra Tibet gis nå begrensede rettigheter, som følge av Indias politiske tilnærming til Kina. Indias ønske om å styrke rollen som stormakt viser seg også i form av bistand til tamilske flyktninger fra Sri Lanka. Fra å tvangsutsende tamiler på 1980-tallet, ytes det i dag støtte til tamilske flyktninger som bor i leirer. Flyktninger fra Bhutan har rett til jobb og fri ferdsel. Burmesere derimot anerkjennes ikke som flyktninger, og møter trakassering, arrestasjoner og deportasjon. Gruppen får imidlertid støtte fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

NEPALERE MELLOM TO STOLER Flyktningstrømmen fra Nepal har økt drastisk de siste årene. Anslagene over antall flyktninger fra nabolandet varierer fra noen hundre tusen til flere millioner, melder den amerikanske organisasjonen Refugees International. Nepalere har rett til å krysse grensen til India uten papirer. De gis imidlertid ikke flyktningstatus av India, og behandles ofte som lovløse.

Av om lag 10 000 afghanske flyktninger som oppholder seg i India, er 8500 sikher eller hinduer av indisk avstammning. Etter en lang kamp fikk de første av dem innvilget statsborgerskap i 2005. Minst 20 000 afghanere antas å oppholde seg i India uten offisiell flyktningstatus. ■

NØKKELTALL > INDONESIA	
Folketall (mill) ¹⁾	225,3
Areal km ²	1 919 440
Flyktninger fra Indonesia	44 300
Internt fordrevne	342 000 - 600 000
Flyktninger i Indonesia fra andre land	100
Frivillige tilbakevendinger til Indonesia	135
Asylsøkere fra Indonesia til Norge i 2005	4
Tall fra 2005	

FREDSAVTALE GIR HÅP

INDONESIA I DAG Konflikt og tvangsflytting har drevet hundretusener på flukt i Indonesia. Ved inngangen til 2006 var opptil 600 000 internt fordrevet i landet, mens rundt 44 000 oppholdt seg i eksil. Roligere forhold i deler av landet gjorde at over 300 000 internt fordrevne flyttet tilbake til hjemlandet i 2005.

TVANGSFlyTTET Det enorme antallet internt fordrevne i Indonesia skyldes i stor grad tidligere president Suhartos beslutning om å tvangsflytte store grupper av mennesker til mindre befolkede områder av landet. Etter Suharto-regimets fall i 1998 blusset religiøse og etniske motsetninger opp, og mellom 1999 og 2002 ble over 1,4 millioner mennesker drevet på flukt. I dag er det fred i store deler av landet, men president Susilo Bambang Yodhoyono, som vant valget i 2004, har fremdeles store utfordringer foran seg. I mai 2006 ble Indonesia rammet av et nytt jordskjelv, der minst 6000 personer omkom og 600 000 ble hjemløse.

BRYTER MENNESKERETTIGHETENE I september 2005 ratifiserte indonesiske myndigheter de to viktigste internasjonale menneskerettskonvensjonene. Likevel fortsetter Indonesias militære styrker å krenke menneskerettighetene. Militære operasjoner i Papua og Aceh blir karakterisert som spesielt ille, med misbruk av sivile, tortur, forsvinninger, vilkårlige arrestasjoner og begrensning av bevegelsesfrihet.

Våren 2006 oppsto en diplomatisk krise mellom Indonesia og Australia, da australske myndigheter ga midlertidig asyl til 42 flyktninger fra Papua. Indonesia oppfattet asylvedtaket som en sterk provokasjon, og hevdet asylsøkerne ikke hadde noe å frykte i hjemlandet.

«SÅRBARE PERSONER» Myndighetene har anerkjent internt fordrevne som innbyggere, og ytt noe bistand. Men i januar 2005 ble de i stedet

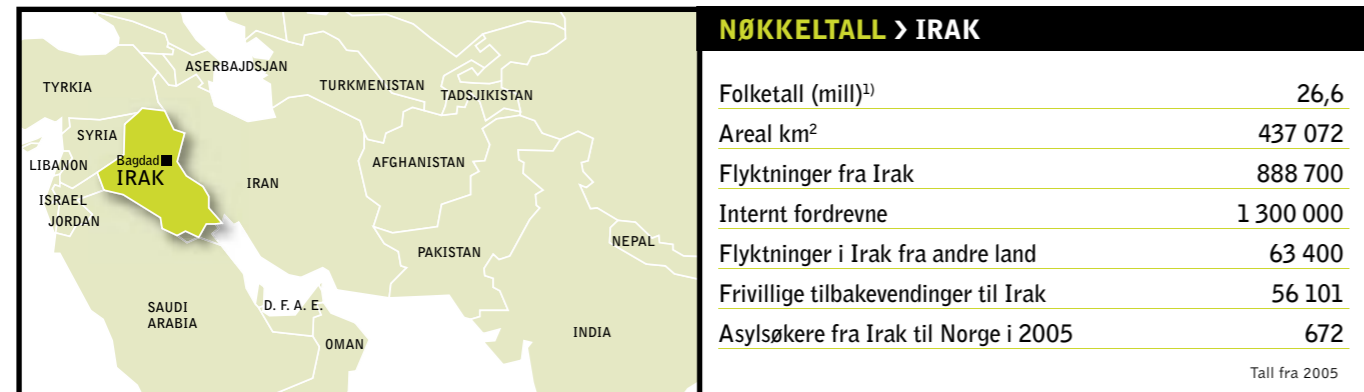
klassifisert som «sårbare personer», og ansvaret for å dekke grunnleggende behov og bistå med lokal integrering ble delegert fra de sentrale myndighetene til de ulike provinsene. Dette har skapt regionale uoverensstemmelser i forhold til hjelpearbeidet.

Mange internt fordrevne er avhengige av hjelp fra humanitære organisasjoner. Indonesiske myndigheter har vært restriktive med å la hjelpeorganisasjoner komme inn i Aceh-provinsen, hvor det har pågått en nær 30 år lang selvstendighetskamp, men har siden 2004 åpnet for større internasjonal tilstedeværelse i området.

Tsunami GA FREDSAVTALE Tsunamien og jordskjelvet i desember 2004 førte til at nye tusener ble drevet på flukt i Aceh, og de internt fordrevne ble enda mer avhengig av hjelp utenfra. Naturkatastrofen ga imidlertid drivkraft til å få i stand en fredsavtale mellom myndighetene i Indonesia og frigjøringsbevegelsen i Aceh.

I motsetning til den forrige fredsavtalen i Aceh, som ble inngått i desember 2002 og brutt i mai 2003, har den nåværende avtalen blitt overholdt til dags dato. Avtalen, som ble signert i august 2005, har vært overvåket av EU og det regionale forbundet Association of South East Asian Nations (ASEAN), gjennom observatørstyrken i Aceh (AMM). Dette har bidratt til å stabilisere forholdene, og AMM vil fortsette å overvåke situasjonen frem mot de planlagte lokalvalgene.

Fredsavtalen åpner for at mange av de som flyktet under konfliktene nå kan flytte tilbake. Mens antallet internt fordrevne i Aceh var rundt en halv million ved inngangen til 2005, var det redusert til 200 000 - 250 000 i mai 2006. Tusener av internt fordrevne har imidlertid bosatt seg andre steder i landet. Mange stiller seg skeptiske til å vende tilbake, siden flere tidligere forsøk på fredsavtaler har vært mislykket. Våpeninnlevering, rettsoppgjør, forsoning og kompensasjoner er noen av utfordringene som må takles dersom freden skal vare i Aceh. ■

ØKENDE UTRYGGHET

IRAK I DAG I oktober 2005 var det valg om en ny og kontroversiell grunnlov i Irak. I desember ble det avholdt valg til det nye irakiske parlamentet. I april 2006 ble kurderen Jalal Talabani valgt til president, og sjiamuslimen Nuri al-Maliki til statsminister. 20. mai 2006 ble Iraks nye samlingsregjering endelig godkjent av nasjonalforsamlingen. Den nye regjeringen som nå er på plass, utgjør en milepæl på veien mot et fredelig Irak. Den står imidlertid overfor mange utfordringer – først og fremst med å stanse volden og de interne stridighetene i landet.

STRID MELLOM GRUPPER Langvarige kamper og stadig uro har drevet millioner av mennesker på flukt i Irak. Ved inngangen til 2006 var 1,3 millioner mennesker internt fordrevet i landet, og nær 900 000 oppholdt seg i eksil. Antallet irakiske flyktninger har økt med en halv million bare det siste året. De fleste av disse har flyktet til Jordan og Syria, og noen til Egypt. Noen steder har folk blitt drevet på flukt fordi tidligere flyktninger fra Saddam Husseins regime har kommet tilbake og gjort krav på de okkuperte eiendommene sine.

Religiøse grupper som har mottatt dødstrusler, flykter til områder der deres trosretning står sterkere. Hevndrap mellom ekstremistiske sjia- og sunnimuslimer har økt i omfang etter bombingene av en viktig sjia-helligdom i Samarra i februar 2006. Mellom 40 000 og 65 000 mennesker ble internt fordrevet bare etter dette angrepet. Sivile ofre er et vanlig syn i Bagdads gater. Den uavhengige gruppen Iraq Body Count anslår at nesten 36 000 irakere er drept siden USA rykket inn i landet i 2003.

VANSKELIGE KÅR Kriger, sanksjoner og plyndring har fullstendig ødelagt Iraks infrastruktur. Gjenoppbygningen av landet blir stadig forhindret av ulike væpnede opprør. Mange prosjekter stanser opp og midler avledes til å finansiere de økende sikkerhetstiltakene. Amerikanske tjenestemenn anslo i 2003 at gjenoppbygningen av

Irak vil koste 55 milliarder amerikanske dollar.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har advart mot tilbakesending av irakiske flyktninger og asylsøkere, på grunn av både uroen i landet og manglende tilgang til grunnleggende tjenester som strøm og rent vann. Likevel har over 50 000 flyktninger vendt tilbake fra utlandet, de fleste fra Iran, Libanon, Jordan og Saudi-Arabia.

PALESTINERE UØNSKET Siden 1967 har Irak vært vertsland for palestinere, og etter Gulfkrigen på 1990-tallet for kurdere fra Tyrkia og Iran. Disse gruppene har fått det vanskeligere i Irak, fordi mye av den interne konflikten er etnisk og religiøst betinget. Mange palestinske flyktninger som fikk beskyttelse under Saddam Husseins regime, blir i dag diskriminert. I april 2006 sa den syriske regjeringen ja til å ta imot 181 palestinere som ikke fikk slippe inn i Jordan. Gruppen hadde da bodd ved grenseposten Trebil siden 19. mars, etter at de flyktet fra Bagdad. Ryktet spredte seg raskt til Bagdad, og ytterlig 50 palestinere reiste umiddelbart til Trebil. Det er uklart hvordan syriske myndigheter vil forholde seg til en eventuell økt pågang av flyktninger ved grensene.

USIKKERT I AL-TASH Over 12 000 iranske kurdere har oppholdt seg i flyktningleiren Al-Tash i årevis. Etter Saddam Husseins avsettelse i april 2003, har sikkerhetssituasjonen forverret seg for denne gruppen. I juni 2005 begynte FN å vurdere å flytte de kurdiske flyktningene, og i samarbeid med regionale myndigheter i Nord-Irak startet de byggingen av over 2000 halvpermanente boliger i Kawa. Mange av flyktningene håper imidlertid på permanent bosetning i et tredje land. ■

VERTSLAND FOR FLYKTNINGER

IRAN I DAG Det politiske og religiøse klimaet er i ferd med å strammes inn igjen i Iran. Internasjonale reaksjoner på landets kontroversielle atomprogram gjør dessuten situasjonen uforutsigbar. Fortsatt oppholder nesten én million flyktninger seg i landet, de fleste fra nabolandene Irak og Afghanistan.

BRYTER MENNESKERETTIGHETENE Mange håpet at menneskerettighetssituasjonen i Iran ville bedre seg etter valget av Mohammed Khatami som president i 1997. Han møtte imidlertid begrensede muligheter til å gjennomføre reformer i landet, i stor grad på grunn av manglende støtte fra Irans øverste politiske og religiøse leder, Atayollah Ali Khamenei. Menneskerettighetssituasjonen har forverret seg ytterligere, også etter at Mahmoud Ahmadinejad ble valgt til ny president i 2005.

Myndighetene utøver strenge restriksjoner på ytrings-, møte- og organiseringsfriheten, og religiøse og etniske minoriteter diskrimineres og forfølges. Kritikere og aktivister fengsles uten rettfærdig rettsak, og tortur er vanlig. Iran praktiserer også dødsstraff. 94 personer ble henrettet i løpet av 2005 – minst åtte av disse var barn.

OMSTRIDT ATOMPROGRAM Landets anriking av uran, som kan benyttes i produksjon av kjernefysiske våpen, har vekket internasjonal oppmerksomhet, og gjort forholdet spesielt til USA ytterligere spent. I en rapport til Sikkerhetsrådet i mai 2006, skrev Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) at Iran har motsatt seg rådets anbefaling om å innstille anrikingen, og å gi byrået adgang til å inspisere atomprogrammet. På bakgrunn av rapporten vurderer FN tiltak – muligens en resolusjon – mot Iran.

VERTSLAND Iran er vertsland for en av verdens største flyktningbefolkninger, som i stor grad består av afghanere og irakere. Det er også over 30 000 flyktninger fra andre land i Iran, blant dem tadsji-

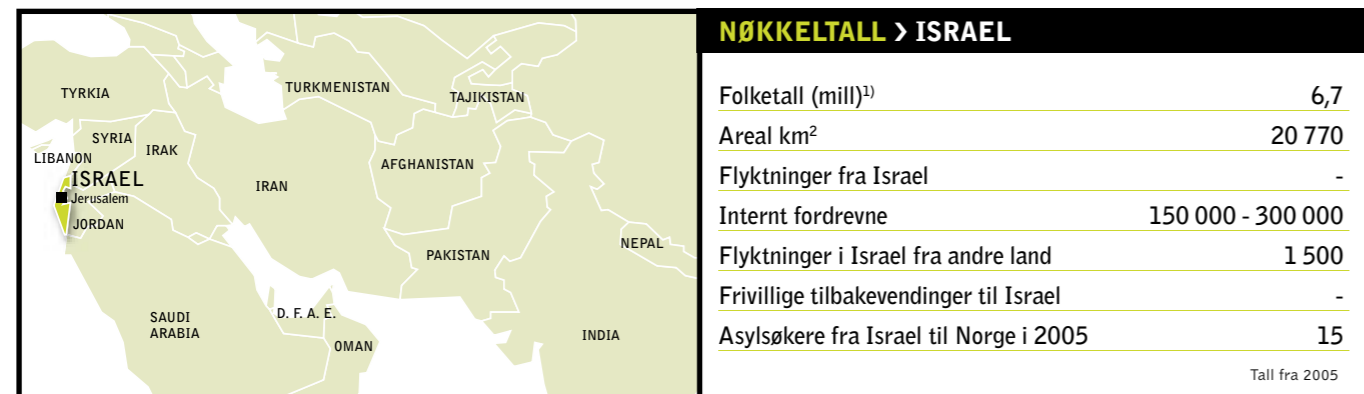
ker, bosniere, eritreere, somaliere og pakistanere. Verken FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) eller andre organisasjoner har fått tilgang til disse gruppene.

Myndighetene i Iran avgjør selv hvem som får flyktningstatus. UNHCR blir ikke informert om prosessene, og får heller ikke utstede beskyttelsesbrev til flyktningene. UNHCR har advart eksil-land mot å sende store grupper irakere tilbake til hjemlandet inntil videre. Iran tilbyr imidlertid hjelp til de som ønsker å vende tilbake frivillig.

MASSIV TILBAKEVENDING Siden 2002 har over 1,4 millioner afghanske flyktninger vendt tilbake til hjemlandet, men fortsatt befinner over 900 000 afghanere seg i landet. Iranske myndigheter anslår at ytterligere en halv million flyktninger kan vende hjem gjennom et tilbakevendingprogram. For å hjelpe flyktningene med juridiske spørsmål som hindrer dem i å reise tilbake til Afghanistan, har myndighetene siden 2004 drevet en gratis meglings-tjeneste ulike steder i Iran. I januar 2006 ga EU 20 millioner euro i humanitær støtte til afghanske flyktninger i Iran og Pakistan. Midlene skal brukes til tilbakevending og reintegrering.

IRANSKE FLYKTNINGER Den islamske revolusjonen som startet i 1979 skapte et stort antall politiske flyktninger fra det undertrykkende regimet i Iran. Under krigen mot Irak på 1980-tallet flyktet 12 000 iranske kurdere til Irak. Etter at Saddam Hussein ble avsatt i 2003 har sikkerhetssituasjonen i Irak forverret seg også for kurderne. Mot slutten av 2005 ble iranske kurdere omplassert fra flyktningleiren Al-Tash til Kawa, men mange har også vendt hjem.

I mai 2006 flyktet nesten 70 kurdiske landsbyfamilier fra hjemmene sine i Nord-Irak, etter angrep fra iranske og tyrkiske styrker. Iran benekter derimot at de har truffet mål på irakisk territorium. ■

MUREN SKAPER NYE FLYKTNINGER

ISRAEL I DAG I april 2006 var Israel halvveis i byggingen av separasjonsmuren, med 330 av 670 planlagte kilometer. Når muren er ferdig vil 49 000 palestinere i 38 palestinske landsbyer bli boende på den israelske siden av muren, mens 230 000 palestinere med innbyggerrettigheter i Jerusalem vil bli strandet på østsiden av muren og være avskåret fra Jerusalem.

TREDJE STØRSTE FLYKTNINGGRUPPE Da staten Israel ble opprettet i 1948, utløste det en krig der 750 000 palestinere ble drevet på flukt. I dag utgjør den palestinske flyktningbefolkningen nesten tre millioner personer. Dette gjør palestinerne til den største flyktninggruppen i Asia, og den tredje største gruppen mennesker på flukt i verden, etter Sudan og Colombia. De fleste flyktet til Gaza og Vestbredden eller nabolandene. Palestinerne rett til å vende hjem har vært grunnlaget for en rekke FN-resolusjoner, og er det største stridsspørsmålet mellom Israel og Palestina.

NY TYPE FLYKTNINGER Ifølge organisasjonen Palestinian Initiative for the Promotion of Global Dialogue and Democracy har byggingen av separasjonsmuren i Israel lagt beslag på noen av de mest fruktbare områdene på Vestbredden. Muren har derfor gjort det vanskelig for flere tusen palestinere å nå markene sine. FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i de palestinske områdene, John Dugard, skriver i en rapport at muren har skapt en ny type flyktninger. Restriksjonene på bevegelse gjør det så vanskelig for palestinere å tjene til livets opphold, at de blir tvunget til å flytte. Mange palestinske hjem er også blitt revet på grunn av muren.

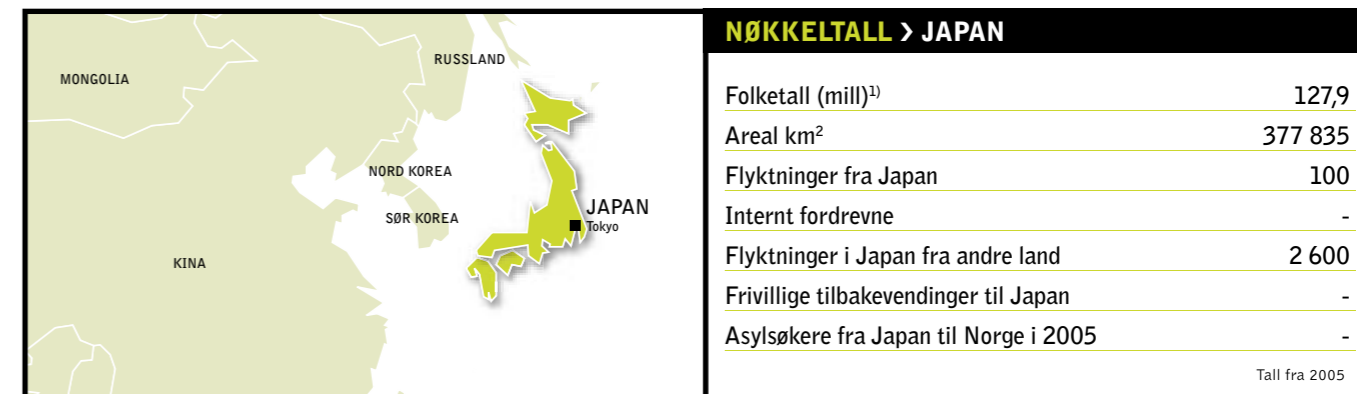
TILBAKETREKNING FRA GAZA I august 2005 gjennomførte Israel en ensidig tilbaketrekning fra Gaza. Etter valget våren 2006, der ingen av de israelske partiene gikk til valg på forhandlinger med palestinere, har statsminister Ehud Olmert begynt å snakke om en ensidig tilbake-

trekning også fra deler av Vestbredden. Olmert og hans Kadima-parti ønsker å avgjøre grensespørsmålet innenfor sin regjeringperiode, og at grensen skal gå der muren nå går. Flyktningsspørsmålet ligger dermed an til å forbli uløst i overskuelig fremtid.

I juli 2005 vedtok den israelske nasjonalforsamlingen Knesset en lovendring i forhold til familiegjenforening. Loven forbyr familiegjenforening for israelere – i praksis israelere med palestinsk opprinnelse – som er gift med palestinske kvinner under 25 år og palestinske menn under 35. Loven rammer tusenvis av ektepar, gjennom å tvinge israelske borgere til enten å leve atskilt fra sine palestinske ektefeller eller til å flytte utenlands for å bo sammen.

BEDUINER UNDER PRESS I det sørlige Israel er beduinene under stadig press fra myndighetene. Den israelske regjeringen vil bygge permanente bosettinger for beduiner som bor i det Israel betrakter som ulovlige landsbyer. Programmet gir noe kompensasjon til beduiner som blir tvangsflyttet, men har møtt sterk motstand blant beduinene.

SELEKTIV BESKYTTELSE Israel tilbyr midlertidig beskyttelse til personer fra land i konflikt, som DR Kongo, Elfenbenskysten, Liberia og Sierra Leone, men har bedt tredjeland ta i mot asylsøkere fra land som ikke har diplomatiske forbindelser med Israel. Flyktninger som ikke bor i de okkuperte områdene, får jobbe og drive forretningsvirksomhet. Det utstedes også midlertidige arbeidstillatelser til asylsøkere under vurderingsperioden. ■

GAVMILD GIVER, STRENG ASYLPOLITIKK

JAPAN I DAG Japan gir store bidrag til internasjonalt flyktningarbeid, men legger samtidig mange hindringer i veien for flyktninger som ønsker beskyttelse i landet. Antallet asylsøkere som får permanent eller midlertidig oppholdstillatelse er svært lite sammenlignet med andre industriland.

VIKTIG BIDRAGSYTER I perioden 2002-2004 fikk 39 personer flyktningstatus i Japan, mens 65 andre fikk opphold av humanitære grunner. Landets innbyggertall ligger på nærmere 128 millioner, noe som betyr at antallet godkjente asylsøknader per innbygger er lavere enn i nesten alle andre industriland.

Samtidig ligger Japan helt på toppen av listen over bidragsytere til FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). I senere år er USA det eneste landet som har gitt mer penger, og i 2005 var det japanske bidraget på over 90 millioner amerikanske dollar. Landet gir også betydelige beløp til annen internasjonal innsats for flyktninger. I tillegg er den japanske regjeringen ofte tidlig ute med å bevilge penger til nødhjelp når det oppstår internasjonale krisesituasjoner.

ENSARTET BEFOLKNING Den japanske satsingen på å hjelpe flyktninger utenfor egne landegrenser, i stedet for å gjøre det lettere å få asyl og oppholdstillatelse, har sammenheng med en utbredt oppfatning av at japansk nasjonalitet er nært knyttet til etnisitet. Den japanske befolkningen er en av verdens mest homogene, og fortsatt er over 98 prosent av innbyggerne etniske japanere. En restriktiv innvandringspolitikk gjennom hele etterkrigstiden er blitt begrunnet med behovet for å forsvare den japanske kulturens egenart, og med advarsler om at flere innvandrere kan føre til mer kriminalitet.

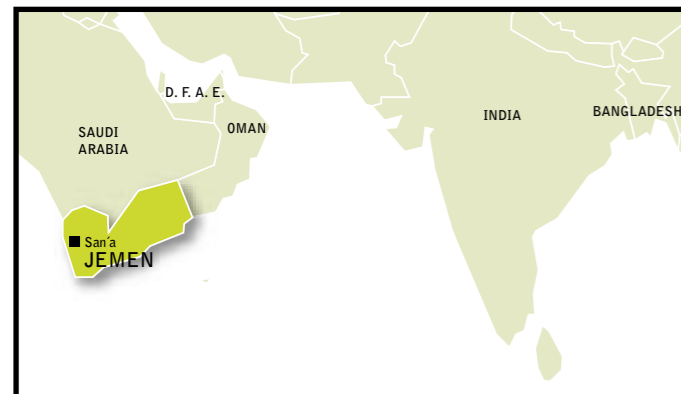
FÅ SØKERE En annen årsak til at Japan har gitt opphold til få flyktninger, er at antallet asylsøknader har vært betydelig lavere enn i mange europeiske land. I 2005 søkte rundt 370 personer om asyl i

Japan, noe som var en økning i forhold til gjennomsnittet de siste ti årene. Det totale antallet flyktninger i landet lå ved utgangen av 2005 på rundt 6500, dersom man regner med flyktninger fra Vietnam, Kambodsja og Laos som befinner seg i Japan med ulike typer midlertidige oppholdstillatelser.

Imidlertid mener menneskerettsorganisasjoner som Amnesty International at et betydelig antall asylsøkere blir sendt ut av landet før de får anledning til å levere noen formell søknad, i strid med internasjonale avtaler. En del av dem som får sakene sine behandlet, blir plassert i interneringssentre mens de venter på svar.

KURDERE FÅR AVSLAG Nesten halvparten av asylsøkerne i 2005 kom fra Burma, mens Tyrkia har andreplassen på listen over opprinnelsesland. Over 500 tyrkiske statsborgere, de fleste av dem kurdere, har søkt om asyl i Japan siden 1982. Ved begynnelsen av 2005 hadde fortsatt ingen fra denne gruppen fått innvilget asyl.

I januar 2005 valgte den japanske regjeringen å utvise to tyrkiske kurdere som var anerkjent som flyktninger av UNHCR. Beslutningen førte til en skarp reaksjon fra FN-organisasjonen, som uttalte at utvisningene var i strid med Japans forpliktelser i henhold til folkeretten, og at de sto i sterk kontrast til landets sjenerøse økonomiske bidrag til internasjonalt flyktningarbeid. ■

NØKKELTALL > JEMEN	
Folketall (mill) ¹⁾	21,5
Areal km ²	527 970
Flyktninger fra Jemen	400
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Jemen fra andre land	82 700
Frivillige tilbakevendinger til Jemen	-
Asylsøkere fra Jemen til Norge i 2005	14

Tall fra 2005

FÅR ROS AV FN

JEMEN I DAG FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) roser Jemen for landets vilje til å ta imot et stort antall flyktninger, til tross for at det er et av verdens fattigste land. Siden 1990-tallet har en jevn strøm av flyktninger tatt seg over havet fra Somalia. Bare i 2005 registrerte UNHCR over 15 000 nyankomne, men det er uvisst hvor mange som egentlig tar seg inn i landet langs den 2500 kilometer lange kystlinjen.

HENSYNSLØSE SMUGLERE Somaliske og etiopiske flyktninger betaler smuglere for den farlige ferden over Adenbukta til Jemen. Mange dør på veien eller blir kastet over bord og beordret til å svømme. I februar 2006 ble 137 båtflyktninger, voksne og barn, truet ut av en smuglerbåt på dypt vann utenfor kysten av Jemen. Bare 84 nådde kysten i live. Bare i løpet av én uke i januar, ankom 22 båter med et ukjent antall somaliere og etiopiere.

OMFATTENDE REGISTRERING Høsten 2005 begynte jemenittiske myndigheter i samarbeid med UNHCR et omfattende arbeid for å registrere flyktningene i landet, i hovedsak somaliere. Seks registreringsstasjoner er opprettet rundt om i landet. UNCHR regner med at det totale antallet somaliere vil lande på over 80 000.

Alle de registrerte flyktningene får ID-kort som skal gjøre det enklere å bevege seg fritt, skaffe seg jobb og få tilgang til medisinsk behandling og utdanning. ID-kortene er gyldige i to år.

SENDES TILBAKE Registreringen vil også gjøre det enklere for UNHCR og de jemenittiske myndighetene å gjennomføre et planlagt tilbakesendingsprosjekt for 5000 ulovlige innvandrere fra Somalia. I november 2005 demonstrerte 800 somaliske flyktninger i hovedstaden Sanaa mot dette prosjektet. De klaget også over manglende hjelp fra FN-organisasjonen.

FORETREKKER BYENE Somaliske flyktninger får automatisk flyktningstatus når de ankommer Jemen, mens etiopiere, eritreere og sudanere blir vurdert individuelt. Rundt fem prosent av flyktningene blir sendt til flyktningleiren Al-Kharaz. Rundt 8000 somaliske og etiopiske flyktninger bor i leiren. De fleste flyktningene ville foretrukket å bo i urbane strøk der de kan se etter arbeid, til tross for at jobbmarkedet i Jemen er svært begrenset.

Fordi Jemen har små økonomiske muligheter, blir det av mange brukt som transitland på vei til Saudi-Arabia og andre Golfland. Det er ikke uvanlig at menn etterlater kone og barn i Jemen, fordi levekostnadene der er lavere og familien kan få støtte fra UNHCR.

TILFELDIG ARREST Selv om Jemen er ett av få land i regionen som har signert FNs flyktningkonvensjon, er ikke innholdet innlemmet i den nasjonale lovgivningen. Flyktninger opplever derfor ofte at lokale myndighetspersoner utenfor Sanaa ikke godkjenner deres ID-kort, og utsetter dem for tilfeldig arrestasjon og deportasjon. I løpet av 2005 skal 10 750 antatte flyktninger og asylsøkere ha blitt offer for tilfeldige arrestasjoner i jemenittiske byer. Noen er plassert i interneringsleirer, og et mindre antall ble deportert til Somalia og Etiopia.

STOR BYRDE Til tross for at Jemen har vært svært sjenerøs med å slippe inn flyktninger, er ikke livet lett for de afrikanske flyktningene i landet. De blir ofte møtt med fordommer og trakassering fra lokalbefolkningen.

Flyktningstrømmen er også en stor byrde for landet anstrengte økonomi. Landets menneskerettighetsminister har påpekt at det internasjonale samfunnet bidrar lite til å lette denne byrden. ■

NØKKELTALL > JORDAN	
Folketall (mill) ¹⁾	5,8
Areal km ²	92 300
Flyktninger fra Jordan	500
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Jordan fra andre land	609 500
Frivillige tilbakevendinger til Jordan	-
Asylsøkere fra Jordan til Norge i 2005	5

Tall fra 2005

SLIPPER IKKE FLERE INN

JORDAN I DAG Ifølge offisielle beregninger er Jordan vertsland for over en halv million irakiske flyktninger, men internasjonale organisasjoner anslår at det reelle tallet er dobbelt så stort. Nå er Jordan lukket for nye flyktninger og asylsøkere.

STENGTE GRENSER I begynnelsen av 2003 begynte Jordan å opprette midlertidige flyktningleirer i forbindelse med krigen i Irak. Slik ble det enklere for FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) å ta hånd om irakiske flyktninger. Men i 2004 tok gjestfriheten slutt og myndighetene erklærte landet lukket for nye flyktninger og asylsøkere, til tross for en FN-bestemmelse fra 1998 som gir flyktninger rett til opphold i inntil seks måneder. Myndighetene ga midlertidig asyl til 386 irakiske palestinere med jordanske ektefeller, men krevde at UNHCR skulle omplassere de øvrige flyktningene langs grensen til tredjeland.

I april 2006 oppfordret menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch jordanske myndigheter til å gjenåpne grensene for palestinere som er forfulgt i Irak. I motsetning til irakiske statsborgere, slipper ikke irakiske palestinere inn i Jordan på turistvisum. 130 palestinere som i dag oppholder seg ved grensen, frykter at irakiske myndigheter når som helst kan sende dem tilbake til Bagdad.

NEKTET INNGANG I mars 2006 ville UNHCR forflytte 200 iranske kurdiske flyktninger som har oppholdt seg på den irakiske siden av grensen mot Jordan til en ny bosetting i Nord-Irak. Gruppen forlot leiren Al-Tash i januar 2005 for å forsøke å ta seg inn i Jordan. Flyktningene slapp imidlertid ikke inn i Jordan, men har nektet å reise tilbake til andre steder i Irak. Nå håper de på en permanent løsning med omplassering til et tredjeland.

Det er antatt at denne gruppen forsøkte å slutte seg til 660 andre iranske kurdiske flyktninger som fra januar til mai 2005 oppholdt

seg i en leir i såkalt ingenmannsland på den jordanske siden av grensen. Disse flyktningene ble flyttet til leiren Ruweisheed, 350 kilometer øst for hovedstaden Amman. I mars 2006 huset Ruwisheed over 700 personer som flyktet fra Irak da krigen begynte i 2003. Av disse er 110 andre- og tredjegerasjons palestinere.

LEVEKÅRSUNDERSØKELSE Et enormt antall palestinere har flyktet over Jordan-elven siden staten Israel ble opprettet i 1948. I dag er halvparten av Jordans befolkning palestinere. Palestiner fra Vestbredden har fått jordansk statsborgerskap, mens palestinere fra Gaza bare har fått midletidig jordansk pass uten nasjonalt identitetsnummer, med en gyldighetstid på kun to år. I september fikk de nye innbyggerkort som bare gjelder som identifikasjon.

FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) jobber med en omfattende studie av de forverrede leveforholdene for palestinske flyktninger. Studien omfatter ikke bare Jordan, men også Libanon, Syria og Den palestinske selvstyremyndigheten. Målet er å identifisere behov innen helse, utdanning og grunnleggende infrastruktur. De jordanske myndighetene har imidlertid gjort det klart at dette ikke må tolkes som et tegn på at de er villige til å fire på flyktningenes rett til å vende tilbake dit de eller deres forfedre kom fra, i henhold til FNs resolusjoner 194 og 242. De to FN-resolusjonene er sentrale i forbindelse med de palestinske flyktningene. ■

NØKKELTALL > KINA

Folketall (mill) ¹⁾	1 322,9
Areal km ²	9 596 960
Flyktninger fra Kina	156 300
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Kina fra andre land	352 700
Frivillige tilbakevendinger til Kina	-
Asylsøkere fra Kina til Norge i 2005	49

Tall fra 2005

NØKKELTALL > LAOS

Folketall (mill) ¹⁾	5,9
Areal km ²	236 800
Flyktninger fra Laos	15 700
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Laos fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Laos	-
Asylsøkere fra Laos til Norge i 2005	-

Tall fra 2005

BRYTER MENNESKERETTIGHETENE

KINA I DAG Kina huser både gamle og nye flyktninggrupper. Den gamle flyktninggruppen består av nesten 300 000 etniske kinesere som flyktet fra Vietnam i 1979. Den nye flyktninggruppen er dominert av nordkoreanere, men manglende oversikt gjør at anslagene varierer fra 30 000 til 300 000. Samtidig gjorde politisk og religiøs undertrykking Kina til verdens tredje største opprinnelsesland for asylsøkere i 2005.

DEPORTERES TIL NORD-KOREA I Nord-Korea kan man risikere dødsstraff for å forlate landet uten myndighetenes tillatelse. Flyktningkonvensjonen forplikter Kina til ikke å returnere flyktninger til et sted hvor en persons liv eller frihet trues. Likevel arresterer og sender Kina 150 til 200 nordkoreanske flyktninger ut av landet hver uke. Kina nekter å anerkjenne nordkoreanerne som flyktninger, og karakteriserer dem konsekvent som «ulovlige økonomiske innvandrere». Myndighetene nekter FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) adgang til grensen mellom Kina og Nord-Korea. FN ønsker å registrere nordkoreanske asylsøkere, samt gjøre hjelpearbeid mulig.

TØFFERE FOR TIBETANERE Kina er offisielt en ateistisk stat, og religionsutøvelse overvåkes strengt. Kinesiske myndigheter betrakter Dalai Lama – i eksil i India siden 1959 – som leder for en tibetansk separatistbevegelse. Buddhistisk praksis i Tibet er underlagt strenge reguleringer, sensur og sanksjoner, og i 2005 ble det kunngjort at Kina skulle velge den neste Dalai Lama.

100 000 tibetanske flyktninger lever i India. Deres situasjon er forverret etter at Kina fikk et bedre forhold til India og Nepal. I 2005 stengte Nepal Velferdskontoret for flyktninger i Katmandu. Dermed var det slutt på praksisen med at tibetanske flyktninger på vei til India kunne vente i Nepal på en klarering fra FN. Kina har presset på for å hindre etableringen av et nytt velferdskontor.

FLYKTER FRA KINA Kina produserer også flyktninger selv. De fleste av disse tilhører den politiske opposisjonen, meditasjonsbevegelsen Falun Gong eller minoritetsgrupper som tibetanere og uighurer. Den kinesiske regjeringen har blant annet brukt den internasjonale kampen mot terrorisme som påskudd for å slå hardt ned på krav om større selvstendighet fra de muslimske uighurene i Xingiangprovinsen.

Ved inngangen til 2006 var over 150 000 personer på flukt fra Kina. Mange av disse er utsatt for menneskesmuglere som tar seg rikelig betalt for jobben.

ØKENDE SOSIAL KONTROLL Større sosiale forskjeller og statlig korrupsjon har ført til økende interne protester i Kina. Myndighetene har reagert på slik «statsfiendtlig virksomhet» ved å skjerpe den sosiale kontrollen. I 2005 ble reglene for SMS- og internettbruk strengere, samarbeid med oversjøiske medieselskaper forbudt, og all import av utenlandske publikasjoner ulovlig. Akademikere, intellektuelle og journalister er blitt idømt lange fengselsstraffer.

Kina spiller en økende rolle i verdenssamfunnet både politisk og økonomisk. I 2004 fikk Kina et tillegg i grunnloven, der det heter at «Staten respekterer og beskytter menneskerettigheter». Tillegget er blitt sett som en kilde til optimisme. Begrepet menneskerettigheter er i dag en del av kinesisk dagligtale. ■

GLEMTE FLYKTNINGER

LAOS I DAG: Etter kommunistenes maktovertakelse i 1975 og Sovjetunionens oppløsning i 1991, har Laos strevd for å finne sin plass i det nye politiske og økonomiske landskapet. Inneklemt mellom Vietnam, Thailand og det mektige Kina, har Laos fått føle tilværelsen som et lite land i en region med sterke motstridende kulturelle og politiske krefter.

FORBUD MOT Å DYRKE OPIUM Den etniske gruppen hmong har tradisjonelt sett livnært seg ved å dyrke opium. I 2000 lovet USA 80 millioner amerikanske dollar i utviklingshjelp dersom Laos klarte å stanse opiumproduksjonen innen 2005. Ifølge FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC) har landet nå redusert opiumproduksjonen med 73 prosent. Dette har fått fatale følger for hmongene. Myndighetene har ikke kunnet tilby tilstrekkelig med alternative inntektskilder, og 65 000 har flyttet til landsbyer i lavlandet fra sine tradisjonelle tilholdssteder i fjellene. I byene har de blitt utsatt for sykdommer som malaria og dysenteri, og dødeligheten blant folkegruppen er nå svært høy. Forbudet har ødelagt hmongenes tradisjonelle livsstil, fordi opiumen også ble brukt til medisiner og i tradisjonelle seremonier.

SAMARBEID MED CIA I ni år, fra 1964-1973, slapp amerikanerne en flylast med bomber over Laos hvert åttende minutt døgnet rundt. Udetonerte bomber og granater har kostet tusenvis av laoter livet også etter krigens slutt. Under Vietnamkrigen var hmongene en av CIA's nærmeste allierte, og havnet dermed i unåde hos det nye regimet. 360 000 laoter flyktet til Thailand – svært mange av dem var hmonger. Det utbombede Laos mottok svært lite internasjonal bistand etter krigen. Den viktigste årsaken til dette, var landets nære bånd til Vietnam. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) gikk imidlertid inn i et anti-narkotika prosjekt myntet på hjemvendte flyktninger fra Thailand. Dette var også et forsøk på bygge

bro mellom myndighetene og hmongene.

30 år etter Vietnamkrigens slutt finnes fremdeles små geriljagrupper av hmonger som utfører sabotasje og bakholdsangrep. Svært lite informasjon siver ut fra Laos når det gjelder denne problematikken, og regjeringen ønsker ikke internasjonalt fokus på sin feilslåtte integreringspolitikk overfor hmongene.

5000 HMONGER FLYKTER I 2005 flyktet 5000 hmonger til en midlertidig leir i Phetchabun i Thailand. De fleste var i en elendig forfatning og forholdene i leirene var dårlige. Thailand ønsket at hmongene raskest mulig skulle vende tilbake til Laos. Den franske hjelpeorganisasjonen Leger uten grenser delte ut medisiner og tepper til flyktningene. USA har nylig tatt imot omtrent 14 000 hmonger som tidligere har oppholdt seg i Thailand, men har ingen planer om å ta imot flere. Thailand ønsker å sende hele gruppen tilbake til Laos, men UNHCR har bedt de thailandske myndighetene om å definere flyktningene som potensielle politiske flyktninger og behandle dem individuelt.

ET FATTIG LAND Laos ble hardt rammet av den asiatiske valutakrisen i 1997. Da tapte landets valuta, kip, ni tideler av sin verdi målt mot den amerikanske dollaren. 80 prosent av befolkningen jobber i jordbruket, selv om bare fem prosent av jorda er dyrkbar. Utenfor hovedstaden Vientiane er det få som har tilgang til elektrisitet, og landet ligger på verdenstoppen i forhold til dødelighet blant fødende kvinner.

I mars 2006 gikk landets 82 år gamle president, Khamtay Siphandon, av som leder for landets eneste lovlige politiske parti, The Lao People's Revolutionary Party (LPRP). Den 70 år gamle visepresidenten, Choummaly Sayasone, overtar vervet som partileder. 30. april ble det holdt parlamentsvalg og LPRP vant 113 av 115 plasser. ■

NØKKELTALL > LIBANON

Folketall (mill) ¹⁾	3,8
Areal km ²	10 400
Flyktninger fra Libanon	700
Internt fordrevne	50 000 - 600 000
Flyktninger i Libanon fra andre land	296 800
Frivillige tilbakevendinger til Libanon	-
Asylsøkere fra Libanon til Norge i 2005	24

Tall fra 2005

MIDLERTIDIG OPPHOLD I 50 ÅR

LIBANON I DAG Etter at Syria trakk seg ut av Libanon i 2005, har avvæpning av de ulike bevæpnede gruppene som opererer i landet stått på dagsorden. Dette omfatter også ulike fraksjoner i de palestinske flyktingleirene.

FLERE GENERASJONER Palestinerne er den største flyktinggruppen i Libanon. 100 000 palestinerne flyktet til landet da staten Israel ble opprettet i 1948. Med barn og barnebarn som siden har kommet til, er den palestinske flyktinggruppen flerdoblet, ifølge FN.

MANGE RESTRIKSJONER De palestinske flyktingene lever under usle kår. Etter mer enn 50 år har de fortsatt ikke rett til libanesiske statsborgerskap, og oppholder seg fortsatt i landet på midlertidig basis. Selv om de i 2005 fikk lov til å jobbe i 50 ulike yrker som de tidligere var utestengt fra, er det fortsatt en rekke jobber palestinerne ikke har tilgang til. I tillegg må de fortsatt skaffe seg arbeidstillatelse, som koster hundrevis av dollar. De palestinske flyktingene har også forbud mot å eie eiendom, og de som bor i leier får ikke tillatelse til å bygge ut eller utbedre boligene sine.

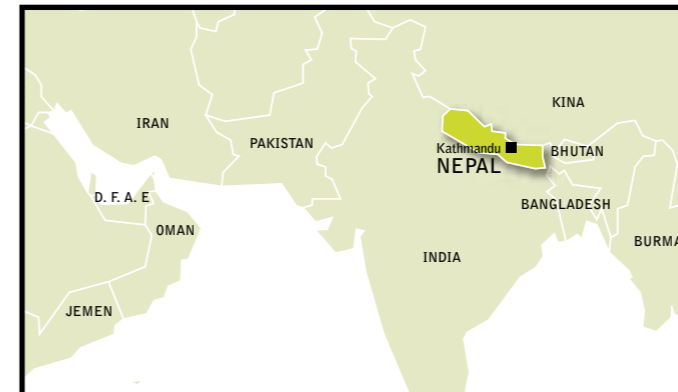
FLYKTINGER UTEN ID Palestinske flyktinger uten identitetspapirer utgjør en egen gruppe på mellom 3000 og 5000 flyktinger med enda færre rettigheter. De er barn og barnebarn av palestinere som kom fra andre land der de hadde vært flyktinger og ikke fikk oppholdstillatelse, eller som ikke hadde gyldige dokumenter. Denne gruppen har ingen juridiske rettigheter i Libanon. Mange av dem forlater aldri flyktingleirene, i frykt for å bli arrestert. Denne gruppen overlever gjennom det uformelle arbeidsmarkedet og økonomisk støtte fra ulike politiske grupperinger.

SIKKERHET OG URO I mars 2006 møttes politikere fra de ulike libanesiske fraksjonene til en «nasjonal dialog». Det var den mest omfattende politiske samlingen som har funnet sted siden borgerkrigen tok slutt i 1990. På dagsordenen sto blant annet president Emile Lahouds fremtid. Han er kjent for sine syriske sympatier. Dette har blitt problematisk etter at en FN-ledet gransking fant at en av Lahouds nære medarbeidere, sammen med både syriske og pro-syriske libanesiske offiserer, var innblandet i drapet på Libanons tidligere statsminister, Rafik Hariri. Dette førte til at Syria trakk sine soldater ut av Libanon i 2005.

Et annet viktig tema var avvæpning av de mange militsgruppene i Libanon, inkludert de ulike væpnede gruppene i de palestinske flyktingleirene. Samtidig som våpen representerer en trussel mot sivilbefolkningen, frykter mange flyktinger at de vil bli mer sårbare uten våpen til å forsvare seg med. Myndighetene er kjent for å se en annen vei når palestinske leirflyktinger blir drept.

INGEN LØSNING I SIKTE Ifølge FN er det er tre mulige løsninger for verdens flyktinger: omplassering i et tredje land, lokal integrering eller frivillig tilbakevendning. Av disse regnes den sistnevnte som den foretrukne, men de israelske myndighetene har nektet flyktingene å vende tilbake til Israel eller Den palestinske selvstyremyndigheten.

INTERNT FORDREVNE Opptil 600 000 libanesere er fremdeles internt fordrevet etter borgerkrigen fra 1975 til 1990 og de israelske invasjonene i 1978 og 1982. Korrupsjon, politisk rivalisering, pengemangel og ustabilitet sør i landet gjør det vanskelig for internt fordrevne å vende hjem. Et annet stort hinder er hundretusener av landminer som dekker det sørlige Libanon. ■

NØKKELTALL > NEPAL

Folketall (mill) ¹⁾	26,3
Areal km ²	140 800
Flyktninger fra Nepal	201 800
Internt fordrevne	100 000 - 200 000
Flyktninger i Nepal fra andre land	130 600
Frivillige tilbakevendinger til Nepal	-
Asylsøkere fra Nepal til Norge i 2005	104

Tall fra 2005

FORSIKTIG FREDSPROSESS

NEPAL I DAG I april 2006 fikk den folkevalgte nasjonalforsamlingen tilbake makten i det konfliktfylte fjelllandet. Med ny regjering på plass ble det inngått foreløpig våpenhvile, og håpet om fredsforhandlinger ble tent. I Nepal har konflikten mellom maoistiske opprørere og regjeringsstyrker tvunget hundretusener av mennesker på flukt og skapt dårlige kår for menneskerettighetene.

MAOISTISK OPPRØR I 1990 fikk Nepal en ny grunnlov basert på konstitusjonelt demokrati og parlamentarisme. Men det politiske landskapet var preget av skiftende regjeringkonstellasjoner, maktkamp og korrupsjon. I 1996 gjorde den maoistiske geriljaen opprør. En ti år lang væpnet konflikt med regjeringsstyrkene har tatt over 13 000 liv. Opprørerne krever at Nepal endrer styreform fra konstitusjonelt monarki til kommunistisk republikk. Befolkningen på landsbygda er frustrert over manglende økonomisk utvikling og ulik fordeling, og dette gir støtte til opprørerne. Maoistene i Nepal har treningsleire i India og samarbeider nært med de indiske maoistene. Nervøse indiske myndigheter svarer med å forsterke vaktholdet langs grensen.

DEMOKRATISERING OG FREDSFORHANDLINGER Kong Gyanendra avsatte regjeringen i Nepal i et kupp i februar 2005, men ga fra seg den eneveldige makten etter store folkedemonstrasjoner i april 2006. De syv ledende opposisjonspartiene og de maoistiske opprørerne har underskrevet en samarbeidsklæring med sikte på å gjenopprette flerpartidemokrati og starte fredsforhandlinger. De politiske endringene har ført til en begynnende freds- og demokratiseringsprosess. Internasjonal uro over utviklingen i Nepal er avløst med håp om fred og demokrati.

BRUDD PÅ MENNESKERETTIGHETENE I dag er mellom 100 000 og 200 000 nepalere internt fordrevet. Antallet er vanskelig å fastslå, fordi det ikke er grundig registrert hvor mange som er tvunget på flukt innenfor Nepals grenser. De internt fordrevne bor ikke i organiserte leirer og kun et mindretall mottar humanitær assistanse. Barn på flukt er spesielt sårbare for vold, underernæring og sykdom på grunn av dårlige levekår.

Bruddene på menneskerettighetene i Nepal er mange. Maoistgeriljaen kidnapper barn og voksne og bruker dem som soldater eller arbeidskraft, og sivilbefolkningen utsettes for hevnangrep og bortføring av sikkerhetsstyrker som jakter på maoister.

URBANE STRØK ELLER INDIA Opprørerne kontrollerer i stor grad landsbygda i Nepal, hvor den voldelige konflikten har ødelagt mye av infrastrukturen og mulighetene for å drive lokal handel. De fleste internt fordrevne har flyktet til urbane strøk, som områdene i og rundt hovedstaden Kathmandu. En del bistand går til lokalsamfunnene her. Noen greier også å ta seg over grensen til India. Men fordi mange nepalere reiser til India for å arbeide, kan det være vanskelig å skille mellom arbeidssøkende innvandrere og flyktinger. Over 200 000 flyktinger fra Nepal lever i eksil.

FLYKTINGER FRA BHUTAN Siden 1991 har over 105 000 flyktinger fra nabolandet Bhutan oppholdt seg i Nepal. De bor i leirer som drives av FNs høykommissær for flyktinger (UNHCR) sørøst i landet. Nepal har ikke undertegnet Flyktingkonvensjonen fra 1951, men samarbeider med UNHCR. Likevel er de bhutanske flyktingenes status og fremtid uavklart. De får ikke lov til å arbeide og tjene til livets opphold, og mange jobber derfor ulovlig. ■

NØKKELTALL > NORD-KOREA

Folketall (mill) ¹⁾	22,9
Areal km ²	120 540
Flyktninger fra Nord-Korea	51 400
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Nord-Korea fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Nord-Korea	-
Asylsøkere fra Nord-Korea til Norge i 2005	1

Tall fra 2005

NØKKELTALL > PAKISTAN

Folketall (mill) ¹⁾	161,2
Areal km ²	803 940
Flyktninger fra Pakistan	16 500
Internt fordrevne	20 000
Flyktninger i Pakistan fra andre land	1 088 100
Frivillige tilbakevendinger til Pakistan	-
Asylsøkere fra Pakistan til Norge i 2005	33

Tall fra 2005

SULT OG POLITISK UNDERTRYKKING

NORD-KOREA I DAG På grunn av myndighetenes sensur og isolasjonspolitikk er det vanskelig å vite noe om de som flykter fra Nord-Korea. Anslag over antall internt fordrevne varierer fra 50 000 til 250 000. Sult, ekstrem fattigdom og politisk undertrykking er de viktigste årsakene til at folk flykter. Menneskerettsorganisasjonen Human Rights Watch (HRW) karakteriserer Nord-Korea som et av verdens mest undertrykkende regimer.

AKUTT MATMANGEL Nord-Koreas humanitære krise bunner i en feilslått økonomisk politikk og en serie naturkatastrofer på 1990-tallet, da det anslås at 2,5 millioner mennesker døde av sult. Oppløsningen av Sovjetunionen har også bidratt betydelig til å svekke Nord-Koreas økonomi, og landet er i dag et av verdens mest isolerte.

Jordbruket er svekket på grunn av foreldet teknologi, utslitt utstyr og stor mangel på kunstgjødsel. I 2004 åpnet myndighetene opp for innslag av privat jordbruk. Men i oktober 2005 ble dereguleringspolitikken reversert, privat kornsalg ble forbudt og et sentralisert matrasjoneringsystem ble gjeninnført. I 2005 førte mer stabile værforhold til økte avlinger. Sør-Korea bidro med forsendelser av kunstgjødsel, og nordkoreanske myndigheter gjennomførte en storstilt mobilisering av befolkningen til landbruksproduksjonen. Likevel er matmangelen akutt.

NEI TIL HUMANITÆR HJELP Store internasjonale matleveranser de siste årene har bedret matvaretilgangen noe, men situasjonen er fremdeles prekær for millioner av mennesker. I desember 2005 bestemte likevel staten seg for å innskrenke aktiviteten til internasjonale organisasjoner, deriblant Verdens Matvareprogram (WFP). Etter seks måneders stans i arbeidet, inngikk staten en ny avtale med WFP i mai 2006. Organisasjonen må redusere omfanget av nødhjelpen, fra å hjelpe 6,5 millioner nordkoreanere i fjor, til 1,9 millioner i år.

PÅ FLUKT I KINA Human Rights Watch anslår at mellom 30 000 og 300 000 nordkoreanere er på flukt i Kina. Tallet er usikkert fordi Kina ikke anerkjenner dem som asylsøkere, og tillater heller ikke FN å overvåke situasjonen. Mange av flyktningene prøver å ta seg videre til andre land, som Mongolia, Thailand, Russland og Vietnam. Så mange som 150 til 200 blir ukentlig deportert tilbake til Nord-Korea fra Kina.

Et ukjent antall nordkoreanere lever også som flyktninger i Sør-Korea. I 2005 var antallet beregnet til 1400. Frem til 1995 var det først og fremst bedrestilte nordkoreanere som flyktet dit, men de siste årene har også flere fattige nordkoreanere reist til Sør-Korea.

FLUKT ER FORRÆDERI Det finnes ikke organisert politisk opposisjon i Nord-Korea. Ikke-statlige organisasjoner finnes heller ikke. Anti-statlig virksomhet og «terrorisme» blir straffet med døden. Det er også dødsstraff for å stjele mat. Ifølge øyevitner som har rømt landet, foregår avstraffelsene til offentlig skue for å gi en preventiv effekt.

Å forlate landet uten statens godkjenning, er ifølge nordkoreansk lov forræderi. Flyktninger i utlandet blir forsøkt sporet opp, og det er harde straffer for å ha hatt kontakt med folk fra vestlige land eller sørkoreanere, spesielt misjonærer. Tilståelser under tortur er vanlig, og de dømte risikerer fengsel, isolasjon i arbeidsleire eller døden. Mange dør av feilernæring og den harde behandlingen de blir utsatt for. FN har gjentatte ganger bedt Nord-Korea slutte med «systematiske, utstrakte og grove brudd på menneskerettighetene». ■

HJEMLØSE ETTER JORDSKJELV

PAKISTAN I DAG Rundt tre millioner pakistanere ble hjemløse da jordskjelvet rammet 8. oktober 2005. Også afghanske flyktninger mistet hjemmene sine på nytt. Fra før var rundt 20 000 pakistanere internt fordrevet i landet.

JORDSKJELVET Det målte 7,6 på Richters skala og utslettet hele landsbyer nord i Pakistan. Jordskjelvet som rammet Sørøst-Asia en tidlig morgen i oktober 2005 krevde rundt 100 000 menneskeliv og gjorde tre millioner hjemløse. Fjellsider raste ut og landsbyer må bygges opp i nye områder. Bistandsorganisasjoner fra hele verden strømmet til for å hjelpe de hjemløse i foten av Himalayafjellene. Ekstra tragisk var det at over 90 prosent av teltene som ble delt ut, var av for dårlig kvalitet til å gi tilstrekkelig husly gjennom vinteren. Mens tusener av jordskjelvrammede senere bukket under av sykdom og kulde, reddet en mild vinter enda flere fra å fryse i hjel i fjellene.

Samtaler mellom India og Pakistan etter jordskjelvet i Kashmir-regionen har dempet den spente situasjonen noe. Fortsatt er Kashmir-konflikten verdens største og mest militariserede landkonflikt, holdt i sjakk med våpenhvileavtalen fra 2004.

MENNESKERETTIGHETSBRUDD Befolkningen i Pakistan lider under fattigdom og overgrep, etter tiår med interne politiske konflikter og kostbare kamper mot nabolandet India siden selvstendigheten i 1947. 32 prosent av landets 161 millioner innbyggere lever under fattigdomsgrensen. Menneskerettighetsaktivister kjemper en iherdig kamp i Pakistan, der spesielt kvinnene er utsatt for grusomme overgrep. Vold i hjemmet, æresdrap, å bli kastet syre på, samt menneskehandel, er noen av menneskerettighetsbruddene overfor kvinner i Pakistan.

HUSER MANGE FLYKTNINGER Pakistan er blant landene i verden som har tatt imot flest flyktninger. De aller fleste er afghanere som har

kommet som følge av den sovjetiske okkupasjonen på 1970-tallet og de påfølgende borgerkrigene i landet. Siden 2002 har over 2,3 millioner afghanske flyktninger vendt hjem, som følge av trepartsavtalen om frivillig tilbakevending mellom Afghanistan, Pakistan og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Fortsatt bor i overkant av tre millioner afghanere i Pakistan. Rundt én million er flyktninger, mens resten er fullt integrert med hus og jobb, og har barn som aldri har vært i sine foreldres hjemland.

Samtidig byr manglende sikkerhet, dårlig infrastruktur og enda større fattigdom i Afghanistan på store problemer for de som vender tilbake til hjemlandet. Sikkerhetssituasjonen, samt det å få tilbake eiendommen de flyktet fra, er viktige faktorer for de som vender hjem.

TERRORGRUPPER Pakistan kuttet støtten til Taliban-regimet i Afghanistan og erklærte sin støtte til USA etter terrorangrepet i New York høsten 2001. Siden har styrker ledet av både USA og president Pervez Musharraf utført militære operasjoner mot den afghanske grensen, rettet mot angivelige terrorgrupper som gjemmer seg i fjellene. Angrepene rammer også sivilbefolkningen. I provinsen Balochistan ble 53 sivile drept i kamper fra januar til april 2006. Pakistanske myndigheter sier de har arrestert hundrevis av mistenkte al-Qaida medlemmer og Taliban-soldater i det karrige fjellområdet. Pakistan har utplassert rundt 80 000 soldater i avsidesliggende stammeområder, for å kontrollere grensen mot Afghanistan og stanse organiserte terrorgrupper og annen ulovlig grenseferdsel. ■

STORE ENDRINGER, USIKKER FREMTID

PALESTINA I DAG Palestina har gjennomgått store endringer den siste tiden. Separasjonsmuren, tilbaketrekningen fra Gaza, Israels statsminister Ehud Olmerts planer om ensidig grensesetting og den islamistiske bevegelsen Hamas' valgseier, har skapt en usikker fremtid for Den palestinske selvstyremyndigheten.

GAZA Selv om Israel trakk seg ut av Gazastripen i august 2005, har israelske myndigheter gjennomført en rekke luftangrep som respons på rakettagrep fra militante grupper. Sjekkpunktet ved Karni har vært stengt i lange perioder, noe som har forårsaket mangel på mat og andre nødvendige produkter. Palestinske bønder har vært forhindret fra å eksportere varene sine, og flere tonn frukt og grønnsaker har råtnet på grensen. FN anslår at rundt 60 prosent av palestinerne lever i fattigdom.

MUREN HALVFERDIG Våren 2006 har Israel fullført halvparten av separasjonsmuren som vil komme til å legge beslag på en tidel av Vestbredden. Det anslås at nesten 1500 personer har måttet forlate hjemmene sine på grunn av byggingen, og organisasjonen Betsalem anslår at så mange som 90 000 palestinere kan bli fordrevet før muren står ferdig. Muren vil få konsekvenser for en halv million mennesker, som blir avskåret fra familie, arbeid og viktige tjenester.

HAMAS I AKUTT PENGENØD Etter Hamas' valgseier har en rekke vestlige aktører kuttet sin pengestøtte til palestinske myndigheter. Qatar og Iran har lovet å bistå, men det holder likevel ikke til å dekke lønnsutbetalinger til sikkerhetsstyrkene og andre offentlig ansatte. Midtøsten-eksperter frykter at en kombinasjon av sterk våpenkonsentrasjon og stans i lønnsutbetalinger til sikkerhetsstyrkene vil kunne føre til borgerkrig.

Vesten krever at Hamas anerkjenner Israel og gir avkall på terror. Etter en selvmordsaksjon i Tel Aviv der ni mennesker ble drept,

nektet Hamas-regjeringen å fordømme aksjonen, noe som vakte sterke internasjonale reaksjoner. Det virker uavklart hvor Hamas vil plassere seg i forhold til Israel på sikt, men de har gjort det klart at enhver løsning krever en løsning på flyktningproblemet.

I dag lever rundt tre millioner palestinske flyktninger i eksil, mens opptil 50 000 er internt fordrevet i Palestina. FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNWRA) regner i tillegg 1,8 palestinere i Jordan som flyktninger.

RIVING AV HUS På grunn av manglende anerkjente grenser mellom Israel og nabolandene inkludert Den palestinske selvstyremyndigheten, varierer tallene på internt fordrevne. Flyktninghjelpens database over internt fordrevne (IDMC) definerer gruppen som palestinere som har måttet forlate hjemmene sine i Gaza og Vestbredden på grunn av riving av hus eller utkastelse. I februar 2005 ble riving av hus som straffemethode avskaffet ved lov i Israel, men landet river fortsatt hus på grunn av manglende byggetillatelse, militære hensyn eller i forbindelse med nye bosettinger. 250 palestinske bygg ble ødelagt i 2005, og UNRWA anslår at 21 142 mennesker fikk husene sine revet i perioden 2000-2004.

TILSPISSET I BAGDAD Irak har huset 34 000 palestinske flyktninger i 2005, mot 70 000 i 2004. Under Saddam Husseins regime ble de ansett som en favorisert gruppe, som fikk gratis bolig, medisin og utdanning. Palestinerne er i all hovedsak sunnimuslimer. Etter bombingene av en shia-helligdom i Samarra i februar 2006 skal over 200 palestinske familier ha vært utsatt for trusler og kidnappinger, og over 90 har blitt drept. Også kristne har blitt trakassert. Mange palestinere flykter nå fra Bagdad i håp om å slippe inn i Jordan. ■

VOLD TRUER VÅPENHVILEN

SRI LANKA I DAG Våren 2006 var preget av voldelige brudd på våpenhvilen mellom regjeringen og separatistgeriljaen Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE). Den sosiale og økonomiske utviklingen er satt kraftig tilbake av over 20 år med borgerkrig og flodbølgekatastrofen som rammet i desember 2004.

ETNISK MANGFOLD Sri Lanka er etnisk mangfoldig, men ikke uten motsetninger. Majoriteten av befolkningen er buddhistiske singalesere (70 prosent), mens hinduistiske tamiler (18 prosent) og muslimer (7 prosent) utgjør de største minoritetsgruppene. Det britiske kolonistyrete favoriserte tamilene, og de etniske motsetningene tilspisset seg da singaleserne vant politisk kontroll etter uavhengigheten i 1948. Tamilene følte seg diskriminert og LTTE, eller Tamiltigreene, tok ledelsen i kampen for en mer rettferdig behandling. I 1983 brøt det ut væpnet konflikt mellom Tamiltigreene og regjeringen. Borgerkrigen har tatt over 65 000 liv og drevet over én million mennesker på flukt. I 2002 ble det inngått våpenhvile, med Norge som tilrettelegger av fredsforhandlingene. Tamiltigreene har administrativt selvstyre i områdene de kontrollerer nord i landet, men krever fullt selvstyre eller en selvstendig stat. Sri Lankas regjering fastholder at øya skal være samlet som én suveren stat.

VÅPENHVILE PÅ PAPIRET Situasjonen i Sri Lanka beskrives som «ikke krig, ikke fred». Volden har økt etter drapet på utenriksministeren og valget på ny president i 2005, og det er stadig brudd på våpenhvileavtalen. Observatører mener våpenhvilen kun eksisterer på papiret, mens det i virkeligheten føres en lavintensitetskrig mellom regjeringsstyrkene, Tamiltigreene og andre væpnede grupper. I nordøst driver voldshandlingene på ny mennesker på flukt. I februar 2006 møttes regjeringen og Tamiltigreene i Genève, til samtaler om hvordan våpenhvileavtalen kan gjennomføres bedre i praksis. Det var første gang partene møttes siden fredsforhandlingene brøt sammen våren 2003. Men til tross for inter-

nasjonalt press, vil ikke partene forplikte seg til videre samtaler. Mangelen på direkte dialog hindrer fremgang i fredsprosessen.

FÆRRE VENDER TILBAKE Etter våpenhvilen i 2002 var det en viss optimisme å spore hos en krigstrett sivilbefolkning. Over 345 000 internt fordrevne vendte tilbake til sine hjemsteder i 2002 og 2003. Men tilbakevendingen bremses av politisk uro og voldshandlinger som øker redselen for full krig. Mange kan ikke vende hjem, fordi eiendommen deres ligger i militære sikkerhetssoner, eller områder som ikke er ryddet for miner og mangler infrastruktur etter krigens ødeleggelser. Frem til mai 2005 hadde over 385 000 internt fordrevne vendt tilbake, mens 324 700 fortsatt er på flukt i eget land. Rundt 70 000 bor i leirer under svært dårlige forhold. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har ansvar for beskyttelse og assistanse til internt fordrevne, og utfører arbeidet i samarbeid med internasjonale og nasjonale organisasjoner.

FLODBØLGEN RAMMET KONFLIKTOMRÅDENE Flodbølgen i det Indiske Hav 26. desember 2004 ødela hjemmene til over en halv million mennesker i Sri Lanka. I dag har mange vendt hjem, men gjenoppbyggingen vil ta flere år og mange bor fortsatt i midlertidig husly. Områdene som flodbølgen rammet nord og øst i Sri Lanka var allerede hardt preget av konflikten, og naturkatastrofen kom som nok en hard påkjenning for sivilbefolkningen.

FLYKTNINGER I EKSIL I underkant av 800 000 flyktninger fra Sri Lanka oppholder seg i dag i eksil. Mange bor i flyktningleirer i India, med dårlige levekår og uten mulighet for integrasjon i lokalsamfunnet. UNHCR verken oppfordrer eller legger direkte til rette for tilbakevandring til Sri Lanka, på grunn av den uavklarte konflikten. 2700 flyktninger vendte likevel tilbake til Sri Lanka i 2005, noen med assistanse fra den Internasjonale migrasjonsorganisasjonen (IOM). ■

STADIG FLERE IRAKERE

SYRIA I DAG Etter at president Hafez Assad døde i 2000, har hans sønn og etterfølger Basher Assad forsøkt å gjennomføre politiske og økonomiske reformer i Syria. Men denne prosessen har blitt holdt tilbake av politiske veteraner som gjør seg rike på privileger og statlige ressurser. FN-rapporten som har knyttet syriske toppolitikere til drapet på Libanons tidligere statsminister Rafik Hariri i 2005, har skapt store politiske bølger i Damaskus.

STADIG FLERE IRAKERE De borgerkrigsliknende tilstandene i Irak har forårsaket store flyktningstrømmer til Syria. Mange av flyktningene er kristne. En rekke bombeangrep på kirker og trusler mot kristne som samarbeider med den amerikanske okkupasjonsmakten, har drevet mange familier på flukt.

Men også amerikanske angrep har drevet mange på flukt, spesielt etter to større amerikanske operasjoner mot såkalte «opprørere» i provinsen Anbar vest i Irak. Ved inngangen til 2006 anslo den amerikanske organisasjonen U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) at det befant seg 350 000 irakere i Syria, mot 200 000 året før.

De fleste irakiske flyktningene bor i forstedene rundt hovedstaden Damaskus, og levekårene deres forverres stadig. Barnearbeid er vanlig, og mange irakiske kvinner må ty til prostitusjon for å forsørge sine familier.

TAR INN PALESTINERE I april i år ble det klart at Syria ville ta imot nærmere 200 palestinske flyktninger fra Bagdad som ikke fikk slippe inn i Jordan. Palestinerne fortsetter å flykte fra den irakiske hovedstaden på grunn av urolighetene der, men det er uklart om Syria vil ta i mot flere.

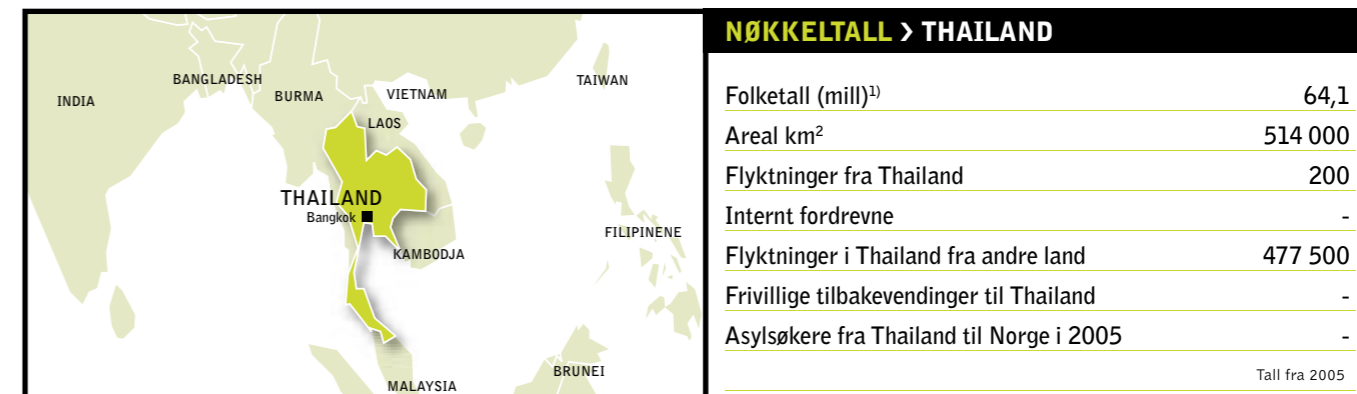
USCRI anslår at det nå er over en halv million palestinske flyktninger i Syria. De har kommet i to perioder, den første etter at staten Israel ble opprettet i 1948, og den andre i forbindelse med seks-

dagerskrigen i 1967. De palestinske flyktningene kan ikke få syrisk statsborgerskap eller delta i landets politiske liv, men ellers har de stort sett de samme rettighetene som vanlige syrere. De har blant annet rett til å kjøpe eiendom og lik rett til utdanning, sosiale tjenester og arbeid.

INTERNT FORDREVNE FRA GOLANHØYDENE Ifølge Flyktninghjelpens database over internt fordrevne (IDMC), er i overkant av 300 000 personer internt fordrevet i Syria. Det er i hovedsak syriske arabere som ble fordrevet fra Golanhøydene i forbindelse med seksdagerskrigen i 1967. Syria mener at 130 000 personer ble fordrevet og at deres etterkommere nå utgjør nesten 306 000 personer. Israel på sin side hevder at bare 70 000 ble fordrevet. Golanhøydene, som Syria anser som syriske, ble annektert av Israel i 1981. Anneksjonen har aldri blitt internasjonalt godkjent. Det er ikke mulig for de syriske araberne å vende tilbake uten at en avtale mellom Syria og Israel kommer i stand, men det har ikke vært formelle fredsforhandlinger mellom de to landene siden 2000.

I 2005 antydte Syria at det kan bli aktuelt å gjenoppbygge byen Quneitra, som Syria fikk tilbake fra Israel i 1974. Spøkelsesbyen Quneitra har blitt stående som et symbol på flyktningenes skjebne.

DISKRIMINERER KURDERE Mellom 200 000 og 250 000 statsløse kurdere bor i Syrias nordøstlige provinser. De har status som uregistrerte utlendinger og mangler de mest grunnleggende rettigheter. Den øvrige kurdiske befolkningen i Syria sier de blir diskriminert og trakassert av syriske sikkerhetsstyrker. ■

BURMESISKE FLYKTNINGER

THAILAND I DAG Menneskerettigheter står ikke høyt på Thailands agenda. I 2005 sto myndighetene bak flere drap og overgrep mot sivilbefolkningen. Fremtiden er også uvisst for burmesere som har søkt tilflukt i landet. Ved inngangen til 2006 oppholdt i underkant av en halv million flyktninger seg i Thailand. I tillegg lever hundretusener ulovlige innvandrere under flyktningliknende forhold.

UØNSKET Etter at krigene i Indokina tok slutt, stanset flyktningstrømmen til Thailand fra Vietnam, Laos og Kambodsja. Men på begynnelsen av 1980-tallet begynte politiske flyktninger fra diktaturet i Burma å ta seg over grensen. I utgangspunktet ble burmeserne godt mottatt. Men etter hvert som antallet har økt, samtidig som Thailands forhold til militærdiktaturet i Burma har forbedret seg, har holdningene til flyktningene kjølnet. Flesteparten av de burmesiske flyktningene oppholder seg i leirer langs grensen til Burma, men mange har også søkt inn til byene. Flere hundre tusen burmesere har dessuten gått i skjul etter at thailandske myndigheter har begynt å kreve bevis for at de har flyktet fra kamphandlinger, for å kunne gi dem offisiell flyktningstatus. Mange flyktninger og ulovlig innvandrere fra Burma blir utnyttet som billig arbeidskraft, for eksempel i tekstilindustri og prostitusjon.

SENDES TILBAKE Thailand fortsetter å stramme inn overfor burmesere i landet. I mars 2005 iverksatte myndighetene en plan for å flytte rundt 3000 burmesere fra byene til leirer nær den burmesiske grensen. De som nekter blir tvangsendt tilbake til Burma, hvor de risikerer fengsel og mishandling. Mange burmesere i urbane strøk vegrer seg mot å flytte, av frykt for å miste frihet og kontakt med omverden. Andre er redd for behandlingen i leirene. Hver måned blir 10 000 ulovlige innvandrere og 400 med offisiell flyktningstatus deportert ut av Thailand.

Situasjonen er også usikker for over 200 000 medlemmer av det

burmesiske shan-folket i Thailand. Hver måned ankommer mellom 700 og 1000 personer fra denne etniske gruppen. Fordi shan har en større fysisk likhet med thailenderne, mener myndighetene at de vil kunne klare seg bedre i samfunnet enn andre flyktninger. De nektes derfor opphold i flyktningleirene.

BRUDD PÅ INTERNASJONALE LOVER Selv om Thailand ikke har anerkjent FN's flyktningkonvensjon, er landet forpliktet til å følge internasjonale lover som forbyr tvangsretur av flyktninger tilbake til land hvor de risikerer forfølgelse. Thailand tar lite hensyn til dette, og har sendt tusenvis av flyktninger tilbake til en svært usikker fremtid i Burma.

En positiv utvikling har imidlertid vært at Thailand i 2005 åpnet for at flyktningene kan få utreisettillatelse til tredjeland. Rundt 10 land, deriblant Norge, er med i en avtale om å motta overføringsflyktninger fra Thailand.

KREVDE NYVALG Thailand har dårlig rykte for sin manglende respekt for menneskerettighetene. Regjeringen har ved flere anledninger bedt FN og frivillige organisasjoner om å ikke blande seg opp i forholdene i landet. Etter flere anklager om maktmisbruk krevde statsminister Thaksin Shinawatra nyvalg 2. april 2006, i god tro om at han ville vinne også denne gangen. I protest mot statsministeren boikottet opposisjonen valget, som dermed ble erklært ugyldig. Et nytt valg er planlagt 29. oktober.

Siden 2004 er rundt 1000 personer drept etter voldeligheter mellom myndigheter og opprørere sør i Thailand. Mange skal være arrestert, bortført og drept av sikkerhetsstyrkene. Etterforskningene i disse sakene går sakte. Flere hundre thailandske muslimer har søkt asyl i Malaysia. FN skal være med å avgjøre statusen til en del av disse flyktningene. ■

NØKKELTALL > USBEKISTAN	
Folketall (mill) ¹⁾	26,9
Areal km ²	447 400
Flyktninger fra Usbekistan	1 900
Internt fordrevne	3 400
Flyktninger i Usbekistan fra andre land	44 500
Frivillige tilbakevendinger til Usbekistan	-
Asylsøkere fra Usbekistan til Norge i 2005	42

Tall fra 2005

¹⁾ Tallene på befolkningstall er hentet fra FNs statistikkavdeling, UNSD. Tallene på landareal er hentet fra CIA World Factbook. Tallene på flyktninger og flyktninger fra andre land er hentet fra U.S. Committee for Refugees and Immigrants. Tallene på internt fordrevne er hentet fra Global IDP Project. Tallene på hjemvendte flyktninger er hentet fra UNHCR²⁾. Tallene på asylsøkere til Norge er hentet fra UDI.

²⁾ Tabellen viser hvor mange flyktninger som i løpet av 2005 vendte tilbake til sitt hjemland. Det totale antall tilbakevendinger er imidlertid høyere, fordi flyktninger som vender hjem på egen hånd uten å rapportere til FNs høykommissær for flyktninger, UNHCR, ikke kommer med i statistikken.

FORFØLGER ISLAMSK BEVEGELSE

USBEKISTAN I DAG Forholdene er svært vanskelige for opposisjonen til det sittende regimet i Usbekistan. I mai 2005 ble mer enn 500 mennesker drept i sammenstøt med regjeringsstyrker i byen Andijan. Menneskerettighetsorganisasjoner rapporterer om trakassering, tvangsfordrivelse, vilkårlige fengslinger og utstrakt bruk av tortur.

SAMMENSTØT I ANDIJAN Det internasjonale samfunn har fordømt drapene i Andijan, som også førte til at hundrevis av usbekere flyktet over grensen og søkte asyl i Kirgisistan. Usbekistan la sterkt press på nabolandet og krevde alle utlevert. Men flyktningene ble overført til Romania, der de nå er i sikkerhet. Det antas at mange ville ha blitt arrestert og mishandlet dersom de hadde blitt sendt tilbake.

Menneskerettighetsorganisasjoner har kalt hendelsene i Andijan en ren massakre fra myndighetenes side, rettet mot fredelige demonstranter. De usbekiske myndighetene sier hendelsen ble fremprovosert av islamistiske fundamentalister som brukte sivile som skjold. Siden 1997 har president Karimov slått hardt ned på islamske bevegelser utenfor de statskontrollerte moskeene. Ifølge menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch har tusenvis av muslimer blitt arrestert de siste årene, fordi de har praktisert sin tro utenfor statsinstitusjonene.

FORDREVET Ekspertene mener at organisasjonen Islamic Movement of Uzbekistan (IMU) sto bak flere bombeaksjoner i Usbekistan i mars 2004. IMU ble også holdt ansvarlig for væpnede aksjoner i grenseområdet mot Tadsjikistan i 2000. Etter aksjonene ble innbyggerne i en rekke landsbyer i området tvangsfordrevet av myndighetene, husdyr drept og boliger brent til grunnen. Lite har blitt gjort for å hjelpe de internt fordrevne med å etablere en ny tilværelse. De lever i ekstrem fattigdom, med mangel på mat, drikkevann og ordentlig husvære. Det har også vært meldt om trakassering fra politi og myndighetene.

FRIVILLIGE ORGANISASJONER Myndighetene i Usbekistan er skeptiske til å la frivillige organisasjoner jobbe fritt i landet. Kompliserte regelverk og et enormt offentlig byråkrati gjør det nesten umulig å registrere en organisasjon. I tillegg har de regler for bankvirksomhet, som gjør at overføring av penger fra utlandet tar svært lang tid. I tillegg bruker regimet vold mot opposisjonelle og menneskerettighetsforkjempere i landet, for å skremme dem. Mange internasjonale stiftelser, organisasjoner og kontorer har derfor trukket seg ut av landet.

KRIGEN MOT TERROR Det rapporteres stadig om overgrep mot moderate muslimer og opposisjonelle i Usbekistan. Internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner har flere ganger rettet hard kritikk mot regimet for dette. Men etter terrorangrepene mot USA i 2001 har Usbekistan vært en lojal støttespiller i krigen mot terrorisme. Dette kan forklare den senere tids manglende internasjonale oppmerksomheten rundt menneskerettighetssituasjonen i landet.

ANERKJENNER IKKE FLYKTINGENE Usbekistan har også vært berørt av konfliktene som pågår i andre deler av Sentral-Asia, og huser i dag 44 500 flyktninger fra andre land. Mange av disse er tadsjikere som flyktet fra borgerkrigen på 1990-tallet.

I Samveldet av Uavhengige Stater (SUS) er det bare Usbekistan som ikke har undertegnet FNs Flyktningkonvensjon av 1951 og tilleggsprotokollen av 1967. Flyktningene i landet blir derfor ansett som illegale innvandrere. De lever under meget vanskelige forhold, med begrenset rettsbeskyttelse. ■

Internt fordrevne tsjetsjenere i en leir i Sunzhenski-distriktet.

Foto: UNHCR

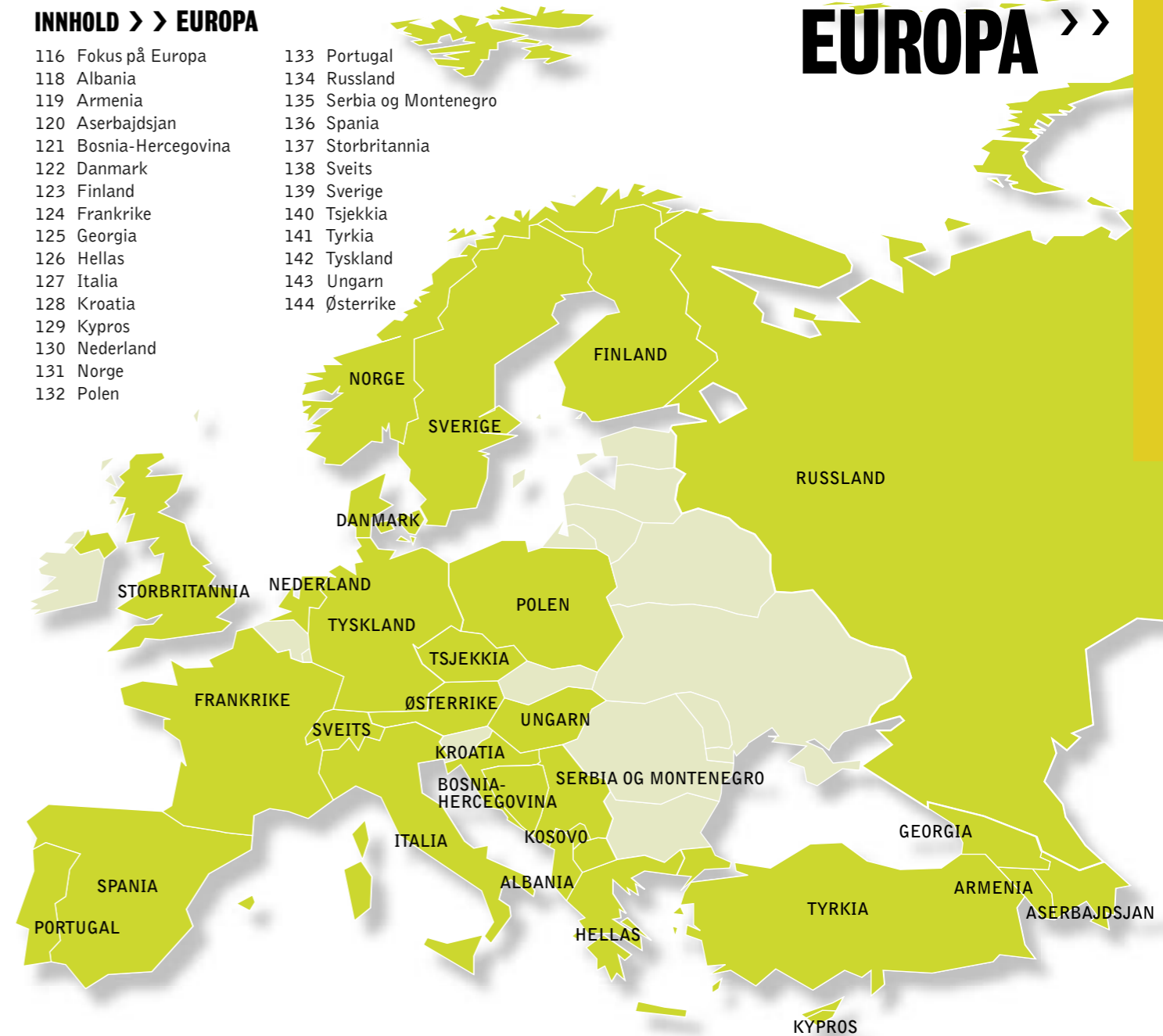

INNHOLD >> EUROPA

- 116 Fokus på Europa
- 118 Albania
- 119 Armenia
- 120 Aserbajdsjan
- 121 Bosnia-Hercegovina
- 122 Danmark
- 123 Finland
- 124 Frankrike
- 125 Georgia
- 126 Hellas
- 127 Italia
- 128 Kroatia
- 129 Kypros
- 130 Nederland
- 131 Norge
- 132 Polen

- 133 Portugal
- 134 Russland
- 135 Serbia og Montenegro
- 136 Spania
- 137 Storbritannia
- 138 Sveits
- 139 Sverige
- 140 Tsjekkia
- 141 Tyrkia
- 142 Tyskland
- 143 Ungarn
- 144 Østerrike

EUROPA >>

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Kroatia	59 600
Russland	34 000
Bosnia-Hercegovina	29 700
Tyrkia	25 700
Serbia og Montenegro	24 700

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Tyrkia	355 807 - 1 000 000
Aserbajdsjan	558 387
Russland	265 000
Serbia og Montenegro	247 400
Georgia	240 000

Foto: Flyktninghjelpen / Rune Ellingsen

Foto: Flyktninghjelpen / Rune Ellingsen

Foto: Flyktninghjelpen / Rune Ellingsen

Foto: Flyktninghjelpen / Rune Ellingsen

Internt fordrevne i byen Tskhinvali i Georgia.

I Aserbajdsjan vil ikke myndighetene at internt fordrevne skal integreres andre steder enn der de kom fra.

I skyggen av oljeterminalen Sangachal utenfor Baku i Aserbajdsjan, bygges bolighus for internt fordrevne fra Nagorno-Karabakh.

Familien Bashirov ble drevet på flukt under konflikten mellom Aserbajdsjan og Armenia.

FOKUS PÅ EUROPA

Ved inngangen til 2006 var det 3,2 millioner flyktninger og internt fordrevne i Europa. Opprinnelsen til de største flyktningproblemene i Europa går mange år tilbake, til oppløsningen av Sovjetunionen og Jugoslavia og til konflikten mellom kurdiske opprørere og myndighetene i Tyrkia.

Minus to i Italia. Minus 15 i Frankrike. Minus 24 i Sverige. Minus 25 i Storbritannia. Minus 30 i Danmark. Minus 32 i Norge.

Tallene ovenfor er fra asylsøkerstatistikken for 2005 og angir den prosentvise nedgangen i tallet på asylsøkere i noen europeiske land sammenlignet med året før. Alt i alt søkte 263 000 mennesker asyl i Europa i 2005, en nedgang på 16 prosent i forhold til 2004. I de nordiske landene sank antallet med hele 25 prosent siste året. Av landene i Vest-Europa var det bare Luxembourg som hadde en større nedgang i tallet på asylsøkere enn Norge.

Også de foregående årene gikk tallet på asylsøkere ned i Europa. Siden 2001 er antallet nesten halvert for Europa som helhet, mens nedgangen har vært enda større i noen land. I Danmark, som har strammet inn asylpolitikken mer enn de fleste andre land, var tallet på asylsøkere i 2005 bare en femtedel av hva det var fire år tidligere. I Norge er antallet redusert til en tredjedel.

Bedrede forhold i noen av landene det tidligere har kommet mange asylsøkere fra, forklarer noe av nedgangen i asyltallene. Men mye skyldes også den stadig strengere asylpolitikken. Virkemidlene er mange og omfatter blant annet strenge visumkrav, skjerpet kontroll på flyplasser og botelegging av flyselskaper som frakter personer uten gyldige papirer. Et hovedargument for innstrammingene er at man vil stoppe en tilstrømming av såkalt grunnløse asylsøkere. Konsekvensen er imidlertid at det også blir vanskeligere å slippe inn i Europa for mennesker med et reelt behov for beskyttelse.

KRIG I TSJETSJENIA Svært mange av dem som søker asyl i Europa,

kommer fra andre europeiske land. De viktigste opprinnelseslandene for asylsøkere i Europa i 2005 var Serbia og Montenegro og Russland. I begge landene er det fortsatt uløste konflikter som springer ut av oppløsningen av Jugoslavia og Sovjetunionen for om lag 15 år siden.

Både i Aserbajdsjan, Armenia og Georgia er det uløste flyktningproblemer som følge av konflikter etter at landene ble selvstendige. Den alvorligste konflikten i det som var Sovjetunionen, finner imidlertid sted i den russiske republikken Tsjetsjenia. Helt siden Sovjetunionens oppløsning har det vært uro i Tsjetsjenia, der sterke krefter ønsker å løsrive seg fra Russland. Fra 1994 til 1996 var det intens krig mellom opprørere og den russiske hæren, og konflikten blusset opp igjen i 1999. Selv om tsjetsjenske separatister erklærte våpenhvile i 2005, har uroen og volden fortsatt.

Konflikten i Tsjetsjenia har drevet over en halv million mennesker på flukt. De fleste er internt fordrevne i Tsjetsjenia eller andre deler av Russland. Ved utgangen av 2004 ble det anslått at tallet på internt fordrevne tsjetsjenere var 340 000. Det betyr at om lag en tredjedel av befolkningen var fordrevet fra sine hjem.

Russiske myndigheter har presset på for å få de internt fordrevne til å vende hjem, blant annet ved å stenge flyktningleire. Ved inngangen til 2006 var det imidlertid fortsatt 36 000 fordrevne i naborepublikkene Ingusjetia og Dagestan og om lag det samme antallet fordrevne inne i Tsjetsjenia, ifølge flyktningorganisasjonen International Rescue Committee.

Da FN's høykommissær for flyktninger, António Guterres, møtte tsjetsjenske ledere i begynnelsen av april 2006 fikk han forsikringer

om at ingen skulle bli tvunget til å forlate flyktningleirene. Men bare et par uker senere ga Tsjetsjenias statsminister Ramzan Kadyrov beskjed om at leirene skulle stenges, ifølge nyhetsbyrået Reuters. Statsministerens begrunnelse var at tilstedeværelsen av leire med internt fordrevne ga ammunisjon til dem som ikke tror på Moskvas forsikringer om at krigen i Tsjetsjenia er over. Men med stadig nye trefninger mellom russiske soldater og opprørere, og stadig nye rapporter om grove brudd på menneskerettighetene, er det ikke så rart at forsikringene om at krigen er over ikke blir tatt alvorlig.

ARVEN ETTER MILOSEVIC Da Slobodan Milosevic døde 11. mars 2006, i fangenskap ved FN's krigsforbryterdomstol for det tidligere Jugoslavia i Haag, ble et viktig kapittel i rettsoppgjøret etter krigene på Balkan på 1990-tallet stående uten slutt. Den forhenværende presidenten i Serbia var anklaget for krigsforbrytelser, forbrytelser mot menneskeheten og folkemord og ble regnet som den som var hovedansvarlig for at oppløsningen av Jugoslavia resulterte i kriger, massakrer, etnisk rensing og strømmer av flyktninger på flere millioner mennesker.

Ti år etter at Dayton-avtalen gjorde slutt på krigen i Bosnia-Hercegovina har mer enn én million flyktninger og internt fordrevne vendt hjem. Situasjonen i landet har stabilisert seg, men politisk er landet fortsatt delt etter etniske skillerlinjer, noe som har gjort arbeidet med gjenoppbygging og forsoning vanskelig. Splittelsen har også gjort det vanskelig for flyktninger og internt fordrevne å vende hjem til områder der andre etniske grupper er i flertall. Ved inngangen til 2006 var det fortsatt 183 000 internt fordrevne i Bosnia-Hercegovina, og mange som flyktet ut av landet under krigen, har valgt å forbli i eksil.

I Serbia og Montenegro er den politiske situasjonen langt mer konfliktfylt enn i Bosnia-Hercegovina. Det store konflikttemaet er spørsmålet om Kosovos framtid. Formelt er Kosovo fortsatt en del av Serbia, men provinsen har vært under FN-styre siden 1999, da

Svært mange av dem som søker asyl i Europa, kommer fra andre europeiske land

Nato gikk til krig for å stoppe overgrep mot kosovo-albanere.

Ved inngangen til 2006 var det en kvart million internt fordrevne i Serbia og Montenegro, de fleste serbere og ulike minoriteter som flyktet fra Kosovo i 1999. Svært få serbere har vendt tilbake til Kosovo, der 90 prosent av befolkningen er albanere.

Da Slobodan Milosevic døde, pågikk forhandlinger om Kosovos framtidige status. Serbia vil ikke gi slipp på provinsen, men kosovo-albanerne vil ikke akseptere annet enn full uavhengighet. De politiske og etniske motsetningene peker mot at løsningen til slutt vil bli et uavhengig Kosovo.

KURDERE PÅ FLUKT Mange mennesker ble drept og såret i kamper mellom demonstranter og politi i den tyrkiske byen Diyarbakir i begynnelsen av april 2006. Byen ligger i det kurdiskdominerte sørøstlige Tyrkia, og uroen brøt ut etter begravelsen av 14 opprørere fra den kurdiske PKK-geriljaen. Opprørerne var drept av tyrkiske sikkerhetsstyrker, og opptøyene var en påminnelse om det spente forholdet mellom tyrkiske myndigheter og de kurdiske innbyggerne i landet.

Undertrykking av kurdisk språk og kultur skapte grobunn for den væpnede konflikten mellom PKK og tyrkiske myndigheter som krevde 30 000 liv fra 1984 til PKK erklærte våpenhvile i 1999. I 2004 avbrøt PKK våpenhvilen, og siden har det vært jevnlig sammenstøt mellom opprørere og regjeringsstyrker.

Ifølge offisielle tall ble 353 000 mennesker, hovedsakelig kurdere, fordrevet fra sine hjem mellom 1984 og 1999. Andre kilder mener at det dreier seg om flere millioner. Mange ble drevet på flukt da regjeringsstyrker ødela hele landsbyer fordi de mistenkte innbyggerne for å sympatisere med opprørerne.

Press fra EU, som innledet medlemskapsforhandlinger med Tyrkia høsten 2005, har bidratt til en viss styrking av arbeidet med å la internt fordrevne vende tilbake til sine hjemsteder. Likevel går tilbakevendingen langsomt. Mange frykter nye overgrep, mens andre unnlater å vende hjem fordi det ikke finnes arbeid og økonomiske muligheter på hjemstedet. Høsten 2005 hevdet regjeringen at 125 000 fordrevne hadde vendt hjem, men uavhengige observatører mener at antallet er langt lavere. ■

NØKKELTALL > ALBANIA

Folketall (mill) ¹⁾	3,2
Areal km ²	28 748
Flyktninger fra Albania	2 900
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Albania fra andre land	100
Frivillige tilbakevendinger til Albania	-
Asylsøkere fra Albania til Norge i 2005	79

Tall fra 2005

FATTIGDOM OG POLITISKE UTFORDRINGER

ALBANIA I DAG Helt siden Albania innførte flerpartisystem i 1990, har landet vært preget av politisk uro. I juli 2005 vant det moderate høyrepartiet Democratic Party parlamentsvalget. Partiets leder og landets tidligere president, Sali Berisha, ble etter to måneder med krangling om valgresultatet utnevnt til landets nye statsminister.

POSITIV UTVIKLING Internasjonale valgobservatører hevder at valget i all hovedsak ble gjennomført i samsvar med internasjonale standarder – en forutsetning for at Albania skal få anledning til å inngå et nærmere samarbeid med EU. Statsminister Berisha har uttalt at han vil jobbe aktivt for en positiv økonomisk utvikling i landet, blant annet gjennom å utrydde korrupsjon, redusere skattenivået og sørge for større utenlandske investeringer. I tillegg ønsker han å forbedre Albanias infrastruktur og jobbe langsiktig for medlemskap i Nato og EU. Siden 2003 har Albania sendt militære tropper til Irak, hvor de deltar i den amerikansk-ledede koalisjonsstyrken i Mosul. I 2005 mottok landet åtte millioner amerikanske dollar fra USA, som en anerkjennelse av innsatsen i Irak.

FATTIGDOM Albania er et av Europas fattigste land. Over 25 prosent av befolkningen lever under fattigdomsgrensen. Ytterligere 30 prosent lever nær denne grensen, noe som gjør dem sårbare for økonomiske lavkonjunkturer. Landet er preget av utstrakt korrupsjon, svake regjeringer, høy arbeidsledighet og generelt liten tillit til domsstolene. Den gamle tradisjonen med blodhevn står fortsatt relativt sterkt i Albania, og siden 1999 har norske konfliktråd samarbeidet med konfliktråd i Albania og støttet dem med 2,2 millioner kroner.

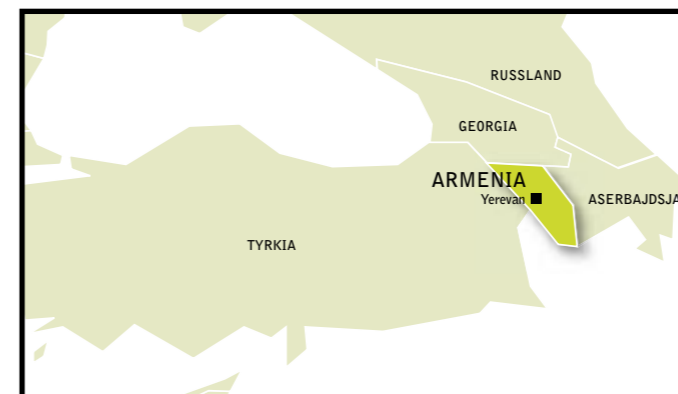
MENNESKEHANDEL Den albanske mafiaen er nå den som vokser raskest i Europa. Mafiaen profitterer på at Albania er Balkans viktigste transittland for illegale våpen, immigranter og narkotika. I tillegg driver den menneskehandel med kvinner og barn. Omtrent

30 000 albanske kvinner arbeider i sexindustrien i ulike europeiske land, og cirka 80 prosent av disse er barn under 18 år, som er kidnappet, lurt eller tvunget inn i uføret. Albania er også transittland for kvinner og barn fra Moldova og Romania, som eksporteres til sexindustrien. I Norge finnes det mange albanske prostituerte. Norsk politi ønsker å samarbeide med kvinnene for å få tak i bakmennene. Et interdepartementalt beskyttelsesprogram fremforhandlet av flere regjeringer eksisterer, men man har problemer med å få kvinnene til å bruke programmet av ulike grunner.

Noe av grunnen til at menneskehandel er så utbredt i Albania, kan også skyldes albanernes syn på kvinner. Menneskerettighetsorganisasjonen Amnesty International publiserte nylig en rapport som konstaterer at vold mot kvinnene i albanske familier er både grov og svært utbredt. Organisasjonen oppfordrer den albanske regjeringen til umiddelbart å iverksette tiltak som beskytter kvinner fra voldelige menn.

FLYKTNINGER I 2005 søkte 98 albanere om asyl i Norge, og ved utgangen av februar i år har ytterligere 10 albanere søkt asyl her. Antall asylsøkere er lavere enn tidligere år.

Under krigen på Balkan i 1999 flyktet nærmere en halv million etniske albanere fra Kosovo til Albania. Albanerne ga dem midlertidig opphold frem til 2002, selv om det store antallet flyktninger var en enorm belastning for det fattige landet. Albanerne støtter nå kosovoalbanerne som ønsker et uavhengig Kosovo, og understreker at Albania ikke har noen territoriale krav i Kosovo. De siste årene har Albania vedtatt nye lover som gir asylsøkere rettigheter, og landet har nå et relativt fungerende asylsystem. ■

NØKKELTALL > ARMENIA

Folketall (mill) ¹⁾	3,0
Areal km ²	29 800
Flyktninger fra Armenia	4 200
Internt fordrevne	8 000
Flyktninger i Armenia fra andre land	11 300
Frivillige tilbakevendinger til Armenia	-
Asylsøkere fra Armenia til Norge i 2005	7

Tall fra 2005

NYE FREDSFORHANDLINGER GIR HÅP

ARMENIA I DAG Etter mange år med svært dårlig forhold mellom Armenia og Aserbajdsjan, ser det nå ut som en fredsavtale for Nagorno-Karabakh kan komme i stand i løpet av året. Det er fortsatt et stort antall flyktninger og internt fordrevne i de to landene.

ISOLASJON OG FATTIGDOM I 1988 ble Armenia rammet av et kraftig jordskjelv som tok livet av mer enn 50 000 mennesker og gjorde en halv million hjemløse. Samtidig er landet preget av mange år med nabokonflikt, isolasjon og overgang til markedsøkonomi, i tillegg til økonomisk blokkade fra Aserbajdsjan og Tyrkia. Forholdene har ført til langvarig masseutvandring og flere hundre tusen mennesker på flukt. Levestandarden er sterkt svekket og i dag lever rundt 80 prosent av befolkningen i fattigdom.

VERKEN KRIG ELLER FRED I løpet av konflikten mellom Armenia og Aserbajdsjan fra 1988 til 1994 ble rundt 350 000 etniske armenere fordrevet fra Aserbajdsjan til Armenia. Samtidig ble over 200 000 aserbajdsjanere fordrevet motsatt vei.

Urolighetene i Kaukasus-regionen har røtter langt tilbake i historien. Opprettelsen av Sovjetunionen skapte nye grensedelinger mellom republikkene. Regionen Nagorno-Karabakh, som hovedsakelig var befolket av armenere, ble liggende midt i Aserbajdsjan.

Da Sovjetunionen ble oppløst i 1991, ble både Armenia og Aserbajdsjan selvstendige igjen. Etter mange års uenighet om enklaven Nagorno-Karabakh, benyttet den armenske befolkningen i området anledningen til å kreve selvstendighet fra Aserbajdsjan, og gikk til krig støttet av Armenia. Med hjelp fra Russland, tok Armenia kontroll over Nagorno-Karabakh og seks omkringliggende områder. Denne okkupasjonen anerkjennes ikke internasjonalt. Det er i dag minimal kontakt mellom de to landene. En våpenhvileavtale ble undertegnet i 1994, men en varig fredsløsning er ikke oppnådd.

STOR EMIGRASJON Av de etniske armenere som flyktet fra Nagorno-Karabakh har rundt 20 000 valgt å bli værende i Armenia. Armenske myndigheter har ikke villet gi dem flyktningstatus. De regnes ikke som internt fordrevne, men Armenia har gitt dem midlertidig asyl.

Også 11 000 etniske armenere som har flyktet fra konfliktene i Georgia og Tsjetsjenia oppholder seg i Armenia. Landet har i tillegg flere tusen internt fordrevne, hovedsakelig fra grenseområdene mot Aserbajdsjan.

Av flere hundre tusen etniske armenere som flyktet fra Aserbajdsjan i 1990-årene har om lag 64 000 tatt armensk statsborgerskap. De sliter med å bli integrert i det armenske samfunnet, til tross for få juridiske hindringer. Mange har valgt å emigrere, særlig til Russland. Det er mange enslige mødre og eldre blant dem som fortsatt oppholder seg i Armenia.

FORHANDLER OM FRED I 2005 startet en ny runde med fredsforhandlinger, som kulminerte i et toppmøte mellom de to landenes presidenter i Kazan i Russland i september 2005. Begge parter beskrev møtet og prosessen som nå er i gang som «meget lovende», og selv om kortene holdes tett til brystet, er det mange observatører som mener at det kan ligge an til en fredsavtale om Nagorno-Karabakh allerede i 2006. Kritikere mener at dette har de hørt mange ganger før, men også høytstående aserbajdsjanske politikere bekrefter at det forhandles om et konkret forslag til fredsavtale.

Fortsatt er over 550 000 aserbajdsjanere fra de armenskokkuperte områdene internt fordrevne i Aserbajdsjan. De får ikke samme rettigheter som den øvrige befolkningen, og lever under svært vanskelige kår. Myndighetene mener at dersom de integreres i samfunnet, vil dette signalisere at Aserbajdsjan gir opp kampen om de okkuperte områdene. ■

NØKKELTALL > ASERBAJDSJAN

Folketall (mill) ¹⁾	8,5
Areal km ²	86 600
Flyktninger fra Aserbajdsjan	13 000
Internt fordrevne	558 387
Flyktninger i Aserbajdsjan fra andre land	3 300
Frivillige tilbakevendinger til Aserbajdsjan	-
Asylsøkere fra Aserbajdsjan til Norge i 2005	84

Tall fra 2005

FREDSAVTALE GIR HÅP

ASERBAJDSJAN I DAG Med nye oljeinntekter og en mulig fredsavtale med Armenia på trappene, ser fremtiden litt lysere ut for befolkningen i Aserbajdsjan. Fortsatt er over en halv million aserbajdsjanere forhindret fra å vende tilbake til sine hjem i enklaven Nagorno-Karabakh og grenseområdene mot Armenia.

SOVJETISK TVANGSFLYTTING Grunnlaget for konflikten i Aserbajdsjan ble lagt av regimet i tidligere Sovjetunionen. Nye landegrenser i Kaukasus ble trukket uten hensyn til etnisk tilhørighet, og store folkegrupper ble tvangsflyttet. Da Sovjetunionen gikk i oppløsning, blusset de nasjonale og etniske stridighetene opp igjen. Krigen mellom Aserbajdsjan og Armenia brøt ut allerede i 1988.

Med støtte fra myndighetene i Armenia tok den armenske befolkningen i Nagorno-Karabakh til våpen for å rive seg løs fra Aserbajdsjan. Hundretusener av mennesker ble drevet på flukt mellom de to landene, og 600 000 aserbajdsjanere ble fordrevet internt i landet. Fortsatt er rundt 560 000 internt fordrevet etter krigen, som resulterte i armensk okkupasjon av Nagorno-Karabakh og grenseområdene mot Armenia.

KYNISK SPILL Mens flyktningene som kom fra Armenia fra slutten av 1980-årene har fått aserbajdsjansk statsborgerskap og er vel integrert i samfunnet, er situasjonen langt verre for de internt fordrevne. Aserbajdsjan har ikke gitt opp håpet om å få tilbake de okkuperte områdene, og de internt fordrevne brukes som brikker i myndighetenes strategi. Myndighetene mener de internt fordrevne skal flytte hjem til områdene som i dag er okkupert, og de får derfor ikke integreres andre steder i landet. Flertallet av de internt fordrevne lever under svært vanskelige kår i flyktningleire og kollektivbygninger i Aserbajdsjan. Hvert fjerde barn er feilernært, sammenlignet med hvert tiende barn for resten av befolkningen. 80 prosent er uten arbeid.

OLJEPENGER Internasjonale selskaper, deriblant Statoil, har investert stort i olje- og gassforekomstene i Det kaspiske hav utenfor Aserbajdsjan. Nå står plattformen som skal produsere gass og kondensat (lettolje) fra Shah Deniz-feltet klar, og i mai 2005 ble den 1170 kilometer lange oljeledningen mellom Aserbajdsjans hovedstad Baku og Ceyhan i Tyrkia åpnet. Inntektene fra oljesalget har begynt å strømme inn i statskassen, og Aserbajdsjan er forespeilet en betydelig økonomisk vekst. Det er i dag et stort skille i befolkningen, der en liten elite blir stadig rikere, mens flertallet av befolkningen lever i fattigdom.

PRESIDENTEN ANKLAGES I juni 2005 tok tusenvis av demonstranter til gatene i Baku, med krav om at president Ilham Aliyev skulle gi fra seg makten. Aliyev er anklaget for korrupsjon og valgfusk, og for å slå hardt ned på både opposisjonspolitikere og journalister. Parlamentsvalget i november 2005 holdt heller ikke internasjonale mål, ifølge observatører fra OSSE og Europarådet. I mai 2006 hevdet menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch (HRW) at Aserbajdsjan burde utestenges fra FNs nye menneskerettighetsråd.

POSITIV DIALOG Det er likevel noen positive trekk å spore i landet. Det pågår blant annet forhandlinger mellom Aserbajdsjan og Armenia om Nagorno-Karabakhs fremtidige status, som begge parter er positivt innstilt til. Dersom en fredsavtale kommer på plass i løpet av 2006, vil det innebære en mulighet til å forbedre situasjonen til både flyktninger og internt fordrevne i landene. I 2005 søkte 84 personer fra Aserbajdsjan om asyl i Norge. ■

NØKKELTALL > BOSNIA-HERCEGOVINA

Folketall (mill) ¹⁾	4,2
Areal km ²	51 129
Flyktninger fra Bosnia-Hercegovina	29 700
Internt fordrevne	183 400
Flyktninger i Bosnia-Hercegovina fra andre land	10 800
Frivillige tilbakevendinger til Bosnia-Hercegovina	869
Asylsøkere fra Bosnia-Hercegovina til Norge i 2005	52

Tall fra 2005

VANSKELIG Å VENDE HJEM

SITUASJONEN I DAG Om lag halvparten av de vel to millionene som ble fordrevet i Bosnia-Hercegovina har vendt tilbake til sine hjem, men fortsatt er i underkant av 200 000 fordrevet. Flestparten av disse er internt fordrevne, mens 29 700 er registrert som flyktninger i andre land. De reelle tallene på fordrevne etniske serbere fra Bosnia-Hercegovina er trolig langt høyere, men mange er blitt serbiske statsborgere og integrert i eksillandet. I fjor søkte 52 personer fra Bosnia-Hercegovina om asyl i Norge.

MISTER HÅPET Den største utfordringen har vært å få folk til å vende tilbake til områder hvor de i dag utgjør en etnisk minoritet. Omlag 450 000 personer har returnert til slike områder – i overkant av 5000 i 2005. Dette er en nedgang på 12 prosent sammenlignet med året før, noe som tyder på at mange fordrevne har gitt opp håpet om å flytte hjem igjen. Lokale myndigheter og menneskerettighetsorganisasjoner hevder dessuten at mindre enn halvparten av de fordrevne som har fått tilbake eiendommene sine og som har registrert seg som tilbakevendte, i virkeligheten bor i de hjemmene de forlot under krigen.

SÅRENE GROR Sårene etter krigen som brøt ut i 1992 og som formelt endte med undertegnelsen av Dayton-avtalen i 1995, er i ferd med å gro. Menneskerettighetsaktivister møter likevel hard motstand. Det internasjonale samfunnet har hatt en massiv tilstedeværelse i landet for å sikre at partene overholder fredsavtalen. I begynnelsen av desember 2004 erstattet en EU-ledet fredsstyrke (EUFOR) den NATO-ledede stabiliseringsstyrken (SFOR).

SAMARBEID Styringen av landet er i større grad overlatt til nasjonale myndigheter. Dette gjelder også ansvaret for flyktninger og internt fordrevne. Som et ledd i normaliseringsprosessen på Balkan

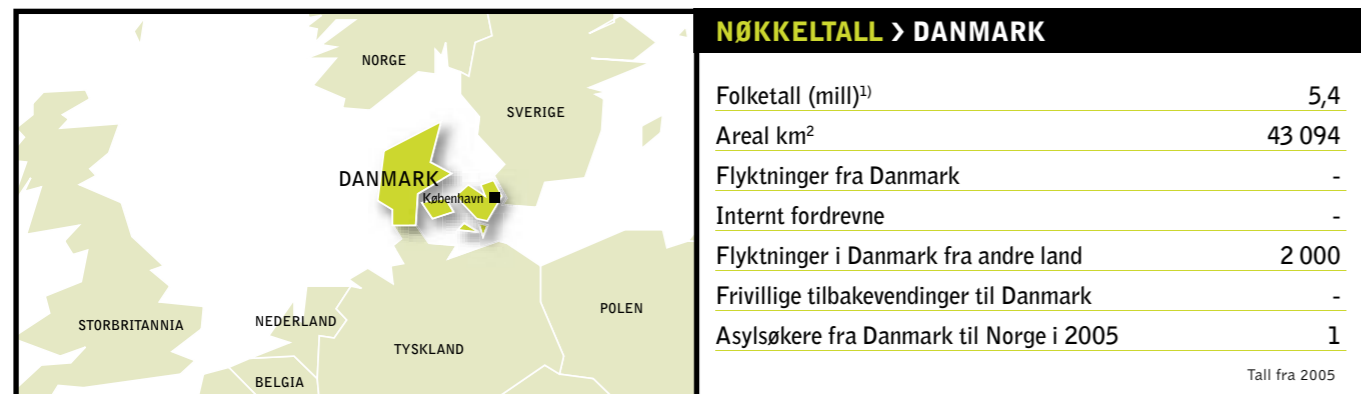
inngikk Bosnia-Hercegovina, Kroatia og Serbia og Montenegro i januar 2005 en avtale om å løse flyktningproblemene innen utgangen av 2006. Så langt er det mye som gjenstår. I oktober 2005, etter lang og hardnakket motstand, godtok også den serbiske republikken en ny politireform som skal sikre en felles politistyrke i Bosnia-Hercegovina.

Den unge staten sliter med store økonomiske problemer, og den internasjonale støtten er i ferd med å avta. Dette er med på å opprettholde de etnisk-politiske skillene. Nasjonen er fortsatt delt i en muslimsk-kroatisk føderasjon kalt Bosnia-Hercegovina og en bosnisk-serbisk republikk kalt Republika Srpska.

EU STILLER KRAV Men til tross for arven etter Dayton, som godtok en deling av landet, har myndighetene jobbet målrettet for en tilnærming til EU. Høsten 2005 ble det undertegnet en avtale, som på sikt skal føre til medlemskap i unionen. 21. november, på 10-årsdagen for Dayton-avtalen, bestemte EU seg for å starte forhandlinger med Bosnia-Hercegovina om en nærmere tilknytning til unionen.

Ett av EUs krav er at krigsforbrytere stilles for retten. Dette betyr at bosniske serbere tvinges til å gjøre mer for å samarbeide om en arrestasjon og utlevering av de to krigsforbrytermistenkte lederne Ratko Mladic og Radovan Karadzic. Dette kravet stilles også til Serbia og Montenegro.

I mai 2006 begynte den første rettssaken ved krigsforbryterdomstolen i Bosnia-Hercegovina. 11 bosniske serbere er tiltalt for å ha drept mer enn 1000 muslimer i løpet av én dag under massakren i Srebrenica i 1995. Dersom de blir kjent skyldige, venter en fengselsstraff på mellom 10 og 45 år. ■

FORTSATT HARD LINJE

DANMARK I DAG Stadig flere innstramminger gjøres i innvandrings- og flyktningspolitikken, og nye utvisningsregler har fått flere organisasjoner til å reagere. Dårlige forhold for asylbarn har også vært et stridstema. Tallet på asylsøkere i 2005 er det laveste siden 1983. Samtidig øker arbeidsinnvandringen, og integrasjonspolitikken trappes opp.

ØKT ARBEIDSVANDRING Integrasjonsdepartementet har fortsatt den harde linjen i innvandringspolitikken siden den konservative regjeringen tok over i 2001. Offentlig støtte til flyktninger og asylsøkere er kraftig redusert, ventetiden for permanent oppholdstillatelse er økt fra tre til syv år, og muligheten til å få innvilget familiegjenforening er blitt betydelig vanskeligere. Bevilgningene til Flyktningenevnet, ankeinstansen i asylsaker, er blitt kraftig kuttet, noe som har ført til lengre behandlingstid.

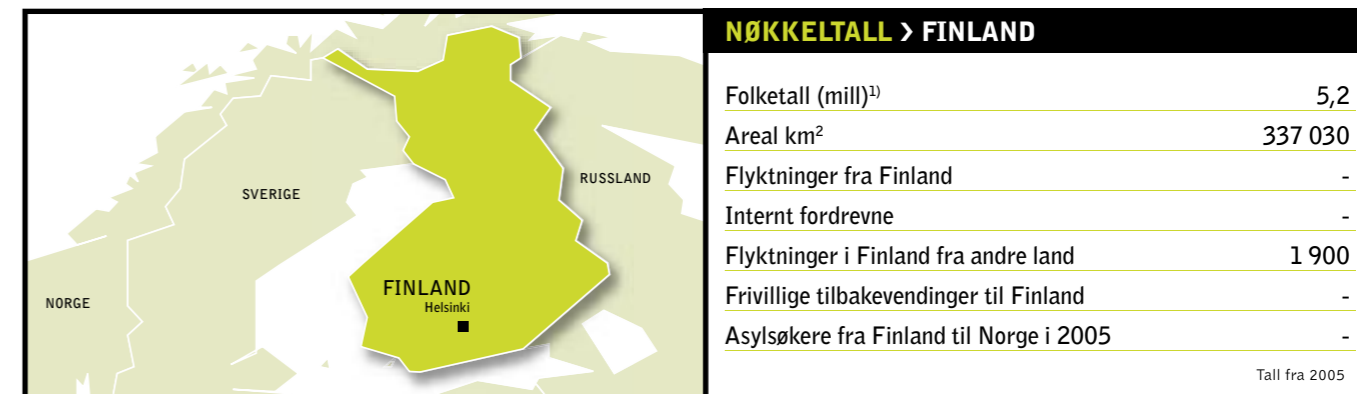
Stadig færre søker asyl i Danmark. 2260 personer leverte inn asylsøknad i 2005 – 30 prosent færre enn året før og det laveste tallet siden 1983, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). De største søkergruppene kom fra Serbia og Montenegro, Irak og Afghanistan. Samtidig er antallet utlendinger som kommer for å jobbe og studere i Danmark mer enn fordoblet de siste fem årene. 39 000 mennesker løste billett til Danmark i 2005, for kortere eller lengre arbeidsopphold. Flere industrifagforeninger har anmodet regjeringen om å gi oppholdstillatelse til kvalifisert arbeidskraft for å dekke behovet for sysselsetting. Dette stiller regjeringen seg positiv til.

STRENGERE UTVISNINGSREGLER I desember 2005 ble det vedtatt nye retningslinjer for statsborgerskap. Danskprøvene blir mer krevende, og for å få statsborgerskap må man i tillegg besvare en omfattende prøve med spørsmål om dansk kultur, historie og samfunnsforhold. For å få statsborgerskap, må man ha vært selvforsørgende i fire av de fem siste årene.

Integrasjonsminister Rikke Hvilshøjs nye innskjerpelser for utvisning trådte i kraft i februar 2006. Danmark har et «trappesystem» i utvisningssaker – jo lengre en utenlandsk statsborger har bodd i landet, jo mer skal det til før han eller hun blir utvist. Dette systemet blir skjerpet inn ved at flere kriminelle handlinger enn tidligere skal gi grunnlag for utvisning, for eksempel grovt hærverk og grove skatteunndragelser. Disse retningslinjene gjelder for flyktninger på lik linje med andre utlendinger. Dansk Flyktningehjelp, Amnesty International og Institut for Menneskerettigheter mener reglene er i strid med Flyktningskonvensjonen, som fastslår at flyktninger bare kan utvises når de har begått særlig alvorlig kriminalitet.

FEIL OM BARN PÅ MOTTAK Tidlig i 2006 pågikk en debatt om forholdene på danske asylmottak. Flere politikere var på besøk på de største asylmottakene, og flere dokumentarfilmer ble vist på dansk fjernsyn som fortalte om overfylte bosentre, lite privatliv for familier og manglende oppfølging av barn som bodde alene på sentrene. Integrasjonsminister Hvilshøj fikk kraftig kritikk for å ha oppgitt feilaktige tall over hvor mange barn som har bodd mer enn tre år alene på asylmottak: Hun sa at det ikke var mer enn 16, mens det riktige tallet er på godt over 300.

Samtidig er flere storstilte integrasjonsprosjekter på gang i danske kommuner. Store mengder statistikk er samlet inn fra sentralt hold, og opplæringskonsulenter fra integrasjonsdepartementet reiser rundt for å lære opp offentlig ansatte. En rekke tiltak skal settes i verk for å bedre forholdene for skoleelever som ikke har dansk som morsmål. ■

TEKNOLOGISK FOREGANGSLAND

FINLAND I DAG Hjemlandet til mobilgiganten Nokia har flere digitale og nettbaserte systemer som både har gjort det mer effektivt å behandle asylsøknader, og å søke om statsborgerskap. Likevel krangler to departementer om hvem som skal ha ansvaret for asylpolitikken. Myndighetene er i gang med tiltak for å dekke behovet for utenlandsk arbeidskraft på best mulig måte.

RASK BEHANDLINGSTID 3560 personer søkte om asyl i Finland i 2005, åtte prosent færre enn i 2004. De største gruppene kom fra Bulgaria (555), Serbia og Montenegro (441), Somalia (330) og Irak (282). Det ble fattet vedtak i 3439 asylsaker i 2005. 12 fikk asyl, 585 fikk oppholdstillatelse av beskyttelsesgrunner og 259 fikk midlertidig oppholdstillatelse av andre grunner enn beskyttelse. Antall mindreårige barn som kom alene var 218, en økning på 56 prosent fra 2004. De fleste var tenåringsgutter fra Somalia og Afghanistan, ifølge Utlänningsverket.

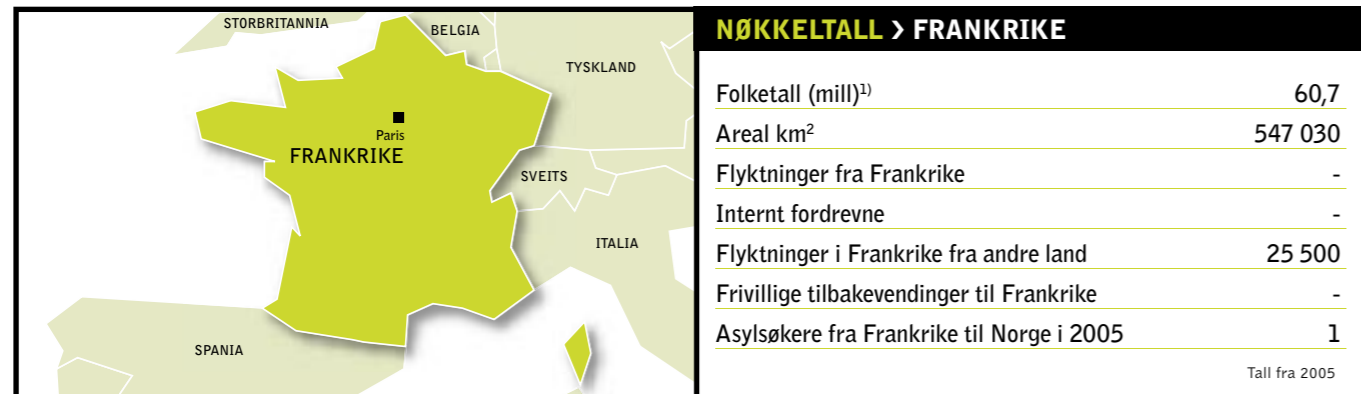
Behandlingstiden for asylsaker sies å være den mest effektive i Europa. Gjennomsnittlig behandlingstid per sak var 100 dager i 2005, mot i overkant av 300 i 2004. Et nytt datasystem med digitaliserte asylsøknader er tatt i bruk, og har bidratt til å gjøre søknadsprosessen raskere. En nettbasert tjeneste som skal gjøre det enklere å søke om finsk statsborgerskap, åpnet i juni 2005.

DEPARTEMENTER KRANGLER Effektiviteten til tross, i november og desember 2005 havnet en byråkratisk strid i søkelyset. Utgangspunktet var et hundretall kinesiske asylsøkere som forsvant fra asylmottakene de holdt til på mens søknadene deres ble behandlet. I 2005 forsvant om lag 1100 asylsøkere fra finske mottak i løpet av behandlingstiden.

Arbeidsdepartementet tar seg i dag av asylmottakene og utsendelsesspørsmål, i tillegg til at minoritetsombudet hører inn under departementet. Ombudet bistår i saker som gjelder arbeids- og

oppholdstillatelser, og bistår asylsøkere som har problemer med å få sosialhjelp og annen offentlig støtte. Innenriksdepartementet har ansvar for innvandringsspørsmål, grensekontroll og bosetting av asylsøkere. Saksordfører i arbeidsdepartementet, Mervi Virtanen, har beskrevet stemningen mellom de to departementene som «fiendtlig», og hevder at de to departementene så godt som aldri utveksler synspunkter om asylpolitikk. Hun påpeker at enkelte områder, som et stadig større behov for arbeidsinnvandring og stor arbeidsledighet blant enkelte innvandringsgrupper, bør kreve mer samarbeid. Innenriksdepartementet bestrider at samarbeidsklimaet skal være dårlig, men mener det er naturlig at all asylpolitikk er deres ansvarsområde.

BEHOV FOR ARBEIDSKRAFT Finlands arbeidsstokk blir stadig eldre, og flere starter pensjonsalderen tidligere. I mai 2005 la et offentlig utvalg frem en innstilling om en ny innvandringspolitikk som aktivt skal rekruttere kvalifisert arbeidskraft fra utlandet, i tillegg til å få arbeidsledige utlendinger med oppholdstillatelse i arbeid. Dette har ennå ikke ført til noe nytt lovforslag, men en rekke tiltak er iverksatt. En kampanje for å rekruttere utenlandske arbeidstakere inn i det private skal settes i gang i samarbeid med flere bedrifter. Språkopplæringen skal dessuten styrkes med mer undervisning om finske samfunnsforhold. ■

OPPRØR MOT FREMMEDFRYKT OG LEDIGHET

FRANKRIKE I DAG Opprørene i franske forsteder med mange innvandrere preget nyhetsbildet i slutten av 2005. Flere mener dette er et eksempel på en dyptgående fremmedfrykt og feilslått integreringspolitikk. Samtidig er Frankrike det landet som mottok flest asylsøknader i 2005. Det store stridsspørsmålet i 2006 blir antakelig den nye innvandringsloven.

NEDGANG I SØKERE Frankrike mottok asylsøknader fra 50 050 personer i 2005, noe som plasserer landet på toppen av listen i Europa. Tallet har holdt seg noenlunde stabilt mellom 50 000 og 60 000 de siste fem årene, men tallene for januar og februar 2006 viser en nedgang i antall asylsøknader på 33 prosent sammenliknet med samme periode i 2005. De største gruppene asylsøkere i 2005 kom fra Haiti (4808), Serbia og Montenegro (3714) og Tyrkia (3481).

HØY LEDIGHET I oktober og november 2005 gikk en rekke ungdommer med innvandrerbakgrunn ut i gatene og ropte slagord, brente biler og bygninger og kom i sammenstøt med politiet i forstedene til mange av Frankrikes største byer med stor innvandrertetthet. Flere kommentatorer har trukket frem det franske samfunnets omfattende fremmedfrykt som en viktig årsak til «ghettofiseringen» av innvandrere i visse forsteder og dermed også til opprørene. Arbeidsledigheten er høy blant innvandrere, og det gjelder ikke bare ufaglærte og de med lav utdanning. Tall fra franske myndigheter viser at mens fem prosent av franske akademikere er arbeidsledige, er samme tallet for akademikere med nordafrikansk bakgrunn 26,5 prosent.

LISTE OVER TRYGGE LAND En politisk høyrebølge har påvirket regjeringen til å stramme inn i flyktning- og asylpolitikken. Dette har sammenheng med den høye innvandringen til landet de siste årene. Om lag 100 000 personer kommer seg over landets grenser på ulov-

lig vis hvert år.

En asylsøknad må fylles ut innen 21 dager. Søkere som er satt i varetekt, har fem dager på seg til å fylle ut søknaden. Søknadsprosessen vil fremskyndes for søkere som kommer fra land som er regnet som 'trygge', og målet er at disse sakene skal være avsluttet innen 15 dager. De siste årene har Frankrike lagt stadig nye land til denne listen. I 2004 ble Benin, Ghana, Kapp Verde, Mali, Mauritius, Senegal og Mongolia føyd til, og Tanzania, Madagaskar, Niger, Makedonia og Albania ble oppført i 2005. Frankrike fikk ikke gjennomslag for å føre disse landene opp på listen over trygge land i drøftingene av en felles asylpolitikk for EU, men har valgt å betrakte søkere fra disse landene som grunnløse i sine egne retningslinjer.

MÅ LÆRE FRANSK En ny innvandrings- og integrasjonslov er på trapene, og debatteres på våren og forsommeren 2006. Alle som vil bo, arbeide og studere i Frankrike samt gjenforenes med familien, må gjennomgå franskprøver etter nokså kort tid. Oppholdstillatelse skal gis for ti år av gangen, men innvandrere som oppholder seg i landet ulovlig skal fradømmes retten til en slik oppholdstillatelse. Fristen for å fylle ut asylsøknaden skal reduseres fra 21 til 15 dager. Behandlingstiden for søknadene skal ned, og avviste søkere skal sendes ut av landet så raskt som mulig. Menneskerettighetsorganisasjonen Amnesty International mener denne hurtigbehandlingen er en trussel mot asylsøkernes rettssikkerhet. ■

KONFLIKTER HINDRER UTVIKLING

GEORGIA I DAG Det politiske skiftet som skjedde under den såkalte «Roserevolusjonen» i 2003 ga nytt håp til Georgias befolkning. Den vestligorienterte presidenten Mikhail Saakashvili lovet å bekjempe korrupsjon, gi høyere lønninger og trygder og øke befolkningens levestandard – tiltak som ville styrke mulighetene for Nato-medlemskap. Han står imidlertid overfor store utfordringer, og resultatene lar vente på seg. Det er i dag små utsikter til en snarlig løsning på de politiske og etniske konfliktene i Georgia, og forholdet til Russland har de siste månedene nådd frysepunktet.

SELVSTENDIGHET Da Sovjetunionen ble oppløst i 1991, var det et overveldende flertall for at Georgia skulle bli en selvstendig stat. Siden den tid har landet vært hjemsøkt av både borgerkrig og regionale konflikter.

I første halvdel av 1990-tallet var det væpnede konflikter i de autonome områdene Abkhasia og Sør-Ossetia. Begge områdene har nær tilknytning til Moskva. Flere hundre tusen mennesker er drevet på flukt som følge av konfliktene, de fleste internt i landet.

UTBRYTERPROVINSENE Situasjonen i Vest-Georgia og Abkhasia har vært ytterligere spent siden 1998. Da blusset urolighetene opp igjen, og 35 000 hjemvendte georgiere måtte flykte på ny. For de abkhasiske myndighetene er anerkjennelse av området som selvstendig stat en forutsetning for at de fordrevne skal få dra tilbake. Denne anerkjennelsen har de ikke, og holdningen fordømmes av FN og det internasjonale samfunn. Forhandlinger mellom FN, Russland, Georgia og abkhasiske myndigheter har vært resultatløse.

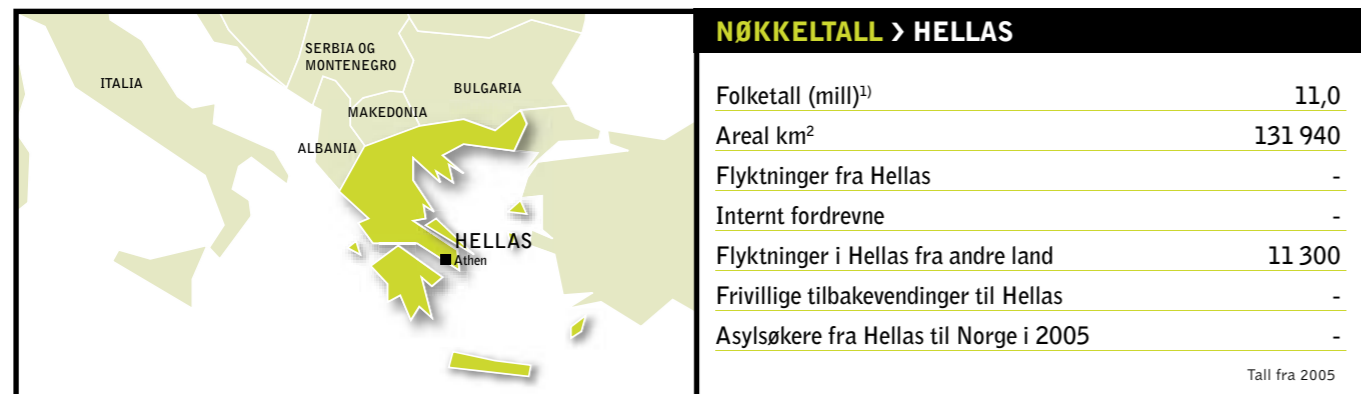
Det er heller ingen løsning i sikte for konflikten om Sør-Ossetias status. Rundt 13 000 internt fordrevne venter fremdeles på å få reise hjem. Situasjonen i området er spent, men en viss tilbakevending har funnet sted.

VANSKELIGE KÅR Myndighetene i Georgia har vært motstandere av integrasjon av de internt fordrevne. De har basert sin politikk på at de fordrevne skal reise tilbake, og på den måten knytte de to utbryterregionene nærmere til sentralregjeringen i Tbilisi. Etter over ti år lever flesteparten av de internt fordrevne fremdeles under svært dårlige forhold. Over 100 000 bor i tidligere hoteller, skoler, fabriker, sykehus og studenthjem med dårlig standard. Arbeidsledigheten er høy. De internt fordrevne har samme tilgang til offentlige tjenester som den øvrige befolkningen, men nivået på disse ytelsene er svært lavt. Dette til tross for president Saakashvilis løfter om å bedre levekårene for landets befolkning, de internt fordrevne inkludert.

DÅRLIG FORHOLD TIL RUSSLAND Også forholdet til Russland blir stadig dårligere. Landet har i dag flere militærbaser på georgisk territorium, til stor ergrelse for georgierne. Nylig kom man frem til en avtale om at to av disse basene skal stenges senest ved utgangen av 2008. Russland vil allikevel fortsatt ha et betydelig militært nærvær i landet.

I januar 2006 oppsto den mest alvorlige krisen på lenge mellom de to nabolandene, da prisen på gass fra Russland ble fordoblet. Deretter ble en viktig gassledning og et strømanlegg mellom de to landene sprengt på russisk side. Georgia hevdet at russiske myndigheter sto bak, mens Russland sa det var en terroraksjon. Resultatet ble at Georgia var uten strøm og varme i flere uker, midt i den verste kuldeperioden på 30 år.

Russland har også etablert importforbud mot georgisk vin og mineralvann, to av Georgias hovedeksportprodukter, angivelig fordi det er funnet tungmetaller i produktene. Dette har store konsekvenser for den georgiske økonomien. ■

KRASS INTERNASJONAL KRITIKK

HELLAS I DAG De siste 15 årene er antallet innbyggere med utenlandsk bakgrunn mangedoblet. I denne perioden er Hellas det EU-landet med størst økning i forhold til folketallet. Samtidig er Hellas et av Europas vanskeligste land å få asyl i, og kritiseres i tillegg for hvordan asylsøkerne blir behandlet.

LANG FLYKTNINGHISTORIE Grekernes erfaring med flyktninger går langt tilbake. På 1920-tallet måtte Folkeforbundet hjelpe til med å sette opp teltleirer for flyktninger som kom fra Russland og Øst-Europa. Etter andre verdenskrig ble det registrert 200 000 flyktninger i landet, hovedsakelig russere, armenere og hviterussere av gresk avstamning. Grekerne opplevde selv å bli flyktninger da en militær-junta tok makten i 1967. Siden 1980-tallet har store grupper kommet fra Tyrkia, Polen, Iran, Etiopia og andre land i Midtøsten. Rundt ti prosent av landets befolkning har i dag innvandrerbakgrunn.

STRENG ASYLPOLITIKK I 2005 opplevde Hellas ny rekord i antall asylsøknader. 9050 søknader var en økning på 102 prosent fra året før. 1154 kom fra Georgia, mens de andre største gruppene kom fra Pakistan (1154) og Irak (971). Svært få av disse fikk opphold. Hellas har en av de strengeste asylopolitikene i Europa. De siste årene har rundt to prosent fått søknaden innvilget. Dette er det laveste tallet blant de 148 landene som er vurdert av FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR). Gjennomsnittet i EU er 27 prosent. I mars 2006 gikk UNHCR ut med sterk kritikk av den strenge politikken. De påpekte at selv om mange av asylsøknadene er grunnløse, blir også flyktninger med et genuint behov for beskyttelse nektet asyl i Hellas.

KRASS KRITIKK Den geografiske plasseringen gjør Hellas til et gunstig mål for asylsøkere. Den vanligste flyktningruten er over Egeerhavet fra Tyrkia. Havstykket er lite, men kan være farlig. Jevnlige kommer

nyheter om at den greske kystvakten har plukket opp mennesker som har forlist under overfarten.

Myndighetene har i flere år fått kross kritikk av Amnesty International for umenneskelig behandling av personer som tar seg ulovlig inn i landet. En 2005-rapport fra Amnesty forteller blant annet om forholdene på øya Chios, der et stort antall mennesker ble holdt i varetekt i en container på havna. Ifølge Amnesty risikerer asylsøkerne å bli skutt ved grensen, og de blir varetektsfengslet uten mulighet til å søke beskyttelse. UNHCR har gjentatte ganger krevd at Hellas skal bedre asylsøkernes rettigheter, blant annet ved å sørge for juridisk hjelp og flere tolker.

MYKERE LINJE De siste årene har flere partier tatt til orde for at innvandrere er viktige for arbeidsmarkedet og landets økonomi. Dette har ført til en serie med amnestier for innvandrere som oppholder seg ulovlig i landet. Etter hvert som innvandrere av andre generasjon blir voksne, innser grekerne at de er kommet for å bli. Dette gjør at man forventer en viss oppmykning i asylopolitikken.

Men landet sliter med lite effektive måter å administrere innvandringen på. For eksempel er myndighetene kjent for å utstede oppholdstillatelser som allerede er gått ut. Store grupper med innvandrere lever derfor med trusselen om å bli deportert.

SIGØYNERBEFOLKNING Som mange av sine naboland, har Hellas en stor sigøynerbefolkning. I 2005 ble det registrert 300 000 sigøynere, noe som utgjør drøyt tre prosent av landets befolkning. Mange lever under kummerlige forhold, og opplever jevnlig å bli fordrevet fra områdene der de har slått seg ned. Vold fra politi og andre grekere er ikke uvanlig, og Amnesty har flere ganger protestert mot behandlingen av minoriteten. ■

UVERDIG BEHANDLING AV BÅTFLYKTNINGER

ITALIA I DAG Hver måned er Italia mål for tusenvis av mennesker som håper på en bedre framtid i Europa. De fleste er østafrikanere som kommer sjøveien. Mange får drømmene sine knust.

FLYTENDE GRAV De siste 15 årene har Italia gått fra å være transittland for innvandrere og flyktninger, til å bli et mål i seg selv. Overfylte båter blir stadig stanset av den italienske kystvakten ved øya Lampedusa sør for Sicilia. Mange omkommer under overfarten fra Tunisia og Libya, som lokale fiskere har døpt «den flytende graven».

For å bremse den afrikanske utvandringen har Spania bygd høye gjerder rundt de spanske enklavene Ceuta og Melilla i det nordlige Marokko. Dette har imidlertid flyttet problemet over til Italia. I 2005 dro 25 000 afrikanere over til Italia. Det er det største antallet noensinne. I de fleste tilfellene blir de sendt raskt tilbake til det afrikanske landet de la ut fra. Denne typen masseutvisning har fått FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) til å protestere. De mener at utsendelsen går altfor raskt og at myndighetene ikke tar seg nok tid til å vurdere hver enkelts behov for beskyttelse.

UVERDIGE FORHOLD Høsten 2005 utga en italiensk journalist seg for å være flyktning og ble plukket opp av kystvakten utenfor Lampedusa. Han ble plassert på øyas asylmottak. Mottaket har kapasitet til å ta imot 190 personer, men ved godt vær kan det raskt ankomme 1000 mennesker i løpet av et par timer. Journalisten dokumenterte uverdige forhold på det overfylte asylmottaket, som han sammenliknet med en konsentrasjonsleir. Han observerte politifolk som tvang asylsøkere til å strippe offentlig, og muslimer som ble tvunget til å se pornografiske bilder på politimennenes mobiltelefoner. Amnesty International fordømte forholdene på det sterkeste, og mange italienere krevde at stedet ble stengt øyeblikkelig.

Mottaket på Lampedusa eksisterer fortsatt. Etter internasjonal press gikk den italienske regjeringen i mars 2006 med på at Røde

Kors og den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) kan overvåke forholdene for asylsøkerne som ankommer øya.

RASKERE BEHANDLING Siden 2001 har landet ligget under EU-gjennomsnittet på 3,8 asylsøkere per 1000 innbyggere. I 2005 kom det inn 9500 søknader – det laveste antallet siden 1997.

For å få behandlet asylsøknader raskere, ble det i 2005 innført et desentralisert system. Syv regionale kommisjoner, med UNHCR som medlem, tar nå stilling til søknadene. Straks myndighetene har bestemt at asylsøknaden skal behandles, blir det gitt tre måneders midlertidig oppholdstillatelse. I behandlingsperioden har ikke søkerne lov til å utføre lønnet arbeid, men de kan bosette seg hvor de vil. Blir asyl innvilget, får man en midlertidig oppholdstillatelse på tre år, og rett til økonomisk støtte på omtrent 18 euro dagen.

Dersom en asylsøker mangler identitetspapirer eller forsøker å ta seg ulovlig inn i landet, blir vedkommende sendt til et identifiseringscenter. De som skal sendes ut av landet blir plassert på en annen type senter for midlertidig opphold.

KRITISERT AV EU I 2005 ga Italia, i likhet med Spania, opphold til rundt 800 000 innvandrere som oppholdt seg i landet ulovlig. De to landene har blitt kraftig kritisert av andre medlemsland i EU. De frykter at stadig flere innvandrere vil fristes av reglene om fri flyt av arbeidskraft innen EU og oppholde seg ulovlig i europeiske land. ■

DRØMMEN OM EU FREMTVINGER SAMARBEID

KROATIA I DAG Den langsomme returprosessen har ført til at stadig flere flyktninger ser på retur som et urealistisk alternativ. Det siste året har også vist en negativ trend når det gjelder overgrep mot den serbiske minoriteten.

Forholdene til nabolandene er imidlertid i ferd med å normalisere seg, og Kroatia har kommet langt i arbeidet med å forberede et fremtidig medlemskap i EU.

SERBERE PÅ FLUKT Med oppløsningen av Jugoslavia kom de etniske motsetningene tydelig frem på Balkan. Da Kroatia erklærte sin uavhengighet i juni 1991, ble resultatet en væpnet konflikt som skulle vare frem til 1995. Flere hundre tusen ble drevet på flukt som følge av konflikten. Samtidig søkte flere tusen etniske kroater tilflukt i Kroatia, særlig fra naborepublikken Bosnia-Herzegovina. Antallet etniske serbere, som før krigen utgjorde i overkant av 12 prosent av befolkningen i Kroatia, er i dag mer enn halvert.

Mellom 300 000 og 350 000 etniske serbere forlot sine hjem under krigen fra 1991 til 1995. De fleste søkte tilflukt i Serbia, Montenegro og Bosnia-Herzegovina. I følge kroatiske myndigheter har 122 000 fordrevne nå flyttet tilbake. Serbiske organisasjoner og OSSE anslår at tallet på tilbakevendte er betydelig lavere, og utgjør kun 60-65 prosent av det registrerte antallet myndighetene i landet oppgir. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) flyttet 5261 flyktninger fra Serbia, Montenegro og Bosnia-Herzegovina tilbake til Kroatia i 2005.

INTERNT FORDREVNE Antallet internt fordrevne i Kroatia er betydelig redusert siden den væpnede konflikten mellom den kroatiske majoriteten og den serbiske minoriteten opphørte i 1995. Ved utgangen av 2005 var det om lag 5000 internt fordrevne i landet, inkludert 1700 etniske serbere.

Tallene viser imidlertid at det er stor forskjell mellom de to

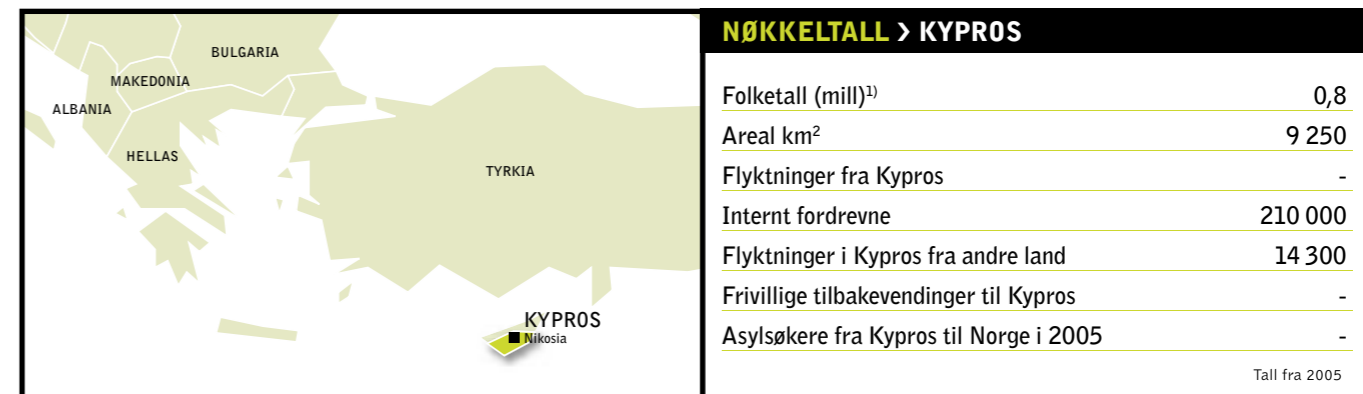
etniske gruppene. Mens 99 prosent av de mer enn 220 000 etniske kroaterne som ble fordrevet av konflikten har vendt tilbake, har mindre enn en tredjedel av de over 300 000 etniske serberne som ble fordrevet vært i stand til å gjøre det samme.

VANSKELIG RETUR Etniske serbere som ønsker å vende tilbake til sine hjem i Kroatia er blitt motarbeidet av kroatiske myndigheter. Serberne har problemer både med å få tilbake eiendommene sine og nektes hjelp til gjenoppbygging av ødelagte hus. Etniske serbere stiller også bakerst i køen på arbeidsmarkedet og til offentlige tjenester som skole og helse.

Stadig færre serbere ønsker å vende tilbake til sine hjem i Kroatia. Mange har fått nytt statsborgerskap og er integrert i eksillandet, og har gitt opp å realisere ønsket og kampen om å få tilbake sine hjem. Fremdeles oppholder rundt 60 000 flyktninger fra Kroatia seg i eksil. I 2005 søkte 18 personer fra Kroatia om asyl i Norge.

EU-PRESS Som et ledd i normaliseringsprosessen på Balkan og Kroatiens ønske om å bli medlem i EU, inngikk regjeringen i Zagreb i januar 2005 en avtale med Bosnia-Herzegovina, Serbia og Montenegro om å løse flyktningproblemene innen utgangen av 2006. EU på sin side har krevd at regjeringen må gjøre en større innsats enn det de hittil har gjort for å sikre rettighetene til etniske minoriteter, legge forholdene bedre til rette for tilbakevendning av flyktninger, og vise større vilje til å stille krigsforbrytere for retten.

I mars 2005 utsatte EU tiltredelsesprosessen, blant annet fordi Kroatia ikke hadde anholdt general Ante Gotovina, som var ettersøkt av den internasjonale krigsforbryterdomsstolen i Haag. Prosessen fortsatte imidlertid i oktober 2005, og Gotovina ble arrestert på den spanske øya Tenerife to måneder etter. ■

MINDRE PRESS PÅ FERIEØYA

KYPROS I DAG Kypros har lenge vært et naturlig mål for solhungrige turister. De senere årene har øya også vært blant de få land i verden hvor antall asylsøkere har økt voldsomt. Dette endret seg noe i 2005, etter en innstramning av asylpolitikken.

DELT ØY Alle feriegjestene er nok ikke klar over konflikten som har preget øya siden selvstendigheten i 1960. Den nordlige delen er forbeholdt den tyrkisk-kypriotiske befolkningen, mens den sørlige delen er gresk-kypriotisk. Da Kypros ble selvstendig, tok det gresk-kypriotiske flertallet makten. I flere år raste striden mellom folkegruppene, og det toppet seg i 1974, da Nasjonalgarden i samarbeid med greske offiserer gjorde statskupp og styrtet landets president Makarios. Hellas, Storbritannia og Tyrkia var garantister for den tidligere britiske koloniens selvstendighet, og Tyrkia invaderte den nordlige tredjedelen av øya for å beskytte den tyrkisk-kypriotiske befolkningen. FN fordømte invasjonen, men tyrkisk-kypriotene hevder at for dem var Tyrkias okkupasjon en frigjøring. Siden har øya hatt to ulike administrative enheter, men et visst fellesstyre har likevel eksistert. Delingen resulterte i rundt 260 000 internt fordrevne. Fremdeles er over 200 000 kyprioter internt fordrevet i landet.

EU-MEDLEMSKAP Inntil reglene ble endret våren 2003, var det svært vanskelig å krysse grensen mellom de to delene av landet. I 2004 gikk Kypros inn i EU sammen med ni andre land, men det er bare innbyggerne i sør som nyter godt av fordelene ved medlemskapet.

I dag er 78 prosent av befolkningen av gresk avstamning, og 18 prosent tyrkere. I tillegg er det flere minoriteter på øya med grunnlovsfestet status som religiøse grupper. De største gruppene er maronitter og armenere.

STRØMMER TIL I perioden 2001-2005 mottok Kypros 30 asylsøkere per 1000 innbyggere – det høyeste tallet blant de 50 industrilandene FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har undersøkt. Beliggenheten like utenfor Tyrkia, med Syria i vest og Egypt i sør, gjør øya til et attraktivt mål for flyktninger. Etter at grensen mellom nord og sør ble åpnet, har også mange flyktninger tatt seg inn gjennom den mindre overvåkede nordlige delen. Men den eksplosive økningen i antall asylsøkere skyldes i stor grad at folk som allerede er i landet på lovlig vis har funnet et smutthull i systemet. Mange av dem er studenter fra spesielt Bangladesh og Pakistan. Som asylsøkere har de lov til å arbeide, noe vanlig studentvisum ikke tillater.

STRENGERE POLITIKK De mange asylsøknadene har utløst en strengere praktisering av politikken. I 2005 søkte 7770 personer om asyl på Kypros, en nedgang på rundt 20 prosent fra året før. De fleste kom fra Syria (1205), Georgia (806) og Sri Lanka (806). Det er bare siden 2002 at myndighetene har behandlet sine egne asylsaker. Tidligere ble jobben gjort av UNHCR.

NEI TIL GJENFORENING De greske og tyrkiske statsministrene undertegnet en fredsavtale i 2004. Avtalen åpnet opp for en gjenforeningsplan iverksatt av FNs generalsekretær. I folkeavstemningen som ble avholdt samme år stemte Nord-Kypros for gjenforening, men FN-planen ble forkastet av et overveldende nei-flertall i sør. Dermed fikk de internt fordrevne knust drømmen om vende tilbake til sine tidligere hjem. De politiske lederne står fortsatt langt fra hverandre i dette spørsmålet. ■

FREMMEFRYKT OG HJEMSENDINGSPLAN

NEDERLAND I DAG Nederland er ett av få vestlige industriland som opplever en økning i antallet asylsøkere. I 2005 søkte 12 350 personer om asyl i landet, 26 prosent flere enn året før. Ved siden av Danmark er Nederland blant Europas mest restriktive land i asylspørsmål. I tillegg har to drap på sentrale kritikere av islam og innvandring nørt opp under fremmedfrykten.

ULIKE TYPER BESKYTTELSE De største gruppene asylsøkere i 2005 kom fra Irak (1043), Somalia (792) og Afghanistan (689). Blir man anerkjent som flyktning, får man tre års midlertidig oppholdstillatelse. Dersom forholdene i flyktingens hjemland blir vesentlig bedre, kan saken bli gjenopptatt og oppholdstillatelsen inndratt. Etter tre år kan flyktingene søke om permanent oppholdstillatelse, og etter fem år om statsborgerskap. Samme vilkår har asylsøkere som gis opphold på humanitært grunnlag. Dette gis for eksempel til traumatiserte flyktinger eller personer som risikerer tortur hvis de vender tilbake til hjemlandet.

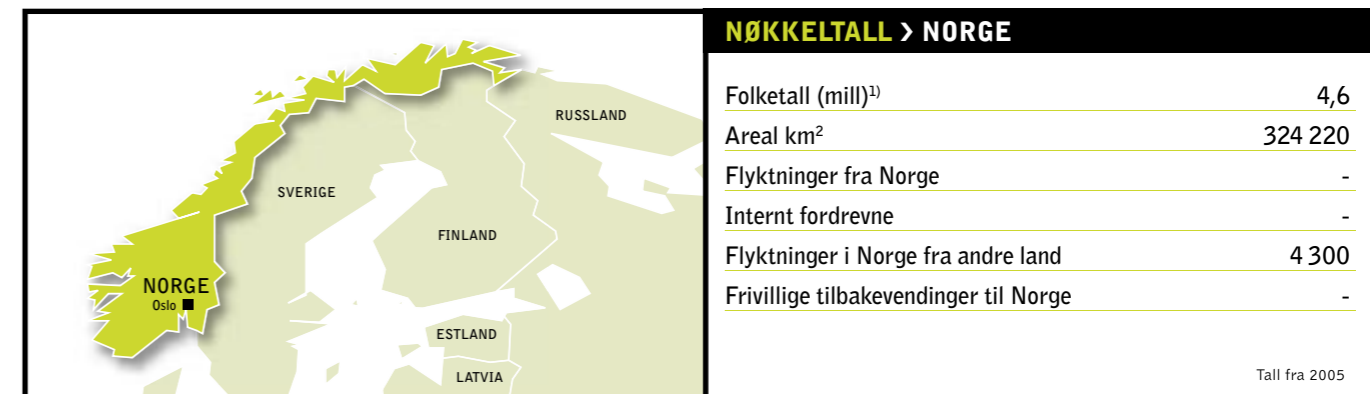
ASYLSENTRER Flertallet av asylsøkerne oppholder seg på asylsentre mens saken er under behandling. Her får de utbetalt et ukentlig beløp til mat og klær. Legehjelp og retts hjelp er gratis. Asylsøkerne har lov til å jobbe i begrensede perioder, og barna får skolegang. Alle flyktinger må gjennom et obligatorisk integreringsprogram med nederlandsk språkopplæring.

DRAP OG FREMMEFRYKT To drap har rystet nederlenderne de siste årene. Den høyrepopulistiske partilederen Pim Fortuyn, som ble drept i forkant av valgkampen i 2002, hadde som sitt hovedslagord: «Nederland er fylt opp!». Drapet på filmregissøren Theo van Gogh i november 2004, som ble knyttet til en film om tvangsgifte i muslimske samfunn, bidro til å øke fremmedfrykten i landet.

KONTROVERSIELL TILBAKESENDING Innvandringsminister Rita Verdonk fortsetter å gjennomføre en «treårsplan» slik den ble kunngjort i februar 2004: 26 000 asylsøkere skulle utvises fra landet i løpet av tre år. Vedtaket møtte protester fra organisasjoner og nederlendere for øvrig, og 10 000 mennesker samlet seg i demonstrasjonstog i Amsterdam.

Ministeren møtte motbør da hun i mars 2006 opphevet en kjennelse om å stanse hjemsendelse av homofile og lesbiske asylsøkere fra Iran tilbake til hjemlandet. Kjennelsen ble vedtatt året før, etter rapporter om forfølgelser og henrettelser på grunn av seksuell legning. Verdonk hevdet at legning alene ikke har vært grunnen til noen henrettelser. Menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch er blant organisasjonene som har reagert. De mener at Verdonk har feiltolket iransk lov og at Nederland ikke oppfyller internasjonale overenskomster om menneskerettigheter.

DØDSBRANN VED SCHIPHOL Flere «deportasjonssentre» er opprettet ved flyplasser og havner i Nederland. Disse har plass til flere hundre personer, og huser asylsøkere som venter på å bli sendt ut av landet side om side med kriminelle som er dømt for ulike lovbrudd, oftest narkotikasmugling, og som skal utleveres til sine hjemland. Menneskerettighetsgrupper og flyktingorganisasjoner har vært sterkt kritiske til sentrene, som de mener minner om fengsler. I oktober 2005 ble 11 asylsøkere som ventet på hjemsendelse drept i en brann i sentret de oppholdt seg på ved storflyplassen Schiphol utenfor Amsterdam. ■

MANGE UTFORDRINGER

NORGE I DAG I 2005 var Norge den største giveren per innbygger og den sjette største bidragsyteren til FN's flyktingarbeid, med omtrent 425 millioner kroner. Samtidig fører en strengere politikk til et stadig synkende antall asylsøkere i landet.

FÆRRE ASYLSØKNADER Norge mottok 5400 asylsøknader i 2005, en nedgang på 32 prosent i forhold til 2004 og det laveste antallet siden 1997. De største søkergruppene kom fra Irak, Somalia og Russland – hovedsakelig Tsjetsjenia.

Om lag 17 000 personer fikk opphold i landet i 2005, de fleste i forbindelse med familiejenforening. Av de 20 000 personene som fikk bosettingstillatelse i Norge i 2005, var irakere og somaliere de største gruppene. Dette er en rett man kan oppnå etter å ha bodd sammenhengende i landet i tre år, med oppholds- eller arbeidstillatelse gitt med sikte på varig opphold.

JERN-ERNA Kommunalminister Erna Solberg i den forrige regjeringen fikk kallenavnet «Jern-Erna» etter en rekke innstramminger i asylpolitikken, både i forhold til praktisering av lov og forskrift, i forhold til asylprosedyrer og i forhold til at flere tilbud til asylsøkere i mottakene er kuttet, blant annet norskundervisningen. Tvangsretur av somaliere ble et særlig omstridt tema under Solberg. I et brev til den norske regjeringen i august 2005 uttrykte FN's høykommissær for flyktinger (UNHCR) bekymring for en planlagt hjemsendelse av 400 somaliere. Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) og Flyktinghjelpen støttet FN's vurdering.

REGJERINGSSKIFTE Den rødgrønne regjeringen med Ap, SV og Sp som overtok etter den borgerlige koalisjonen i oktober 2005, flyttet ansvaret for flykting- og integreringspolitikk fra Kommunaldepartementet til Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen har mye å ta fatt

på innen innvandrings- og asylpolitikk i henhold til regjeringens Soria Moria-erklæring: Å øke antallet overføringsflyktinger fra FN til 1500, overføre ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere til barnevernet, raskere og enklere godkjenning av utdanning tatt i andre land, og gjeninnføring av norskundervisning for asylsøkere som venter på behandling av sin søknad og ikke minst – en bedre etterlevelse av UNHCR sine anbefalinger.

NY UTLENDINGSLOV Forslag til ny Utlendingslov forventes fremlagt for Stortinget i løpet av 2006. En viktig endring som er foreslått i utkastet, er en utvidelse av flyktingbegrepet. Dette vil si at personer med behov for beskyttelse etter andre bestemmelser enn Flyktingkonvensjonen vil inkluderes i begrepet «flykting», og få samme rettigheter som personer som har flyktingstatus, noe de til nå ikke har hatt.

NYTT DIREKTORAT 1. januar 2006 ble det nye Integrerings- og mangfoldsdirektoratet opprettet. Direktoratet overtok en del oppgaver innenfor integrasjonsarbeid fra Utlendingsdirektoratet (UDI). Våren 2006 er Statistisk Sentralbyrå i gang med å samle inn data til en omfattende levekårsundersøkelse blant 5000 personer med innvandrerbakgrunn fra ti ulike land. De første resultatene er ventet å foreligge i mai 2007.

KRITIKK AV UDI Våren 2006 fikk UDI sterk kritikk for å ha innvilget oppholdstillatelse til 182 nordirakere med midlertidig oppholdstillatelse, såkalte MUFere, som har vært i Norge siden 1998-2000. Politiske myndigheter hevder de ikke var kjent med beslutningen, og regjeringen oppnevnte en uavhengig granskningskommisjon til å gjennomgå både saken og styringsforholdene mellom departement og direktorat. Flyktinghjelpen mener fokuset for debatten burde rettes mot den uverdige behandlingen kurderne har fått av det norske systemet, heller enn forholdet mellom forvaltning og politikere. ■

TSJETSJENERNE VIL VIDERE

POLEN I DAG 95 prosent av alle asylsøkere til Polen er fra Tsjetsjenia. Mange av tsjetsjenerne er imidlertid ikke interessert i de beskjedne mulighetene som finnes i det ferske EU-landet. De vil videre og søke lykken andre steder.

STRØMMEN SNUDE I 1980-årene var landene i Øst- og Sentral-Europa først og fremst opprinnelsesland for asylsøkere. Da kommunismen falt i 1989, endret dette bildet seg radikalt. Fra 2000 ble Polen plutselig blant de landene som mottok store deler av strømmen av asylsøkere til Europa. Antallet asylsøkere gjorde et kraftig hopp i 2004, da Polen ble medlem i EU. En av årsakene er den geografiske beliggenheten, langs 'immigrasjonsaksen' fra Asia og Tsjetsjenia. I 2005 gikk antall søknader imidlertid tilbake med 33 prosent, med 5440 søknader mot 8080 året før. Flesteparten av asylsøkerne var tsjetsjenere med russisk statsborgerskap.

Arbeidet for å stenge grensen mot øst har vært et viktig tiltak for å bremse strømmen av asylsøkere. Norge gir årlig 850 millioner kroner til fremme av frivillige organisasjoner og bærekraftig utvikling i Polen. Det vakte derfor reaksjoner fra norske myndigheter da det viste seg at store deler av disse pengene skulle brukes til å bedre grensekontrollen etter Polens innlemmelse i Schengen-avtalen.

VIL VIDERE Et stort flertall av tsjetsjenerne som ankommer Polen vil imidlertid videre. De mener landet har for lav levestandard og klager over forholdene på de 16 asylmottakene. Det er ingen tvil om at det kan være svært vanskelig å forsørge en tsjetsjensk storfamilie i Polen.

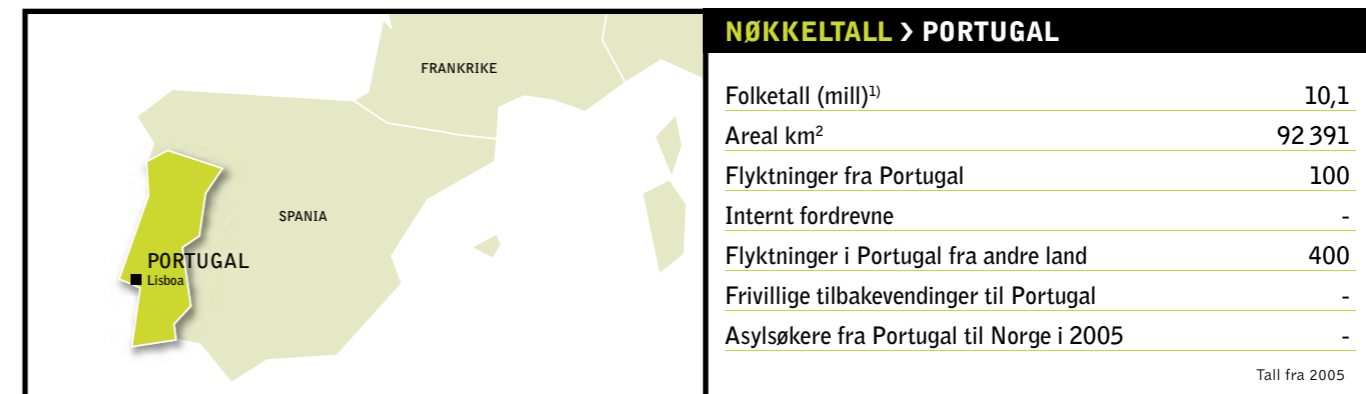
Få asylsøkere kan regne med full status som flyktning i Polen. Av 8200 søknader som ble behandlet mellom januar og slutten av

november 2005, resulterte bare 230 i flyktningstatus. Ytterligere 1631 personer fikk et såkalt «opphold på toleransegrunnlag».

Mange av tsjetsjenerne drar videre før asylsøknaden er ferdig behandlet, og rundt halvparten av sakene må legges bort fordi søkeren er forsvunnet. I følge EUs Dublin-avtale er det ikke mulig å selv velge det landet der man vil søke asyl, det må skje i det første EU-landet man kommer til. Tsjetsjenerne betaler derfor for å bli smuglet inn i andre land. De blir som oftest returnert til Polen, men prøver da en ny smuglerrute. I 2004 arresterte det polske grensepolitiet hele 178 organiserte smuglergrupper.

NY UTLENDINGSLOV En ny utlendingslov trådte i kraft i 2003. Loven skiller tydelig mellom asyl og økonomisk motivert innvandring. Tre former for opphold kan gis – asyl, opphold på humanitært grunnlag og midlertidig beskyttelse. I tillegg har Polen innført en egen form for oppholdstillatelse, et såkalt «opphold på toleransegrunnlag». Dette innebærer ikke flyktningstatus, men opphold på grunn av uholdbare forhold i hjemlandet, for eksempel fare for tortur eller slavearbeid. Midlertidig oppholdstillatelse innebærer at utgifter til bolig, barnehage, klær og helseforsikring blir dekket. I tillegg kan asylsøkere få juridisk bistand i opptil ett år. Disse godene gjelder ikke asylsøkere som gifter seg med polske statsborgere.

Alle får imidlertid arbeidstillatelse. Men det er ikke lett å finne en jobb i et land med 18 prosent arbeidsledighet, og en del av de som har fått «opphold på toleransegrunnlag» har derfor søkt om asyl på nytt for å kunne bo på asylmottakene. ■

BEGRENSET ARBEIDSINNVAJDRING

PORTUGAL I DAG Portugal har lenge ligget nederst på tabellen i Europa når det gjelder antall asylsøkere. I 2005 kom det kun inn 110 søknader. Men det tidligere kolonilandet har i flere årtier vært et svært attraktivt mål for arbeidssøkende innvandrere. Ny lovgivning har imidlertid gjort det vanskeligere å få både arbeids- og oppholdstillatelse i Portugal.

FORDOBLET Innvandringen til Portugal startet i 1970-årene, da de tidligere koloniene Angola, Mosambik, Guinea-Bissau, Cape Verde og São Tomé e Príncipe i Afrika ble selvstendige. På slutten av 1990-tallet ble arbeidsutvandringen fra Portugal avløst av arbeidsinnvandring til landet. Det siste tiåret har den utenlandske befolkningen blitt fordoblet. Innvandrerne kommer stort sett fra de tidligere koloniene, men det er også mange fra østeuropeiske land. Mange har oppholdt seg ulovlig i Portugal i flere år.

Fra 1990-tallet og frem til i dag har innvandrere bosatt seg i nye områder av landet. De har fått jobb innen flere typer yrker, som handel, industri, jordbruk, bygningsarbeid og rengjøring. Det er anslått at i underkant av 500 000 innvandrere oppholder seg i Portugal i dag.

UTENLANDSK ARBEIDSKRAFT På grunn av behovet for arbeidskraft hadde Portugal i en lang periode ingen begrensninger på innvandringen. Men den store økningen rundt århundreskiftet utløste en stor debatt om innvandringspolitikken. I 2003 trådte en skjerpet lovgivning i kraft som begrenser antall oppholds- og arbeidstillatelser til utlendinger. Samtidig opplevde landet en økonomisk nedtur. Dette førte til en stor økning i arbeidsledigheten blant innvandrere – særlig fra land utenfor EU.

Nå må alle som ønsker å bo og arbeide i Portugal søke om tilatelse fra hjemlandet. Det er også etablert årlige innvandringskvoter fra bestemte land. Samtidig er det opprettet en ny type arbeidsvisum for å beholde fagutdannede mennesker i landet.

De årlige kvotene er ofte større enn behovet for arbeidskraft, og dette har fått mange observatører til å se på kvotene som en måte å gi ulovlige innvandrere lovlig opphold. Den ulovlige arbeidsinnvandringen fortsetter til tross for kvoteordningene. Disse arbeiderne får seg jobb i lavstatusyrker som verken portugisere eller lovlige innvandrere ønsker seg. De godtar som regel dårlige arbeidsbetingelser og lavere lønn.

MOT DISKRIMINERING I 2003 ble det også opprettet et eget høykommissariat for innvandrere og etniske minoriteter (ACIME), som gir juridisk bistand og driver med opplysningsarbeid. Dette er ett av flere tiltak som er iverksatt i Portugal de siste årene for å bekjempe diskriminering. Prinsippet om like sosiale, kulturelle og økonomiske rettigheter for utlendinger og portugisere er også tatt med i lovverket.

TIDLIGERE KOLONIER Forholdet mellom Brasil og Portugal har av historiske årsaker alltid vært sterkt. I 2003 ble de to landene enige om en spesialavtale som ga lovlig opphold til brasilianere som allerede befant seg i Portugal.

De siste årene har Portugal også gitt bistand til landets tidligere kolonier. Dette har kommet godt med i Angola, som har en 30 år lang borgerkrig bak seg. Da freden kom i 2002, vendte titusener av angolnere i Portugal tilbake til hjemlandet sitt. ■

NØKKELTALL > RUSSLAND	
Folketall (mill) ¹⁾	141,6
Areal km ²	17 075 200
Flyktninger fra Russland	34 000
Internt fordrevne	265 000
Flyktninger i Russland fra andre land	149 200
Frivillige tilbakevendinger til Russland	152
Asylsøkere fra Russland til Norge i 2005	545
Tall fra 2005	

FORTSATT KONFLIKT I TSJETSJENIA

RUSSLAND I DAG Til tross for alvorlige menneskerettighetsbrudd, er resten av verden i stor grad passiv til Russlands overgrep mot den tsjetsjenske befolkningen. Tsjetsjenerne utgjør i dag en av de største gruppene asylsøkere til europeiske land.

KONFLIKTEN FORTSETTER Da Sovjetunionen ble oppløst i 1991, ble flere stater selvstendige. Også i Tsjetsjenia var det mange som ønsket å løsrive seg. Dette ble starten på en lang konflikt mellom føderale russiske styrker og ulike separatistgrupper i Tsjetsjenia. I 1994 brøt det ut åpen konflikt, og en blodig krig fulgte. I 1996 ble det undertegnet en fredsavtale som ga tsjetsjenerne en stor grad av selvstyre. Men etter en rekke terroraksjoner i Russland, som russiske myndigheter ga tsjetsjenske separatister skylden for, og etter at tsjetsjenske separatister gikk inn i naborepublikken Dagestan, invaderte Russland på nytt Tsjetsjenia i 1999. Flere hundre tusen er fordrevet, terrorisert og drept som følge av konflikten.

De siste årene har det vært avholdt flere valg i Tsjetsjenia, det siste var parlamentsvalget i november 2005. Russiske myndigheter mener den politiske prosessen for å løse den tsjetsjenske konflikten nå er løst, noe tsjetsjenske separatister er uenige i.

BRYTER MENNESKERETTIGHETENE Til tross for at tsjetsjenske separatister erklærte våpenhvile i 2005, har kamphandlinene og uroen fortsatt i 2006. Russiske myndigheter hevder at de har kontroll over situasjonen, og forsøker å gi inntrykk av at alt er på vei tilbake til det normale. Men Russland kan likevel ikke garantere for sikkerheten til internasjonale organisasjoner som vil jobbe i Tsjetsjenia, og vil heller ikke godta internasjonale menneskerettighetsobservatørens tilstedeværelse. I januar 2006 undertegnet president Vladimir Putin en ny russisk lov, som gir myndighetene enda sterkere kontroll over frivillige organisasjoner i landet.

I november 2005 ble Raftoprisen tildelt den tsjetsjenske men-

neskerettighetsforkjemperen Lida Yusupova. Hun dokumenterer overgrep og fører saker for domstolene – et farlig arbeid under dagens forhold. Yusupova kritiserer også vestlige land for manglende interesse for situasjonen i Tsjetsjenia. Hun støttes av Amnesty International, som i mars 2006 påpekte at EU må konfrontere Russland om menneskerettighetssituasjonen i landet. Også Human Rights Watch (HRW) har kritisert Russiske myndigheter, og hevdet i mai 2006 at Russland bør utestenges fra FNs nye menneskerettighetsråd. Russiske myndigheter fastholder konsekvent at konflikten i Tsjetsjenia er et internt, russisk anliggende.

PÅ FLUKT Det er i dag rundt 265 000 internt fordrevne i Russland. De fleste befinner seg i den tsjetsjenske republikken. Et økende antall tsjetsjenere har også søkt tilflukt i utlandet. Mer enn 34 000 russere – flesteparten tsjetsjenere – er i dag flyktninger i andre land. I 2005 kom det 545 russiske asylsøkere til Norge. Det er den tredje største gruppen asylsøkere i Norge, etter irakere og somaliere.

De europeiske landene har svært ulik praksis i forhold til tsjetsjenske asylsøkere, og innvilgelsesraten varierer stort. Mens noen land mener gruppen har behov for beskyttelse, mener andre at det er trygt for dem å bosette seg andre steder i Russland. Mange tilbakevendte asylsøkere ender opp som internt fordrevne.

DOMINERER SUS Russland har det siste året spilt svært aktivt på sin fortsatt dominerende rolle i Samveldet av Uavhengige Stater (SUS). I januar 2006 doblet de gassprisen til Ukraina og Georgia, og i april 2006 stoppet de all import av georgisk vin og mineralvann. I tillegg har russerne fortsatt et betydelig militært nærvær i de Sørkaukasiske republikkene Armenia og Georgia. ■

NØKKELTALL > SERBIA OG MONTENEGRO	
Folketall (mill) ¹⁾	10,5
Areal km ²	102 350
Flyktninger fra Serbia og Montenegro	24 700
Internt fordrevne	247 400
Flyktninger i Serbia og Montenegro fra andre land	78 600
Frivillige tilbakevendinger til Serbia og Montenegro	2 644
Asylsøkere fra Serbia og Montenegro til Norge i 2005	468
Tall fra 2005	

FLEST FLYKTNINGER I EUROPA

SERBIA OG MONTENEGRO I DAG Serbia og Montenegro står foran store politiske utfordringer. 21. april stemte et flertall av innbyggerne i republikken Montenegro for en løsrivelse fra unionen med Serbia. Både EU og den føderale regjeringen i Beograd har godkjent resultatet. I løpet av året forventer man også at den FN-styrte provinsen Kosovo vil få en formell autonom status. De fleste av landets innbyggere ønsker et snarlig medlemskap i EU. En fremtidig selvstendig montenegrinsk stat vil trolig få et forsprang på naboen Serbia, som først må sørge for at de to krigsforbrytermistenkte lederne Ratko Mladic og Radovan Karadzic stilles for retten i Haag før EU vil gå videre med medlemsforhandlinger.

ARVEN ETTER MILOSEVIC 11. mars 2006 døde Serbias forhenværende president Slobodan Milosevic i fengsel i Haag, under påvente av å bli stilt for den internasjonale krigsforbryterdomstolen. Milosevic var anklaget for krigsforbrytelser, forbrytelser mot menneskeheten og folkemord, og ble utpekt som hovedpersonen bak krigene på Balkan. Flere millioner mennesker ble tvunget på flukt som følge av konfliktene.

Serbia og Montenegro var det landet som tok imot flest flyktninger fra 1990-årenes kriger på Balkan. Mange av disse var serbere som flyktet fra nabolandene. Ved inngangen til 2006 var antallet flyktninger i Serbia og Montenegro redusert til 78 600, en nedgang på over 200 000 på to år. Dette skyldes i hovedsak at mange har fått serbisk statsborgerskap og ikke lenger regnes som flyktninger.

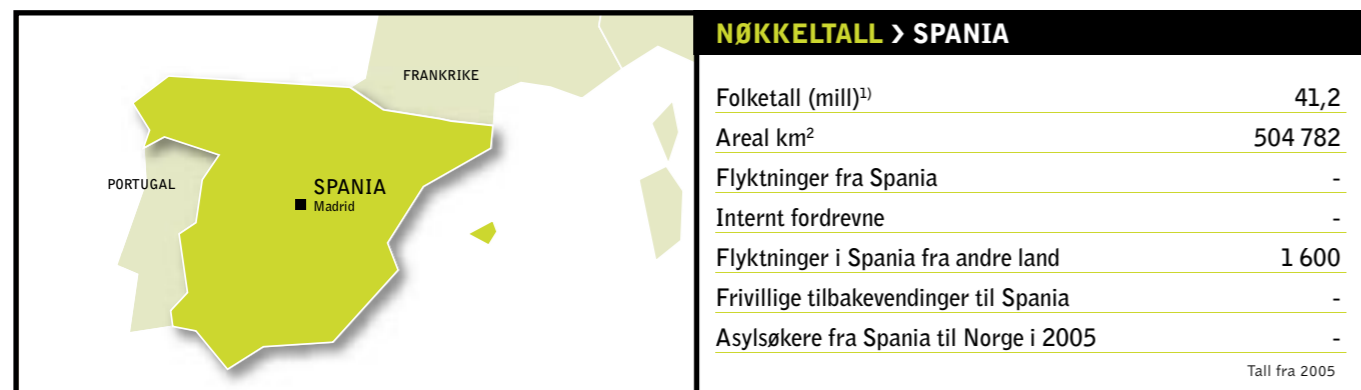
KOSOVO-KNUTEN Omlag 250 000 serbere og andre minoriteter flyktet fra Kosovo under og etter Nato-invasjonen i 1999. Flesteparten er fortsatt forhindret fra å vende hjem. Myndighetene i Beograd har vært lite villige til å integrere fordrevne serbere fra Kosovo. I frykt for å bygge opp under Kosovos ønske om uavhengighet, anser de serbernes tilbakevendning til Kosovo som den eneste tenkelige løsningen.

Samtidig har både myndigheter og lokalbefolkning i Kroatia motarbeidet tilbakevendning av serbiske flyktninger. Det store flertallet kroatiske serbere har derfor etablert seg i Serbia og Montenegro eller andre eksilland. Omlag 226 000 er fortsatt registrert som internt fordrevne i Serbia og i Montenegro, mens mer enn 22 000 er internt fordrevet i selve Kosovo-provinsen.

KOSOVOS STATUS Den politiske situasjonen i Serbia og Montenegro er fortsatt spent. Stridstemaet dreier seg om Kosovos fremtidige status. FN-administrasjonen (UNMIK), som har styrt Kosovo som et protektorat siden 1999, har ikke klart å gjenopprette et multietnisk samfunn. Albanerne, med den nye statsministeren Agim Ceku i spissen, krever uavhengighet fra Serbia og ønsker en snarlig avklaring. På motsatt side gjør regjeringen i Beograd krav på fortsatt suverenitet over provinsen, men er villig til å gi utvidet selvstyre. De pågående forhandlingene om provinsens fremtidige status forventes å lede frem til en avklaring ved utgangen av 2006.

STOR GRUPPE I NORGE Av de om lag 300 000 serberne som bodde i Kosovo før utdrivelsen i 1999, er kun 80 000 blitt igjen. De utgjør i dag kun to prosent av befolkningen, og utsettes for etnisk motivert vold og diskriminering.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) er bekymret for sikkerheten til minoriteter fra Kosovo og anbefaler at gruppen gis anledning til å søke beskyttelse i andre land, under henvisning til FNs flyktningkonvensjon. Flyktninger fra Balkan utgjør i dag en av de største gruppene av asylsøkere i Europa. I 2005 søkte 468 personer fra Serbia og Montenegro om asyl i Norge. Mer enn 90 prosent av søknadene blir avslått. ■

ENORM PÅGANG FRA AFRIKA

SPANIA I DAG De siste årene har titusener afrikanere forsøkt å ta seg inn i Spania, de fleste på ulovlig vis. Myndighetene har svart med økt grensekontroll og strammere asylpolitikk. Samtidig er det iverksatt tiltak som skal bedre levekårene for innvandrerne som allerede er i landet.

FARLIG SJØREISE Høsten 2005 ble det offentliggjort etterretningsrapporter som konkluderte med at 30 000 afrikanere ville forsøke å ta seg inn i Europa via Spania det kommende året. Ofte får sjøreisen fra Afrika en tragisk utgang. Fra januar til april 2006 plukket kystvakten opp 1700 omkomne flyktninger, både voksne og barn. 4000 kom seg levende i land. Det er i stor grad organisert mafia som står bak transporten.

SAMMENSTØT I flere år har spanske myndigheter hatt store problemer med å forhindre at tusenvis av afrikanske flyktninger tar seg ulovlig inn i de spanske enklavene Ceuta og Melilla i Marokko. Situasjonen tilspisset seg til sensommeren 2005. Grensepolitiet støtte flere ganger sammen med flyktninger som ikke lot seg stoppe av gjerdene som har blitt satt opp rundt enklavene, og det ble rapportert om flere drepte. FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) rykket ut og ba Spania se til at flyktningene blir behandlet i tråd menneskerettighetene. Bare ti prosent av dem som tar seg inn i Ceuta og Melilla får sine asylsøknader behandlet.

I samme periode ble Spania kritisert av Amnesty International for å overlate ansvaret for beskyttelse av flyktninger til sine naboland. Blant annet skal 500 afrikanere som forsøkte å ta seg inn i enklavene ha blitt funnet i ørkenen, etterlatt av marokkansk politi.

STRENGERE ASYLLOV Myndighetene i Spania har svart på den store pågangen av asylsøkere med å innføre en strengere asyllov. Personer

som forsøker å ta seg inn i landet uten gyldige identitetsdokumenter risikerer å bli utestengt i en periode på tre til ti år. Lokale domstoler har også fått utvidet adgang til å gi utvisningsordre, slik at de som får avslag på asylsøknaden skal bli transportert raskere ut av landet.

5260 personer søkte om asyl i Spania i 2005. Dette er det laveste antallet siden 1997. De fleste søknadene kom fra Colombia (1655), Nigeria (726) og Algerie (496).

For å bremse flyktningstrømmen er det også opprettet en egen ordning for frivillig tilbakevending. Spanske myndigheter sørger for flybillett, reisepenger og økonomisk hjelp i hjemlandet. De overvåker også tilbakekomsten. De siste årene har 150 personer benyttet seg av ordningen årlig. Fra 2004 har Spania og Marokko også hatt en samarbeidsavtale om sikker hjemsendelse av mindreårige asylsøkere.

AMNESTI Til nabolandenes irritasjon ga Spania i 2005 et av de største amnestiene i EUs historie. Ulovlige innvandrere som hadde arbeidskontrakt og kunne bevise at de hadde vært i Spania i mer en seks måneder fikk arbeidstillatelse og opphold i ett år. Dermed kunne nærmere 800 000 innvandrere, særlig fra Marokko og Latin-Amerika, nyte godt av minstelønn og trygdeytelser. I tillegg forbedret myndighetene forholdene for familiegjening.

Hensikten med amnestiet var å få bukt med den uformelle økonomien og å unngå utnyttelse av ulovlig arbeidskraft. Samtidig bidrar innvandrerne som fikk opphold med rundt 118 millioner euro til statskassen hver måned. Spania har møtt stor motstand for sin politikk. Spesielt Frankrike frykter at stadig flere innvandrere vil ta seg over grensen på grunn av EUs regler om fri flyt av arbeidskraft. ■

FREMMEFRYKT OG «GHETTOFISERING»

STORBRIANNIA I DAG Storbritannia hadde i fjor det laveste antallet asylsøkere på over ti år. En rekke forhold som tidligere gjorde Storbritannia til et attraktivt asylland er innskjerpet, og elendige levekår for asylsøkere har høstet kritikk. Flyktning- og innvandrerspørsmål var et hett tema foran parlamentsvalget i 2005, og politikernes ordbruk bidro ifølge mange til å øke en allerede fremtredende fremmedfrykt.

FÆRRE ENN PÅ FOTBALLKAMP 30 460 personer søkte om asyl i Storbritannia i 2005. Dette er en nedgang på 25 prosent fra året før og det laveste tallet siden 1993, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Til tross for det kraftige fallet, er Storbritannia på tredjeplass på listen over land flest asylsøkere søker seg til, etter USA og Frankrike. De største søkergruppene kommer fra Iran, Pakistan, Somalia, Eritrea, Afghanistan og Kina.

Av de drøyt 30 000 søkerne fikk 4700 tilbud om en form for beskyttelse – «like mange som publikumstallet på en fotballkamp i de lavere divisjonene», som det britiske flyktningrådet påpekte i en pressemelding.

ATTRAKTIVT FOR ASYLSØKERE I mange år tronet Storbritannia på topp av listen over de mest attraktive landene å søke asyl i. Lenge kunne man få opphold på humanitært grunnlag dersom man var forfulgt av en bevegelse eller gruppe – man trengte med andre ord ikke å være forfulgt av staten, slik de fleste land praktiserer. Flyktninger får automatisk permanent oppholdstillatelse i landet, og kan søke om statsborgerskap fem år etterpå. For mange asylsøkere er det også viktig at Storbritannia gir inntrykk av å være et rikt og moderne land, med en multietnisk sammensetning og lite diskriminering.

POLITISK TEMA I 2005 ble flyktning- og innvandringsaken et hett tema. Regjeringspartiet Labour og den konservative opposisjonen Tory forsøkte å overgå hverandre i valgløfter om å kontrollere innvandringen og drive ut kriminelle. Ordkrigen gikk så langt at UNHCR ba partene være mer bevisst på ordbruken for å unngå å skape mer fremmedfrykt. Redd Barna meldte om at barn og unge i innvandrer-miljøer følte seg utrygge etter å ha hørt politikerne debattere, og at «flyktning» i mange skolegårder hadde blitt et skjellsord.

LEVER PÅ SULTEGRENSEN I tillegg til mange rasistisk motiverte handlinger de siste tiårene, har Storbritannia opplevd en «ghettofisering» i storbyområder med mange fattige asylsøkere. Flere er hjemløse og sulter. I 2002, da antallet asylsøknader til Storbritannia eksploderte, ble alle som ikke hadde fylt ut asylsøknaden sin så snart som praktisk mulig etter å ha ankommet landet, nektet all økonomisk støtte. To år senere ble det innført en ordning som fratok asylsøkere som hadde fått avslag og ikke hadde skaffet seg reisedokumenter, alle rettigheter i trygdesystemet. Det britiske flyktningrådet har vist til en rekke tilfeller hvor barnefamilier har gått under jorden og levd på et eksistensminimum, og har kalt lovgivningen «grusom og uholdbar».

På den positive siden er det satt i verk flere tiltak for å få bukt med fremmedfrykten. Blant annet har en rekke frivillige organisasjoner hatt spesiell fokus på å gi asylsøkere anledning til å utføre frivillig arbeid i henhold til deres kompetanse. De færreste asylsøkere får anledning til å ta lønnet arbeid i søknadsprosessen. ■

ASYLPOLITIKK VEKKER REAKSJONER

SVEITS I DAG Til tross for at antallet asylsøknader har gått kraftig ned de siste årene, har Sveits innført en strengere asylpolitikk. Det vekker kraftige reaksjoner hos FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR).

MANGE INNVANDRERE I en lang periode var Sveits svært tiltrekkelig for arbeidssøkende franskmenn, tyskere og italienere. Fra siste halvdel av 1900-tallet har alpelandet imidlertid huset et stort antall flyktninger fra Øst-Europa og asylsøkere fra Midt-Østen, Asia og Afrika. En folketelling fra 2000 viste at 22,4 prosent av befolkningen på 7,4 millioner er født i utlandet.

Sveits har tidligere vært blant de land i Europa som har tatt i mot flest asylsøkere per innbygger. Men dette bildet har endret seg radikalt de siste årene. 10 060 personer søkte om asyl i 2005. Dette er det laveste antallet siden 1986. Antallet asylsøknader falt med 29 prosent sammenliknet med året før. Igjen kom de fleste fra Serbia og Montenegro (1506) og Tyrkia (723). I 2005 søkte også 485 somaliere asyl i Sveits.

ARBEIDSKRAFT FRA EU Flyktninger som får innvilget asyl i Sveits, får oppholdstillatelse som må fornyes hvert år. Først etter fem år kan permanent oppholdstillatelse gis. Det finnes ikke noe obligatorisk integrasjonsprogram i Sveits, men en rekke tiltak som skal bidra til å få flyktningene inn på arbeidsmarkedet.

Etter en folkeavstemning sommeren 2005 ble landet innlemmet i EUs Schengen- og Dublin-avtaler. Ved å åpne opp for det europeiske arbeidsmarkedet, har Sveits signalisert at de foretrekker arbeidskraft fra EU-land.

STRENGERE LOVGIVNING Det spesielle politiske systemet med direkte demokrati, har ført til at samfunnsdebatten om innvandring i større grad har kommet på den politiske dagsorden i Sveits enn i

resten av Europa. Valget i 2003 ga også mer makt til innvandringskritiske høyreorienterte og nasjonalistiske partier.

I 2005 kom en ny og strengere lovgivning som avviker fra mange andre europeiske land. Blant annet får ikke asylsøkere som mangler pass eller andre internasjonalt godkjente identitetspapirer (førerkort og fødselspapirer er ikke gyldig), behandlet søknaden. Unntaket er hvis andre omstendigheter gjør flyktningstatusen utvilsom, for eksempel at de risikerer livet ved å returnere til hjemlandet.

Sveits har videre innført restriksjoner på andre typer beskyttelse enn asyl. Innvandrere som har bodd mindre enn tre år i landet får ikke familiegjenforening.

INTERNASJONAL KRITIKK UNHCR har i sterke ordelag kritisert den nye lovgivningen, og mener den på flere områder bryter med Flyktningkonvensjonen. Organisasjonen mener det nå er blitt mye vanskeligere for flyktninger med et reelt behov for beskyttelse å bli vurdert som asylsøkere i Sveits. UNHCR er også kritisk til en bestemmelse om at sveitsiske myndigheter skal utveksle informasjon om asylsøkere med myndighetene i søkerens hjemland. Amnesty International har på sin side kritisert det de mener er umenneskelig behandling av flyktninger. Det sveitsiske politiet anklages for vold og rasisme. ■

BEDRE TIDER

SVERIGE I DAG Sverige har vært herjet av voldshandlinger og skepsis mot flyktninger de siste årene. De negative holdningen skyldes landets økonomiske tilbakegang, ifølge analytikere. En bedring i økonomien, flere bevilgninger til Migrationsverket og godt skussmål i internasjonale undersøkelser om sysselsetting og integrering, vitner imidlertid om bedre tider.

NYE ORDNINGER 17 530 personer søkte om asyl i Sverige i 2005, en nedgang på 24 prosent i forhold til 2004. De største søkergruppene kom fra Serbia og Montenegro (2944), Irak (2330) og Russland (1057).

Ankeinstansen Utlänningsnämnden ble lagt ned fra årsskiftet 2005/2006. I stedet skal anker i asylsaker føres i det regionale retts-systemet, med asylsøkeren og Migrationsverket som motparter. Dette skal føre til større åpenhet om sakene, da mer informasjon blir gjort offentlig gjennom en rettssak enn gjennom behandling i en nemnd.

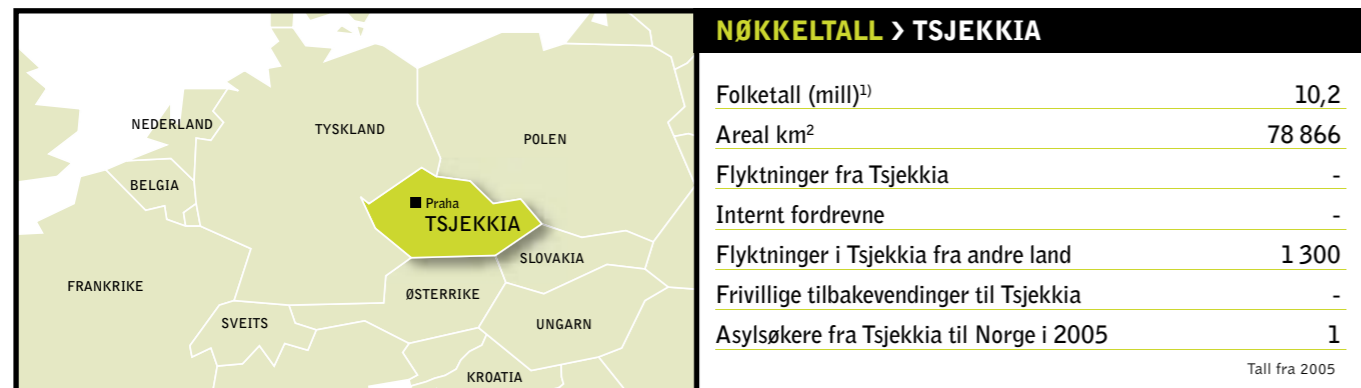
OBLIGATORISKE AKTIVITETER Asylsøkere er pålagt å delta i ulike aktiviteter, enten de velger å bo på boligsentre for asylsøkere, hos familie eller venner, eller om de finner bolig på egen hånd. Dersom asylsøkeren ikke har med seg penger ved innreise til Sverige, får han eller hun støtte etter faste satser. Støtten kan inndras dersom søkeren unnlater å møte til organisert virksomhet i regi av asylsentrene, for eksempel svenskundervisning, vedlikeholdsarbeid på boligsenteret eller praksisplass i en bedrift.

Ved oppholdstillatelse overtar kommunene og Integrationsverket ansvaret for den enkelte flyktning fra Migrationsverket. Flyktningen gjennomgår da et 18 måneder langt introduksjonsprogram. Programmet omfatter blant annet språkkurs og oppretting av kontakt med offentlige institusjoner. De siste årene har Migrationsverket avvirket flere tusen mottaksplasser på boligsentrene.

BARN SPORLØST FORSVUNNET Svenske medier har det siste året fokusert mye på menneskesmugling. Migrationsverket mistenker at mange barn og unge som kommer alene til Sverige fra land som Kina og Somalia, er betalt for av familien og sendt av bakmenn. I november 2005 ble en kinesisk mann og en kvinne bosatt i Sverige arrestert, mistenkt for å ha ført 104 kinesiske barn inn i landet via Arlanda flyplass. 97 av disse er sporløst forsvunnet, og antas å befinne seg i et annet europeisk land med stor kinesisk befolkning. Svensk politi antar at Sverige er brukt som transitland for å få de kinesiske barna inn i Schengen-området.

VELLYKKET INTEGRERING En undersøkelse fra 2003 viser at om lag halvparten av Sveriges befolkning er skeptiske til å ta imot titusener av flyktninger hvert år. I tillegg har landet de siste årene vært rystet av nynazistiske gruppers voldelige overfall på utlendinger og anti-nazister. Samtidig viser en OECD-rapport fra 2006 at 64 prosent av utlendingene i Sverige er i jobb. Bare Canada, Portugal og Sveits har en høyere grad av sysselsetting. Den Brussel-baserte organisasjonen Migration Policy Group rangerer dessuten Sverige som nummer to etter Belgia i en studie som bedømmer de europeiske landenes integrasjonspolitik.

Analytikere har begrunnet den økende skepsisen mot flyktninger med den økonomiske tilbakegangen Sverige har opplevd de siste årene. Landets økonomi er imidlertid på vei opp igjen, og myndighetene regner med å kunne bevilge nærmere 800 millioner svenske kroner ekstra til Migrationsverket, noe som åpner for at flere asylsøkere enn ventet kan få bli i Sverige. Også kommunene får ekstra bevilgninger for å kunne bosette og sysselsette flyktninger på best mulig måte. ■

MANGEL PÅ ARBEIDSKRAFT

TSJEKKIA I DAG Tsjekkia opplevde en strøm av asylsøkere frem mot EU-medlemskapet i 2004. Da ble antallet søknader halvert på ett år. Men landet mangler arbeidskraft, og asylsøkere og innvandrere blir nå i større grad sett som et gode.

TRANSITTLAND Som de fleste andre østeuropeiske land, var Tsjekkia lenge uaktuelt for flyktninger. Tvert om valgte mange tsjekkere å flykte til vestlige land. Etter kommunismens fall endret dette bildet seg radikalt. I 1990-årene ble Tsjekkia et viktig transitland for personer på vei til Vest-Europa. Med den kraftige økonomiske veksten, spesielt på grunn av turistnæringen, fikk landet også større behov for arbeidskraft.

STRØMMET TIL I 2001 søkte 18 000 personer asyl i landet – flere enn i Australia, Irland, Italia, Norge og Spania. De aller fleste kom fra nabolandene i tidligere Sovjetunionen, spesielt fra Ukraina. Det store antallet hang sammen med en liberal periode i tsjekkisk asylpolitikk. Det var ingen begrensninger i hvor mange ganger man kunne søke politisk asyl i landet, og arbeidstillatelse ble gitt umiddelbart. I 2002 kom en strengere lovgivning som gjorde arbeid ulovlig ett år etter at asylsøknaden var sendt til behandling.

Med inntreden i EU i 2004 ble antall søknader halvert. Som alle de ti nye medlemmene, måtte Tsjekkia implementere Dublin-avtalen i sin egen lovgivning. Dette lettet også trykket på asylinstituttet i Tsjekkia, som nå kan sende asylsøkere tilbake til landene som først tok imot dem.

FLERE FIKK OPPHOLD De fleste andre europeiske land har et eget forvaltningsorgan for asylsaker. I Tsjekkia er det regionale myndigheter som har dette ansvaret. Domstolen i byen Brno fungerer som sentral ankeinstans ved avslag på søknader.

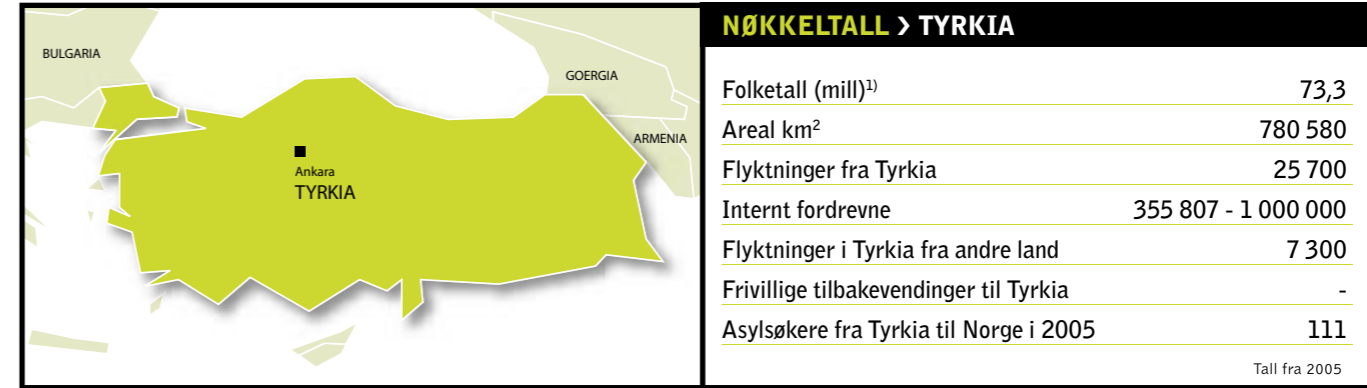
I 2005 søkte 4020 personer om asyl i Tsjekkia – det laveste tallet

siden 1997. Flesteparten kom fra Ukraina (988), India (342) og Kina (287). 251 personer fikk innvilget opphold i 2005. Det er betraktelig flere enn i 2004.

TRENGER ARBEIDSKRAFT Misforholdet mellom tilbud og etterspørsel på arbeidsmarkedet er blitt en av republikkens største utfordringer. Innvandrere blir i større grad enn før betraktet som et gode som kan bidra til økonomisk vekst. Dagens politikk legger til rette for at innvandrere med stor faglig kunnskap eller utdanning lettere kan få opphold.

TILTAK FOR SIGØYNERE En rekke statsløse sigøynere har bosatt seg i Tsjekkia de siste årene. I 2003 var antallet mellom 150 000 og 175 000. I hovedsak kommer de fra nabolandet Slovakia. Sigøynere har en betraktelig lavere levestandard enn resten av befolkningen, og har problemer med å forholde seg til et tungrodd byråkrati.

I 1996 ble et eget senter for sigøynere opprettet i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Dette tar blant annet sikte på å skaffe flere sigøynere tsjekkisk statsborgerskap. For å forberede sigøynerbarna på vanlig skolegang, har myndighetene laget egne førskoler for dem. Dette har vært svært vellykket. Til tross for tiltakene, har en god del sigøynere tatt seg inn i andre EU-land for å søke asyl der. Spesielt har mange reist til Storbritannia. ■

EU KREVER RASKERE HJEMVENDING

TYRKIA I DAG I oktober 2005 innledet Tyrkia forhandlinger om EU-medlemskap. Ett av EUs krav er at prosessen for å hjelpe internt fordrevne i Tyrkia tilbake til hjemmene sine må gå raskere. Samtidig har uroligheter blusset opp igjen i de kurdiske områdene.

NØLER MED HJEMVENDING Over 350 000 mennesker ble internt fordrevet i Tyrkia i løpet av 1990-tallet. De fleste av disse var kurdere som hæren drev på flukt fra landsbyer i den sørøstlige delen av landet.

I både 2004 og 2005 ga menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch (HRW) ut rapporter som tyder på at prosessen for å få disse hjem igjen går langsommere enn Tyrkia gir uttrykk for. Folk fra landet nøler med å reise tilbake fordi landsbyene og husene deres er ødelagte, og sikkerhetssituasjonen i de avsidesliggende områdene er dårlig. Mange av dem som har vendt tilbake bor i primitive skur uten strøm og telefon, og uten tilgang til helsetjenester eller utdanning. Støtte til gjenoppbyggingen er minimal eller ikke-eksisterende.

POSITIVE TEGN En ny lov om kompensasjon til internt fordrevne ble vedtatt i 2004. Målet med loven er å gjøre det enklere for landsbyfolk å vende tilbake til hjemmene sine. Innenriksdepartementet oppga i august 2005 at nesten 106 000 internt fordrevne hadde søkt om kompensasjon innen tidsfristen utgikk.

Myndighetene har også planer om å opprette et eget organ som skal restrukturere det mislykkede tilbakevendingprogrammet og avværne lokale grupper som har gått til angrep på landsbyfolk som har vendt tilbake. I denne prosessen har Tyrkia så vidt innledet samarbeid med internasjonale organisasjoner.

BRUDD PÅ MENNESKERETTIGHETENE I følge Amnesty International gikk den politiske reformprosessen i Tyrkia langsommere i 2005. Det har vært tatt viktige initiativ i form av lovendringer og opplær-

ring av statlige funksjonærer. Men fortsatt er det stor mangel på mekanismer og institusjoner som effektivt kan granske overgrep og overvåke at menneskerettighetene etterfølges. Det er derfor ikke grunn til å tro at folk som har vært usatt for alvorlige menneskerettighetsbrudd kan gå til retten og få en tilfredsstillende granskning av deres sak, og at de ansvarlige vil stilles til ansvar.

NYE OPPTØYER Det har vært en rekke sammenstøt mellom tyrkiske sikkerhetsstyrker og kurdiske demonstranter siden høsten 2005. Mange sivile, også barn, har mistet livet i voldshandlingene. Uroen tiltok etter at 14 mistenkte kurdiske militante ble drept i byen Diyarbakir i slutten av mars 2006. Demonstrasjonene spredde seg videre til andre byer i det sørøstlige Tyrkia. Opptøyene har vært de verste på flere år, ifølge BBC.

PKK PÅ TERRORLISTE Forholdet mellom myndighetene i Ankara og Kurdistans Arbeiderparti (PKK) har vært særlig anspent siden 2004, da gruppen avblåste en ensidig våpenhvile som hadde vart i fem år. PKK har kjempet for selvstyre i det sørøstlige Asia siden 1984. Det siste året har vært preget av kortere våpenstillstand med oppblussing av uroligheter innimellom. PKK har påtatt seg ansvaret for flere bombeangrep mot ulike mål i Tyrkia. Samtidig har tyrkiske sikkerhetsstyrker vært involvert i bombeaksjoner mot kurdiske mål. PKK står på terrorlistene til Tyrkia, EU og USA. Over 30 000 mennesker har mistet livet i konflikten som har pågått i mer enn tjue år.

Antallet asylsøkere fra Tyrkia har sunket med 61 prosent i løpet av 2005. Da søkte omtrent 12 000 tyrkiske statsborgere asyl i industriland. De fleste var kurdere. ■

NØKKELTALL > TYSKLAND	
Folketall (mill) ¹⁾	82,6
Areal km ²	357 021
Flyktninger fra Tyskland	-
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Tyskland fra andre land	64 200
Frivillige tilbakevendinger til Tyskland	-
Asylsøkere fra Tyskland til Norge i 2005	-
Tall fra 2005	

HJEMSENDELSE OG USIKKERHET

TYSKLAND I DAG En ny innvandringslov skal gjøre forholdene bedre for asylsøkere i Tyskland. Blant tiltakene er kortere behandlingstid og bedre integreringsprosesser. Samtidig har myndighetene strammet inn på asylreglene i tråd med EUs felles asylpolitikk. Stridstemaer har vært et hjemsendelsesprogram til Balkan, og en usikker situasjon for flyktninger som har bodd i Tyskland lenge.

NY INNVANDRINGSLOV 28 910 personer søkte om asyl i Tyskland i 2005. Dette er 19 prosent færre enn året før, og det laveste tallet siden 1983. De største gruppene asylsøkere kom fra Serbia og Montenegro (4818), Tyrkia (2767) og Irak (1895).

Den nye innvandringsloven trådte i kraft 1. januar 2005, etter fire år med tautrekking mellom regjeringen og opposisjonen om utformingen. Muligheten til å få midlertidig beskyttelse for mennesker som faller inn under FN's flyktningdefinisjon, er styrket med den nye loven. FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) har dessuten sagt seg fornøyd med at Tyskland har tatt bort formuleringer om at det bare er stater flyktninger kan bli forfulgt av. I tillegg er flere byråkratiske instanser slått sammen, slik at behandlingstiden for søknader er blitt betydelig kortere, og mulighetene for familiegjenforening er bedret. Flyktninger og innvandrere som får oppholdstillatelse skal samtidig også få arbeidstillatelse, og dermed bare forholde seg til én offentlig instans.

OMSTRIDT HJEMSENDELSE Samtidig har Tyskland strammet inn asylreglene i henhold til EUs felles asylpolitikk. Mennesker som har oppfordret til offentlig uro eller mistenkes for å tilhøre terrornettverk, samt menneskesmuglere som blir dømt til minst ett års fengsel, skal vises ut av landet. I tillegg har Tyskland innført et omstridt hjemsendelsesprogram som hovedsakelig omfatter de mange asylsøkerne som kom fra Bosnia-Hercegovina, Kosovo og det øvrige Balkan. De fleste av disse kom i rekordåret 1992, da totalt

en halv million asylsøkere ankom Tyskland. I mai 2005 ble de første 30 flyktningene sendt tilbake til Kosovo, og flere grupper har fulgt etter. Tyske myndigheter og FN's styrke i Kosovo (UNMIK) mente det var trygt å sende flyktningene hjem, mens UNHCR i mars samme år påpekte at forholdene ikke var sikre nok.

ET LIV PÅ VENT UNHCR, Amnesty International og menneskerettsorganisasjonen for asylsøkere Pro Asyl har det siste året satt søkelyset på de om lag 200 000 personene som lever som «Geduldete» (ventende/tålmodige) i Tyskland. Geduldete er flyktninger hvis opphold i landet «tolereres» av myndighetene fordi hjemsendelsen er utsatt av humanitære eller juridiske grunner. Om lag 150 000 av disse har i følge Pro Asyl bodd i Tyskland i mer enn fem år, og er i gang med arbeid eller studier. Flere har fått avslag på gjenopptatte asylsøknader de siste årene. Pro Asyl mener at den nye loven i for liten grad åpner for at mennesker som har bodd i landet så lenge, kan få opphold og bli tilbudt en fremtid i Tyskland.

BEDRE INTEGRERING Kristendemokratenes leder Angela Merkel tok over som forbundskansler i en storcoalisjon i november 2005, etter et usedvanlig jevnt valg. Merkel har varslet at hun vil jobbe med å bedre integreringen av utenlandske borgere for å få bukt med en rekke voldsepisoder på skoler med en høy andel elever med innvandrerbakgrunn, og en skyhøy arbeidsledighet på hele 45 prosent blant den utenlandske befolkningen i Berlin, mot et landsgjennomsnitt på 17 prosent. ■

NØKKELTALL > UNGARN	
Folketall (mill) ¹⁾	9,8
Areal km ²	93 030
Flyktninger fra Ungarn	200
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Ungarn fra andre land	8 800
Frivillige tilbakevendinger til Ungarn	-
Asylsøkere fra Ungarn til Norge i 2005	4
Tall fra 2005	

EU-MEDLEMSKAP STYRKET GRENSENE

UNGARN I DAG Både Ungarn og andre sentraleuropeiske land har tidligere vært land med stor utvandring. Denne trenden har nå snudd, og Ungarn er nå et land med betydelig innvandring. Tallet på asylsøknader har likevel gått dramatisk ned de siste årene, etter en topp rundt årtusenskiftet. Mye av årsaken bak nedgangen ligger i landets nyervervede EU-medlemskap, og økonomiske overføringer for å styrke unionens grense mot øst.

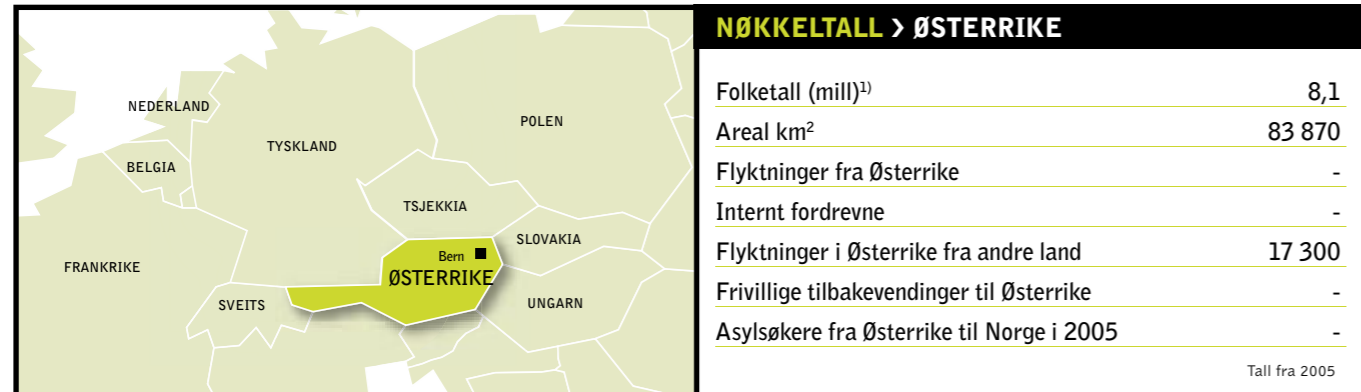
TILPASNINGER TIL EU I 2005 søkte 1610 personer om asyl i Ungarn, mot 11 500 i 1999. Ungarn ligger under gjennomsnittet i antall asylsøknader i EU. Flest asylsøkere kom i 2005 fra Vietnam (319), Serbia og Montenegro (243), Kina (172) og Georgia (114).

Som del av en tilnærming til det kommende EU-medlemskapet, trådte en ny asyllov i kraft i Ungarn i 2002. Blant de viktigste tilpasningene er full tilgang til asylsystemet for asylsøkere uten identifikasjonspapirer, full beskyttelse av mindreårige asylsøkere og tillatelse for FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) til å overvåke mottakerdomstolens beslutningsprosesser.

LENGRE BEHANDLINGSTID De nye prosedyrene har imidlertid gjort at behandlingstiden for asylsøknader nå tar betydelig lenger tid. Ifølge ungarske innvandringsmyndigheter skal ikke søknadsprosessen for asyl ta mer enn 60 dager, selv om denne fristen kan forlenges med 30 dager om nødvendig. 60 dagers behandlingstid var gjennomsnittet på 1990-tallet, men nå er den oppe i over 220 dager. I mellomtiden bor flyktningene på flyktningmottak. Man kan velge å flytte herfra, og man mottar da 60 dollar i engangsstøtte fra innvandringsmyndighetene. Dersom en søknad om asyl blir avslått, men søkeren likevel ikke kan sendes tilbake til opphavlandet av humanitære årsaker, kan en midlertidig oppholdstillatelse på inntil seks måneder innvilges, med mulighet for forlengelse.

EU-MIDLER TIL GRENSEKONTROLL Etter at Ungarn ble EU-medlem i 2004, har landet mottatt betydelige midler for å styrke unionens ytre grenser mot øst. Ungarn har dermed klart å flytte de tidligere smuglerrutene som gikk gjennom landet, lenger nord. Dette har imidlertid gjort det vanskeligere for flyktninger som vil søke beskyttelse i Ungarn, noe som har skapt en ny og mer komplisert situasjon for både flyktninger og hjelpeorganisasjoner.

ROS FRA UNHCR Tidligere har Ungarn blitt sett på som et transitland, både i asylsøkernes og ungarske myndigheters øyne. Men etter landets EU-medlemskap har dette bildet endret seg. Landet har fått flere midler til å finansiere asyl- og integrasjonsprosjekter, og myndighetene får nå skryt av UNHCR for arbeidet med å få på plass en ordentlig integrasjonspolitik. UNHCR har også skiftet fokus i sitt eget arbeid i Ungarn. Mens organisasjonen tidligere måtte ta hånd om store flyktningstrømmer fra Romania og det tidligere Jugoslavia, har den nå kunnet konsentrere seg om å bidra til forbedringer innen det ungarske asylsystemet og til integrering av flyktninger i landet. ■

¹⁾ Tallene på befolkningstall er hentet fra FNs statistikkavdeling, UNSD. Tallene på landareal er hentet fra CIA World Factbook. Tallene på flyktninger og flyktninger fra andre land er hentet fra U.S. Committee for Refugees and Immigrants. Tallene på internt fordrevne er hentet fra Global IDP Project. Tallene på hjemvendte flyktninger er hentet fra UNHCR²⁾. Tallene på asylsøkere til Norge er hentet fra UDI.

²⁾ Tabellen viser hvor mange flyktninger som i løpet av 2005 vendte tilbake til sitt hjemland. Det totale antall tilbakevendinger er imidlertid høyere, fordi flyktninger som vender hjem på egen hånd uten å rapportere til FNs høykommissær for flyktninger, UNHCR, ikke kommer med i statistikken.

BLANT DE STRENGESTE I EUROPA

ØSTERRIKE I DAG Østerrike har hatt et synkende antall asylsøkere hele første halvdel av 2000-tallet, men mottok i 2005 hele 22 470 søknader om asyl. Til tross for en nedgang på ni prosent fra 2004, ligger Østerrike nær Europatoppen med denne statistikken, kun slått av Storbritannia, Frankrike og Tyskland. I 2003 ble en ny asyllov vedtatt, som regnes av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) som en av de strengeste i Europa.

FLEST FRA NABOER I ØST Den største andelen asylsøknader i 2005 kom fra nærliggende land i øst, med 4409 søknader fra Serbia og Montenegro og 4362 fra Russland. Andre store grupper asylsøkere kom fra India, Moldova og Tyrkia.

Østerrike har i flere år forholdt seg til asyllovgivningen fra 1997. I tråd med denne har alle asylsøkere som kom til landet fått en foreløpig oppholdstillatelse. De som får innvilget flyktningstatus får også langvarig oppholds- og arbeidstillatelse, og har krav på hjelp til integrasjon.

OPPHOLD PÅ HUMANITÆRT GRUNNLAG Dersom utvisning av asylsøkere med avslåtte søknader er i strid med FN-konvensjoner, kan det gis midlertidig oppholdstillatelse. Dette kan også innvilges i spesielle situasjoner med internasjonale spenninger, eller i andre situasjoner hvor hele befolkningsgrupper er i fare. Flyktninger fra Bosnia og Kosovo fikk innvilget en slik type oppholdstillatelse da det var uroligheter i disse områdene. Oppholdstillatelse kan også innvilges på humanitært grunnlag i spesielle tilfeller. Personer som har flyktet fra hjemlandet under en militær konflikt, kan innvilges en midlertidig oppholdstillatelse for tre måneder, som kan fornyes så lenge konflikten pågår. Østerrike har ingen avtale med FN om å ta imot overføringsflyktninger.

STRENGERE LOVGIVNING I 2003 ble asylloven skjerpet. Som asylsøker kan man kun ankomme landets flyplasser, og ikke ved landegrensene. I løpet av 72 timer vil østerrikske myndigheter avgjøre om asylsøknaden er innvilget, om den krever nærmere undersøkelser, eller om man får avslag. Den nye loven forbyr at man legger til nye opplysninger ved en eventuell anke, bortsett fra i saker der søkeren kan bevise medisinske traumer. Myndighetene kan også deportere asylsøkere med avslåtte søknader, selv om en ankesak er i påvente. Østerriksk høyesterett har imidlertid avgitt kjennelse om at det å ekskludere enkelte asylsøkere fra såkalt føderal omsorg er diskriminerende, og ba myndighetene om å endre sin politikk på dette området.

ADVARES AV FN UNHCR advarte også i forkant mot denne nye asyllovgivningen, som de mente ville bryte med FNs flyktningkonvensjon fra 1951 og europeisk menneskerettighetslovgivning. Spesielt advarte organisasjonen mot utvisning av flyktninger før en eventuell ankesak er ferdigbehandlet. Den har også kritisert praksisen med å avvise alle asylsøknader ved landegrensene. ■

INNHOLD >> TALL

TABELL	KILDE
135 Det globale flyktningbildet 2005/2006	
Folketall	FNs statistikkontor
Levealder	Human Development Report 2005
Brutto nasjonalinntekt pr innbygger	Verdensbanken
Antall flyktninger fra andre land	USCRI
Antall internt fordrevne	IDMC
Antall mennesker som har flyktet fra landet	USCRI
139 Verdens flyktninger 1997-2006	USCRI
139 Flyktninger i eksil fordelt på verdensdel, 2006	USCRI
140 Viktigste opprinnelsesland for flyktninger i eksil, 2006	USCRI
141 Største konsentrasjoner av internt fordrevne	IDMC
142 Internt fordrevne fordelt på verdensdel, 2006	IDMC
143 Verdens største produsenter av mennesker på flukt	IDMC /USCRI
143 Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel	IDMC /USCRI
144 Frivillige tilbakevendinger i 2005	UNHCR
145 Største flyktningmottakere i forhold til folketall	USCRI/FNs statistikkontor
146 Land som er tilsluttet FNs flyktningkonvensjon	UNHCR
147 Asylsøkere til industriland, 2005	UNHCR
147 Asylsøkere til industriland, 1994-2005	UNHCR
148 Viktigste opprinnelsesland for asylsøkere til industriland, 2005	UNHCR
148 Asylsøkere til Norge 1994-2005	UDI
149 Asylsøkere til Norge, 2005 – etter nasjonalitet	UDI
150 Asylvedtak i Norge, 2005	UDI
150 Overføringsflyktninger til Norge, 2005	UDI
151 Asylsøkere i mottak fra Flyktninghjelpens programland	UDI
151 Andre store nasjonalitetsgrupper i mottak (to tabeller)	UDI
152 Største mottakere av norsk bistand	NORAD

IDMC: Internal Displacement Monitoring Centre
 USCRI: U. S. Committee for Refugees and Immigrants
 UNHCR: FNs høykommissær for flyktninger
 UDI: Utlendingsdirektoratet

Det globale flyktningbildet 2005/2006

Land	Folketall (mill) ¹⁾	Gjennomsnittlig forventet levealder ²⁾	Brutto nasjonalinntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall flyktninger fra andre land ⁴⁾	Antall internt fordrevne ⁵⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁶⁾
AFRIKA						
Algerie	32,9	71,1	2 280	94 500	1 000 000	900
Angola	14,5	40,8	1 030	14 900	61 700	213 500
Benin	7,1	54,0	530	32 000		100
Botswana	1,8	36,3	4 340	3 200		
Burkina Faso	13,8	47,5	360	1 300		100
Burundi	7,3	43,6	90	40 600	117 000	438 500
Den sentralafrikanske republikk	4,0	39,3	310	26 500		43 700
Djibouti	0,7	52,8	1 030	10 500		100
Egypt	74,9	69,8	1 310	86 700		2 200
Elfenbenskysten	17,2	45,9	770	44 100	800 000	25 300
Eritrea	4,5	53,8	180	6 000	50 509	215 300
Etiopia	74,2	47,6	110	101 100	150 000 – 265 000	63 900
Gabon	1,4	54,5	3 940	13 400		
Gambia	1,5	55,7	290	8 800		700
Ghana	21,8	56,8	380	59 000		10 000
Guinea	8,8	53,7	460	67 300	82 000	2 600
Guinea-Bissau	1,6	44,7	160	7 800		100
Kamerun	16,6	45,8	800	58 900		3 900
Kenya	32,8	47,2	460	314 600	381 924	11 400
Komorene	0,8	63,2	530			500
Kongo - Brazzaville	3,9	52,0	770	69 600	100 000 – 147 000	24 300
Kongo - DR	56,1	43,1	120	204 500	1 664 000	450 800
Liberia	3,6	42,5	110	16 100	15 000 – 30 000	219 800
Libya	5,8	73,6	4 450	12 000		100
Madagaskar	18,4	55,4	300			100
Malawi	12,6	39,7	170	9 600		3 800
Mali	13,8	47,9	360	13 100		3 300
Marokko	31,6	69,7	1 520	2 300		117 400 ⁸⁾
Mauritania	3,1	52,7	420	30 600		29 300
Mosambik	19,5	41,9	250	6 000		400
Namibia	2,0	48,3	2 370	14 300		1 200
Niger	12,9	44,4	230	300		100
Nigeria	130,2	43,4	390	9 400		22 800
Rwanda	8,6	43,9	220	49 500		102 500
Senegal	10,6	55,7	670	23 400	64 000	9 600
Sierra Leone	5,3	40,8	200	60 100		26 500
Somalia	10,7	46,2	*	2 900	370 000 – 400 000	328 000
Sudan	35,0	56,4	530	231 700	5 355 000	670 900
Swaziland	1,1	32,5	1 660	1 000		
Sør-Afrika	45,3	48,4	3 630	169 800		100
Tanzania	38,4	46,0	330	549 100		5 400
Togo	5,1	54,3	380	9 700	3 000	44 100

Land	Folketall (mill) ¹⁾	Gjennomsnittlig forventet levealder ²⁾	Brutto nasjonalinntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall flyktninger fra andre land ⁴⁾	Antall internt fordrevne ⁵⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁶⁾
AFRIKA forts.						
Tsjad	9,1	43,6	260	275 500		49 900
Tunisia	10,0	73,3	2 630	100		100
Uganda	27,6	47,3	270	254 400	1 740 498	35 100
Zambia	11,0	37,5	450	155 900		500
Zimbabwe	13,0	36,9	*	14 000	569 685	17 900
AMERIKA OG KARIBIA						
Argentina	39,3	74,5	3 720	3 900		300
Belize	0,3	71,9	3 940	700		
Bolivia	9,1	64,1	960	500		100
Brasil	182,8	70,5	3 090	3 700		600
Canada	32,0	80,0	28 390	39 500		
Chile	16,2	77,9	4 910	900		
Colombia	45,6	72,4	2 000	200	1 706 459–3 662 842	257 900
Costa Rica	4,3	78,2	4 670	12 200		100
Cuba	11,4	77,3	*	700		16 700
Den dominikanske republikk	9,0	67,2	2 080	1 000		
Ecuador	13,4	74,3	2 180	47 400		200
El Salvador	6,7	70,9	2 350			5 000
Grenada	0,1	65,3	3 760			100
Guatemala	13,0	67,3	2 130	400	242 000	5 900
Guyana	0,8	63,1	990			500
Haiti	8,5	51,6	390			17 200
Honduras	7,3	67,8	1 030			1 300
Jamaica	2,7	70,8	2 900			300
Mexico	106,4	75,1	6 770	3 400	10 000 – 12 000	4 900
Nicaragua	5,7	69,7	790	200		5 600
Panama	3,2	74,8	4 450	2 200		
Peru	28,0	70,0	2 360	1 200	60 000	2 900
Saint Lucia	0,2	72,4	4 310			200
Saint Vincent og Grenadinene	0,1	71,1	3 650			400
Trinidad og Tobago	1,3	69,9	8 580			200
Uruguay	3,5	75,4	3 950	100		
USA	300,0	77,4	41 400	176 700		200
Venezuela	26,6	72,9	4 020	180 100		3 400
ASIA						
Afghanistan	26,0	46,0	*		153 000 – 200 000	2 192 100
Bangladesh	152,6	62,8	440	150 100	500 000	45 300
Bhutan	2,4	62,9	760			122 300
Burma	50,7	60,2	*		540 000	727 100
Filippinene	82,8	70,4	1 170	300	60 000	67 700
India	1 096,9	63,3	620	515 100	600 000	11 700
Indonesia	225,3	66,8	1 140	100	342 000 – 600 000	44 300
Japan	127,9	82,0	37 180	2 600		100
Kambodsja	14,8	56,2	320	200		16 400
Kasakhstan	15,4	63,2	2 260	7 300		500

Land	Folketall (mill) ¹⁾	Gjennomsnittlig forventet levealder ²⁾	Brutto nasjonalinntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall flyktninger fra andre land ⁴⁾	Antall internt fordrevne ⁵⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁶⁾
Kina	1 322,3	71,6	1 290	352 700		156 300
Kirgisistan	5,3	66,8	400	3 100		200
Laos	5,9	54,7	390			15 700
Malaysia	25,3	73,2	4 650	152 700		200
Mongolia	2,7	64,0	590			400
Nepal	26,3	61,6	260	130 600	100 000 – 200 000	201 800
Nord-Korea	22,9	63,0	*			51 400
Pakistan	161,2	63,0	600	1 088 100	20 000	16 500
Sri Lanka	19,4	74,0	1 010	200	324 700	79 100
Sør-Korea	48,2	77,0	13 980	2 100		300
Tadsjikistan	6,4	63,6	280	2 600		54 200
Thailand	64,1	70,0	2 540	477 500		200
Turkmenistan	5,0	62,4	1 340	12 000		100
Usbekistan	26,9	66,5	460	44 500	3 400	1 900
Vietnam	83,6	70,5	550	15 400		305 500
MIDTØSTEN						
De forente arabiske emirater	3,1	78,0	*	200		
Irak	26,6	58,8	*	63 400	1 300 000	888 700
Iran	70,7	70,4	2 300	994 000		31 900
Israel	6,7	79,7	17 380	1 500	150 000 – 300 000	
Jemen	21,5	60,6	570	82 700		400
Jordan	5,8	71,3	2 140	609 500		500
Kuwait	2,7	76,9	17 970	14 300		
Libanon	3,8	72,0	4 980	296 800	50 000 – 600 000	700
Palestina	3,8	72,5	1 120	1 685 800	21 142 – 50 000	2 971 600
Qatar	0,6	72,8	*	100		
Saudi-Arabia	25,6	71,8	10 430	240 800		
Syria	18,7	73,3	1 190	866 300	305 000	4 400
OSEANIA						
Australia	20,1	80,3	26 900	14 800		
Fiji	0,9	67,8	2 690			300
New Zealand	3,9	79,1	20 310	1 000		
Papua Ny-Guinea	6,0	55,3	580	10 000		
EUROPA						
Albania	3,2	73,8	2 080	100		2 900
Armenia	3,0	71,5	1 120	11 300	8 000	4 200
Aserbajdsjan	8,5	66,9	950	3 300	558 387	13 000
Belgia	10,4	78,9	31 030	14 100		
Bosnia-Hercegovina	4,2	74,2	2 040	10 800	183 400	29 700
Bulgaria	7,8	72,2	2 740	5 200		1 100
Danmark	5,4	77,2	40 650	2 000		
Estland	1,3	71,3	7 010			100
Finland	5,2	78,5	32 790	1 900		
Frankrike	60,7	79,5	30 090	25 500		
Georgia	5,0	70,5	1 040	2 500	240 000	23 100

Land	Folketal (mill) ¹⁾	Gjennomsnittlig forventet levealder ²⁾	Brutto nasjonalinntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall flyktninger fra andre land ⁴⁾	Antall internt fordrevne ⁵⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁶⁾
EUROPA forts.						
Hellas	11,0	78,3	16 610	11 300		
Hviterussland	9,8	68,1	2 120	2 700		1 300
Irland	4,0	77,7	34 280	2 400		
Island	0,3	80,7	38 620	300		
Italia	57,3	80,1	26 120	5 800		
Kroatia	4,4	75,0	6 590	2 900	4 900	59 600
Kypros	0,8	78,6	17 580	14 300	210 000	
Latvia	2,3	71,6	5 460			100
Liechtenstein	0,04 ⁷⁾	80,0 ⁷⁾	*	200		
Litauen	3,4	72,3	5 740	600		200
Makedonia	2,1	73,8	2 350	2 200	770	1 400
Malta	0,4	78,4	12 250	2 400		
Moldova	4,3	67,7	710	200		1 500
Nederland	16,3	78,4	31 700	14 400		
Norge	4,6	79,4	52 030	4 300		
Polen	38,5	74,3	6 090	6 200		500
Portugal	10,1	77,2	14 350	400		100
Romania	22,2	71,3	2 920	2 300		900
Russland	141,6	65,3	3 410	149 200	265 000	34 000
Serbia og Montenegro	10,5	73,2	2 620	78 600	247 400	24 700
Slovakia	5,4	74,0	6 480	3 100		
Slovenia	2,0	76,4	14 810	200		100
Spania	41,2	79,5	21 210	1 600		
Storbritannia	59,6	78,4	33 940	14 600		100
Sveits	7,2	80,5	48 230	10 500		
Sverige	8,9	80,2	35 770	19 400		
Tsjekkia	10,2	75,6	9 150	1 300		
Tyrkia	73,3	68,7	3 750	7 300	355 807 – 1 000 000	25 700
Tyskland	82,6	78,7	30 120	64 200		
Ukraina	47,8	66,1	1 260	4 000		5 500
Ungarn	9,8	72,7	8 270	8 800		200
Østerrike	8,1	79,0	32 300	17 300		

¹⁾ Kilde: FNs statistikkavdeling, UNSD. Tallene er anslag for 2005.

²⁾ Kilde: FNs utviklingsprogramms rapport om menneskelig utvikling, Human Development Report 2005.

³⁾ Kilde: Verdensbanken. Tallene gjelder 2004. For Kuwait og Palestina gjelder tallene 2003.

⁴⁾ Omfatter flyktninger og asylsøkere som har kommet fra andre land. For industrilandene omfatter tallene asylsaker under behandling, asylsøkere som fikk innvilget asyl i løpet av 2005 og overføringsflyktninger som ble bosatt i landet i løpet av året. Kilde: U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI). Tallene er fra årsskiftet 2005/2006. For noen land er tallene usikre.

⁵⁾ Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). De fleste tallene er fra 2005 eller 2006. For enkelte land er tallene eldre. Der det er oppgitt to tall, varierer anslagene fra ulike kilder.

⁶⁾ Omfatter innbyggere i landet som er flyktninger eller asylsøkere i andre land. Kilde: U.S. Committee for Refugees and Immigrants. Tallene er fra årsskiftet 2005/2006. For noen land er tallene usikre.

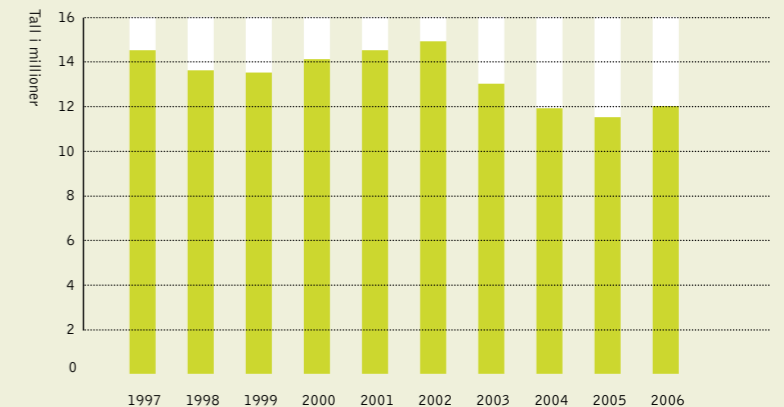
⁷⁾ Kilde: 2005 World Population Data Sheet, Population Reference Bureau.

⁸⁾ Tallet gjelder hovedsakelig flyktninger fra Vest-Sahara, som er okkupert av Marokko. Kilden til denne statistikken, U.S. Committee for Refugees and Immigrants, fører opp disse flyktningene under Marokko med henvisning til Vest-Saharas uavklarte status. Det innebærer ikke en aksept av Marokkos krav på Vest-Sahara. Se for øvrig landprofil for Vest-Sahara.

* Tall ikke tilgjengelig.

Verdens flyktninger 1997-2006¹⁾

År	Antall i millioner
1997	14,5
1998	13,6
1999	13,5
2000	14,1
2001	14,5
2002	14,9
2003	13,0
2004	11,9
2005	11,5
2006	12,0 ²⁾

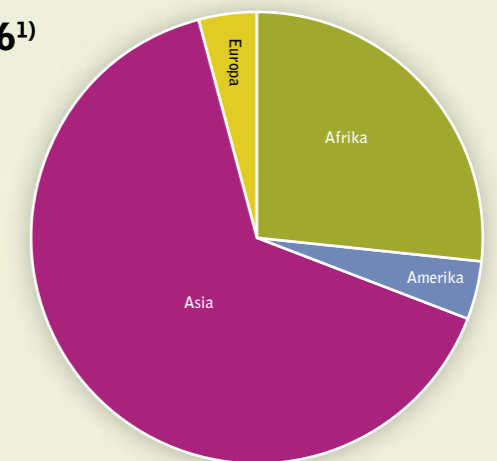
¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til hvert år og omfatter bare dem som har flyktet ut av landet.

²⁾ Økningen fra 2005 og 2006 skyldes hovedsakelig at 2006-tallene inkluderer 646 000 afghanske flyktninger i Iran og Pakistan og 588 000 irakiske flyktninger i Jordan og Syria, som ikke tidligere har vært registrert. De fleste av disse flyktet for flere år siden, men er først nå regnet med i statistikken. Økningen i flyktningtallet reflekterer dermed ikke en reell forverring i den globale flyktningssituasjonen i løpet av 2005.

Kilde: U.S. Committee for Refugees and Immigrants

Flyktninger i eksil fordelt på verdensdel, 2006¹⁾

Kontinent	Antall i millioner
Afrika	3,2
Amerika	0,5
Asia ²⁾	7,8
Europa	0,5
Verden totalt	12,0

¹⁾ Omfatter flyktninger og asylsøkere i eksil, etter oppholdsland. Tallene er fra årsskiftet 2005/2006.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania

Kilde: U.S. Committee for Refugees and Immigrants

Viktigste opprinnelsesland for flyktninger i eksil, 2006¹⁾

Land	Antall flyktninger	Land	Antall flyktninger
Palestina	2 971 600	Bangladesh	45 300
Afghanistan	2 192 100	Indonesia	44 300
Irak	888 700	Togo	44 100
Burma	727 100	Den sentralafrikanske republikk	43 700
Sudan	670 900	Uganda	35 100
DR Kongo	450 800	Russland	34 000
Burundi	438 500	Iran	31 900
Somalia	328 000	Bosnia-Hercegovina	29 700
Vietnam	305 500	Mauritania	29 300
Colombia	257 900	Sierra Leone	26 500
Liberia	219 800	Tyrkia	25 700
Eritrea	215 300	Elfenbenskysten	25 300
Angola	213 500	Serbia og Montenegro	24 700
Nepal	201 800	Kongo - Brazzaville	24 300
Kina	156 300	Georgia	23 100
Bhutan	122 300	Nigeria	22 800
Marokko	117 400	Zimbabwe	17 900
Rwanda	102 500	Haiti	17 200
Sri Lanka	79 100	Cuba	16 700
Filippinene	67 700	Pakistan	16 500
Etiopia	63 900	Kambodsja	16 400
Kroatia	59 600	Laos	15 700
Tadsjikistan	54 200	Aserbajdsjan	13 000
Nord-Korea	51 400	India	11 700
Tsjad	49 900	Kenya	11 400

¹⁾ Omfatter flyktninger og asylsøkere som er utenfor hjemlandet. Tallene er fra årsskiftet 2005/2006.

Kilde: U.S. Committee for Refugees and Immigrants

Største konsentrasjoner av internt fordrevne¹⁾

Land	Antall internt fordrevne	Tidspunkt for beregning
Sudan	5 355 000	August 2005
Colombia	1 706 459 – 3 662 842	Februar 2006, oktober 2005
Uganda	1 740 498	Desember 2005
DR Kongo	1 664 000	Oktober 2005
Irak	1 300 000	September 2005
Algerie	1 000 000	2002
Tyrkia	355 807 – over 1 million	August 2005
Elfenbenskysten	800 000	Mars 2006
India	Minst 600 000	Januar 2006
Indonesia	342 000 – 600 000	Mars 2005, august 2004
Libanon	50 000 – 600 000	August 2004, februar 2005
Zimbabwe	569 685	Juli 2005
Aserbajdsjan	558 387	Desember 2005
Burma	540 000	Oktober 2005
Bangladesh	500 000	2000
Somalia	370 000 – 400 000	August 2005
Kenya	381 924	August 2005
Sri Lanka	324 700	Desember 2005
Syria	305 000	Oktober 2004
Israel	150 000 – 300 000	Juli 2001, november 2002
Russland	265 000	Januar 2006
Etiopia	150 000 – 265 000	Desember 2004, april 2005
Serbia og Montenegro	247 400	Oktober 2005
Guatemala	242 000	Mai 1997
Georgia	240 000	November 2004
Kypros	210 000	Mai 2003
Afghanistan	153 000 – 200 000	September 2005, august 2004
Nepal	100 000 – 200 000	Mars 2003, juni 2005
Bosnia-Hercegovina	183 400	Oktober 2005
Kongo - Brazzaville	100 000 – 147 000	November 2004
Burundi	117 000	Mai 2005
Guinea	82 000	Februar 2002
Senegal	64 000	Juni 2003
Angola	61 700	Desember 2005
Filippinene	60 000	August 2005
Peru	60 000	Juni 2004
Eritrea	50 509	August 2005
Palestina	21 142 – 50 000	November 2004
Liberia	15 000 – 30 000	Mars 2006
Pakistan	20 000	Januar 2006
Mexico	10 000 – 12 000	Juni 2003
Armenia	8 000	Mars 2005
Kroatia	4 900	Oktober 2005
Usbekistan	3 400	Juni 2003
Togo	3 000	Oktober 2005
Makedonia	770	November 2005
Globalt	23 700 000	Årsskiftet 2005/2006

¹⁾ Flyktninghjelpens dokumentasjonsprosjekt om internt fordrevne – Internal Displacement Monitoring Centre – samler dokumentasjon om internt fordrevne over hele verden, basert på en rekke ulike kilder. I mange land er det svært vanskelig å få

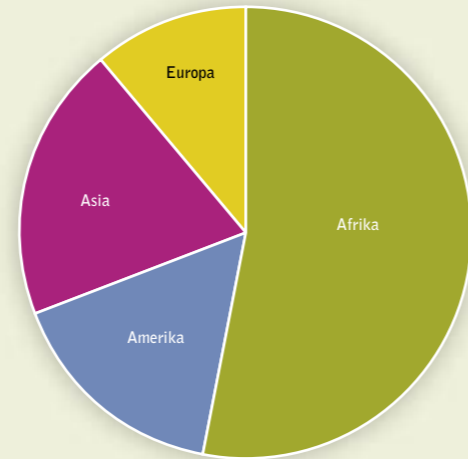
oversikt over antallet internt fordrevne, og de fleste tallene i denne oversikten er anslag. Tallene omfatter bare mennesker som er fordrevet på grunn av krig og konflikt, og ikke mennesker som er rammet av naturkatastrofer. Der det er to ulike anslag,

refererer det første tidspunktet for beregning til den laveste tallet, mens den andre tidsangivelsen gjelder det høyeste anslaget.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Internt fordrevne fordelt på verdensdel, 2006¹⁾

Kontinent	Antall i millioner
Afrika	12,1
Amerika	4,0
Asia ²⁾	4,9
Europa	2,7
Verden totalt	23,7

¹⁾ Tallene er anslag for årsskiftet 2005/2006.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Verdens største produsenter av mennesker på flukt¹⁾

Land	Antall
Sudan	6 025 900
Colombia	1 964 359 – 3 920 742
Palestina	3 012 742 – 3 041 600
Afghanistan	2 345 100 – 2 392 100
Irak	2 188 700
DR Kongo	2 114 800
Uganda	1 775 598
Burma	1 267 100
Tyrkia	381 507 – 1 025 700
Algerie	1 000 900
Elfenbenskysten	825 300
Somalia	698 000 – 728 000
Indonesia	386 300 – 644 300
India	611 700
Libanon	50 700 – 600 700
Zimbabwe	587 585
Aserbajdsjan	571 387
Burundi	555 500
Bangladesh	545 300
Sri Lanka	403 800

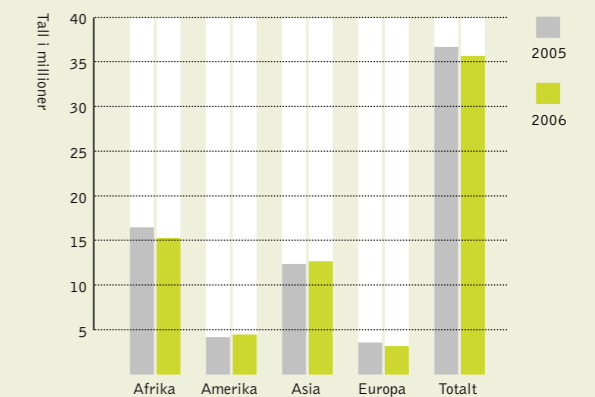
Land	Antall
Nepal	301 800 – 401 800
Kenya	393 324
Etiopia	213 900 – 328 900
Syria	309 400
Vietnam	305 500
Israel	150 000 – 300 000
Russland	299 000
Angola	275 200
Serbia og Montenegro	272 100
Eritrea	265 809
Georgia	263 100
Liberia	234 800 – 249 800
Guatemala	247 900
Bosnia-Hercegovina	213 100
Kypros	210 000
Kongo - Brazzaville	124 300 – 171 300
Kina	156 300
Filippinene	127 700
Bhutan	122 300
Marokko	117 400

¹⁾ Omfatter både internt fordrevne og flyktninger og asylsøkere i eksil.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) og U.S. Committee for Refugees and Immigrants

Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel, 2005 og 2006¹⁾

	2005	2006
Afrika	16,5	15,3
Amerika	4,2	4,5
Asia ²⁾	12,4	12,7
Europa	3,6	3,2
Verden totalt	36,7	35,7

¹⁾ Tall i millioner ved inngangen til hvert år, etter oppholdsland. Tallene omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter – både internt fordrevne og flyktninger i eksil.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) og U.S. Committee for Refugees and Immigrants

Frivillige tilbakevendinger, 2005¹⁾

Tilbakevending til	Fra	Antall
Afghanistan	Iran, Pakistan, Storbritannia, Russland, India og Danmark	846 871
Liberia	Elfenbenskysten, Guinea, Sierra Leone, Ghana og Nigeria	70 209
Burundi	Tanzania, Rwanda og DR Kongo	68 022
Irak	Iran, Libanon, Jordan og Saudi-Arabia	56 101
Angola	Zambia, DR Kongo, Namibia, Kongo - Brazzaville og Botswana	53 744
DR Kongo	Tanzania, Rwanda, Kongo - Brazzaville, Burundi og Den sentralafrikanske republikk	38 881
Sudan	DR Kongo, Kenya og Egypt	18 485
Somalia	Djibouti, Etiopia og Kenya	11 884
Rwanda	DR Kongo, Uganda, Burundi og Kongo - Brazzaville	9 754
Nigeria	Kamerun	7 401
Kroatia	Serbia og Montenegro og Bosnia-Hercegovina	5 261
Sri Lanka	India	2 700
Serbia og Montenegro	Sveits, Sverige, Storbritannia, Østerrike, Slovenia, Kroatia, Norge, Ungarn, Finland og Danmark	2 644
Tsjad	Den sentralafrikanske republikk	1 375
Bosnia-Hercegovina	Serbia og Montenegro, Kroatia, Sverige, Sveits, Slovenia og USA	869
Kongo - Brazzaville	Gabon	289
Vietnam	Kambodsja	176
Russland	Georgia	152
Etiopia	Kenya	141
Indonesia	Papua Ny-Guinea	135
Sierra Leone	Guinea og Nigeria	129
Burma	Bangladesh	92
Iran	Irak	65
Den sentralafrikanske republikk	Kongo - Brazzaville	54
Namibia	Botswana	53
Andre land		1 510
Totalt		1 196 997

¹⁾ Tabellen viser hvor mange flyktninger som i løpet av 2005 vendte tilbake til sitt hjemland og som er registrert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Det totale antall tilbakevendinger er imidlertid høyere, fordi mange flyktninger vender hjem på egen hånd uten at det registreres av UNHCR. Kilde: UNHCR

Forhold flyktninger/befolkning, 2006¹⁾

Land	Folketall (mill)	Antall flyktninger fra andre land	Forhold flyktninger/befolkning
Palestina	3,8	1 685 800	1:2
Jordan	5,8	609 500	1:10
Libanon	3,8	296 800	1:13
Syria	18,7	866 300	1:22
Tsjad	9,1	275 500	1:33
Kongo - Brazzaville	3,9	69 600	1:56
Kypros	0,8	14 300	1:56
Djibouti	0,7	10 500	1:67
Tanzania	38,4	549 100	1:70
Iran	70,7	994 000	1:71
Zambia	11,0	155 900	1:71
Sierra Leone	5,3	60 100	1:88
Mauritania	3,1	30 600	1:101
Gabon	1,4	13 400	1:104
Kenya	32,8	314 600	1:104
Saudi-Arabia	25,6	240 800	1:106
Uganda	27,6	254 400	1:108
Guinea	8,8	67 300	1:131
Serbia og Montenegro	10,5	78 600	1:134
Thailand	64,1	477 500	1:134

¹⁾ Tabellen viser forholdet flyktninger/befolkning for utvalgte land, basert på flyktningtallene ved inngangen til 2006. Kilder: Folketall: FNs statistikkavdeling, UNSD. Flyktningtall: U.S. Committee for Refugees and Immigrants

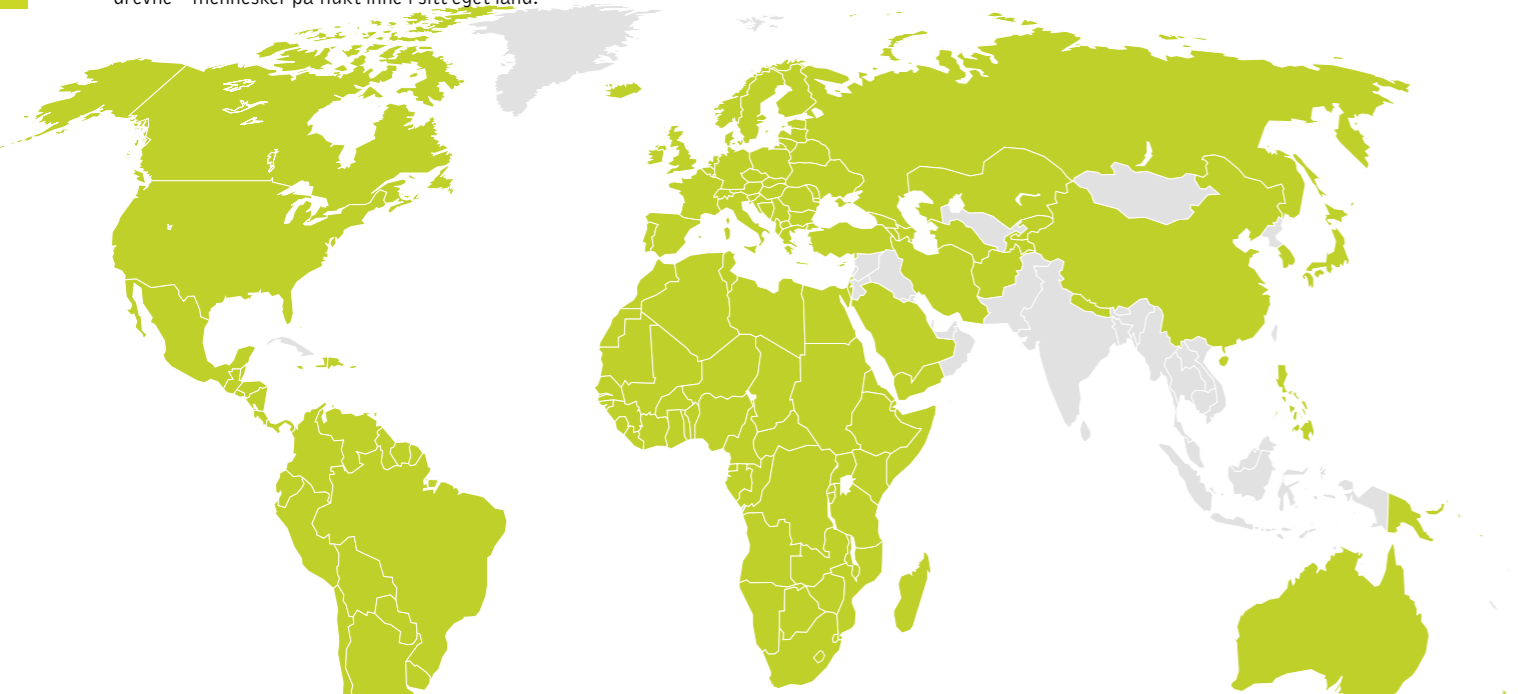
Den venstre delen av tabellen viser hvilke land som har størst antall flyktninger i forhold til landets befolkning og hvor mange innbyggere det er per flyktning. Den høyre delen viser antall flyktninger i forhold til landets befolkning i andre utvalgte land.

Land	Folketall (mill)	Antall flyktninger fra andre land	Forhold flyktninger/befolkning
Namibia	2,0	14 300	1:140
Venezuela	26,6	180 100	1:148
Pakistan	161,2	1 088 100	1:148
Den sentralafrikanske republikk	4,0	26 500	1:151
Sudan	35,0	231 700	1:151
Gambia	1,5	8 800	1:170
Burundi	7,3	40 600	1:180
Nepal	26,3	130 600	1:201
Benin	7,1	32 000	1:222
Liberia	3,6	16 100	1:223
Ecuador	13,4	47 400	1:283
Elfenbenskysten	17,2	44 100	1:390
Irak	26,6	63 400	1:420
Sverige	8,9	19 400	1:459
Canada	32,0	39 500	1:810
Russland	141,6	149 200	1:949
Norge	4,6	4 300	1:1 070
Nederland	16,3	14 400	1:1 132
Tyskland	82,6	64 200	1:1 287
Australia	20,1	14 800	1:1 358
USA	300,0	176 700	1:1 698
India	1 096,9	515 100	1:2 129
Frankrike	60,7	25 500	1:2 380
Danmark	5,4	2 000	1:2 700
Finland	5,2	1 900	1:2 737
Kina	1 322,3	352 700	1:3 749
Storbritannia	59,6	14 600	1:4 082
Israel	6,7	1 500	1:4 467
Italia	57,3	5 800	1:9 879
Argentina	39,3	3 900	1:10 077
Spania	41,2	1 600	1:25 750
Mexico	106,4	3 400	1:31 294
Japan	127,9	2 600	1:49 192
Brasil	182,8	3 700	1:49 405

Land som er tilsluttet FNs flyktningkonvensjon

FNs flyktningkonvensjon fra 1951 og tilleggsprotokollen til konvensjonen fra 1967 er de viktigste internasjonale instrumenter for beskyttelse av flyktninger. Land som har sluttet seg til konvensjonen og protokollen, er forpliktet til å følge internasjonale regler for behandling av flyktninger. Konvensjonen og protokollen gjelder bare mennesker som har flyktet fra et land til et annet, og gir dermed ikke regler for beskyttelse av internt fordrevne – mennesker på flukt inne i sitt eget land.

Nedenfor er en oversikt over landene som har ratifisert 1951-konvensjonen og protokollen fra 1967, pr 1. mars 2006. Land merket med (K) har bare ratifisert konvensjonen, mens land merket med (P) bare har ratifisert protokollen.

Afghanistan	Den dominikanske republikk	Hellas	Liechtenstein	Polen	Sør-Afrika
Albania	Den sentralafrikanske republikk	Honduras	Litauen	Portugal	Sør-Korea
Algerie	Den sentralafrikanske republikk (K)	Hviterussland	Luxembourg	Romania	Tadsjikistan
Angola	Djibouti	Iran	Madagaskar (K)	Russland	Tanzania
Antigua og Barbuda	Irland	Irland	Makedonia	Rwanda	Togo
Argentina	Dominica	Island	Malawi	Saint Kitts og Nevis (K)	Trinidad og Tobago
Armenia	Ecuador	Israel	Mali	Saint Vincent og Grenadinene	Tsjad
Aserbajdsjan	Egypt	Italia	Malta	Salomongyene	Tsjekkia
Australia	Ekvatorial-Guinea	Jamaica	Marokko	Samoa	Tunisia
Bahamas	Elfenbenskysten	Japan	Mauritania	São Tomé og Príncipe	Turkmenistan
Belgia	El Salvador	Jemen	Mexico	Senegal	Tuvalu
Belize	Estland	Kambodsja	Moldova	Serbia og Montenegro	Tyrkia
Benin	Etiopia	Kamerun	Monaco (K)	Seychellene	Tyskland
Bolivia	Fiji	Kapp Verde (P)	Mosambik	Sierra Leone	Uganda
Bosnia-Hercegovina	Filippinene	Kasakhstan	Namibia	Slovakia	Ukraina
Botswana	Finland	Kenya	Nederland	Slovenia	Ungarn
Brasil	Frankrike	Kina	New Zealand	Somalia	Uruguay
Bulgaria	Gabon	Kirgisistan	Nicaragua	Spania	USA (P)
Burkina Faso	Gambia	Kongo - Brazzaville	Niger	Storbritannia	Vatikanstaten
Burundi	Georgia	Kongo - DR	Nigeria	Sudan	Venezuela (P)
Canada	Ghana	Kroatia	Norge	Surinam	Zambia
Chile	Guatemala	Kypros	Panama	Sveits	Zimbabwe
Colombia	Guinea	Latvia	Papua Ny-Guinea	Sverige	Øst-Timor
Costa Rica	Guinea-Bissau	Lesotho	Paraguay	Swaziland	
Danmark	Haiti	Liberia	Peru		

Kilde: UNHCR

Asylsøkere til industriland, 2005¹⁾

Land	Antall asylsøkere
Australia	3 210
Belgia	15 960
Bulgaria	820
Canada	19 740
Danmark	2 260
Estland	10
Finland	3 560
Frankrike	50 050
Hellas	9 050
Irland	4 320
Island	90
Italia	9 500
Japan	370
Kypros	7 770
Latvia	20
Liechtenstein	50
Litauen	120
Luxembourg	800
Malta	1 170
Nederland	12 350
New Zealand	350
Norge	5 400
Polen	5 440

¹⁾ Omfatter 38 land som det er ført asylstatistikk for i mange år. Alle tall er avrundet til nærmeste 10.
²⁾ Omfatter de 15 landene som utgjorde EU før EU-utvidelsen 1. mai 2004. ³⁾ Omfatter de ti landene som ble medlem av EU 1. mai 2004: Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Slovakia,

Land	Antall asylsøkere
Portugal	110
Romania	590
Slovakia	3 490
Slovenia	1 600
Spania	5 260
Storbritannia	30 460
Sveits	10 060
Sverige	17 530
Sør-Korea	410
Tsjekkia	4 020
Tyrkia	3 910
Tyskland	28 910
Ungarn	1 610
USA	48 770
Østerrike	22 470
Totalt	331 610
Gamle EU-land ²⁾	212 590
Nye EU-land ³⁾	25 250
EU totalt	237 840
Norden	28 840
Vest-Europa ⁴⁾	228 190
Land utenfor Europa ⁵⁾	72 850

Slovenia, Tsjekkia og Ungarn. ⁴⁾ Omfatter "gamle" EU-land pluss Island, Liechtenstein, Norge og Sveits. ⁵⁾ Omfatter følgende seks land: Australia, Canada, Japan, New Zealand, Sør-Korea og USA.
 Kilde: UNHCR

Asylsøkere til industriland, 1994-2005

År	Antall asylsøkere
1994	510 400
1995	484 900
1996	409 000
1997	377 900
1998	456 500
1999	561 300
2000	551 300
2001	602 300
2002	582 300
2003	471 000
2004	368 200
2005	331 600

Tabellen baserer seg på tall fra 38 land som det finnes sammenlignbar statistikk for gjennom mange år. I tillegg til land i Europa inkluderer tabellen Australia, Canada, Japan, New Zealand, Sør-Korea og USA. Tallene er avrundet til nærmeste hundre.

Kilde: UNHCR

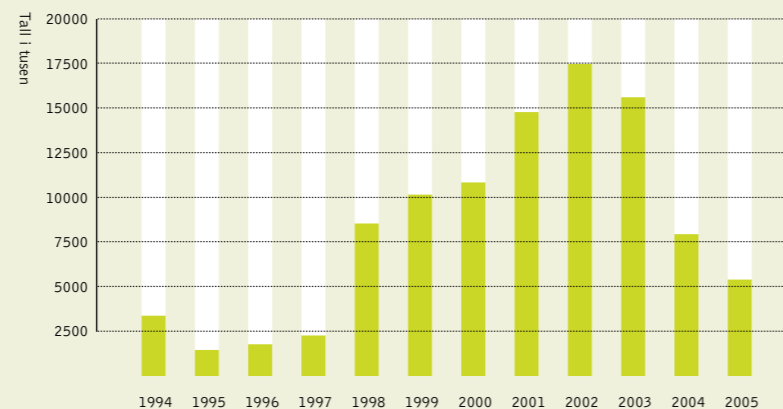
Viktigste opprinnelsesland for personer som søkte om asyl i industriland i 2005¹⁾

Opprinnelsesland	Antall asylsøkere
Serbia og Montenegro	21 927
Russland	21 451
Kina	18 277
Irak	12 498
Tyrkia	11 626
Haiti	10 533
Iran	9 191
Nigeria	7 903
Pakistan	7 753
Afghanistan	7 737
India	7 459
DR Kongo	7 292
Somalia	7 088
Georgia	7 064

¹⁾ Baserer seg på informasjon fra 36 industriland.
Kilde: UNHCR

Asylsøkere til Norge, 1994-2005

År	Antall asylsøkere
1994	3 379
1995	1 460
1996	1 778
1997	2 271
1998	8 543
1999	10 160
2000	10 842
2001	14 782
2002	17 480
2003	15 614
2004	7 945
2005	5 401

Kilde: UDI

Asylsøkere til Norge, 2005 – etter nasjonalitet

AFRIKA	
Algerie	45
Angola	25
Benin	1
Burkina Faso	1
Burundi	100
Egypt	13
Elfenbenskysten	8
Eritrea	177
Etiopia	100
Gabon	1
Gambia	5
Ghana	7
Guinea	4
Guinea-Bissau	1
Kamerun	37
Kenya	5
Kongo - Brazzaville	2
Kongo - DR	70
Liberia	41
Libya	23
Mali	1
Marokko	19
Mauritania	5
Mosambik	1
Niger	6
Nigeria	93
Rwanda	50
Senegal	1
Sierra Leone	21
Somalia	668
Sudan	45
Sør-Afrika	1
Togo	4
Tunisia	6
Uganda	11
Vest-Sahara	11
Zimbabwe	13
Totalt Afrika	1 622

AMERIKA	
Argentina	1
Brasil	2
Chile	6
Colombia	2
Cuba	6
Haiti	1
Nicaragua	1
Panama	2
Peru	2
Venezuela	5
Totalt Amerika	28

ASIA ¹⁾	
Afghanistan	466
Armenia	7
Aserbajdsjan	84
Bangladesh	24
Bhutan	6
Burma	19
Filippinene	1
Georgia	15
India	8
Indonesia	4
Irak	672
Iran	279
Israel	15
Jemen	14
Jordan	5
Kasakhstan	22
Kina	49
Kirgisistan	24
Kuwait	11
Libanon	24
Malaysia	2
Mongolia	10
Nepal	104
Nord-Korea	1
Pakistan	33
Saudi-Arabia	1
Sri Lanka	58
Syria	79
Tadsjikistan	6
Turkmenistan	1
Usbekistan	42
Vietnam	20
Totalt Asia	2 106

EUROPA	
Albania	79
Belgia	1
Bosnia-Hercegovina	52
Bulgaria	22
Danmark	1
Frankrike	1
Hviterussland	32
Kroatia	18
Latvia	7
Litauen	8
Makedonia	25
Malta	3
Moldova	17
Polen	3
Romania	16
Russland	545
Serbia og Montenegro	468
Storbritannia	1
Tsjekkia	1
Tyrkia	111
Ukraina	20
Ungarn	4
Totalt Europa	1 435
Statsløse	210
Asylsøkere i alt	5 401

¹⁾ Inkluderer Midtøsten og noen land som ellers i denne rapporten regnes til Europa, men som i UDIs statistikker plasseres i Asia. Det gjelder Armenia, Aserbajdsjan og Georgia.

Kilde: UDI

Asylvedtak i Norge, 2005

	Asyl ¹⁾	Beskyttelse ²⁾	Opphold på humanitært grunnlag ³⁾	Avslag	Dublin ⁴⁾	Henlagt, trukket, annet	Totalt
Afrika	297	460	234	713	273	140	2 117
Amerika	1	3	1	12	3	6	26
Asia	155	346	402	1 455	477	333	3 168
Europa	74	20	418	737	460	171	1 880
Andre	52	33	18	100	59	35	297
Totalt	579	862	1 073	3 017	1 272	685	7 488

¹⁾ Omfatter personer som har fått beskyttelse i henhold til kriteriene i FNs flyktningkonvensjon.

²⁾ Omfatter personer som ifølge norske myndigheter ikke tilfredsstiller kravene til å få asyl, men som har fått oppholdstillatelse av beskyttelsesgrunner.

³⁾ Omfatter personer som har fått oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn og/eller på grunn av en særlig tilknytning til Norge.

⁴⁾ Omfatter personer som har fått avslag på grunnlag av Dublinkonvensjonen. Det vil si at de enten har søkt asyl i et annet land som er medlem av Dublinkonvensjonen eller at de har kommet til Norge på visum gitt av et av landene som er med i Schengensamarbeidet. Søknaad om

asyl vil i disse tilfellene ikke bli realitetsbehandlet i Norge, men i stedet behandlet av et av de andre Dublinlandene.

Kilde: UDI

Overføringsflyktninge til Norge, 2005¹⁾

Land	Antall ankomster	Land	Antall ankomster
Afghanistan	1	Kongo - DR	259
Algerie	1	Liberia	3
Angola	1	Pakistan	4
Benin	3	Russland	8
Burma	274	Rwanda	10
Burundi	59	Senegal	1
Colombia	5	Sudan	22
Eritrea	1	Thailand	4
Etiopia	27	Turkmenistan	2
Ghana	2	Uganda	1
India	3	Usbekistan	6
Iran	4	Zambia	6
Kambodsja	17	Zimbabwe	2
Kina	5	Totalt	749
Kongo - Brazzaville	18		

¹⁾ Overføringsflyktninger er flyktninger som får komme til Norge etter et organisert uttak, vanligvis i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Etter forslag fra

regjeringen fastsetter Stortinget hvert år en kvote for hvor mange overføringsflyktninger Norge kan ta imot.

Kilde: UDI

Asylsøkere i mottak fra Flyktninghjelpens programland pr 31.12.2005¹⁾

Flyktninghjelpens programland	I mottak	Vedtak i 2005	Opphold i 2005 ²⁾	Avslag i 2005 ³⁾	% avslag	Asylsøkere i 2005
Afghanistan	998	867	373	494	57,0	466
Angola	68	45	17	28	62,2	25
Armenia	30	14	1	13	92,9	7
Aserbajdsjan	107	96	5	91	94,8	84
Burundi	136	213	161	52	24,4	100
Colombia	4	4	3	1	25,0	2
Georgia	25	26	1	25	96,2	15
Indonesia	0	3	0	3	100,0	4
DR Kongo	84	94	68	26	27,7	70
Liberia	46	57	16	41	71,9	41
Nepal	47	48	1	47	97,9	104
Pakistan	70	41	4	37	90,2	33
Serbia og Montenegro	633	625	47	578	92,5	468
Sierra Leone	25	26	3	23	88,5	21
Somalia	1 437	776	434	342	44,1	668
Sri Lanka	52	80	31	49	61,3	58
Sudan	87	50	17	33	66,0	45
Uganda	13	11	4	7	63,6	11
	3 862 av totalt 9 087 beboere					2 222 totalt 5 401 asylsøkere

¹⁾ Serbia og Montenegro og Sierra Leone er avvirket som programland i 2006. Nepal var ikke programland i 2005, men er nytt programland i 2006.

²⁾ Inkluderer innvilget asyl, opphold av beskyttelsesgrunner og opphold på humanitært grunnlag.

³⁾ Inkluderer saker som er henvist til behandling i andre land i henhold til Dublinkonvensjonen og saker som er henlagt eller trukket.

Kilde: UDI

Andre store nasjonalitetsgrupper i mottak pr 31.12.2005

	I mottak	Vedtak i 2005	Opphold i 2005 ¹⁾	Avslag i 2005 ²⁾	% avslag	Asylsøkere i 2005
Irak	1 316	1 167	318	849	72,8	672
Russland	778	771	439	332	43,1	545
Iran	588	385	59	326	84,7	279
Eritrea	415	188	154	34	18,1	177
Etiopia	348	90	45	45	50,0	100
Syria	105	82	16	66	80,5	79
Nigeria	101	139	6	133	95,7	93
Rwanda	100	77	40	37	48,1	50

¹⁾ Inkluderer innvilget asyl, opphold av beskyttelsesgrunner og opphold på humanitært grunnlag.

²⁾ Inkluderer saker som er henvist til behandling i andre land i henhold til Dublinkonvensjonen og saker som er henlagt eller trukket.

Kilde: UDI

Største mottakere av norsk bistand, 2005

Land	Bistand i 2004 (mill. NOK)	Bistand i 2005 (mill. NOK)
Sudan	385	636
Pakistan	55	533
Palestina	363	477
Mosambik	412	438
Sri Lanka	204	425
Tanzania	402	388
Afghanistan	456	386
Malawi	183	316
Zambia	252	315
Uganda	281	293
Indonesia	50	290
Etiopia	229	245

Kilde: Norad

INNHOLD >> FAKTA

- 167 Konvensjoner og regelverk
- 170 Begreper
- 173 Forkortelser

BESKYTTELSE AV FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE

Flyktningretten, menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett er folkerettslige, juridisk bindende regelverk. De består av både globale og regionale bestemmelser. I tillegg er stater også bundet av folkerettslig sedvanerett, som gjør at stater er forpliktet til å følge regler som i utgangspunktet ikke var juridisk bindende, men som gjennom statspraksis over lang tid har antatt bindende form.

Folkerettslige regelsett

Flyktningrettslige instrumenter, menneskerettighetsinstrumenter og den internasjonale humanitære folkeretten (herunder flyktningretten) bestemmer blant annet hvem som er flyktning og hvem som ellers har rett til internasjonal beskyttelse, hva slags beskyttelse som skal gis, og byrdefordeling mellom land. Den primære beskyttelsen er i utgangspunktet ment å skulle gis i ens eget hjemland gjennom menneskerettighetene. Denne beskyttel-

sen er imidlertid fremdeles fraværende i store deler av verden i dag. Det sentrale i flyktningretten er derfor at personer som ikke kan få beskyttelse i sitt eget hjemland, kan søke om å få internasjonal beskyttelse. Flyktningkonvensjonen av 1951 er det viktigste beskyttelsesinstrumentet. Kunnskap om menneskerettighetskonvensjonene er viktig blant annet for å kunne tolke flyktningkonvensjonen.

Menneskerettighetsinstrumentene gjelder også for internt fordrevne, som ikke inkluderes av flyktningkonvensjonen. FNs retningslinjer for internt fordrevne (av 1998) er en samling prinsipper hentet fra forskjellige menneskerettighetsinstrumenter, internasjonal humanitær rett, flyktningretten og internasjonal sedvanerett som hver for seg er bindende. Retningslinjene fastsetter de internt fordrevnes rettigheter, og myndigheters og opprørstyrkers plikter i alle fluktens faser.

GLOBALE REGELVERK

Flyktningkonvensjonen av 1951 Inneholder bestemmelser om hvem som er å anse som flyktning, om beskyttelse og om hvilke rettigheter en flyktning har.

En flyktning er en person som har velgrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en bestemt sosial gruppe. Det er et vilkår at hun/han befinner seg utenfor sitt hjemland, det vil si har krysset en internasjonal grense. Grunnsteinen i all flyktningbeskyttelse er også nedfelt i Flyktningkonvensjonen: non-refoulement prinsippet (artikkel 33). Dette prinsippet innebærer at ingen må sendes tilbake til et område der liv og sikkerhet er i fare.

1951-konvensjonens anvendelsesområde ble utvidet gjennom 1967-protokollen, som opphevet begrensninger med hensyn til tid og rom. <http://www.unhcr.org>

FNs retningslinjer for internt fordrevne FNs retningslinjer for internt fordrevne (UN Guiding Principles on Internal Displacement), vedtatt av FN i 1998, er en samling av de viktigste rettighetene til internt fordrevne. Prinsippene – eller rettighetene – er hentet fra internasjonal sedvanerett og forskjellige juridiske instrumenter i internasjonal rett, deriblant Verdenserklæringen om menneskerettighetene av 1948, Konvensjonene om sivile og politiske rettigheter

og om sosiale, økonomiske og kulturelle rettigheter av 1966 samt de fire Genève-konvensjonene om beskyttelse av personer og gjenstander i krig. Retningslinjene er gruppert i fire hovedtema: ikke-diskriminering, bevegelsesfrihet, fysisk sikkerhet og humanitær assistanse.

<http://www.ohchr.org/english/issues/idp/standards.htm>

Menneskerettighetserklæringen av 1948 Inneholder fundamentale menneskerettigheter. Fra å være en ikke-juridisk bindende erklæring i 1948, er det i dag ingen som vil bestride at mange av disse menneskerettighetsprinsippene er juridisk bindende. De er nedfelt i en rekke menneskerettighetsinstrumenter og i nasjonal lovgivning og grunnlover i mange land. Sentralt i Menneskerettighetserklæringen står artikkel 14 som omfatter retten til å søke asyl («Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot asyl mot forfølgelse.»).

<http://www.unhchr.ch/udhr/lang/eng.htm>

FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 (SP)

Konvensjonen omhandler viktige sivile og politiske rettigheter, som ytringsfrihet, religionsfrihet, organisasjonsfrihet og forbud mot tortur og vilkårlig frihetsberøvelse.

http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_ccpr.htm

FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 1966 (ØSK) Konvensjonen omhandler tema som arbeid, sosi- >>>

al sikkerhet, familie, levestandard inkludert mat, klær og husvære, helse og utdanning. Dette er rettigheter som i større grad enn de sivile og politiske rettighetene er avhengige av økonomiske ressurser for å kunne sikres.

■ http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_ceschr.htm

Torturkonvensjonen av 1984 Konvensjonen definerer hva som er tortur, og har som mål å hindre at mennesker blir utsatt for tortur eller sendt tilbake til land der de står i fare for å bli utsatt for tortur. Konvensjonen inneholder oppfølgingsmekanismer både i form av straffe- og utleveringsmekanismer. Det er også etablert en egen komité som enkeltpersoner kan sende klager til.

■ http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/h_cat39.htm

Den internasjonale straffedomstolen (ICC) Den internasjonale straffedomstolen er en permanent internasjonal domstol som kan straffeforfølge enkeltindivider for alvorlige internasjonale forbrytelser: folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser. Domstolen er den første faste institusjonen i sitt slag, og representerer et viktig fremskritt for menneskerettighetene og internasjonale humanitær rett. Domstolen startet sin virksomhet i 2003. Den er lokalisert i Haag i Nederland, men kan gjennomføre rettsaker andre steder for å komme nærmere samfunnet som er blitt rammet av overgrepene.

■ <http://www.icc-cpi.int>

REGIONALE REGELVERK

Regionale systemer har vokst frem under tankegangen om at det ofte er lettere å finne en felles forståelse av problemene innen en region enn på verdensbasis. Instrumenter fremforhandlet innen disse regionale systemene er i utgangspunktet bare bindende for denne regionen.

Afrika

Den afrikanske menneskerettighetskonvensjonen (African (Banjul) Charter on Human and Peoples' Rights)

Konvensjonen omhandler viktige sivile og politiske rettigheter slik som forbud mot villkårlig frihetsberøvelse, forbud mot tortur, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet. I motsetning til andre menneskerettighetskonvensjoner som er individfokuset, inneholder denne også referanser til folk/gruppers rettigheter.

■ <http://www.africa-union.org/root/au/Documents/Treaties/Text/Banjul%20Charter.pdf>

Den afrikanske menneskerettighetsdomstolen (African Court of Justice) Den Afrikanske Union har også et eget domstolapparat.

Dette er imidlertid så nytt og uprøvd at det er vanskelig å si noe om effektiviteten.

■ http://www.africa-union.org/root/au/organs/Court_of_Justice_en.htm

OUA-konvensjonen av 1969 Inneholder en utvidet flyktningdefinisjon som både viser til og supplerer 1951-konvensjonen. Ifølge denne er en person som er utsatt for individuell forfølgelse eller generell vold, krig, borgerkrig, intern uro og liknende, å anse som flyktning. Både denne konvensjonen og Cartagena-erklæringen avspeiler bedre enn Flyktningkonvensjonen dagens flyktningbilde.

■ http://www.achpr.org/english/info/refugee_en.html

Latin-Amerika

Den amerikanske menneskerettighetskonvensjonen (Pact of San Jose, Costa Rica) Konvensjonen omhandler viktige sivile og politiske rettigheter, som forbud mot villkårlig frihetsberøvelse, forbud mot tortur, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet.

■ <http://www.oas.org/juridico/english/Treaties/b-32.htm>

Den interamerikanske menneskerettighetsdomstolen Denne regionale domstolen har en lang og solid tradisjon og har vært en viktig institusjon i det amerikanske rettsystemet.

■ <http://www.corteidh.or.cr/>

Cartagena-erklæringen av 1984 En samling prinsipper som i utgangspunktet ikke er juridisk bindende, men som etter hvert har blitt inkludert i en rekke nasjonale lovgivninger. Den inneholder blant annet en utvidet definisjon av flyktningbegrepet.

■ <http://www.asylumlaw.org/docs/international/CentralAmerica.PDF>

Europa

I Europa er det for tiden to aktører som arbeider med menneskerettighets- og flyktningsspørsmål. Den ene er Europarådet og den andre er EU.

Europarådet

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen av 1950

Inneholder fundamentale menneskerettighetsprinsipper. Noen av dem er ufravikelige, som forbud mot tortur, forbudet mot slaveri og forbud mot lovers tilbakevirkende kraft. Konvensjonen etablerer også menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg, hvis avgjørelser er av fundamental betydning for eksempel når det gjelder vurdering av om retur av asylsøkere er trygt.

■ <http://www.hri.org/docs/ECHR50.html>

Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg Domstolens oppgave er å sikre at de forpliktelsene statene har påtatt seg ifølge Menneskerettighetskonvensjonen, blir overholdt.

■ <http://www.echr.coe.int/>

EU

Felles europeisk asylsystem 1. mai 2004 etablerte EU et Felles europeisk asylsystem (Common European Asylum System – CEAS). Bortsett fra Dublin-forordningen og Eurodac-forordningen er ikke disse instrumentene bindende for Norge.

■ http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/asylum/doc_asylum_intro_en.htm

De mest sentrale instrumentene er:

■ **Statusdirektivet:** Inneholder bestemmelser om hvem som er å anse som flyktning etter 1951-konvensjonen, og hvem som ellers trenger internasjonal beskyttelse («subsidiary protection»). Bestemmelsene inkluderer hva dette medfører av rettigheter.

■ **Dublin-forordningen:** Bestemmer hvilket land som skal være ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad. Også Norge er med i dette samarbeidet gjennom en særavtale med EU.

■ **Eurodac-forordningen:** Inneholder bestemmelser om fingeravtrykkregister som gjør Dublin-samarbeidet praktisk gjennomførbart. Norge er med i dette samarbeidet.

■ **Direktiv om midlertidig beskyttelse:** Gir regler om midlertidig beskyttelse i masseflyktsituasjoner.

■ **Direktiv om mottak av asylsøkere:** Inneholder krav til minimumsstandarder for innkvartering, skolegang, arbeid, osv. for asylsøkere.

■ **Proseduredirektivet:** Fellesregler for asylprosedyrer er vedtatt men ennå ikke trådt i kraft.

Asia

For Asia finnes ingen tilsvarende regionale organisasjoner eller konvensjoner som tilsvarer de som er nevnt under Afrika, Amerika og Europa.

NORSK LOVGIVNING

Utlendingsloven av 1988 Inneholder blant annet bestemmelser om beskyttelse, hvem som er flyktning, hvem som skal ha asyl og hvem som kvalifiserer til annen form for beskyttelse.

Flyktningkonvensjonens definisjon av flyktning er innarbeidet i loven. Ifølge utlendingsloven skal en person som oppfyller kriteriene til Flyktningkonvensjonens definisjon av «flyktning», få asyl i Norge. Det pågår arbeid med å lage ny utlendingslov. Ekspertlovutvalget la frem sitt forslag 1. oktober 2004. Et sentralt spørsmål er forslaget om en utvidet flyktningdefinisjon.

■ <http://www.lovdatab.no/all/hl-19880624-064.html>

Menneskerettighetsloven av 1999 Loven har innarbeidet tre menneskerettighetskonvensjoner: Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen av 1950 og de to FN-konvensjonene av 1966. I tillegg ble FNs barnekonvensjon innarbeidet i juni 2003. I tilfelle konflikt med annen norsk lovgivning skal disse konvensjonsbestemmelsene ha forrang.

■ <http://www.stortinget.no/inno/199899-051-012.html>

48-timers regelen: 48-timersprosedyre for antatt grunnløse asylsøkere. Tiltak for at asylsøkere som antas å ikke ha et reelt beskyttelsesbehov får en raskere saksbehandling, og skal være ute av landet i løpet av 72 timer. Besluttet i oktober 2003 og trådte i kraft fra 2004. Ordningen inneholder alle elementene i en ordinær asylsak.

Asyl: Asyl betyr beskyttelse. Hvert land definerer selv hva som legges i begrepet. I Norge gis asyl til personer som med rette frykter forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell gruppe. Utlendinger som defineres som flyktning etter Flyktningkonvensjonen av 1951, innvilges asyl.

Asylintervju: Asylsøkeren skal intervjues så raskt som mulig etter ankomst til landet. Under intervjuet må søkeren gjøre rede for grunnen til at hun/han søker asyl. Opplysningene som blir gitt i intervjuet danner grunnlag for asylsøknaden. Asylintervjuet utføres av en saksbehandler fra Utlendingsdirektoratet. Asylintervjuets gjennomsnittlige varighet er fire timer. Intervjuer med en varighet på seks – åtte timer er ikke uvanlig. Asylintervjuet fokuserer på spørsmål om

- asylsøkerens identitet – hvem hun/han er
 - asylsøkerens familiemedlemmer
 - hvorfor asylsøkeren forlot hjemlandet sitt
 - hvorfor asylsøkeren er redd for å reise tilbake til hjemlandet
 - reiserute – hvordan asylsøkeren kom til Norge
- Asylsøkere som er omfattet av prosedyrer for «åpenbart grunnløse» saker gjennomgår et kortere og forenklet intervju.

Asylmottak: Bosted for asylsøkere mens de venter på behandling av asylsøknaden. Etter vedtak er det vanlig at søkeren blir boende enda en periode i statlige mottak før bosetting i en kommune eller utreise. Beboere i statlige mottak får hjelp til det mest nødvendige av mat og klær, og de har ulike plikter og tilbud. Mottakene holder nøktern standard og er fortrinnsvis basert på selvhushold.

Asylsøker: Person som på egen hånd ankommer et annet land og som normalt søker om asyl ved ankomst eller kort tid etter ankomst. Retten til å søke asyl er nedfelt i artikkel 14 av Verdenserklæringen om menneskerettighetene, som sier at «Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot beskyttelse mot forfølgelse».

Beskyttelse: Begrep som i flyktningssammenheng henspiller på det behov og krav til så vel juridisk som fysisk beskyttelse enhver flyktning har i henhold til internasjonale konvensjoner.

Bortvisning: Begrep som i Norge brukes når en utlending i henhold til utlendingsloven nektes adgang til landet på grensen, eller må reise ut av landet etter et kortere eller lengre opphold. Vedtak om bortvisning er ikke til hinder for senere innreise. Bortvisning i henhold til utlendingsloven foretas blant annet når en utlending kommer til landet uten gyldig pass eller visum eller når vedkommende «ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelige midler til opphold i riket og til hjemreise». Bortvisning må ikke forveksles med utvisning eller uttransportering fra landet.

Bosetting i kommune: Personer med flyktningstatus, opphold på humanitært grunnlag eller kollektiv beskyttelse som flytter ut av statlig mottak og bosetter seg som ordinær innbygger i en kommune. Dersom søkeren er i stand til å forsørge seg selv og eventuelle familiemedlemmer, kan hun/han fritt bosette seg i en ønsket kommune, også før hun/han har fått oppholdstillatelse. Begrepet omfatter også overføringsflyktninger og andre som ikke er innom statlige mottak.

Bosettingstillatelse: Tre år med gyldig oppholds- eller arbeidstillatelse i Norge danner grunnlag for bosettingstillatelse. Tillatelsen gir rett til varig opphold og generell adgang til å ta arbeid i Norge. Den gir også utvidet vern mot bortvisning og utvisning.

Enlig mindreårig: Asylsøker, flyktning eller person med opphold på humanitært grunnlag som er under 18 år, og som er uten foreldre eller andre med foreldreansvar i landet.

Flyktning: En flyktning er i henhold til FNs flyktningkonvensjon en person som «har flyktet fra sitt land og har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller medlemskap i en bestemt sosial gruppe, og som ikke er i stand til eller på grunn av slik frykt ikke villig til å påberope seg sitt lands beskyttelse».

Flyktningkonvensjonen: FNs Konvensjon om flyktningsrettstilting av 28. juli 1951 og Protokollen av 31. januar 1967.

Flyktningstatus: I henhold til flyktningkonvensjonens artikkel 1A defineres en person som flyktning hvis hun/han har «velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller medlemskap i en bestemt sosial gruppe, og som ikke er i stand til eller på grunn av slik frykt ikke villig til å påberope seg sitt lands beskyttelse». Denne definisjonen blir stort sett brukt eller referert til ordrett i de forskjellige lands regelverk for flyktninger og asylsøkere, men siden det i praksis ikke finnes noen internasjonal myndighet som kan avgjøre tolknings spørsmål, blir artikkelens innhold tolket og praktisert ulikt fra land til land. EU har vedtatt et eget statusdirektiv, som inneholder en utdypende fortolkning av artikkel 1A som skal gjelde likt i alle de 25 medlemslandene.

Flyktningpolitikk: Flyktningpolitikk omfatter mål, regelverk og tiltak i arbeidet for å forebygge og løse flyktningproblemer og hjelpe flyktninger, både internasjonalt og nasjonalt. Flyktningpolitiske virkemidler er blant annet forebyggende virksomhet, nødhjelp, asyl/vern, gjenbosetting og tilbakevendings tiltak.

FNs retningslinjer for internt fordrevne: Guiding Principles on Internal Displacement. Vedtatt av FNs Generalforsamling i 1998.

Gjenbosetting: Overføring av flyktninger for bosetting i et annet land. Brukes som regel i forbindelse med mottak av overføringsflyktninger.

IASC, Inter-Agency Standing Committee: Internasjonalt samarbeidsorgan for humanitær bistand bestående av FN-organisasjoner og frivillige organisasjoner. Jobber for en styrket koordinering av humanitær assistanse.

IDP: Se under internt fordrevne personer

Innvandrere: En innvanderer er en person som er født i utlandet og fast bosatt i Norge, med begge foreldre født i utlandet.

Innvandringspolitikk: Innvandringspolitikk i vid forstand omfatter målsetninger, regelverk og tiltak som gjelder for innvandring og innvandrere, det være seg flyktninginnvandring, familieinnvandring eller arbeidsinnvandring. Politikken består av følgende hoveddeler: regulering og kontroll av innvandring og oppholdet til utlendingene i riket (utlendingspolitikk), tiltak rettet mot ulike grupper av innvandrere og utlendinger som oppholder seg i Norge, og tiltak for å skape gode forhold mellom innvandrere og befolkningen ellers. Den innenlandske flyktningpolitikken er en del av innvandringspolitikken.

Integrering: Inkludering av individ eller av grupper (som minoriteter) på like vilkår i samfunnet, i en organisasjon eller ulike samfunnsområder som for eksempel utdanningsystem, arbeidsliv eller boligmarked. I begrepet ligger det at det må være gjensidig tilpasning mellom gruppene i samfunnet.

Internt fordreven person (IDP, Internally Displaced Person): Internt fordrevne er personer som har blitt tvunget til å flykte fra sine hjem og bosteder på grunn av – eller for å unngå følgene av – væpnede konflikter, situasjoner med generell voldsutøvelse eller menneskerettighetsbrudd, som ikke har krysset en internasjonalt anerkjent statsgrense. Blir også kalt internflyktninger, men internt fordrevne er den korrekte betegnelsen.

Kollektiv beskyttelse eller midlertidig beskyttelse: Personer i en massefluktsituasjon kan få innvilget midlertidig oppholds- eller arbeidstillatelse på kollektivt grunnlag. En slik tillatelse danner ikke grunnlag for bosettingstillatelse de første fire årene. Normalt skal alle asylsøkere få en individuell behandling av sine søknader men midlertidig beskyttelse er en kollektiv beskyttelse som innebærer at asylsøkeren får beskyttelse på grunnlag av vedkommendes tilhørighet til en spesiell gruppe som anses som utsatt for forfølgelse. Ble innført i tilknytning til krigen i Bosnia, og har senere bare blitt brukt overfor flyktningene fra Kosovo.

Midlertidig oppholdstillatelse: Praksis som i utgangspunktet ble innført i 2000 for nord-irakiske (kurdiske) asylsøkere, som norske myndigheter mente ikke hadde et reelt beskyttelsesbehov, men som ikke kunne returneres til Irak av praktiske årsaker. Den midlertidige oppholdstillatelsen er gyldig for ett år, er ikke fornybar og danner ikke grunnlag for familiejenforening eller bosettingstillatelse.

Migrasjon: Betegner forflyttelsen av enkeltmennesker eller grupper over landegrenser. Brukes også for forflyttinger innenfor et land. For å skille de to gruppene brukes gjerne «internasjonal migrasjon» om forflytting over landegrenser.

NGO: Non-governmental organisation – ikke-statlig organisasjon. Brukes blant annet om ideelle, frivillige organisasjoner som driver med nødhjelp, bistand, miljøspørsmål og annet.

Non-refoulement: Folkerettslig sedvanerettsprinsipp som innebærer at ingen må sendes til et område hvor liv eller sikkerhet er i fare.

Opphold på humanitært grunnlag: Tillatelse som gis til en asylsøker som ikke oppfyller kravene til flyktningstatus, men som er i en flyktningliknende situasjon. Kan også gis der andre sterke menneskelige hensyn taler for at en person bør få bli i landet. En oppholdstillatelse på humanitært grunnlag er normalt gyldig for ett år av gangen og fornyes årlig. Etter tre år innvilges normalt en permanent oppholdstillatelse. Myndighetene vil automatisk vurdere en person opp mot denne bestemmelsen der en person får avslag på søknad om asyl.

Overføringsflyktning: Person som kommer til Norge etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Stortinget fastsetter en kvote for hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot, og dette bestemmes for perioder på tre år av gangen. Ved vurderingen av hvem som bør utvelges, legges det vekt på flyktningens bakgrunn, forutsetninger for integrering og om hun/han har nære slektninger i Norge. Kalles også kvoteflyktning.

Permanent oppholdstillatelse: se bosettingstillatelse.

Repatriering: Innebærer at en person reiser tilbake til sitt hjemland.

Retur: Begrepet retur benyttes for eksempel når en asylsøker har fått avslag på asylsøknaden og må returnere til et transitland eller til hjemlandet. Returen kan enten gjennomføres «frivillig», eventuelt med hjelp fra den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM), eller effektueres av politiet, såkalt uttransportering.

Retursamtale: I henhold til Utlendingsdirektoratets retningslinjer til ansatte i mottak, skal det gjennomføres en individuell retursamtale med asylsøker etter at første gangs negative vedtak er fattet. Retursamtalen har som formål at søkeren forlater landet «frivillig» gjennom IOMs returprogram, slik at returen skjer i verdighet.

Statsløse: Personer som av ulike grunner ikke har, eller har blitt fratatt sitt statsborgerskap.

Tilbakevendning: Innebærer at en flyktning eller en internt fordrevet person reiser tilbake til sitt hjemland eller hjemsted.

Tilbakevendingsstøtte: Alle personer som har blitt innvilget oppholdstillatelse i Norge, men som likevel ønsker å vende tilbake til hjemlandet på permanent basis, har rett til en tilbakevendingsstøtte på 15 000 kroner. Man har ikke krav på støtten under behandlingen av søknaden eller dersom man har fått avslag på den. I tillegg til tilbakevendingsstøtten dekker norske myndigheter også flyutgiftene til hjemreisen. Disse utgiftene dekkes også dersom man har fått avslag på søknaden og selv ikke har penger til reisen. Hvis asylsøkeren er tvunget til å komme tilbake til Norge på grunn av fare for overgrep i hjemlandet, må vedkommende ikke betale tilbake tilbakevendingsstøtten. Tilbakevendingsstøtten gjelder kun dersom man kommer til Norge som flyktning med et reelt beskyttelsesbehov.

Transittmottak: Midlertidig bosted for asylsøkere inntil de er intervjuet av myndighetene og har gjennomgått helsesjekk.

Uttransportering: Utlendinger som ikke har opphold i Norge, plikter å forlate landet frivillig. Dersom utlendingen nekter å forlate Norge frivillig, kan politiet føre vedkommende ut av landet. Utlendingen har plikt til å dekke utgiftene til sin egen uttransportering. I praksis er det likevel slik at staten dekker de aller fleste utgiftene ved uttransportering fra Norge. Dersom utlendingen kommer tilbake til Norge igjen, vil vedkommende ha gjeld til staten.

Utvisning: Vedtak som innebærer at en utlending må reise ut av landet og bare kan unntaksvis komme tilbake.

AID	Arbeids og Inkluderingsdepartementet	LRA	nasjonale organisasjonen for migrasjon Lord's Resistance Army: Sudansk-ugandisk opprørs- hær
AU	African Union	NDDRRP	National Disarmament Demobilization Rehabilitation and Reintegration Program: Avvæpningsprosess i Liberia
AUC	Autodefensas Unidas de Colombia: Paramilitær paraplyorganisasjon i Colombia	NGO	Non-Governmental Organisation: Ikke-statlig organisasjon
CARDI	Consortium for Assistance to Refugees and the Dis- placed in Indonesia	NOAS	Norsk organisasjon for asylsøkere
CERF	Central Emergency Response Fund	NORAD	Direktoratet for utviklingssamarbeid
CoE	Council of Europe	NORAFRIC	Flyktningerådets beredskapsstyrke bestående av afrikansk personell
CREPS	Complementary Rapid Education for Primary Schools	NORDEM	Norsk ressursbank for demokrati og menneske- rettigheter, et samarbeid mellom Senter for menneskerettigheter og Flyktninghjelpen
CRP	Civil Rights Project	NOREPS	Norwegian Emergency Preparedness System (UD)
DDRR	Disarmament Demobilization Rehabilitation and Reintegration: Avvæpnings-, demobiliserings-, reinte- grering og rehabiliteringsprogrammer	NORSTAFF	Flyktninghjelpens beredskapsstyrke
EC	European Commission	OAS	Organization of American States: Organisasjonen av amerikanske stater
ECHO	European Commission Humanitarian Office	OCHA	UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs: FN's kontor for koordinering av humanitære saker
ECHR	European Court of Human Rights	ODIHR	Office for Democratic Institutions and Human Rights: Kontoret for demokratiske institusjoner og menneske- rettigheter (OSSE)
ECRE	European Council on Refugees and Exiles	OFP	Organización Feminina Popular: Folkets kvinne- organisasjon, Colombia
ELN	Ejército de Liberación Nacional: Geriljabevegelse i Colombia	OHCHR	Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights: FN's høykommissær for menneskeret- tigheter
EPS	Emergency Personnel Seminars	OHR	Office of the High Representative in Bosnia- Herzegovina:
EU	European Union	OSSE	Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa
EUMM	European Union Monitoring Mission	PCS	Project Counselling Services
ExCom	UNHCR Executive Committee: Høykommissærens eksekutivkomité	PRSP	Poverty Reduction Strategy Paper (IMF /World Bank): Nasjonale strategier for fattigdomsreduksjon
FARC	Fuerzas Armadas Revolucionarios de Colombia: Geriljabevegelse i Colombia	RI	Refugees International: Ikke-statlig organisasjon for flyktninger (USA)
FRJ	Den føderale republikken Jugoslavia	RREP	Rapid Response Education Program
GAP	Gender Advocacy Programme, South Africa: Sør- afrikansk organisasjon for kvinners rettigheter	RUF	Revolutionary United Front: Opprørsbevegelse, Sierra Leone
HRW	Human Rights Watch: internasjonal menneskerettig- hetsorganisasjon	SLMM	Sri Lanka Monitoring Mission: Norskledet observa- tørkorps på Sri Lanka
IASC	Inter-Agency Standing Committee: FN's sam- ordningsorgan for humanitær bistand	SPLM/A	Sudan People's Liberation Movement/Army: Frigjø- ringsbevegelse/hær i Sudan
ICC	International Criminal Tribunal: den internasjonale straffedomstolen	SUS	Samveldet av uavhengige stater
ICG	International Crisis Group	TEP	Teacher Emergency Package
ICLA	Information, Counselling and Legal Assistance: Informasjon, rådgivning og juridisk assistanse om tilbakevendning	TIPH	Temporary International Presence in Hebron: Den internasjonale observatørstyrken i Hebron
ICVA	International Council of Voluntary Agencies	UD	Utenriksdepartementet
IDMC	Internal Displacement Monitoring Centre		
IDP	Internally displaced person: Internt fordreven person		
IMDi	Integrerings og Mangfoldsdirektoratet		
IMF	International Monetary Fund: Det internasjonale pengefondet		
INCOR	Information and Counselling on Repatriation: Infor- masjon og rådgivning om tilbakevendning		
INEE	Inter-Agency Network for Education in Emergencies		
IOM	International Organization for Migration: Den inter-		

<<< FORKORTELSER

UDI	Utlendingsdirektoratet
UNAMSIL	United Nations Mission in Sierra Leone: FNs fredsbevarende styrke i Sierra Leone
UNDP	United Nations Development Programme: FNs utviklingsprogram
UNE	Utlendingsnemda
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: FNs organisasjon for undervisning, vitenskap, kultur og kommunikasjon
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees: FNs høykommissær for flyktninger
UNICEF	United Nations Children's Fund: FNs barnefond
UNITA	União Nacional para a Independência Total de Angola: Nasjonal samling for total uavhengighet for Angola
UNMIL	United Nations Mission in Liberia: FNs fredsbevarende styrke i Liberia
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees: FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger
UPDF	Uganda People's Defence Force: Ugandas regjeringshær
USCRI	U.S. Committee for Refugees and Immigrants: Ikke-statlig organisasjon for flyktninger og immigranter (USA)
WFP	World Food Programme: Verdens matvareprogram
WHO	World Health Organization: Verdens helseorganisasjon
WLB	The Womans League of Burma: burmesisk paraplyorganisasjon for etniske grupper

FLYKTNINGHJELPEN UTE I VERDEN

Programland
(land hvor Flyktninghjelpen har egne prosjekter)

Land med personell fra Flyktninghjelpens beredskapsstyrker

Både programland og personell fra Flyktninghjelpens beredskapsstyrker

BELGIA (BRUSSEL)

Flyktninghjelpens kontor i Brussel ble etablert i 2006 for å komme nærmere den Europeiske Union. EUs rolle som en dominerende aktør innen humanitær hjelp øker stadig. EU-kommisjonen og dens medlemsstater bidrar med mer enn halvparten av all humanitær assistanse i verden, og EU er involvert i de politiske prosessene som ligger bak mange av verdens humanitære kriser. Flyktninghjelpen ønsker å styrke båndet til EU og EUs partnere som en stor operativ humanitær aktør, også når det gjelder beskyttelse og talsmannsarbeid i felt for flyktninger og internt fordrevne.

SVEITS (GENÈVE)

Siden 1994 har FH's liaison kontor i Genève deltatt aktivt i prosessene som former det internasjonale samfunns humanitære politikk. På oppdrag fra FN etablerte Flyktninghjelpen Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) i Genève, for å overvåke situasjonen for verdens internt fordrevne. I dag er vi ledende på området, med en kontinuerlig oppdatert database med informasjon og analyse av situasjonen for internt fordrevne i rundt 50 land. IDMC driver også beskyttelsesopplæring for FN og andre humanitære aktører som arbeider med internt fordrevne i felt.

NORGE

Tilbyr informasjon og rådgivning om retur og frivillig tilbakevending til asylsøkere, flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag. Tilbyr kurs om verdens flyktningsituasjon, flyktnings mestringsstrategier, tilbakevending og flyktningrett til dem som arbeider med flyktninger i Norge. Gir informasjon om verdens flyktningsituasjon til lokalmiljø, deriblant skoler, organisasjoner og bedrifter. Er talsmann for flyktninger og internt fordrevne og premissleverandør i forhold til norsk asyl- og flyktningpolitikk.

GEORGIA

Rehabiliterer kollektivsentre og skoler og bygger boliger. Kurser lærere i tema som menneskerettigheter og HIV/AIDS. Forbedrer undervisningen gjennom nye pedagogiske metoder og distribuerer undervisningsmaterieil. Gir informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til internt fordrevne.

ARMENIA

Bygger hus og leiligheter til flyktninger. Gir opplæring i menneskerettigheter og demokrati, samt talsmannsarbeid for flyktningsrettigheter overfor lokale myndigheter.

ASERBAJDSJAN

Bygger og rehabiliterer offentlige bygninger, skoler og hus. Hjelper internt fordrevne og flyktninger med å etablere og styrke deres bedrifter. Kurser lærere i tema som menneskerettigheter og HIV/AIDS. Deler ut mat til skolebarn og andre. Gir informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til internt fordrevne. Støtter utdannelsen av tsjetsjenske barn gjennom husleie for skolebygningene, materieil og utstyr, samt lønn til lærerne.

COLOMBIA

Gir barn fra fordrevne familier spesialtilpasset skolegang og har opplæring av lærere. Gir humanitær assistanse samt informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til flyktninger og internt fordrevne. Talsmannsarbeid for internt fordrevnes rettigheter på lokalt og nasjonalt plan.

LIBERIA

Deler ut nødhjelpsartikler til internt fordrevne. Bygger brønner, latriner og hus til tilbakevendte flyktninger. Gir utdanning til barn og ungdom, bygger og rehabiliterer skoler og distribuerer mat til elever. Driver leirer for internt fordrevne.

SOMALIA

Opprettet et sosialt senter som gir informasjon og rådgivning til returnerte flyktninger og internt fordrevne. Kurser skoleinspektører og nye lærere og gir nye barn mulighet for gratis skolegang. Bygger hus, skoler og skolekantinert.

SUDAN

Driver leir for internt fordrevne og deler ut mat. Assisterer myndigheter og FN med returprosessen ved registrering av internt fordrevne og tilbud om trygg overnatting langs returrutene. Gir informasjon, rådgivning og juridisk assistanse i forbindelse med retur. Bygger skoler og har utdanningsprosjekter for elever og lærere.

AFGHANISTAN

Gir informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til tilbakevendte flyktninger og internt fordrevne. Etablere gjenoppbyggingstiltak, som tilbud om utdanning, informasjon og rådgivning om rettigheter, samt juridisk bistand. Gir skolegang til barn og unge, med spesiell vekt på jenter, og kurser lærere.

NEPAL

Åpnet kontor i Nepal høsten 2005 for å kartlegge situasjonen for internt fordrevne. Oppstart av prosjektvirksomhet i 2006.

ANGOLA

Gir informasjon og opplæring om menneskerettigheter for befolkningen og lokale myndigheter. Kurser lærere, bygger enkle klasserom og skoler. Bygger hus og gir byggemateriale til returnerte familier. Gir familier mat og utstyr for egen matproduksjon.

DR KONGO

Bygger hus, skoler og utdanner barn og lærere. Gir gratis skolemat til elevene. Driver et opplæringsprogram for ungdommer. Gir informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til internt fordrevne.

BURUNDI

Utdanner barn, ungdom og lærere. Bygger hus og klasserom. Gir informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til internt fordrevne og hjemvendte flyktninger. Ansvarlig for tre flyktningleirer.

UGANDA

Gir læreropplæring, driver opplæringsprogram for ungdom og bygger skoler. Deler ut mat til skoleelever og internt fordrevne og driver et program for selvberging. Gir informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til internt fordrevne.

PAKISTAN

Gir informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til afghanske flyktninger. Etter jordskjelvet i oktober 2005 er det delt ut vinterisolerte telt, ovner, brensel, klær, mat, enkle byggemidler med mer til de jordskjelvrammede nordvest i landet. Gir skolegang til barn og opplæring i leirledelse.

SRI LANKA

Bygger hus og midlertidige boliger, gjenoppbygger skoler og gir psykososial trening av lærere. Gir opplæring i leirdrift. Gir informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til internt fordrevne.

INDONESIA

Innreder skoler, gir utdanning til skolebarn og lærere, deler ut skolematerieil og skoleuniformer. Bygger hus og kombinerte handels- og bolig-hus samt et barnehjem. Deler ut nødhjelpsartikler og overvåker leirer for internt fordrevne.

